

การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนาน
เมือง

น.ส.ประติมา ฉันทบุรณ์ตระกูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1318901555

CU Theslis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

5984213427_1318901555

Development of Place-Based Art Education Curriculum to Create Suburban
Community Artistic and Cultural Innovations

Miss Pratima Tunyaboontrakun

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Art Education
Department of Art, Music, and Dance Education
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2018
Copyright of Chulalongkorn University

1318901555

CU Thesais 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อ สร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
โดย	น.ส.ประติมา ธีนยบุรณ์ตระกูล
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปุณณรัตน์ พิชญไพบุลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินทิรา พรหมพันธุ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนบพร แสงวณิช)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

ประติมา ันยบูรณ์ตระกูล : การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้าง
 นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง. (Development of Place-Based Art
 Education Curriculum to Create Suburban Community Artistic and Cultural
 Innovations) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ, อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร.วีระ
 เทพ ปทุมเจริญวัฒนา

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้าง
 นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง นำเสนอการพัฒนาหลักสูตร และศึกษาผลของการทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ
 จำนวน 18 ท่าน และเก็บข้อมูลจากผู้เรียนจำนวน 15 คน มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร 2) สร้าง
 หลักสูตรและเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลแล้วตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 3) นำหลักสูตรไปทดลองใช้ 4) ศึกษาผลการใช้
 และปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 จำนวน 60 คน ใน 6 ชุมชน ชุมชนละ 10 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้
 รวม 8 กิจกรรม ระยะเวลา 36 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียน สื่อรูปภาพ (Pile sorting) การ
 อุปมาอุปไมยเชิงภาพ (Pictorial ethnography) หลักสูตร แบบทดสอบความรู้ (ก่อนและหลังเรียน) แบบประเมินชิ้นงาน แบบสังเกตพฤติกรรม
 การเรียนรู้ แบบประเมินผลการเรียนเป็นกลุ่ม แบบประเมินผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน แบบประเมินความพึงพอใจ และการเขียน
 สะท้อนคิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) แนวคิดของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ 3) สารการเรียนรู้ ได้แก่
 ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างนวัตกรรม และสื่อสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็น
 ฐาน ดังนี้ 4.1) การเชื่อมโยงผู้เรียนกับท้องถิ่นของตน 4.2) การค้นคว้าเกี่ยวกับท้องถิ่น 4.3) การค้นคว้าแบบองค์รวม 4.4) การมีส่วนร่วมใน
 ท้องถิ่น 5) กระบวนการพัฒนานวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน โดยใช้แนวคิดการออกแบบ Design Thinking และกระบวนการคิดสร้างสรรค์
 แบบ Synectics มี 7 ขั้นตอน ดังนี้ 5.1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา 5.2) วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ 5.3)
 ออกแบบนวัตกรรม 5.3.1) ขึ้นสร้างแรงบันดาลใจ 5.3.2) ขึ้นเทคนิคที่สนใจ 5.3.3) ขึ้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 5.3.4) ขึ้นออกแบบแบบ
 Synectics 5.4) สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม 5.5) ทดลองใช้นวัตกรรม 5.7) สรุปรายงาน และเผยแพร่ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7) การประเมินผล
 8) การสะท้อนคิด และ 9) ลักษณะผู้เรียน

ผลการนำหลักสูตรไปใช้สรุปได้ว่า 1) ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้พบว่า เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 2) โดยภาพรวมของผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับ
 ดีเยี่ยม ($\bar{x} = 67.52$) 3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตรในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) ทั้งนี้ควรมีการศึกษาเพื่อขยายผลการใช้หลักสูตรใน
 ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

สาขาวิชา ศิลปศึกษา

ปีการศึกษา 2561

ลายมือชื่อนิติสด

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5984213427 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORD:

Pratima Tunyaboontrakun : Development of Place-Based Art Education Curriculum to Create Suburban Community Artistic and Cultural Innovations. Advisor: Asst. Prof. APICHART PHOLPRASERT, Ph.D. Co-advisor: Asst. Prof. WIRATHEP PATHUMCHAROENWATTANA, Ph.D.

The research aims to study and collect knowledge about the development of art education courses base on locations to create innovative arts and culture in suburban communities. To present curriculum development and to study the results of the course trial. The research was divided into 4 steps: 1) Study of relevant documents and theories In-depth interviews with 18 experts and collected information from 15 students to analyze and synthesize about the elements of the development of course 2) Create course and tools for measuring and evaluating and validating the quality of courses by experts. 3) Take the course to try it out. 4) Study the results of using and improving the course examination. The sample group consisted of 60 students in grade 5 - 6, from six communities, 10 students in each community. Learning activities were composed of 8 activities, duration of 36 hours. The research instruments were interviews for experts and learners, pile sorting, pictorial ethnography, art education courses, achievement test (pretest-posttest), evaluation form learning behavior, observation form group, evaluation form for innovation in the art and culture of the community, satisfaction assessment form, and reflection writing. Data was analysis by frequency, percentage, content analysis, mean, standard deviation and t-test.

The study found the components of the curriculum consist of: 1) Concepts of the curriculum 2) Objectives 3) Learning materials include art, culture and community local knowledge Innovation and creative media for further commercialization 4) Learning management using the base location as follows: 4.1) Linking learners with their locality 4.2) Local research 4.3) Holistic research 4.4) Contribution Join in the local 5) Community and cultural innovation development process by using the design thinking concept and the synectics creativity process. There are 7 steps as follows 5.1) Study information about art, culture and wisdom 5.2) Analyze conditions, problems and needs 5.3) Innovative designs 5.3.1) Inspirational steps 5.3.2) Interesting technical steps 5.3.3) Expected benefits Receiving 5.3.4) Synectics design stage 5.4) Creating or developing innovation 5.5) Using innovation 5.7) Summary of reports and publicity releases. 6) Media and learning resources 7) Evaluation 8) Reflection and 9) Student characteristics. The results of the implementation of the curriculum can be concluded that 1) In applying the curriculum to the trial, it was found that when using scores to compare learning achievement after learning higher than before learning at the statistical significance level of .05 2) By the overall picture of the works of innovation in community art and culture, the quality of the work is excellent ($\bar{x} = 67.52$). 3) The learners satisfied with the course at the highest level ($\bar{x} = 4.50$). There should be a study to expand the results of the curriculum at the higher education level.

Field of Study: Art Education

Student's Signature

Academic Year: 2018

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการแนะนำ ช่วยเหลือ ดูแล และเอาใจใส่เป็นอย่างดี จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ตลอดจนศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง รองศาสตราจารย์ ดร.ปณณรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนบพร แสงวงนิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินทราพรหมพันธ์ คณาจารย์สาขาศิลปศึกษาทุกท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ และรองศาสตราจารย์ ดร. จุลนี เทียนไทย ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ แนวทางดำเนินงาน และประสบการณ์อันทรงคุณค่าในการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ประชาชน ชุมชน นักการศึกษา ศิลปะ อาจารย์สอนศิลปะ ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้ ข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน คุณครูที่เลี้ยง และนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์นุสรา เดชจิตต์ อาจารย์เชษฐชาติรี นวลขำ อาจารย์รัตถภรณ์ คำกมล อาจารย์เตือนเพ็ญ ศักดิ์ศรีวัน อาจารย์เบญญา เกษมสุข อาจารย์สุปรียา ต้นดีวิรุณ อาจารย์สุมลชา ลิ้มนุชสวาท อาจารย์จันจิรา พุทธิมา อาจารย์ปัญญา บัวสุดตา และนางกรรณิมาพร ส่งแก้ว ผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยเหลือในการดูแลผู้เรียน และการเก็บข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ามนต์ เรืองฤทธิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกนถน บางท่าไม้ ที่มาเป็นวิทยากรการสอนเทคนิคการถ่ายภาพ วีดีโอและสื่อเทคโนโลยี และการสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม เทศบาลนครนครปฐม สมาคมผู้ประกอบการและครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) บริษัท พนมอุตสาหกรรมไฟฟ้า 1996 จำกัด บริษัท วันเส้นตราไฟทอง บริษัทเพชรเกษมการพิมพ์ และอาจารย์อัมราพร เรืองรวมศิลป์ที่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณรุ่นพี่ รุ่นน้อง และเจ้าหน้าที่ธุรการในสาขาวิชาศิลปศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่และพระเจ้าที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

ประติมา ฉันทบุรณ์ตระกูล

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง.....	11
2.2 การพัฒนาหลักสูตร.....	21
2.3 การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.....	31
2.4 การจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษา.....	35

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

2.5 การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา 44

2.6 การสร้างนวัตกรรม 55

2.7 พัฒนาการของผู้เรียน (อายุ 11 -12 ปี)..... 65

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 70

2.9 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษา..... 75

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย 77

 3.1 การคัดเลือกพื้นที่วิจัย..... 77

 3.2 แนวทางการออกแบบงานวิจัย..... 78

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 111

 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง 111

 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองและตรวจสอบคุณภาพ..... 136

 ขั้นตอนที่ 3 นำหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองไปทดลองใช้ 150

 ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลการใช้และปรับปรุงตรวจสอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง..... 158

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 174

 สรุปผลการวิจัย..... 175

 อภิปรายผล..... 182

 ข้อจำกัดในการวิจัย..... 190

 ข้อเสนอแนะ 190

บรรณานุกรม..... 193

ภาคผนวก..... 201

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจ เครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร	202
ภาคผนวก ข เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียน	206
ภาคผนวก ค หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน	232
ภาคผนวก ง ผลงานของผู้เรียน	235
ภาคผนวก จ ผลการประเมินนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนนานาชาติ	239
ประวัติผู้เขียน	262

1318901555

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น.....	27
ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการประเมินระหว่างแบบดั้งเดิมกับแบบคลื่นลูกใหม่.....	29
ตารางที่ 3 แผนผังการดำเนินการวิจัย	79
ตารางที่ 4 การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล	80
ตารางที่ 5 การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา	88
ตารางที่ 6 การทดลองหลักสูตรศิลปศึกษา	93
ตารางที่ 7 กิจกรรมและเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ณ ศูนย์การเรียนรู้ลาวครั้ง บ้านหนองหัวช้าง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม	96
ตารางที่ 8 การศึกษาผลการทดลอง ปรับปรุง และตรวจสอบหลักสูตรศิลปศึกษา	103
ตารางที่ 9 ตารางเวลาการดำเนินการ.....	106
ตารางที่ 10 แผนการดำเนินงานวิจัย	110
ตารางที่ 11 การจัดการเรียนรู้โครงการสร้างศิลป์.....	139
ตารางที่ 12 หน่วยการเรียนรู้ ในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง	142
ตารางที่ 13 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ (ทัศนศิลป์).....	143
ตารางที่ 14 ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง.....	146
ตารางที่ 15 การประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรการเรียนรู้ เป็นการประเมินว่าองค์ประกอบต่างๆ ในหลักสูตรมีความสอดคล้องกันเพียงใดระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ข้างต้น และความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้.....	147
ตารางที่ 16 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนการประเมินก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง.....	153

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ตารางที่ 17 คะแนนเฉลี่ย (X)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมินชิ้นงาน ทั้ง 5
กิจกรรมในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
เมือง..... 153

ตารางที่ 18 คะแนนเฉลี่ย (X)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้
ในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง ... 154

ตารางที่ 19 คะแนนเฉลี่ย (X)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลการเรียนรู้เป็น
กลุ่มในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง
..... 155

ตารางที่ 20 คะแนนเฉลี่ย (X)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อ
หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง 155

ตารางที่ 21 คะแนนเฉลี่ย (X)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนการประเมินก่อนและ
หลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
เมือง..... 162

ตารางที่ 22 คะแนนเฉลี่ย (X) ของผลการประเมินชิ้นงาน ทั้ง 6 กิจกรรมในหลักสูตรศิลปศึกษาโดย
ใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง..... 163

ตารางที่ 23 คะแนนเฉลี่ย (X) ของการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้
สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง..... 163

ตารางที่ 24 คะแนนเฉลี่ย (X) ของการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้
สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง..... 164

ตารางที่ 25 คะแนนเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงานนวัตกรรม
ศิลปวัฒนธรรมชุมชน (ภาพรวมของผลงานทุกชิ้น) 165

ตารางที่ 26 คะแนนเฉลี่ย (X)และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินความพึงพอใจของ
ผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
เมือง..... 167

ตารางที่ 27 การเขียนสะท้อนคิดของผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้จากหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน
เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง 169

1318901555

ตารางที่ 28 ตารางเปรียบเทียบการปรับปรุงหลักสูตรในส่วนกระบวนการพัฒนานวัตกรรม
 ศิลปวัฒนธรรมชุมชน..... 173

ตารางที่ 29 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน หมวก
 แฟนซีไปรยทาน จากโรงเรียนวัดวังน้ำเขียว..... 240

ตารางที่ 30 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน เสื้อลายลาว
 ครั้ง จากโรงเรียนวัดศรีวิสารวาจา กลุ่มที่ 1 241

ตารางที่ 31 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน ดุ่มหลาย
 ดอกแก้ว จากโรงเรียนวัดศรีวิสารวาจา กลุ่มที่ 2 243

ตารางที่ 32 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน หมอนหนุน
 ลายดอกแปด จากโรงเรียนวัดใหม่ดอนทราย กลุ่มที่ 1 245

ตารางที่ 33 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน กระจเป่า
 สะพายลายดอกเข็ม จากโรงเรียนวัดใหม่ดอนทราย กลุ่มที่ 2 246

ตารางที่ 34 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน โคมไฟลาว
 เวียง จากโรงเรียนบ้านหนองขาม กลุ่มที่ 1 248

ตารางที่ 35 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน แก้วयेติ
 ลายเสือ จากโรงเรียนบ้านหนองขาม กลุ่มที่ 2..... 250

ตารางที่ 36 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน กระจเป่าลาย
 จิ้น จากโรงเรียนวัดบางหลวง กลุ่มที่ 1 251

ตารางที่ 37 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน หมอนมั่งมี
 ศรีสุข จากโรงเรียนวัดบางหลวง กลุ่มที่ 2..... 253

ตารางที่ 38 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน โถ่งดินเผา
 เกาะเกร็ด จากโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส กลุ่มที่ 1 255

ตารางที่ 39 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน แก้วดินเผา
 เกาะเกร็ด จากโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส กลุ่มที่ 2 256

ตารางที่ 40 คะแนนเฉลี่ย (*X*) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน แก้วน้อย
 ร้อยความสุข จากโรงเรียนบ้านดอนไถ่ดี กลุ่มที่ 1..... 258

ตารางที่ 41 คะแนนเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน กระเบื้อง
เบญจรงค์ลายหนุมานฆ่ามังกร จากโรงเรียนบ้านดอนไก่อีดี กลุ่มที่ 2.....260

1318901555

CU Theslis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 S.P.I.R.A.L. Curriculum Chart	49
รูปที่ 2 Plaed-Based Learning Model.....	50
รูปที่ 3 Place-Based Educaiton	51
รูปที่ 4 Place – based Curriculum Design:.....	52
รูปที่ 5 Place – based Curriculum Design:.....	53
รูปที่ 6 Place – based Curriculum Design:.....	54
รูปที่ 7 Place – based Curriculum Design:.....	55
รูปที่ 8 แผนที่ชุมชน	150
รูปที่ 9 ผู้เรียนทำธงสงกรานต์.....	150
รูปที่ 10 ผู้เรียนเรียนรู้การทำบายศรีปากชาม	151
รูปที่ 11 โครงการสร้างศิลป์	151
รูปที่ 12 ไปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน	152
รูปที่ 13 ภาพงานศิลปวัฒนธรรมชุมชน	158
รูปที่ 14 เรียนรู้เกี่ยวกับสื่อและเทคนิคการถ่ายภาพ	159
รูปที่ 15 แผนที่ชุมชน	159
รูปที่ 16 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน.....	160
รูปที่ 17 การเรียนรู้การสร้างสรรค้งานศิลปะชุมชน	160
รูปที่ 18 โครงการสร้างศิลป์	161
รูปที่ 19 ผู้เรียนออกแบบโปสเตอร์นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน.....	161
รูปที่ 20 ผู้เรียนนำเสนอผลงานในงานนิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน.....	161

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

รูปที่ 21 แผนผังโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรม
ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง (Diagram of Place-Based Art Education Curriculum to
Create Suburban Community Artistic and Cultural Innovations)..... 178

1318901555

CU Theses 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"...งานด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม นั้น คือ งานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่น ๆ ทั้งหมดและเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทย ได้สืบไป..."

ความตอนหนึ่ง ในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชบรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร ณ วังท่าพระ วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2513

ศิลปวัฒนธรรม คือ งานศิลปะและพฤติกรรมที่คนในชาติสร้างขึ้น สัมผัสและสืบทอดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน แสดงถึงความเจริญก้าวหน้า ความมีระเบียบวินัย ความกลมเกลียว และผสมผสานกลมกลืนอยู่ในวิถีชีวิต (พระศุภชัย พันทะมนต์, 2551) เป็นกิจกรรมทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมาจากความรู้ ประสบการณ์ของกลุ่มสังคม และต่างยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ตั้งมียึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม เพื่อแสดงออกถึงความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน นำไปสู่ความสามัคคีรักใคร่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการจัดระเบียบเกณฑ์เดียวกัน สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข ถือว่าวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม (พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2541) วัฒนธรรมในเชิงศิลปะ คือ ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นผลพวงหรือภาพสะท้อนของวัฒนธรรม ศิลปะอาจเป็นวัตถุหรือเป็นปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เหลือตกทอดอยู่ หลังจากที่ว่าวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ศิลปะจึงเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างหนึ่งในสังคม ในอันที่จะสืบค้นจากศิลปวัตถุหรือศิลปะที่เป็นปรากฏการณ์ เพื่อแสวงหาความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมแต่ละช่วงเวลา (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2544)

สังคมไทยในปัจจุบันมีความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยี เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการครอบงำทางด้านความคิด การมองโลก แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ การบริโภคนิยมและปัญหาทางสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ ตามมา เมื่อพิจารณาคุณภาพคนพบว่า ยังมีปัญหาในแต่ละช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงอายุ ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ การพัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานไม่ตรงกับตลาดงาน ขณะที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวน

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ประชากรทั้งหมด มีปัญหาสุขภาพ และมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ครอบครัวมีรูปแบบที่หลากหลาย และเปราะบางสูงส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพ ประกอบกับการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในวัฒนธรรมผ่านสังคมยุคดิจิทัล ในขณะที่คนไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิถีชีวิตค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรมในการดำรงชีวิต การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีมีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในมิติวัฒนธรรม พบว่า มีปัจจัยที่ต้องเร่งรัดการดำเนินงานหลายประการซึ่งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น การนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติทางวัฒนธรรม (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) ดังนั้น การดำเนินงานในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไปจะเป็นช่วงมุ่งเน้นการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะ การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและการพัฒนานวัตกรรมนำมาใช้ในทุกด้านของการพัฒนา การพัฒนามีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

การเปลี่ยนแปลงของสังคมอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อภูมิปัญญาชาวบ้านในสังคมไทยปัจจุบัน 2 ประการใหญ่ ๆ คือ ประการแรก สิ่งประดิษฐ์หรือระบบทางสังคมที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านในอดีต บางอย่างไม่สามารถแข่งขันกับสิ่งประดิษฐ์ หรือระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ จึงหมดความสำคัญลง หรือล้มเลิกหายไป ประการที่สอง ได้มีความพยายามที่จะอนุรักษ์ ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้านส่วนที่ยังคงเป็นประโยชน์ และสามารถคงสภาพอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของภูมิปัญญาเหล่านั้นที่ไม่ควรปล่อยให้เสื่อมโทรม หรือสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ส่วนแรกเป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ โครงการสำคัญ 2 อย่างที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ คือ งานศิลปาชีพ และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือโอท็อป และส่วนที่สอง เป็นการสรรหาและประกาศยกย่องผู้มีความสามารถดีเด่น

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชาวบ้าน มี 3 โครงการที่สำคัญ คือ โครงการครุภูมิปัญญาไทย โครงการศิลปแห่งชาติ และโครงการคนดีศรีสังคม (ไพฑูรย์ พงสะบุตร, 2559)

สภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันพบว่า มีปัญหาหลายประการที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในด้านการสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าศิลปะไทยและศิลปะท้องถิ่นตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้ ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า มีปัญหาทั้งด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ความร่วมมือของชุมชนและวิทยากรชาวบ้าน(ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น) ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนได้ (ชุตินา เวทการ, 2551) การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น มีความสำคัญในด้านของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพของแต่ละท้องถิ่น การให้การศึกษที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ช่วยแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศได้ เพราะหลักสูตรจากส่วนกลางไม่ยืดหยุ่นตามสภาพ เป็นการสอนในสิ่งที่ไกลตัว มีโอกาสที่จะศึกษาสิ่งรอบตัวน้อยมาก ไม่เกิดความภูมิใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชุมชน (บุญมี เณรยอด, 2550) การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนส่วนใหญ่ยังเป็นแค่ผิวเผิน ขาดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบกับความรู้ด้านอื่น ทั้งสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งรวมกันเป็นวิถีชีวิตชุมชน ปัญหาเรื่องคุณภาพขององค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเกิดมาจากทัศนคติในชุมชนเอง โดยความรู้ดังกล่าวยังเป็นชั้นเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น วรรณกรรม นิทาน ประเพณีวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ตลอดจนนิบราณคดี ประวัติศาสตร์อีกจำนวนมากที่ยังไม่เป็นระบบชัดเจนและยังไม่เชื่อมโยงร้อยเข้าไปเป็น “ความรู้ท้องถิ่น” ที่มีพลังได้ (ยงยุทธ ชูแว่น, 2551) และปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สามารถสรุปปัญหาได้เป็น 4 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านบุคคล ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัญหาด้านอาคารสถานที่ (ศกร พรหมทา, 2557)

นิคม ชมพูนุท (2544) ได้เสนอว่าหลักสูตรระดับท้องถิ่นควรมีการสนองตอบต่อสภาพและความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรระดับท้องถิ่นที่ดีที่โรงเรียนจัดทำและพัฒนาขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคม ตามที่ปรากฏจริงในท้องถิ่นนั้นควรมีเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์จำเป็น 5 ประการ คือ 1) เป็นสภาพชีวิต เศรษฐกิจและสภาพสังคมจริงของท้องถิ่น 2) เป็นสภาพปัญหาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น 3) ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นให้ดีขึ้น 4) ช่วยให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรักถิ่นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้มีสภาพที่ดีขึ้น และ 5) ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการแก่นักเรียนเฉพาะกลุ่ม ที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุด

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีมาตรฐานการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) แต่การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีเนื้อหาด้านภูมิปัญญาสากลมากกว่าภูมิปัญญาไทย ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยในระบบโรงเรียนน้อยลง คนไทยไม่สนใจภูมิปัญญาไทยเป็นผลทำให้สังคมไทยต้องเผชิญวิกฤตทางปัญญา ซึ่งเห็นได้ชัดคือพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาไม่ได้ ต้องยอมรับว่าในขณะนี้ภูมิปัญญาไทย มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในวงกว้าง ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในขณะนี้ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐที่ตอบสนองความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม ละเลยสังคมเกษตรกรรมและภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งเปรียบเสมือนรากฐานของชีวิตในอดีต ขาดการยอมรับภูมิปัญญาไทย ขาดความภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีมาในอดีต (ช่อ สันธนิพัฒน์, 2546)

การศึกษาศิลปะจึงควรเกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชน ชนบทธรรมนิยม วัฒนธรรม ตลอดจนภูมิปัญญาของท้องถิ่น โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของโรงเรียนและชุมชน ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและหลักการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ได้กำหนดไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นปลูกฝังจิตสำนึกให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และการเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากศิลปะเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ที่แสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึก ความเชื่อหรือความคิดของตน สื่อออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมในการตอบสนองความพึงพอใจ ให้ความรู้สึกเพลิดเพลิน และการแสดงซึ่งอารมณ์สุนทรีย์ะ อีกทั้งเป็นตัวแทนของความหมายและระบบคุณค่าของสังคมวัฒนธรรมที่ได้สืบทอดต่อกันมา ดังนั้น ศิลปะจึงมิได้ถูกแยกออกจากบริบททางวัฒนธรรมและสังคม ไม่สามารถคงอยู่ได้ด้วยตนเองโดยปราศจาก

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

รากเหง้า (ชุตินา เวทการ, 2551) การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเป็นกระบวนการหนึ่งที่สร้างความเข้าใจใน วัฒนธรรมของชุมชน ก่อให้เกิดความรักและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจะพัฒนาไปเป็นความคิด ร่วมมือทำนุบำรุงรักษาตามลำดับ (กรมวิชาการ, 2540) วิธีการที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการ เรียนรู้และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้ดียิ่งขึ้น นั่นคือ การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา (Place-Based Education) เป็นแนวคิดเชิงบูรณาการที่ได้มาจากชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้น ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษามี 5 ประเภท ได้แก่ 1. โครงการวัฒนธรรมของชุมชน (Resonant with Communities Project) 2. โครงการการตรวจสอบสิ่งแวดล้อม (Monitoring environment Project) 3. โครงการปฏิบัติการชุมชน (Community action Project) 4. โครงการศิลปะชุมชน (Art and Community Project) และ 5. โครงการแก้วิกฤตการณ์ชุมชน (Place based for crisis Project) (The Yukon Department of Education, 2017) ซึ่งช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ศิลปะที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบททางสังคม มีเจตคติที่ดีต่อศิลปะชุมชน นำไปสู่การ เห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมชุมชนของตนเองการใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษาจึงเป็นการนำ บริบทของชุมชนและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมาบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ลงมือปฏิบัติงานในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสัมพัสด้านสถานที่ คุณลักษณะ บทบาท และหน้าที่พลเมืองที่ส่งเสริมความยั่งยืนของท้องถิ่น (Sobel, 2004)

ดังนั้นการให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จาก กระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลก ของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่า การได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความ ตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใดคือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (the ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็น สำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งท้าทายในการที่จะพัฒนาผู้เรียนเพื่ออนาคต ให้ผู้เรียน มีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพส่วนบุคคลเพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก (optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข (วิโรจน์ สารัตนะ, 2556)

การนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สู่การฝึกฝนและพัฒนาจน สามารถสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะสร้างสรรค์ผลงานนั้นคือ การสร้าง นวัตกรรมที่สอดคล้องกับพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน เป็นการนำเอาวิธีการใหม่มาปฏิบัติ

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

หลังจากที่ได้ผ่านการทดลองและได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับขั้นแล้ว เริ่มตั้งแต่การคิดค้น (Invention) การพัฒนา (Development) ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปของโครงการทดลองปฏิบัติก่อน (Pilot Project) แล้วจึงนำไปปฏิบัติจริงซึ่งมีความแตกต่างไปจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา (Hughes, 1987) ซึ่งมีมิติสำคัญของนวัตกรรม คือ 1. ความใหม่ (Newness) หมายถึง เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจเป็นตัวผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการ โดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิมหรือพัฒนาสิ่งใหม่เลยก็ได้ 2. ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefits) หรือการสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ นวัตกรรม จะต้องสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้นๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นอาจจะวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง หรือไม่เป็นตัวเงินโดยตรงก็ได้ 3. การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity Idea) สิ่งที่จะเป็นนวัตกรรมได้นั้นต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานของการพัฒนาให้เกิดซ้ำใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบ การทำซ้ำ เป็นต้น (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และ คณะ, 2553) สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้นั้นคือการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์โดยการสอนแนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) (Stanford d.school, 2017) ร่วมกับการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์แบบซินเนคติกส์ (Synectics) (Gordon, 1961) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สู่การฝึกฝนและพัฒนาจนสามารถสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะสร้างสรรค์ผลงานนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์ (เนาวนิตย์ สงคราม, 2556) สอดคล้องกับพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน

สำหรับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในช่วงอายุ 11-12 ปี มีพัฒนาการด้านสติปัญญาตามที่ (Piaget, 1964) ได้กล่าวไว้ซึ่งคาบเกี่ยว 2 ชั้น คือ ชั้นปฏิบัติการรูปธรรม (Concrete operational stage) อายุ 7-11 ปี และ ชั้นปฏิบัติการนามธรรม (Formal operational stage) อายุ 11 ปีขึ้นไป โดยในชั้นปฏิบัติการรูปธรรม (Concrete operational stage) ผู้เรียนสามารถรับรู้เข้าใจ เหตุการณ์ สิ่งของที่มีตัวตนสัมผัสจับต้องได้ หรือมีตัวอย่างแสดงประกอบ ทำกิจกรรมเกี่ยวข้องกับ ตัวแปร 2 ตัวได้ เป็นต้นเริ่มต้นของการรับรู้เข้าใจที่เพียเจต์เรียกว่า “operation” คือ การคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) เป็นการคิดที่แสดงได้ด้วยการกระทำ (constructing) 2) มีลักษณะที่แปรกลับไปได้ (reversibility) 3) เป็นการกระทำที่ต้องอาศัยความสามารถหลายอย่าง เช่น ความสามารถเรื่องสัดส่วน ต้องใช้ความสามารถเรื่องการทดแทน (compensation) เรื่องการใช้ตัวเลขหรือการคำนวณ และเรื่องความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วย ได้แก่ การนับ การจำแนก การเรียงลำดับ และความสามารถในการอนุรักษ์ (conservation) เรื่องมวล ความยาว น้ำหนัก พื้นที่ มีความคิดเชิงเหตุผลที่ต้องอาศัยสิ่งของที่มีตัวตนจับต้องได้ และมีตัวอย่างประกอบ คำนี้ถึงเหตุผลของผู้อื่น ยังไม่สามารถจำแนกหรือวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบหรือเป็นขั้นตอน ในตอนปลายของขั้นนี้เริ่มเข้าใจเรื่องการแทนที่หรือการทดแทนและเรื่องการจำแนกที่ซับซ้อนได้ ส่วนในขั้น

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ปฏิบัติการนามธรรม (Formal operational stage) ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงนามธรรมเกี่ยวกับข้อคิดปัญหาและเรื่องราวได้ โดยไม่ต้องอาศัยของจริงหรือสิ่งของประกอบ จำแนกและวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ จัดกระทำกับข้อมูลที่มีตัวแปรหลายตัวเกี่ยวข้องได้โดยมองเห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัว คัดย้อนกลับไปยังเรื่องราวในอดีตได้ นำมาสรุปรวบรวมหรือวิเคราะห์ข้อคิด โดยการเปรียบเทียบและวิพากษ์วิจารณ์ได้ สามารถรับรู้เข้าใจแบบโอเปอเรชันได้ดี ได้แก่ การตั้งสมมติฐาน ออกแบบการทดลอง ทดลอง พิสูจน์ แปรผลข้อมูล ลงข้อสรุป อนุมานผลจากข้อสรุปไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ และมีความสามารถในการอนุรักษ์เรื่องปริมาตรได้

พัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวเฟลด์ (Lowenfeld 1987) สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 อยู่ในขั้นเริ่มเหมือนจริงหรือขั้นเกาะกลุ่ม (The Drawing Realism: The Gang Age) อายุ 9-12 ปี และขั้นเหมือนจริง (The Pseudo - Naturalistic Stage) อายุ 12-14 ปี เด็กในขั้นเริ่มเหมือนจริงหรือขั้นเกาะกลุ่ม (The Drawing Realism: The Gang Age) เด็กเริ่มรู้สีที่ภาพเค้าโครงที่เคยวาดไม่สะท้อนความเป็นจริง จึงพยายามวาดภาพให้คล้ายคลึงของจริงโดยเน้นใส่รายละเอียดของส่วนต่างๆ มากขึ้น ซับซ้อนในลายเส้น ช่วงวัยนี้เริ่มมีการเปรียบเทียบภาพที่ตนเองวาดกับของเพื่อน ๆ เริ่มมีการวิจารณ์ภาพของตนเองมากขึ้น และเริ่มวิตกกังวลที่จะต้องแสดงภาพให้เพื่อนดูและในขั้นเหมือนจริง (The Pseudo - Naturalistic Stage) เด็กจะวาดภาพเหมือนจริง มีเหตุมีผล มีมิติ และมีความซับซ้อนมากขึ้น พยายามวาดรูปในมุมมองต่าง ๆ (perspective) มีแสงและเงา มีการเคลื่อนไหว มีการแสดงภาพแบบ 3 มิติ ส่วนที่อยู่ไกลก็จะมีขนาดเล็กลง และมีความพยายามวาดรูปให้เหมือนกับรูปถ่าย (photographic effect) ซึ่งก็คือการวาดให้เหมือนของจริงนั่นเอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองจากการนำความสัมพันธ์ของจุดมุ่งหมายและหลักการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แนวคิดของการเรียนรู้ศิลปศึกษา การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ภายในชุมชน และสร้างองค์ความรู้จากการมีส่วนร่วมในชุมชน เหมาะสมกับสถานที่และศักยภาพของผู้เรียน โดยต้องการให้ผู้เรียนได้สำรวจ และฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานกลุ่ม การมีมนุษยสัมพันธ์ การเรียนรู้แบบสืบเสาะจากแหล่งข้อมูล (สถานที่และชุมชน) เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ตนอยู่ โดยเลือกเขตชานเมือง (Suburban) เนื่องจากเป็นบริเวณส่วนหนึ่งที่อยู่ในเขตรอบนอกของเมือง เป็นแหล่งที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีประชากรอาศัยอยู่รวมกันหนาแน่นน้อยกว่าเมืองแต่มากกว่าชนบท เป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่างเมืองกับชนบท โดยชานเมืองเป็นเขตที่สามารถเปลี่ยนมาเป็นภาวะแบบเมืองได้ง่ายและมีการพัฒนาที่รวดเร็วกว่าส่วนอื่นๆ เพราะภาวะเดิมจากชนบทจะมีลักษณะ

1318901555

CT :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและมีสิ่งก่อสร้างน้อย ทำให้โอกาสการพัฒนาเป็นเมืองเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าที่จะไปแทรกตัวในส่วนกลางของเมือง มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นชุมชนเกษตรกรรม ย่านที่พักอาศัยใหม่ ย่านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม ในส่วนของลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม จะได้รับอิทธิพลมาจากเมืองมากขึ้น เนื่องจากการติดต่อเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันกับเมืองในทุกๆ ด้าน (ศิวิล สุวิทย์อนนท์, 2553) ดังเช่น เขตชานเมืองในจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแต่เนื่องด้วยการเจริญเติบโตทางสังคมเมืองทำให้มีผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมทั้งจากกรุงเทพและจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาอาศัยกันอย่างมากมาดั่งนั้นเราจึงควรมีวิธีการที่จะดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่และร่วมกันสร้างพัฒนาสิ่งใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนรวมทั้งการให้คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตนเอง เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อุทิศศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองมีอะไรบ้างและมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างไร
2. การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อุทิศศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองควรเป็นอย่างไรที่มีความเหมาะสมกับสังคมไทย
3. หลักสูตรการเรียนรู้อุทิศศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่งไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อุทิศศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง
2. เพื่อนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อุทิศศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง
3. เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้หลักสูตรการเรียนรู้อุทิศศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองและความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรการเรียนรู้อุทิศศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)
2. ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ปราชญ์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย
 - ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน
 - ตัวแปรตาม คือ นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
4. พื้นที่วิจัย คือ เขตชานเมืองใน 3 จังหวัด ซึ่งมีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่วิจัยเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง (Suburban) ได้แก่
 - 4.1 อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอบางเลน และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
 - 4.2 อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
 - 4.3 อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาผสมผสานกับการใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทักษะ ทักษะคิดในการทำงานกลุ่ม และสร้างองค์ความรู้จากการมีส่วนร่วมในชุมชน ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในศิลปะท้องถิ่น มีความรักและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมที่เลือนไหลเข้ามาได้อย่างลงตัว

นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดจากการนำแนวคิดทางภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบันมาพัฒนาสร้างสรรค์ใหม่เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก โดยมีกระบวนการพัฒนานวัตกรรมดังนี้คือ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน 2) วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ 3) ออกแบบนวัตกรรม 4) สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม 5) ทดลองใช้นวัตกรรม 6) ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม 7) สรุป รายงาน และเผยแพร่ นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในงานวิจัยครั้งนี้เน้นไปที่เป็นนวัตกรรมนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) เช่น การออกแบบลวดลายของผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งเห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน

ชุมชนชนานเมือง หมายถึง บริเวณส่วนหนึ่งที่อยู่ในเขตรอบนอกของเมือง เป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่างเมืองกับชนบท โดยชานเมืองเป็นเขตที่สามารถเปลี่ยนมาเป็นภาวะแบบเมือง

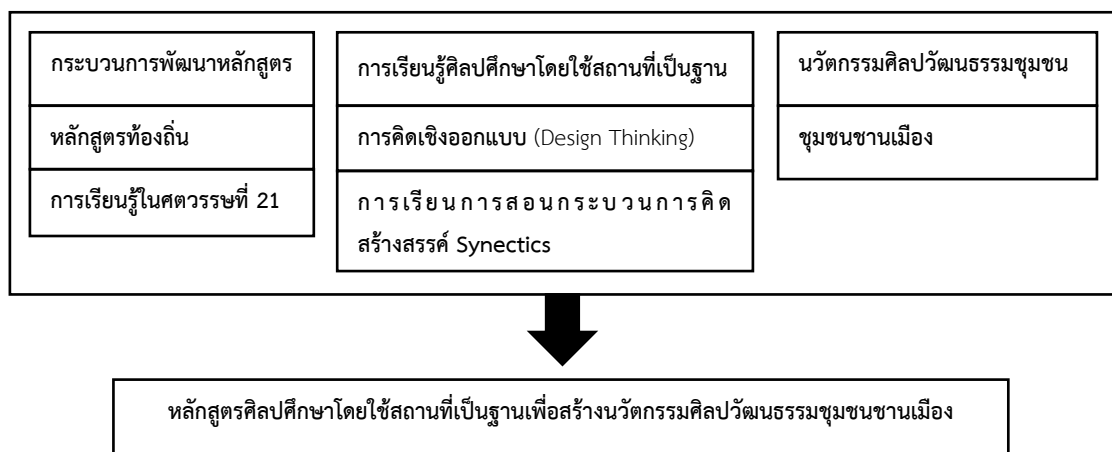
ได้ง่ายและมีการพัฒนาที่รวดเร็วกว่าส่วนอื่น ๆ มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นชุมชนเกษตรกรรม ย่านที่พักอาศัยใหม่ ย่านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม ในส่วนของลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม จะได้รับอิทธิพลมาจากเมืองมากขึ้น ซึ่งจังหวัดที่จัดอยู่ในเขตชุมชนชานเมืองหรือเขตจังหวัดปริมณฑลใกล้เคียงกรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทยมี 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม

การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน หมายถึง การสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาโดยมีแนวคิดพื้นฐานและสาระสำคัญขององค์ประกอบที่สะท้อนความสัมพันธ์ของหลักการของแนวคิดเกี่ยวกับการสอนศิลปะศึกษา การใช้สถานที่เป็นฐาน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการสร้างนวัตกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้ โดยการปรับเพิ่มจุดประสงค์เนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผู้สอน ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และความต้องการ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านการจัดการศึกษา ผู้สอนได้การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง
2. ด้านองค์กร สถาบัน โรงเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง
3. ด้านนโยบาย สามารถนำไปเป็นแนวคิดพื้นฐานของการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชานเมืองอย่างยั่งยืนที่มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นและความเหมาะสมทางวัฒนธรรมด้วย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อริศิลป์ศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง ผู้วิจัยได้มีการทบทวนเอกสารจากการศึกษาคำรา เอกสาร และงานวิจัย ในประเด็นที่สอดคล้องกับหัวข้อที่สนใจศึกษา สามารถแบ่งเนื้อหาเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
- 2.2 การพัฒนาหลักสูตร
- 2.3 การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- 2.4 การจัดการเรียนรู้อริศิลป์ศึกษา
- 2.5 การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา
- 2.6 การสร้างนวัตกรรม
- 2.7 พัฒนาการของผู้เรียน
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษา

2.1 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

ในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้อริศิลป์ศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของศิลปวัฒนธรรมชุมชนเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ในรายงานฉบับนี้ได้นำเสนอเกี่ยวกับ ความหมายของศิลปวัฒนธรรมชุมชน ความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม การเลื่อนไหลของวัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน วิธีการสอนศิลปะเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรม การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์งานศิลปวัฒนธรรมชุมชน แนวทางการอนุรักษ์และสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและได้เลือกพื้นที่ที่ทำการศึกษาเป็นศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐม เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ประเด็นที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรดังต่อไปนี้

ศิลปวัฒนธรรม หมายถึง วัฒนธรรมเชิงศิลปะ ให้ความสำคัญกับ “ศิลปะ” โดยมี “วัฒนธรรม” บูรณาการร่วมอยู่หรือมีวัฒนธรรมเป็นพลังขับเคลื่อน สังคมตะวันตกอาจให้ความสำคัญกับวัตถุและสิ่งที่เป็นรูปธรรม โดยมีงานศิลปะเป็นตัวตั้ง และอาจมีความเชื่อว่าศิลปะเป็นตัวขับเคลื่อนวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษจึงนิยมใช้คำว่า “Arts and Culture” เราก็แปลมาใช้ภาษาไทยว่า “ศิลปะและวัฒนธรรม” (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2552)

2.1.1 ความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม

ทรัพยากรวัฒนธรรมทุกประเภทมีคุณค่า มีความหมาย หรือมีประโยชน์สำหรับสังคมมนุษย์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับมุมมองและวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ ตัวอย่างเช่น วิลเลียมไลป์ (Lipe, 1984) และชาร์ลสแม็กกิมซี (McGimsey, 1984) เสนอว่า ทรัพยากรวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรโบราณคดีมีคุณค่าและความหมายอยู่ 4 ประการหลัก ได้แก่ (ธนิช เลิศชาญฤทธ์, 2559)

1) คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ (associative/symbolic value)

ทรัพยากรวัฒนธรรม (ทั้งประเภทที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้) เป็นเสมือนเครื่องเตือนความทรงจำ (mnemonics) หรือสัญลักษณ์แห่งอดีตและปัจจุบัน ซึ่งแต่ละคนอาจมองต่างกัน คุณค่าเชิงสัญลักษณ์หรือคุณค่าที่ติดมากับทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น ยากที่จะเลื่อนหายตามกาลเวลา แม้ว่าจะมีการลอกเลียน ทำปลอมขึ้น หรือใช้วัสดุใหม่ เช่น นักโบราณคดีเห็นขวานหินยุคหินเก่า จากความรู้และประสบการณ์ก็พอจะเห็นความสำคัญ แต่สำหรับคนทั่วไปอาจจะนึกว่าเป็นก้อนหินธรรมดา อย่างไรก็ตาม คุณค่าเชิงสัญลักษณ์เป็นสื่อบอกความหมายอะไรบางอย่างแก่เรา หรือเป็นอัตลักษณ์ของสังคม กลุ่มบุคคล หรือแม้แต่ปัจเจกบุคคล

2) คุณค่าเชิงวิชาการ (informational value)

ทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งข่าวสาร (information) ข้อมูล (data) และความรู้ (knowledge) ที่มนุษย์สามารถเรียนรู้ นำไปใช้ในการดำรงชีวิต และการศึกษาหาความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ สถาปัตยกรรม ฯลฯ ผ่านการวิจัยอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการ และวิธีการศึกษาที่เหมาะสมน่าเชื่อถือ

3) คุณค่าเชิงสุนทรียะ (aesthetic value)

คุณลักษณะบางอย่างของทรัพยากรวัฒนธรรม (เช่น รูปทรง ลวดลาย เนื้อดิน วัตถุดิบ และคุณภาพของภาชนะดินเผา เป็นต้น) มีคุณค่าเชิงความงาม หรือศิลปะ หรือจิตใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางวัฒนธรรม ความชอบ มาตรฐาน และจิตนาการของแต่ละบุคคลหรือแต่ละ

1318901555

CU Thesisis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

วัฒนธรรม คุณค่าเชิงความงามเป็นแรงบันดาลใจ หรือแรงกระตุ้นให้มีการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

4) คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ (economic value)

ทรัพยากรวัฒนธรรมมีคุณค่าในการใช้สอยโดยตรง (utilitarian function) เช่น ใช้เป็นสถานที่ทำงาน ที่พักอาศัย ภาชนะใส่อาหาร เครื่องมือเครื่องใช้ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้เข้าประเทศสำหรับหลายประเทศในโลก

2.1.2 การเลื่อนไหลของวัฒนธรรม

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมไทย กระทรวงวัฒนธรรม (2559) ได้ประเมินศักยภาพการพัฒนาวัฒนธรรมในปัจจุบัน และโอกาสการพัฒนาในอนาคต ประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (SWOT Analysis) รวมทั้งวิเคราะห์บริบทการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1.2.1 จุดแข็ง (Strength) ประเทศไทยมีจุดแข็งในการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

- 1) มีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูง มีมรดกและทรัพยากรทางวัฒนธรรมจำนวนมาก มีศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลาย
- 2) คนไทยมีอัธยาศัยไมตรี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออาทรในการต้อนรับขับสู้ และบริการเป็นที่ประทับใจของชาวต่างประเทศ
- 3) มีแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจำนวนมาก
- 4) มีหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่ทำงาน รวมถึงปราชญ์ชาวบ้าน ศิลปินและผู้สนใจทำงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนจำนวนมาก
- 5) มีองค์กรที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย แผนและทิศทางการดำเนินงานวัฒนธรรมและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ เช่น คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ คณะกรรมการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์แห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย คณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นต้น

1318901555

6) มีสถาบันการศึกษาและองค์กรวิชาการที่ทำงาน รวมทั้งดำเนินการวิจัย และพัฒนาทางวัฒนธรรมจำนวนมาก

2.1.2.2 จุดอ่อน (Weakness) ประเทศไทยมีจุดอ่อนในการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

1) ระบบฐานข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ การจัดการความรู้ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น

2) ความร่วมมือและการบูรณาการการดำเนินงานวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอกยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น

3) กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมบางส่วนยังไม่ทันสมัยและเอื้อต่อการดำเนินงาน รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายในบางส่วนยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น

4) ขาดความต่อเนื่องและประสิทธิภาพการนำนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในระดับชาติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น

5) ขาดการสนับสนุนงบประมาณและมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

6) โครงสร้างและบทบาทภารกิจของหน่วยงานด้านวัฒนธรรมบางส่วนยังไม่เอื้อต่อการดำเนินงานในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต

7) ระบบการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ยังจำเป็นต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรจะเป็น

2.1.2.3 โอกาส (Opportunity) ประเทศไทยมีโอกาในการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

1) รัฐบาลไทยและประเทศต่าง ๆ มีนโยบาย แผนและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในระดับชาติทั้งในระยะกลางและระยะยาว

2) ความเจริญก้าวหน้าทางด้านการคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการรวมตัว (Convergence) ของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ ทำให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมได้มากยิ่งขึ้น

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

3) การรวมตัวของประชาคมอาเซียนและกลุ่มความร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ ส่งผลให้สามารถกำหนดประเด็นความร่วมมือในการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงและพัฒนาความร่วมมือ และจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานได้

4) กระแสการพัฒนาในระดับสากลที่สนใจการนำมิติด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและสื่อมวลชนให้ความสนใจและความสำคัญต่อการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

2.1.2.4 อุปสรรค/ข้อจำกัด (Threat) ประเทศไทยมีอุปสรรค/ข้อจำกัดในการพัฒนาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมโลก รวมทั้งในภูมิภาค ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม

2) อิทธิพลของค่านิยมและวัฒนธรรมต่างชาติที่ไหลบ่ามาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและอื่น ๆ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรมไทย

3) การกำหนดเงื่อนไข/กฎกติกาการดำเนินงานในระดับนานาชาติบางส่วน ส่งผลกระทบต่อด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ เช่น การขึ้นทะเบียนมรดกโลก การจัดทำเขตการค้าเสรี ฯลฯ

2.1.3 วัฒนธรรมชุมชนชนเมือง

จากปรากฏการณ์ทางสังคมในปัจจุบันจะพบว่า ความเจริญก้าวหน้าของชุมชนเมืองทำให้เกิดการอพยพของประชากรในเขตชนบทเข้ามาในเขตเมืองมากขึ้น เมื่อในเขตเมืองมีความหนาแน่นมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ความเสื่อมโทรมในตัวเมืองมีมากขึ้น การขยายตัวของเมืองก็จะเกิดขึ้นตามมา ทำให้มีการกระจายตัวของประชากรเมือง (Decentralization) เข้าครอบครอง (Dominate) พื้นที่ใหม่ที่อยู่บริเวณรอบ ๆ เมือง พื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของเมืองก็คือ ชานเมือง (Suburban)

เขตชานเมือง (suburban area) ซึ่งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ประชากรศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่าหมายถึง พื้นที่บริเวณรอบนอกของเมืองหรือนคร ซึ่งประชากรยังอยู่อาศัยกันไม่หนาแน่นเหมือนในเขตเมือง แต่ก็หนาแน่นกว่าเขตชนบท (rural area) ที่อยู่ไกลออกไป เขตชานเมืองอาจเป็นที่อยู่อาศัยของคนที่ทำงานในเมือง และเดินทางเข้าเมืองแบบไปเช้าเย็นกลับ

ชานเมืองมักเป็นทิศทางที่เมืองจะขยายตัวออกไปจากเมือง เมื่อคนไปอยู่อาศัยกันมากขึ้นก็กลายเป็นเมืองในเวลาต่อมา (สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน, 2553)

สนธยา พลศรี (2547) อธิบายเกี่ยวกับชุมชนชานเมือง (Suburban) เป็นชุมชนที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างชุมชนชนบทกับชุมชนเมือง หรือกำลังเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมือง แต่ยังไม่เติบโตเป็นเมืองอย่างสมบูรณ์ ลักษณะด้านประชากร ลักษณะด้านนิเวศวิทยา ลักษณะด้านเศรษฐกิจและลักษณะด้านสังคมวัฒนธรรมบางอย่างยังคงเป็นแบบชุมชนชนบท แต่บางอย่างเปลี่ยนเป็นชุมชนเมืองไปแล้ว เช่น อาศัยอยู่ในชนบทมีความผูกพันกับครอบครัวและเครือญาติสูง แต่อพยพย้ายถิ่นไปประกอบอาชีพในเมืองทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและวิถีชีวิตบางอย่างเป็นแบบชุมชนเมือง เป็นต้น ชุมชนชานเมืองส่วนใหญ่มักจะตั้งอยู่รอบนอกของเมืองและเป็นชุมชนที่เชื่อมโยงระหว่างเมืองกับชนบท อันเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตและการขยายตัวของเมืองนั่นเอง

ก่อนที่ชานเมืองจะกลายมาเป็นเมือง (Urbanization) พื้นที่ของชานเมืองจะมีลักษณะเป็นที่โล่งว่างและมีประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบาง การที่ชานเมืองเป็นบริเวณที่สามารถรองรับการกระจายตัวของเมืองได้เป็นอย่างดีนั้น มีปัจจัยสนับสนุนดังนี้ (ไพบุลย์ ช่างเรียน, 2516)

1) ปัจจัยด้านการคมนาคม (Mass communication) การสร้างเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างชานเมืองกับตัวเมือง ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการเคลื่อนไหว เมื่อมีการเคลื่อนไหวได้รวดเร็วและได้มาก ณ ที่นั้นก็จะมีความเจริญเกิดขึ้น ผู้คนอพยพไปอยู่มากขึ้น

2) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย การออกไปจัดทำที่ดินหรือที่อยู่อาศัยบริเวณชานเมืองนั้น ทำให้สามารถมีบริเวณบ้านกว้างขวาง ราคาพอสมควรพอที่จะทำให้ผู้มีรายได้ปานกลางหาซื้อได้

3) ปัจจัยด้านที่ตั้ง (Location) การสร้างสถานที่ราชการของรัฐบาล มีส่วนช่วยให้เกิดชุมชนขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะประชาชนเห็นว่าเมื่อมีสถานที่ราชการของรัฐบาลเกิดขึ้นแล้ว การบริการสาธารณต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนนหนทางและความปลอดภัยก็จะติดตามมาด้วยรวมทั้งสืบเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นในเขตชานเมือง เมื่อเกิดย่านอุตสาหกรรมขึ้นแล้ว ก็จำเป็นต้องมีคนงาน จึงทำให้เกิดแหล่งที่อยู่อาศัยบริเวณเขตอุตสาหกรรมเพื่อความสะดวกในการทำงาน

4) ปัจจัยด้านการลงทุนของนักจัดสรรที่ดิน เมื่อบริเวณรอบ ๆ เมืองมีระบบคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วในการเคลื่อนไหว ทำให้มีนักเก็งกำไรในการจัดสรรที่ดินเกิดขึ้น โดยทำการจัดสรรที่ดินและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน เพื่อเป็นการจูงใจความต้องการของประชาชนที่อยู่อาศัย

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

5) ปัจจัยด้านบทบาทของการเดินทางไปกลับ (Commuter) โดยอาศัยผลจากความ สะดวกรวดเร็วของการคมนาคมเข้ามาทำงานและอาศัยบริการต่าง ๆ ในตัวเมืองกลับออกไปในตอน เย็นซึ่งก่อให้เกิดการอพยพของประชากรที่อยู่อาศัยในเมืองออกไปอยู่ในเขตชานเมืองมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าชุมชนชานเมืองเป็นชุมชนที่เชื่อมต่อระหว่างเมืองกับชนบทที่มีคนจาก หลากหลายวัฒนธรรมเข้ามาอยู่รวมกันโดยจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจึงทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ก่อน ซึ่งจังหวัดที่จัดอยู่ในเขตชุมชนชานเมืองหรือเขตจังหวัด ปริมาณใกล้เคียงกรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทยมี 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม (ศูนย์ข้อมูล กรุงเทพมหานคร, 2556) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คนในชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับศิลปวัฒนธรรม ชุมชนของตนเองไม่ให้เลือนหายไป

2.1.4 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง

ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่ รวบรวมเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชุมชน ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและผลงานทาง ศิลปะและภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันและสร้างความเจริญยิ่งขึ้นไป อีกทั้งในเขตชุมชน ชานเมืองทั้ง 5 จังหวัดยังเป็นเขตพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการเจริญเติบโตของความเป็นเมืองอย่าง มากทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา รวมถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองของทั้ง 5 จังหวัด สามารถยกตัวอย่างให้เห็นถึงชุมชนที่ยังคงเอกลักษณ์ ของท้องถิ่นได้ดังนี้

2.1.4.1 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมเป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศไทย ที่ควรค่าแก่ การศึกษาค้นคว้าความรู้และประวัติศาสตร์ที่มาอย่างยาวนาน และยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน จังหวัด นครปฐมมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่พบในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ไทยทรงดำ ลาวครั่ง ลาวเวียง ไทยจีน และ มอญ จากความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่สมัยทวารวดีที่ปรากฏผลงานศิลปะจำนวนมากมายังอันทรคุณค่า ต่อคนรุ่นหลัง ส่งผลถึงการสั่งสมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แห่งภูมิปัญญาถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ดินแดนแห่งนี้เต็มไปด้วยความเจริญงอกงามทางศิลปวัฒนธรรมอันดีของไทย

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1) การทอผ้าจีนไทยโห่ง

ในจังหวัดนครปฐม นอกจากจะมีคนไทยเชื้อสายจีนแล้ว ยังมีคนไทยเชื้อสายลาวรวมอยู่ด้วย ซึ่งมีลักษณะการแต่งกายที่เน้นเสื้อผ้าสีดำเป็นหลัก จึงเรียกชนกลุ่มนี้ว่า ลาวโห่ง ลาวทรงดำ ผู้ไทยดำ หรือไทยโห่ง แต่มีความหมายในทางเดียวกัน (เจนยุทธ ล่อใจ, 2555) ในกิจกรรมที่ต้องเดินทางไปในงานสำคัญ หรือเทศกาลที่ต้องมีพิธีการ ชาวไทยโห่งยังคงอนุรักษ์การแต่งกาย โดยฝ่ายชายจะสวมกางเกงขายาวปลายขาแคบสีดำ แล้วสวมคลุมด้วยเสื้อฮี ส่วนฝ่ายหญิงนุ่งผ้าจีนลายแดงไหมสีดำ สวมเสื้อฮี นอกจากเสื้อฮีแล้ว ผ้าจีนลายแดงไหม นับว่ามีความสำคัญและถือเป็นเอกลักษณ์ของไทยโห่ง ตามปกติหญิงชาวไทยโห่งจะนิยมทอผ้าจีนไว้สวมใส่เอง เพราะถือเป็นหน้าที่ของลูกผู้หญิง ซึ่งระยะต่อมาได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมประจำถิ่นอย่างชัดเจน (มาลี ดอกไม้แดง, 2542)

2) การจักสาน

ชาวไทยโห่งในหมู่บ้านเกาะแรด ตำบลบางปลา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาที่มีรูปแบบหลากหลาย เช่น ตะกร้าสำหรับใส่หลอดด้ายหรือหมากพลู, งามใช้กันแดดกันฝน, สมุก สำหรับใส่เสื้อผ้าอาภรณ์, แอบข้าวสำหรับใส่ผักผลไม้, ปาน สำหรับใส่เครื่องบูชาขวัญและเซ่นผี, โย่ สำหรับใส่เก็บเครื่องเย็บปักถักร้อย และกะเหล็บที่ชาวไทยโห่งมักสะพายใส่ป่าติดตัวระหว่างเดินทาง นอกจากนั้นยังรวมถึงเครื่องมือในการจับปลา ดักสัตว์ แม็กกระทั่งเครื่องใช้ในครัวเรือน ที่เป็นที่ยอมรับทั้งคนไทยและต่างประเทศ วัสดุที่นิยมใช้ในการสานคือ ไม้สีสุก และหวายหอม ที่ทุกบ้านจะมีกอไม้เป็นของตนเอง ไม้สีสุกมีคุณสมบัติเหนียวแน่น สามารถนำมาผ่าและจักได้โดยไม่ขาดเส้น และแมลงไม่นิยมกัดกินไม้ชนิดนี้ ส่วนหวายหอม เป็นหวายที่นิยมนำมาใช้ถักขอบเพื่อให้ชิ้นงานมีความแข็งแรงและสวยงามยิ่งขึ้น

2.1.4.2 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดนนทบุรี

จังหวัดนนทบุรีเป็นที่ราบลุ่มดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนหนาแน่นตามริมแม่น้ำ ประชากรในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยหลายเชื้อชาติทั้งไทย (มีจำนวนมากที่สุด มีอยู่ทั่วไปในจังหวัด) จีน มอญ (อพยพมาในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัชกาลที่ 2) และมลายู (อพยพมาจากเมืองปัตตานีและไทรบุรี) ทรัพยากรธรรมชาติที่มีมากนั้นคือ ดินเหนียวที่ใช้ในการทำเครื่องปั้นดินเผา เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด

การทำเครื่องปั้นดินเผา สันนิษฐานว่าเป็นชาวมอญที่อพยพมาจากหงสาวดีและเกาะลพบุรี ตั้งอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยา อำเภอบางกรวย เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาแหล่งใหญ่ของจังหวัดนนทบุรี ผลิตภัณฑ์หลักที่ผลิตคือ โอง อ่าง ครก ซึ่งเป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และ

กระปุก ทำขึ้นสำหรับบรรจุอาหารและเครื่องใช้อื่น ๆ เช่น ชุดข้าวแช่ โทนดินเผา รำมะนา บาตรใส่น้ำมนต์ แจกันดอกไม้ กระปุกออมสิน นอกจากนี้ยังมีการทำหมอน้ำลายวิจิตร ถือเป็นงานศิลปะชั้นสูง ใช้เป็นเครื่องบรรณาการในโอกาสสำคัญ (เทศบาลนครนนทบุรี, 2558) โดยมีการตกแต่งลวดลายอย่างวิจิตรบรรจง มีหลายทรง เช่น ทรงสูง ทรงเนิน ทรงก้นกลมคอสูง ทรงก้นกลมคอสั้น ทรงตลก ทรงก้นตัด

2.1.4.3 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เช่น งานสงกรานต์พระประแดงของชาวไทยรามัญ ประเพณีรับบัว ประเพณีแห่หงส์ธงตะขาบ เป็นต้น จังหวัดสมุทรปราการมีกลุ่มทางชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ได้แก่ กลุ่มคนไทยพื้นเมือง มลายู ลาว มอญ จีน ฯลฯ ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชาติพันธุ์นี้มีหลายสาเหตุด้วยกันคือ กลุ่มมอญที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานสร้างชุมชนหน้าด่านป้องกันศึกทางทะเล กลุ่มลาวที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยสงครามแถบคลองมหาวันซ์และส่วนใหญ่ย้ายไปอยู่แถบนครนายก กลุ่มมลายูมุสลิมที่เข้ามาทำการเกษตรและเป็นแรงงานในการขุดคลองเพื่อชลประทาน กลุ่มคนจีนที่เข้ามาค้าขาย กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้กลายเป็นประชากรในจังหวัดสืบทอดมาถึงปัจจุบัน (สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, 2561)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนพระประแดงเป็นชุมชนมอญขนาดใหญ่ที่ยังสามารถรักษาความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไว้ได้จนถึงปัจจุบัน เช่น การนับถือผี การสวดมนต์ การเผาศพ ประเพณีสงกรานต์ และการตั้งบ้านเรือน ฯลฯ

โลงมอญ (อะลาบ็อก)

ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวมอญมีรูปแบบเฉพาะตน ซึ่งล้วนมีรากฐานมาจากความเชื่อเรื่องผีและพุทธศาสนา ประเพณีหนึ่งที่สำคัญสำหรับวิถีชีวิตชาวมอญคือ ประเพณีการทำศพซึ่งแสดงอัตลักษณ์ของชนชาติมอญได้อย่างเด่นชัดคือ โลงมอญ คือโลงศพที่ใช้ในการบรรจุศพของชาวมอญ ประดิษฐ์ขึ้นด้วยภูมิปัญญาและแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมที่ประณีตงดงาม ลักษณะของโลงมอญสามารถแบ่งออกได้ 2 ชนิด คือโลงมอญน้ำจืด และโลงมอญน้ำเค็ม แต่ถ้าเรียกตามสกุลช่าง ก็เรียกกันว่า โลงสกุลช่างปากลัด และโลงสกุลช่างสมุทรสาคร (ปริญา กุลปรการ, 2550)

ในส่วนของตกแต่งโลงมอญให้สวยงามเกิดจากการตกแต่งด้วยศิลปะการตกแต่งลายนกระดาศอังกฤษ การสอดสีกระดาศ และการติดเม็ด ลายตกแต่งโลงมอญ ส่วนใหญ่ของสกุลช่าง

พระประแดงมีหลายลาย ประกอบด้วย ลายบัวหงาย ลายเม็ดขนุน (ลายเข็มขัด) ลายขอบโลง (ลูกขนานเอก) ลายหน้ากระดาน ลายขอบหน้าต่างหรือลายลูกขนานในลายคิ้ว ลายยอดซุ้ม ลายม่าน ลายฐานซุ้ม ลายกงจักรใหญ่ ลายกงจักรเล็ก ลายประดัวจั่ว ลายกระจัง ลายชายหลังคา ลายประดับฝาโลง ลายฉัตร

2.1.4.4 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดสมุทรสาคร

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดปริมณฑลกรุงเทพมหานคร มีสภาพสังคมแบบกึ่งชนบท กึ่งเมือง ประชากรส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามริมแม่น้ำลำคลอง ประชากรของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน และเชื้อสายรามัญ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดสมุทรสาครเป็นแบบคนไทยภาคกลาง (สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2560)

เครื่องถ้วยเบญจรงค์

หมู่บ้านเบญจรงค์ แหล่งผลิตที่สำคัญ คือ ตำบลดอนไก่ดี และตำบลท่าเสา อำเภอกระทุ่มแบน เป็นหมู่บ้านที่ผลิตเครื่องปั้นดินเผา 5 สี หรือที่เรียกว่า “เบญจรงค์” ประกอบไปด้วยสีดำ สีขาว สีเหลือง สีแดง และสีเขียว และมีสีรองอย่างสีชมพู สีม่วง สีน้ำตาลแสด มีทั้งการเขียนลวดลายโบราณและลายสมัยใหม่ได้อย่างประณีตและเต็มไปด้วยเอกลักษณ์ศิลปะ เป็นหมู่บ้านหัตถกรรมที่เกิดจากความร่วมมือกันภายในชุมชนอย่างแข็งขัน เป็นศิลปหัตถกรรมของภูมิปัญญาไทยที่สร้างสรรค์อย่างวิจิตรงดงาม และทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ละขั้นตอนการผลิตมีความประณีต เปิดให้ผู้สนใจเข้าชมกรรมวิธีการผลิตทุกวัน นอกจากนี้ยังเปิดให้บริการโฮมสเตย์ที่พักภายในหมู่บ้านด้วย

2.1.4.5 ศิลปวัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดปทุมธานี

จังหวัดปทุมธานี ถือเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาศัยอยู่หลายกลุ่มชน อาทิ ไทยรามัญ ไทยจีน และ ไทยมุสลิม บรรดาลูกหลานของกลุ่มชนเชื้อสายต่าง ๆ ยังคงดำรงชีวิตตามรูปแบบเฉพาะของตนอยู่ โดยเฉพาะสามกลุ่มใหญ่ คือ ชาวมอญส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่กันหนาแน่นในอำเภอสามโคก แต่ละกลุ่มชนมีอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมรวมถึงประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มชนเหล่านี้ได้สืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาสืบทอดกันมาจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่ล้ำค่า

เครื่องปั้นดินเผา

กลุ่มเตาสามโคก (บ้านโคกขาม อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี) เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาเชิงอุตสาหกรรมของชุมชนชาวมอญตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

1318901555

ผลิตเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่มีรูปแบบเรียบง่าย เช่น โถง ครก กระจุก และเครื่องประดับ สถาปัตยกรรมอย่างกระเบื้องปูพื้น กระเบื้องมุงหลังคา ท่อน้ำดินเผา โดยจำหน่ายให้กับชุมชนในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา (บุรินทร์ สิงห์โตอาจ, 2556) เครื่องปั้นดินเผาที่บ้านสามโคก จะมีรูปลักษณะที่เป็นสื่อ บ่งบอกได้ชัดเจนว่าเป็นศิลปะแบบมอญและมอญเป็นผู้ผลิต เช่น ตุ่มใส่น้ำที่ผลิตเรียกเป็นภาษามอญ ว่า “ตุ่มอีเล็ง” หม้อน้ำแบบมอญ หม้อกลีบมะเฟือง หม้อน้ำก้นกลม

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของศิลปวัฒนธรรมเกิดมาจากการผสมผสานของวิถี การดำเนินชีวิต ความเชื่อ และภูมิปัญญาของคนในชุมชนจนกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นที่ บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์และส่งต่อกทอดจากรุ่นสู่รุ่น เราจึงควรร่วมกันอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทาง ศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สัมผัส จนเกิดความ เข้าใจและซาบซึ้งถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เสริมสร้างกิจกรรมการสร้างความรู้ผ่าน กระบวนการคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการและทุกขั้นตอนของกิจกรรม เน้นการ ปฏิบัติจริง เรียนรู้ของจริงในพื้นที่จริงอย่างอิสระ โดยเรียนรู้จากความงามและความจริงของศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ จึงควรนำข้อมูลต่าง ๆ มาบรรจุลงในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดย ใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

2.2 การพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นหลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้สอนที่จะนำไปเป็นกรอบ แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จะเป็นประโยชน์ต่อ การพัฒนาสังคมโดยรวม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556) องค์ประกอบหลักสูตรจะเป็นสิ่งกำหนดแนวคิด ระบบ และความสอดคล้องของหลักสูตรซึ่งจะต้องประกอบด้วย หลักการการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การประเมินหลักสูตร และการบริหาร หลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายคำว่า “การพัฒนาหลักสูตร” ไว้ดังนี้ ทาบา (Taba H, 1962) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ 2 ความหมายคือ (1) การปรับปรุงหลักสูตร และ (2) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้มีความเหมาะสมกับโรงเรียน หรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน หลักสูตรวิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล โดยจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบติดต่อกันไป หรือปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาให้เหมาะสม สำหรับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การดัดแปลงให้แตกต่างออกไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงแบบหลักสูตร

เซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายถึงการสร้างเอกสารอื่น ๆ สำหรับนักเรียนด้วย

2.2.2 ระดับหลักสูตร

วาริรัตน์ แก้วอุไร (2549

) ได้สรุปว่าโดยทั่วไปแล้วหลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ตามแหล่งการสร้างหลักสูตร คือ

1) หลักสูตรระดับชาติหรือหลักสูตรแม่บท ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับวัยระดับการศึกษา เป็นหลักสูตรที่มุ่งสร้างความมั่นคงและความเป็นปึกแผ่นร่วมกันของคนในชาติโดยรวม ผู้มีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรระดับนี้คือหน่วยงานระดับชาติ เช่น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้นใช้กับโรงเรียนทั่วประเทศ

2) หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงมาจากหลักสูตรแม่บทให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพ ความจำเป็น และความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ หน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรระดับนี้คือ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาต่าง ๆ เช่น หลักสูตรเยาวชนรักท้องถิ่น หลักสูตรมัคคุเทศก์น้อย เป็นต้น

3) หลักสูตรระดับโรงเรียน เป็นหลักสูตรที่นำหลักสูตรแม่บทและหลักสูตรระดับท้องถิ่นมาพิจารณาเลือกสรรและปรับให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ผู้มีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรระดับนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู หรือผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น โดยจัดทำขึ้นในรูปของหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีหลายระดับซึ่งอาจสรุปได้ว่าหลักสูตรระดับชาติเป็นหลักสูตรที่ใช้เป็นแกนร่วมกันของคนทั้งชาติที่ต้องเรียนเหมือน ๆ กัน หลักสูตรระดับ

1318901555

ท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่น และหลักสูตรในระดับ
 สถานศึกษาที่สถานศึกษาเป็นผู้พัฒนาขึ้นใช้เองโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรระดับท้องถิ่น
 และระดับชาติ ซึ่งกว่าที่หลักสูตรในระดับชาติจะถูกส่งผ่านไปสู่หลักสูตรระดับสถานศึกษานั้นต้องร้อย
 เรียงกันอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันเพื่อหล่อหลอมผู้เรียนให้เรียนรู้ได้บรรลุตามอุดมการณ์ของ
 หลักสูตรที่กำหนดไว้

2.2.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรส่วนมากจะพัฒนามาจากแนวคิดของนักการศึกษาต่างประเทศ
 ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องดำเนินการ
 อย่างเป็นระบบเป็นวัฏจักรที่สามารถพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรได้เสมอในทุกส่วน โดยใน
 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้นจะประกอบด้วย 3 ระบบหลัก คือ ระบบร่างหลักสูตร ระบบการนำ
 หลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งทั้งสามระบบนี้จะต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น
 ต่อการพัฒนาหลักสูตร อันได้แก่ ข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง
 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมทั้งพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน มาเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการ
 ดำเนินการร่างหลักสูตรจนแล้วเสร็จ แล้วจึงนำไปใช้และประเมินผลหลักสูตรในที่สุด ซึ่งทั้งสามระบบ
 นี้จะสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้เสมอ โดยแต่ละระบบประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินการ
 ดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556)

1) ระบบการร่างหลักสูตร จะเริ่มการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร
 ซึ่งได้มีการเก็บรวบรวมไว้มาวิเคราะห์เพื่อนำไปกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร รวมทั้งเป็นแนวทางใน
 การเลือกและการจัดเนื้อหา การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการกำหนดวิธีการวัดและ
 ประเมินผลการเรียนรู้ หลังจากได้หลักสูตรฉบับร่างแล้วจึงนำไปตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง
 โดยตรงกับหลักสูตรนั้น เพื่อช่วยกลั่นกรองความสมบูรณ์ของหลักสูตรอีกครั้ง ซึ่งอาจมีการปรับปรุง
 ตามข้อเสนอแนะ แล้วจึงนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายกับผู้เรียนที่จะนำไปใช้จริง
 แล้วนำผลการทดลองใช้ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์และมี
 คุณภาพสูงขึ้น

2) ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ จะเริ่มที่การขออนุมัติใช้หลักสูตรจากหน่วยงานที่มีอำนาจใน
 การอนุมัติใช้หลักสูตร หลังจากนั้นจึงมีการวางแผนการใช้หลักสูตร การเตรียมการการใช้หลักสูตร
 การดำเนินการใช้หลักสูตร และการบริหารการใช้หลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของ
 หลักสูตร

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

3) ระบบการประเมินหลักสูตร เริ่มด้วยการวางแผนประเมินหลักสูตรแล้วจึงมีการสร้างเครื่องมือประเมินหลักสูตร ให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญต่าง ๆ ในการประเมิน แล้วจึงดำเนินการประเมินหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินหลักสูตรและการนำเสนอผลการประเมินหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรต่อไป ซึ่งอาจมีการปรับปรุงส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตร หรืออาจกระทำการแก้ไขทั้งระบบร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตรเลยก็ได้ขึ้นอยู่กับผลการประเมินหลักสูตรที่ได้

นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้นเพื่อเป็นหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายสุดท้าย คือ การให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติหรือมีคุณลักษณะร่วมบางประการที่เหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามในสภาพความเป็นจริงพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจในประเทศไทยย่อมมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ การจัดการเรียนการสอนให้กับกลุ่มผู้เรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีปัจจัยพื้นฐานแตกต่างกันโดยใช้หลักสูตรกลางเพียงอย่างเดียวจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการนำลักษณะเด่นเฉพาะตัวของแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยในด้านวัฒนธรรม สภาพสังคม เศรษฐกิจและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากำหนดไว้ในหลักสูตรจึงเป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เป็นการสร้างให้คนไทยไม่ละเลยความเป็นไทย มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและบรรพบุรุษของตนเอง รวมทั้งเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพตามจุดเน้นที่ต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ ซึ่งย่อมมีผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2556)

2.2.4 หลักสูตรท้องถิ่น

คำว่าหลักสูตรท้องถิ่น เป็นคำที่ใช้มาตั้งแต่มีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยในครั้งนั้นหลักสูตรทั้ง 3 ระดับดังกล่าว ได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดเน้นที่หลักสูตรกำหนดไว้ 3 ประการ ได้แก่

- 1) จัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ
- 2) ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร
- 3) เน้นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้หลักสูตรการศึกษาทั้ง 3 ระดับ เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่หลากหลาย ทั้งสภาพสังคม เศรษฐกิจ ชีวิต ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม อาชีพ ฯลฯ เพื่อปลูกฝังให้มีความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นอันเป็นแผ่นดินเกิดของตน

2.2.4.1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนที่จะต้องใช้หลักสูตรนั้น ๆ นอกจากนี้ ชุมชนและบุคคลได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย ดังนั้น หลักสูตรท้องถิ่นจะก่อให้เกิดผลทางปฏิบัติและอำนวยความสะดวกที่แท้จริง ต่อท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

นิคม ชมพูหลง (2544) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมด ที่โรงเรียนจัดขึ้นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน ดังนั้น หลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท

สำลี ทองธิว (2545) ให้คำอธิบายเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) เป็นหลักสูตรที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสร้างอย่างเท่าเทียมกันกับครู และนักวิชาการจากภายนอก เนื้อหาสาระ โครงสร้างการจัดเวลา การจัดการและการบริหารหลักสูตร เป็นไปตามแนวคิดและหลักการที่ชาวบ้านในท้องถิ่นให้ความสำคัญ และเห็นว่าเป็นความจำเป็นที่สมาชิกของท้องถิ่นนั้นจะต้องเรียนรู้เพื่อความอยู่รอด ตลอดจนการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นนั้น โดยเฉพาะมีการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น ความเป็นท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้ตามวิถีท้องถิ่นกับความสามารถในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน ชาวบ้านที่ร่วมสร้างหลักสูตรมีส่วนร่วมในการประเมินนักเรียน

2) เป็นหลักสูตรที่ชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเป็นเครือข่ายจากหลาย ๆ องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและกลุ่มธุรกิจเพื่อมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน หรือแก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชน เนื้อหาสาระที่บรรจุในหลักสูตรเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับปัญญาชาวบ้านโดยตรง เป็นสิ่งที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ และเป็นสิ่งที่ชาวบ้านลงความเห็นร่วมกันว่าสามารถช่วยให้ชุมชนพัฒนา

ตนเองได้โดยคงความเป็นเอกลักษณ์ของตนไว้ ชาวบ้านจัดสรรงบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในการพัฒนา และดำเนินการเอง

ฉันท ชาติทอง (2550) หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่ท้องถิ่นสร้างขึ้นเอง หรือการพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลาง โดยการปรับขยาย เพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นใหม่ โดยมี เนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ เรื่องราวของตน เรียนรู้อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อนำไปแก้ปัญหา พัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นได้

2.2.4.3 ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี

หลักสูตรระดับท้องถิ่นที่ดี เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองต่อสภาพชีวิตของผู้เรียนมีลักษณะดังนี้ (การศึกษานอกโรงเรียน., 2543)

1) ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

2) ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ จากท้องถิ่นของตน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก และความผูกพันกับท้องถิ่นของตน มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาในการจัดการศึกษา

3) สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง มุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการไม่แยกส่วนหรือตัดตอนเป็นท่อน ๆ ของกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมทางวิชาการโดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการชี้แนะของผู้สอนอันจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในสังคม ตนเองและวิชาการอย่างเหมาะสม

4) สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาและเมื่อเรื่องนั้น ๆ ไม่เป็นที่สนใจและต้องการของท้องถิ่นรวมทั้งถ้าสมัยแล้วก็สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันที

5) ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคม มุ่งเน้นในด้าน ศิลธรรม จริยธรรม การดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธา เชื่อมั่นภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชนและชาติ ในขณะที่นักรักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในประเด็นของการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมไว้อย่างกว้าง ๆ ในหลักสูตรแม่บท

2.2.4.4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่าน เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ผู้เสนอ	กระบวนการ
บุญเรือน ขจรศิลป์ และคณะ (2543)	<p>ได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการและวิเคราะห์ศักยภาพ 2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 3) เตรียมบุคลากร 4) จัดประชุมผู้ปกครอง 5) นำหลักสูตรไปทดลองใช้ 6) จัดการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในระยะแรก 7) จัดสัมมนาเพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข 8) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วนำหลักสูตรไปใช้ 9) ประเมินสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป 10) โรงเรียนและชุมชนปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการจัดการเรียนการสอน
สำลี ทองธิว (2544)	<p>กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีขั้นตอนดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ครูศึกษาข้อมูลท้องถิ่น 2) ครูและชาวบ้านเข้าเป็นแนวร่วมจัดตั้งคณะกรรมการ 3) ครูสร้างหลักสูตรท้องถิ่น 4) ครูนำหลักสูตรที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ 5) ครูทำการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่น 6) ครูนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ 7) ครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ร่วมกันให้ความรู้และฝึกทักษะให้แก่ผู้เรียนทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8) คณะกรรมการชุมชนประเมินผลกระทบของหลักสูตรต่อชุมชน

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ผู้เสนอ	กระบวนการ
ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2549)	มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1) จัดตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำหลักสูตร 2) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) กำหนดเนื้อหา 5) กำหนดกิจกรรม 6) กำหนดคาบเรียน 7) กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล 8) จัดทำเอกสารหลักสูตร 9) ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร 10) เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร 11) นำหลักสูตรไปใช้ และ 12) ประเมินผลหลักสูตร
ฉันท ชาติทอง (2550)	มีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีกระบวนการที่ต้องดำเนินการ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การสร้างหรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนที่ 2 การจัดทำเอกสารหลักสูตร และส่วนที่ 3 การประเมินหลักสูตร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ออกแบบหลักสูตร 2) จัดทำเอกสารหลักสูตร 3) การบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น 4) การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรท้องถิ่น 5) การจัดการเรียนการสอน 6) การประเมินก่อนนำไปใช้ 7) การประเมินการใช้หลักสูตร 8) การประเมินสัมฤทธิ์ผล

กล่าวโดยสรุปแล้วการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรดำเนินการให้ครบทุกขั้นตอน ซึ่งมีขั้นตอนหลัก ๆ คือ การจัดตั้งคณะกรรมการการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัด

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ประเมินผล หลังจากนั้นจึงดำเนินการจัดทำเอกสารหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบคุณภาพ นำมาปรับปรุงอีกครั้งแล้วจึงนำไปทดลองใช้ อาจมีการปรับปรุงอีกครั้ง แล้วจึงนำมาขออนุมัติใช้หลักสูตรกับผู้มีอำนาจในการอนุมัติ หลังจากนั้นจึงนำหลักสูตรไปใช้ และมีการติดตามการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2.2.5 การประเมินผลหลักสูตร

แนวทางการประเมินผลหลักสูตรแบ่งออกกว้าง ๆ ได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ (รุจิรี ภูสาระ, 2551)

1) การประเมินแบบดั้งเดิม (Traditional Evaluation) เป็นการประเมินที่ใช้การพิจารณาประสิทธิภาพของการสอน โดยการวัดว่านักเรียนสามารถผ่านจุดประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ประเมินจึงสนใจว่าหลักสูตรนำมาใช้ได้จริงหรือไม่ และเมื่อเสร็จสิ้นการใช้หลักสูตรแล้วผู้ประเมินจึงอธิบายผลการใช้จากการวัดเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนจากที่มีการกำหนดจุดประสงค์ไว้ ครูจึงใช้มาตรฐานเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการประเมิน โดยเขียนในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้และสามารถวัดโดยใช้แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Tests) ดังนั้น การประเมินแบบดั้งเดิมจึงใช้วิธีการพิจารณาจากการวัดผลการปฏิบัติของนักเรียนตามจุดประสงค์

2) การประเมินแบบคลื่นลูกใหม่ (New-wave Evaluation) เกิดขึ้นเมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์กันแพร่หลายออกไปว่า การทดสอบไม่ใช่เป็นวิธีเดียวเท่านั้นในการประเมินผล แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องอีกมาก ผู้ที่เชื่อถือการประเมินแบบคลื่นลูกใหม่ เชื่อว่าการศึกษากระบวนการปฏิบัติงานในโรงเรียน เป็นประเด็นสำคัญที่จะเข้าใจผลที่เกิดจากการเรียนการสอน จากแนวความคิดของนักประเมินผลหลักสูตรทั้ง 2 กลุ่ม สามารถสรุปประเด็นได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการประเมินระหว่างแบบดั้งเดิมกับแบบคลื่นลูกใหม่

การประเมินแบบดั้งเดิม	การประเมินแบบคลื่นลูกใหม่
1. ประเมินหลังจากนำหลักสูตรไปใช้แล้ว	1. ค่อนข้างเป็นอัตนัยมากกว่าปรนัย
2. ไม่สามารถควบคุมตัวแปรทั้งหมดได้	2. นำผลไปใช้อ้างอิงกับกรณีอื่น ๆ ได้ยาก
3. ไม่สนใจต่อผลที่เกิดกับท้องถิ่นหรือสิ่งที่ไม่เป็นรูปธรรม	3. ไม่สามารถนำเสนอข้อค้นพบหรือการพิจารณาในเชิงปริมาณ
4. เคร่งครัดต่อการวัดตามจุดประสงค์ จึงทำให้ขาดข้อมูลเชิงอัตนัย	4. เป็นสิ่งที่ไม่เป็นรูปธรรมหรือสภาพการณ์ที่ไม่เป็นปกติ

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

<p>5. ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ไม่อาจเผชิญกับสภาพการณ์จริงในชีวิตประจำวัน</p> <p>6. ใช้เวลามาก และแหล่งข้อมูลมาก</p>	<p>5. ขาดความชัดเจนว่าจะประเมินอะไร</p>
---	---

2.2.6 การบริหารหลักสูตร

การวางแผนวิชาการหรือการบริหารหลักสูตร หมายถึง การวางแผน การควบคุมดูแล กำกับ ติดตาม การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตรและการสอน โดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้ และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร การบริหารหลักสูตรมีแนวคิดหลักดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554)

1) การบริหารหลักสูตร มีความสำคัญต่อการวางแผนงานวิชาการ การจัดระบบข้อมูล เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การควบคุมกำกับดูแลเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตรและการเรียนการสอน

2) การวางแผนการนำหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเก่า จะต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงให้รวดเร็วและเกิดผลกระทบต่อผู้เรียนให้น้อยที่สุด

3) ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรให้มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรรวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

4) การบริหารหลักสูตรต้องบริหารในลักษณะคณะกรรมการเพื่อช่วยการกำกับมาตรฐานและการเรียนรู้

5) การนิเทศกำกับดูแลโดยเฉพาะคณะกรรมการ การประเมินตนเอง การวางแผนการประเมินหลักสูตรจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพการใช้หลักสูตร

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นผู้สอนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีทิศทางโดยมีเนื้อหาสาระ กิจกรรมสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

2.3 การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก ได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยจัดให้มีการประชุมนานาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ทั่วโลก จนกระทั่งได้ข้อสรุปแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นให้คนมีปัญญา เน้นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning community) เน้นการศึกษาผ่านปวงชน (educational for all) เน้นการร่วมมือจากชุมชน (all for education) เป็นการศึกษาที่เน้นวิธีการเรียนรู้ (learn how to learn) เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและรวมพลัง (co-operative and collaborative learning) (คณะกรรมการนิทานนานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21, 2551) การเรียนการสอนเน้นการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้คนยุคใหม่มีความรู้ด้านภาษาที่จะเน้นการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้คนยุคใหม่มีความรู้ด้านภาษาที่สามารถสื่อสารได้ในระดับสากล ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ชาติ รู้วิธีการคิด รู้เรื่องการวิจัย และพัฒนาเป็นคนดีมีคุณธรรม มีค่านิยมต่อสังคม มีสุขภาพดีและแข็งแรง โลกยุคใหม่เป็นยุคที่เน้นความเป็นมาตรฐาน การผลิตสิ่งต่าง ๆ ทั้งในวงการเกษตรกรรม อุตสาหกรรมต้องมีความเป็นมาตรฐานจึงจะเป็นที่ยอมรับในระดับสากล การจัดการศึกษาก็เช่นกัน เป็นยุคที่ต้องคำนึงถึงมาตรฐาน ดังนั้นโรงเรียนต้องจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน เป็นการประเมินภายในสู่การประกันคุณภาพมาตรฐานที่หนึ่ง คือ ครูต้องสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนใช้แก้ปัญหาในการสร้างความรู้และผลผลิตด้วยตนเองที่มีต่อสังคม

กระบวนการทัศน์ของการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น จึงต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ของครูไทยจากกระบวนการทัศน์เดิมที่ครูเป็นศูนย์กลาง (teacher-centered) เป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (child-centered) เน้นการบูรณาการ (integration) จากการเปรียบเทียบ กระบวนการทัศน์ใหม่ของการสอนกับกระบวนการทัศน์เดิมของการสอน (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2557)

2.3.1 ปัจจัยการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้นำเสนอข้อเขียนจากหนังสือ 21th Century Skills: Learning for Life in Our Times ที่เขียนโดยBernie Trilling and Charles Fadel(2009) ระบุลักษณะ 8 ประการของเด็กสมัยใหม่ไว้ดังนี้

- 1) มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ แสดงความเห็นและลักษณะเฉพาะของตน

2) ต้องการตัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน (customization & personalization)

3) ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง (scrutiny)

4) เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ธุรกิจ รัฐบาล และสถาบันการศึกษา

5) ความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม

6) การร่วมมือและความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม

7) ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูล และตอบคำถาม

8) สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C

1) 3R ได้แก่

1.1) Reading (อ่านออก)

1.2) (W) Riting(เขียนได้)

1.3) (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น)

2) 7C ได้แก่

2.1) Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา)

2.2) Creativity& innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม)

2.3) Cross-cultural understanding(ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

2.4) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)

2.5) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ)

2.6) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร)

2.7) Career & learning skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้)

2.3.2 ทักษะสำหรับประเทศไทย

จากแนวทางของการศึกษาสู่การสร้างสรรค์และผลิตภาพ 7 ประการ ข้างต้นเป็นภาพรวมของการศึกษา แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะทักษะสำหรับอนาคตแล้ว ทักษะของคนไทยที่เราควรพัฒนาให้สอดคล้องและสืบเนื่องกันแยกได้เป็น 7 กลุ่มหลักดังนี้ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2557)

1) มีทักษะในการคิดวิจรรณญาณ และการประเมิน (Critical Thinking & Evaluation)

การที่สังคมไทยเป็นสังคมบริโภคนิยม ทำอะไรตามอย่างคนอื่นโดยเฉพาะตามอย่างต่างประเทศนั้นจำเป็นที่เราจะต้องส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างมีวิจรรณญาณพอให้เขารู้จักวิเคราะห์และประเมินสิ่งที่เขาเห็น รู้ และใช้ว่าเหมาะสมหรือไม่เพียงใด การเน้นผู้บริโภคที่ฉลาดเป็นสิ่งจำเป็นมากในสังคมไทย ไม่ใช่ตามอย่างทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยไม่ไตร่ตรอง ทั้งนี้รวมถึงการคิดวิเคราะห์สภาพการเมือง เศรษฐกิจในประเทศด้วยพร้อมกันไป

2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Analysis and Synthesis)

เมื่อใช้วิจรรณญาณในการมองปัญหาแล้ว เด็กไทยในอนาคตต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ด้วยการแยกแยะประเด็นและมุมมองต่าง ๆ อย่างหลากหลาย มองเห็นที่มาที่ไป มองเห็นความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงซึ่งกัน รวมถึงการมองความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและกิจกรรมของสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีคุณภาพ

3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ (Creativity and Imagination)

สังคมไทยมีการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม และถ้าเราเพียงวิเคราะห์ เราไม่สร้างอะไรใหม่ขึ้นมา ก็ยากที่จะพัฒนาได้เต็มที่และเราก็จะเป็นผู้ซื้อของต่างประเทศอยู่ตลอด จึงมีความจำเป็นที่เราต้องส่งเสริมคนของเราให้เขามีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการไปในอนาคต คิดไปจนถึงจุดที่ไม่รู้เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ให้แก่โลกได้

4) ทักษะการผลิตและคิดนวัตกรรม (Productivity and Innovation)

ทักษะที่สืบเนื่องกันมาจากข้อที่ 3 เมื่อคิดสร้างสรรค์แล้วต้องนำความคิดสร้างสรรค์นั้นให้เป็นรูปธรรมด้วยการพัฒนาผลผลิตใหม่ ๆ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม (Innovation) ขึ้นมาให้ได้ และมีคุณภาพสูงพอที่จะแข่งกับโลกได้ เพื่อที่สังคมไทยจะได้ไม่เป็นแค่กับดักทางเทคโนโลยีของฝรั่ง ซึ่งจะทำให้เราต้องตามอย่างตะวันตกตลอด ทักษะนี้เป็นทักษะสำคัญที่สังคมไทยต้องเน้นพิเศษที่จะทำให้เราก้าวข้ามกับดักตะวันตกไปได้

5) ทักษะการเปลี่ยนแปลงและแก้ปัญหา (Change and Problem)

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ทักษะการเปลี่ยนแปลงและการแก้ปัญหาที่สำคัญมากขึ้นอย่างมาก สังคมโลกเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราไม่มีทางเลือกหนีจากการเปลี่ยนแปลงได้ปัญหาของเด็กจะต้องรับหรือชักนำการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในอนาคต ให้เกิดผลดีงามแก่สังคมและแก่ตัวเขาเอง

6) ทักษะการสื่อสารและความมั่นใจในตนเอง (Communication)

โลกในศตวรรษที่ 21 มีเทคโนโลยีนำการสื่อสารจึงต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะการสื่อสารโดยเทคโนโลยีแต่เราต้องรู้ทันกับเทคโนโลยีเหล่านี้ด้วยพร้อมกันไป นอกจากนั้น การที่เรามี Product เพื่อนำเข้าสู่โลกและโลกขยายไปอย่างกว้างขวางเราต้องสื่อสารกับโลกได้ดี และมีความมั่นใจในสิ่งที่เราคิดและทำอย่างเพียงพอ

7) ทักษะทางคุณธรรมและความรับผิดชอบ (Ethics and Responsibility)

คุณธรรมและความรับผิดชอบเป็นทักษะสำคัญของอาเซียน เราต้องยึดมั่นในแนวทางนี้ไว้เพื่อสร้างคนของเราให้มีคุณค่ากับสังคมอย่างแท้จริงให้เป็นสังคมของคนมีคุณภาพและความรับผิดชอบ เสียสละและมีจิตสาธารณะพอเราต้องไม่เห็นแก่ตัวอย่างเอาเป็นเอาตาย ซึ่งตะวันตกเน้นตัวนี้น้อยมากอันเป็นที่มาของความไม่สงบสุขในโลกปัจจุบัน

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภายในชุมชน และสร้างองค์ความรู้จากการมีส่วนร่วมในชุมชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษา อีกทั้งมีแนวทางในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่และศักยภาพของผู้เรียน โดยต้องการให้ผู้เรียนได้สำรวจ และฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานกลุ่ม การมีมนุษยสัมพันธ์ การเรียนรู้แบบสืบเสาะจากแหล่งข้อมูล (สถานที่และชุมชน) เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ตนอยู่ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนามนุษย์ โดยการเรียนรู้ศิลปศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งการให้คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตนเอง เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

2.4 การจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษา

ผู้สอนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาจะต้องศึกษาทำความเข้าใจบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ องค์กรประกอบการจัดการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมศิลปะ รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาที่สามารถนำไปใช้กับผู้เรียนได้ตรงตามศักยภาพของผู้เรียน

2.4.1 การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุความสำคัญของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจน การนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานที่ ศ.1.1 และ ศ.1.2 อันเป็นทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายของหลักสูตรที่จะทำให้ผู้เรียนสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2.4.1.1 แนวทางในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษาไว้ในหมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 ซึ่งในส่วนของวิชาศิลปศึกษานั้นได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการเรียนการสอนในบางส่วนเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวนโยบายการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นจะต้องพัฒนาการเรียนการสอนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู สำหรับการสอนศิลปะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้ (วุฒิ วัฒนสิน, 2542)

- 1) จัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจ ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
- 2) จัดกิจกรรมที่ช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

3) จัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันและกันโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุด

4) จัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการ(Process) ควบคู่ไปกับผลงาน(Product) ครูศิลปศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการและผลงานควบคู่กันไป

5) จัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหากแต่กิจกรรมศิลปะปฏิบัติที่สร้างขึ้นในชั้นเรียนนั้น เป็นกิจกรรมที่ยึดความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4.1.2 มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนโดยเน้นความรู้ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงามบูรณาการในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะและกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้ความรู้ การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาจึงควรมีจุดเน้นดังนี้

1) การสอนศิลปะให้ผู้เรียนมีความสุขโดย

- สอนโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะและศักยภาพทางศิลปะของผู้เรียนแต่ละวัย
- สอนศิลปะด้วยความรักความเมตตา
- สอนศิลปะให้เกิดความรักและภูมิใจในตนเอง
- สอนกิจกรรมศิลปะที่สนุกสนาน หลากหลายและมีความแปลกใหม่

2) ปลูกฝังความมีสุนทรียภาพ รอบรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของศิลปะไทย รักประชาธิปไตย และมีทักษะทางศิลปะ

3) นำความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ กับศิลปศึกษา นั่นคือครูศิลปะควรส่งเสริมผู้เรียนในแง่ของความทันสมัยในการค้นคว้า เนื่องจากการศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่แต่ภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่ผู้เรียนยังสามารถค้นคว้าหาความรู้ ประสบการณ์ได้หลายด้าน เช่นการค้นหาค้นหาจากสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ทันสมัยและน่าติดตาม

2.4.1.3 เน้นกระบวนการเรียนรู้โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) จัดเนื้อหาสาระกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการ การคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา เช่นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้

1318901555

เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกตื่นเต้นที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

3) การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน ได้แก่การสอนแบบบูรณาการที่เป็นการสอนโดยนำความรู้หลาย ๆ ด้านมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

4) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้

5) ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จากสื่อการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

6) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ หากมีการประสานงานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย

2.4.1.4 การส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ซึ่งในพระราชบัญญัติได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐ และสถานศึกษาต่าง ๆ

2.4.1.5 การประเมินผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลในวิชาศิลปศึกษามีลักษณะที่แตกต่างไปจากวิชาอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การวิจารณ์ การสะสมคะแนนตามเกณฑ์การจัดเก็บแฟ้มผลงาน ซึ่งประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนั้นนับว่าเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นที่สนใจและใช้ควบคู่กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (วุฒิ วัฒนสิน, 2542)

2.4.4 องค์ประกอบของการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมศิลปะ

การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการทำงาน เด็กจะได้ประสบการณ์ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งต้องสอดคล้องกับความสามารถและความถนัดตามธรรมชาติ องค์ประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะ ประกอบด้วย (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

1) ตั้งจุดประสงค์การสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรกของการสอน ที่ให้ผู้สอนทราบว่าสอนเพื่ออะไร ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดบ้าง มากน้อยเพียงใด เป็นการสอนที่มีเป้าหมายขณะเดียวกันการตั้งจุดประสงค์การสอนจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนในการเตรียมเนื้อหาการสอน การเลือกใช้วิธีสอน เลือกใช้สื่อการสอน และวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน

2) กำหนดเนื้อหา องค์ประกอบข้อนี้ หมายถึง การเลือกและการจัดลำดับเนื้อหาที่สอนด้วยการกำหนดเนื้อหาจะทำให้ผู้สอนได้ทราบว่าสอนอะไร ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์

1318901555

ใดบ้าง ประสบการณ์ใดควรได้รับก่อน และในขอบเขตมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม การกำหนดเนื้อหาไว้ล่วงหน้าจะทำให้การสอนมีสาระค้ำกับเวลาที่ผ่านไปและมีคุณค่าแก่ผู้เรียน

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกัน เพราะทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนอย่างไร ใช้วิธีการใดในการสอนหรือสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะต้องใช้วิธีการที่เหมาะสม อาจใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีในการสอนแต่ละครั้ง โดยจะต้องเป็นวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียน กับสภาพห้องเรียน และสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

4) การใช้สื่อการสอน สื่อการสอนเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนและเร็วขึ้น ตลอดจนช่วยสร้างความสนใจได้ดี สื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้การสอนดำเนินไปราบรื่นและสะดวกแก่ผู้เรียน การเตรียมสื่อการสอนทำให้ผู้สอนทราบว่าใช้อะไรเป็นสื่อช่วยสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

5) วัตถุประสงค์ของผล องค์ประกอบข้อนี้ช่วยให้ผู้สอนทราบว่า การสอนที่ผ่านมานั้น บรรลุผลหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีตอนใดหรือจุดประสงค์ข้อใดที่ยังไม่บรรลุ ทำให้ผู้สอนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ตรงจุด การวัดประเมินผลนี้มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ผู้สอนจึงต้องทำการวัดประเมินผลทุกครั้งการสอน

2.4.5 องค์ประกอบของผลการเรียนรู้ตามแนวคิดและทฤษฎีของบลูม

การประเมินการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลจากพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวรอย่างเป็นระบบ สำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้เรียนเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น จุดด้อย ใช้ตัดสินประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และความเพียงพอของหลักสูตร ตลอดจนใช้ชี้แนะนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้จะขอเสนอแนวคิดและทฤษฎีของบลูม (Bloom) ดังมีรายละเอียดในหัวข้อต่อไปนี้ (โชติกา ภาชีผล, 2558)

2.4.5.1 ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) เป็นการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา เช่น ความจำ ความคิด การเลือกวิธีแก้ปัญหา การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ การคิดรูปแบบใหม่ ๆ การตัดสินค่าของสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนของสมอง

บลูมและคณะได้ศึกษาวิจัยการเรียนรู้ด้านความรู้ ความคิดของมนุษย์ พบว่าโครงสร้างของพุทธิพิสัยประกอบด้วยความสามารถทางสติปัญญาจากง่ายสู่สิ่งที่ซับซ้อน และจาก

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

รูปธรรมสู่นามธรรม ซึ่งสามารถจำแนกขั้นตอนการเรียนรู้ได้เป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้ (Bloom's Taxonomy)

1) ความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถในการจดจำหรือระลึกถึงสิ่งของเรื่องราว กระบวนการหรือหลักการต่าง ๆ ตามเนื้อหาที่ได้เรียนหรือได้มีประสบการณ์ไปแล้ว

2) ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการแปลความหมาย ตีความหมาย หรือขยายความ ข่าวสาร แนวคิดในรูปแบบอื่น สรุปความด้วยคำพูดตนเอง หรือสรุปแนวโน้มจากข่าวสารที่ได้

3) การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการเลือกใช้กฎ หลักการ หรือกระบวนการที่เหมาะสม สำหรับแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ใหม่

4) การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบ ความสัมพันธ์ หรือหลักการ แยกออกจากกันเป็นส่วนประกอบย่อย ๆ จนเห็นลำดับขั้นของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบย่อย ๆ อย่างชัดเจน

5) การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการจัดการรวมส่วนประกอบย่อย ๆ ข้อความ แผนงน หรือหลักการ รวมเข้าด้วยกันเป็นรูปแบบโครงสร้าง หรือแนวคิดใหม่ที่มีความหมายหรือความสำคัญแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

6) การประเมินคุณค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของสิ่งของ กระบวนการ ผลผลิต หรือแนวคิดโดยใช้หลักการแห่งเหตุผลภายในหรือพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานจากภายนอก

2.4.5.2 ด้านจิตพิสัย (Affective domain) เป็นการเรียนรู้ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเกี่ยวกับค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม เจตคติ

แคะระไวลบลูม และมาเซีย ได้ศึกษาวิจัยการเรียนรู้ด้านอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ และแบ่งระดับการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยที่พัฒนาขึ้นในตัวบุคคลจากระดับต่ำจนถึงระดับสูงไว้ 5 ระดับ ซึ่งการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นจะต้องอาศัยพื้นฐานระดับการเรียนรู้ที่ต่ำกว่าดังต่อไปนี้

1) การรับรู้หรือการใส่ใจต่อสิ่งเร้า (Receiving or attending) คือ การที่บุคคลถูกกระตุ้นให้รับรู้ต่อสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์บางอย่างที่อยู่รอบตัว ทำให้เกิดความตระหนัก ความตั้งใจ ที่จะรับรู้และให้ความสนใจต่อสิ่งเร้า นั้น ตัวอย่างเช่น การที่เด็กได้รับรู้จากครูหรือผู้ปกครองว่าการมีระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่ดี และถูกฝึกให้มีระเบียบวินัยในการเข้าแถว การรับประทาน อาหาร เป็นต้น ทำให้เด็กเกิดความตระหนักในเรื่องการมีระเบียบวินัย

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

2) การตอบสนอง (Responding) เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าจนเกิดความสนใจอย่างเต็มที่ บุคคลจึงยินยอมหรือเต็มที่จะตอบสนองและสร้างความพึงพอใจจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น เช่น เมื่อเด็กได้รับการฝึกฝนให้มีระเบียบวินัยทุกวัน ทำให้เด็กมีความเต็มใจและพอใจในการตอบสนองต่อการมีระเบียบวินัย

3) การเห็นคุณค่า (Valuing) การที่บุคคลมีความเชื่อว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าสำหรับตน แสดงความชอบสิ่งนั้นมากกว่าสิ่งอื่น และสร้างความผูกพันที่จะอุทิศตนเพื่อค่านิยมนั้น ตัวอย่างเช่น การที่เด็กพอใจกับการมีระเบียบวินัย ทำให้เชื่อว่าการมีระเบียบวินัยเป็นเรื่องที่มีคุณค่าในชีวิตของตนเอง

4) การจัดระบบค่านิยม (Organization) เมื่อบุคคลยอมรับและเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้นแล้ว บุคคลจะรวบรวมค่านิยมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน อาจทำการเปรียบเทียบ จัดลำดับความสำคัญของค่านิยม พร้อมทั้งกำหนดแนวทางของพฤติกรรมหรือการแสดงผลออกตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กเห็นคุณค่าของการมีระเบียบวินัยแล้วก็จัดระบบเกี่ยวกับการมีระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวินัยในการเข้าแถว การรับประทานอาหาร การเข้าเรียน การทำงาน และกำหนดเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา

5) การแสดงลักษณะตามค่านิยม (Characterization) การที่บุคคลนำระบบค่านิยมที่สร้างขึ้นมาสวมผสานเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพและปรัชญาชีวิต ค่านิยมนั้นจึงเป็นแรงขับภายในที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรมตามค่านิยมนั้น ตัวอย่างเช่น เด็กนำการมีระเบียบวินัยมาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพตน ทำให้มีการแสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยของคนผู้นั้น

2.4.5.3 ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor domain/Skill domain) เป็นการเรียนรู้ด้านทักษะ การปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การประสานงานของการใช้วัยวะต่าง ๆ เช่น การเขียน การอ่าน การพูด การวาดภาพ การเล่นฟุตบอล เป็นต้น ทักษะพิสัยเป็นทักษะทางร่างกายเกี่ยวกับการประสานงานของประสาท (สมอง) และกล้ามเนื้อ ซึ่งเน้นความคล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้อง และชำนาญ ตามความเป็นจริงแล้วทักษะพิสัยรวมอยู่ในการเรียนรู้ทุกอย่าง สำหรับการจำแนกระดับการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติ ได้มีนักวิจัยเสนอแนวทางการสร้างระบบจำแนกพัฒนาการทางทักษะการปฏิบัติไว้อย่างเป็นลำดับขั้น จากระดับง่ายไปจนถึงระดับซับซ้อน โดยจำแนกเป็น 7 ระดับดังนี้

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1) การรับรู้ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ (Perception) การใช้ระบบประสาททั้ง 5 ได้แก่ หู ตาปาก จมูก ลิ้น และผิวหนัง ในการรับรู้และแปลความหมายสิ่งเร้าที่ประสบ จัดนำมาสัมพันธ์กันเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

2) ความพร้อมที่จะปฏิบัติ (Set) การเตรียมความพร้อมทางด้านสมอง อารมณ์ และร่างกาย ที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ

3) การปฏิบัติตามข้อแนะนำ (Guided response) การลงมือปฏิบัติ การเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบและการลองถูกลองผิด

4) การปฏิบัติจนเป็นนิสัย (Mechanism) ปฏิบัติการตามลำดับขั้นได้อย่างต่อเนื่องด้วยความมั่นใจจนเกิดความเคยชินติดเป็นนิสัย

5) การปฏิบัติที่สลับซับซ้อน (Complex overt response) ปฏิบัติกิจกรรมที่สลับซับซ้อนขึ้นโดยไม่ต้องใช้ความคิดมากนัก และกระทำได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ

6) การปรับเปลี่ยนปฏิบัติการ (Adaptation) ปรับเปลี่ยนหรือพลิกแพลงปฏิบัติการให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

7) การสร้างปฏิบัติการใหม่ (Origination) การสร้างปฏิบัติการขึ้นมาใหม่ด้วยตนเอง โดยอาศัยการปรับปรุงปฏิบัติการเก่าที่เคยทำมา

ในการประเมินผลนวัตกรรมการศิลปวัฒนธรรมชุมชนเป็นไปตามการเรียนรู้ศิลปศึกษา โดยใช้สถานที่เป็นฐาน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ในแก่นของความรู้ที่ลึกซึ้งและการแสวงหาความรู้ผ่านการปฏิบัติงานจริงที่สัมพันธ์กับท้องถิ่นของตนเองจึงควรเป็นการวัดประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อน ทักษะการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง อยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์จริงในชีวิตจริง เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็นทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมีผู้เกี่ยวข้องในการประเมินหลายฝ่ายและเกิดขึ้นได้ในทุกบริบทที่จะเป็นไปได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2554)

2.4.6 หลักการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนซึ่งในปี ค.ศ. 1990 นักการศึกษาในสหรัฐอเมริกาต่างตระหนักว่านวัตกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอนหรือแม้แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ จึงมีการปฏิรูปการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยมุ่งเป้าหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามสภาพจริง กล่าวคือ เป็นผลสัมฤทธิ์ที่

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

มีความหมายสำหรับผู้เรียน โดยได้กำหนดข้อบ่งชี้ของผลสัมฤทธิ์ตามสภาพจริง (Authentic achievement) คือ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนเป็นผู้ใช้วิธีการสืบสอบในเนื้อหาวิชา เพื่อสร้างความหมายและผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายในการทำงานที่แสดงถึงสมรรถนะที่มีคุณค่าหรือมีความหมายที่บ่งบอกในความสำเร็จของกรเรียน (Newmann, 1995) ได้เสนอหลักการของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ 3 ประการ คือ

1) นักเรียนสร้างความหมายและความรู้ (Construction of Knowledge)

นักเรียนสร้างความหมายและความรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้จัดระบบตีความและวิเคราะห์ข้อมูลแทนการทำซ้ำหรือลอกเลียนตัวความรู้จากหนังสือหรือจากการจดบันทึกในห้องเรียน ผู้เรียนไม่ได้ใช้เพียงแต่กระบวนการรวบรวมข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ต้องใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถเหมือนกับที่บุคคลในหลาย ๆ สาขาอาชีพต้องใช้ในการสร้างหรือการผลิตความรู้ความสามารถที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะแสดงออกมาในรูปของการเรียนและการพูด การอภิปราย การสร้างและซ่อมสิ่งของที่ได้ผลผลิตออกมา เช่น เฟอร์นิเจอร์ อาคาร วิดีโอ และในด้านการแสดงความสามารถต่อผู้ชมหรือผู้ฟัง เช่น ดนตรี กีฬา การแสดง

ดังนั้นจุดเน้นของการสร้างความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้นอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ในเรื่องการสร้างความหมายของบุคคลโดยการเชื่อมโยงความรู้นี้เดิมกับข้อมูลใหม่เพียงแต่แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงยังขยายเพิ่มเติมไปมากกว่าการนำเอาความรู้และการลอกเลียนความรู้ที่สร้างโดยตนเองหรือคนอื่น การสร้างความรู้ตามสภาพจริงเกี่ยวข้องกับการนำมาไปใช้ การจัดกระทำ การตีความหรือการวิเคราะห์ความรู้เดิมเพื่อแก้ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการทำซ้ำ

2) ผู้เรียนใช้การสืบสอบทางวิชาการ (Disciplined Inquiry)

ผู้เรียนใช้การสืบสอบทางวิชาการ หมายถึง การที่ผู้เรียนสร้างความหมายด้วยตนเอง โดยการนำความรู้ที่มีอยู่ในหลาย ๆ สาขามาพัฒนาเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากกว่าการรู้เพียงผิวเผิน โดยแสดงออกในรูปแบบการสื่อสารที่ผ่านการกลั่นกรอง เช่น การเขียนบทความ การอภิปรายในหัวข้อต่าง ๆ แทนการทำเครื่องหมายลงในช่องว่าง หรือการเติมคำลงในช่องว่างในแบบทดสอบทั่วไป

การสืบสอบทางวิชาการเป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้อย่างลึกซึ้ง และใช้กระบวนการในการสืบสอบหาความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ

2.1) การอยู่บนฐานของความรู้เดิม

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ความสำเร็จตามสภาพจริงต้องสร้างขึ้นมาจากความรู้เดิมที่สะสมมา เช่น ข้อมูล คำศัพท์ ความคิดรวบยอด ทฤษฎี ระเบียบปฏิบัติสำหรับการกระทำและการสืบสอบ

2.2) ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

กระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อสิ่งที่เรียน หรือปัญหามากกว่าการศึกษาหาความรู้เพียงผิวเผิน ความเข้าใจที่ลึกซึ้งไม่ใช่การศึกษาหัวข้ออย่างกว้าง ๆ แต่เป็นการทำความเข้าใจต่อประเด็นที่ซับซ้อนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้ศึกษา ทดสอบและสร้างความสัมพันธ์ของความรู้แต่ละส่วนที่จะให้ความกระจ่างเกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นได้

2.3) การติดต่อสื่อสารที่ซับซ้อน

ลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่นักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน นักเขียนบทความ นักออกแบบ วิศวกร และผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จอื่น ๆ จะต้องใช้เป็นรูปแบบที่ซับซ้อนของการติดต่อสื่อสารทั้งการทำงานและการแสดงข้อสรุป ภาษาที่ใช้ (คำศัพท์ สัญลักษณ์ และอุปกรณ์โสต) ประกอบไปด้วยคุณภาพ ความนุ่มนวล ความประณีตในรายละเอียด และความต่อเนื่องประสานกัน เพื่อขยายคำอธิบายและข้อพิจารณา ซึ่งจะตรงกันข้ามกับการติดต่อสื่อสารในโรงเรียนที่ต้องการเพียงแค่คำตอบสั้น ๆ เช่น ถูกหรือผิด ข้อสอบแบบเลือกตอบ การเติมคำในช่องว่าง หรือประโยคสั้น ๆ

3) การใช้คุณค่านอกเหนือจากห้องเรียน (Value beyond School)

การใช้คุณค่านอกเหนือจากห้องเรียน หมายถึง นักเรียนมีเป้าหมายในการทำงาน โดยมีค่านิยมหรือความหมายที่นอกเหนือไปจากความสำเร็จภายในโรงเรียน ผู้เรียนสร้างงานหรือแก้ปัญหาที่มีความหมายในโลกแห่งความเป็นจริงหรือมีการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในโรงเรียนกับปัญหาชุมชนหรือประสบการณ์ส่วนตัว การให้คุณค่านอกเหนือโรงเรียนถือเอาประโยชน์เป็นหลัก ซึ่งต่างจากการใช้เอกสารเพื่อวัดความสามารถของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ มาตรฐาน และเกณฑ์การประเมินการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถนำการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ไปจัดการเรียนรู้และประเมินผลได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม จึงขอเสนอเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ มาตรฐานของการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง และเกณฑ์การประเมินการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดังต่อไปนี้

ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การพิจารณาว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงหรือไม่นั้น ทิศนา แคมมณี (2553) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ดังนี้

1318901555

CD :Thesiss 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

- 1) ผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง ในบริบทจริง และผู้สอนมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่จำลองหรือสะท้อนความเป็นจริงให้ผู้เรียนได้ร่วมคิดแก้ปัญหา หรือเข้าไปสวมบทบาทในสถานการณ์นั้น
- 2) ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาและแสวงหาความรู้ ข้อมูล และวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ศึกษาทำความเข้าใจ วิเคราะห์ความรู้และข้อมูล แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา
- 3) ผู้เรียนมีการตัดสินใจกระทำ โดยในการเรียนผู้เรียนจะมีโอกาสได้ตัดสินใจในการทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน
- 4) ผู้เรียนได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคม ตามเกณฑ์มาตรฐานในชีวิตจริง
- 5) มีการวัดและประเมินผลที่รอบด้าน โดยผู้สอนมีการวัดและประเมินผลผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

2.5 การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา

การเรียนการสอนแบบใช้สถานที่เป็นฐาน เป็นวิธีการสอนที่เร้าความสนใจและจินตนาการของผู้เรียนต่อสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และทำให้ผู้เรียนเกิดความผูกพันในฐานะสมาชิกของชุมชนนั้น ๆ การเรียนการสอนด้วยการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานมักเริ่มต้นด้วยคำถาม เช่น ฉันทอยู่ที่ไหน สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสังคมของสถานที่นั้นเป็นอย่างไร สถานที่นั้นดำรงอยู่อย่างเหมาะสมกับการอยู่อาศัยอย่างไร เป็นต้น (Ministry of Education New Zealand, 1997) การศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของชุมชน จุดเด่น คือ เป็นการศึกษาในห้องเรียน ผู้เรียนได้มีส่วนเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อม สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้โดยผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนดำเนินการต่อไปนี้ ก) ศึกษาชุมชนของตนเองเพื่อที่จะเข้าใจความสัมพันธ์และนำไปสู่การส่งเสริมการมีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่ดีขึ้น ข) จัดทำแผนที่ของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ค) ศึกษากระบวนการและวัฒนธรรมชุมชน) จัดทำโครงการพัฒนาและปรับปรุงที่อยู่อาศัยของชุมชน และ จ) ร่วมมือกับคนในชุมชน องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อจัดทำแผนและแนวทางพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมกายภาพของชุมชน

งานวิจัยเกี่ยวกับประโยชน์ของการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน โดยรายงานว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา ทำให้มีความมั่นใจในตนเอง มีทักษะการคิดและพฤติกรรมในชั้นเรียนดีขึ้น การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สถานที่เป็นฐานศึกษา มีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ คือ (ออมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาธร, 2558)

1) การศึกษาผ่านกระบวนการเรียนรู้ชุมชนทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจแก่นแท้ของพื้นที่ที่มีความซับซ้อน เช่น ประเด็นเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้ ดีขึ้นและขยายวงกว้างไปยังส่วนอื่น ๆ อาทิ ภูมิภาค ประเทศ และโลกในโอกาสต่อไป

2) การเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ กระตือรือร้น และมีความใส่ใจชุมชนในฐานะพลเมืองของพื้นที่แห่งนั้น

3) การเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ชุมชนของตนเองเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความอดทนอดกลั้น ด้วยความสันติและเพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและชุมชนนั้น ๆ

Amy B. Demarest (2015)

) กล่าวว่า การเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นที่รู้จักในฐานะการศึกษาโดยใช้สถานที่หรือชุมชนเป็นฐาน (place- or community-based education) หัวใจสำคัญของแนวทางนี้คือความสามารถในการจัดโครงสร้างหลักสูตรที่เกี่ยวกับการตรวจสอบที่แท้จริงเพื่อนำนักเรียนออกสู่ชุมชนครูและนักเรียนได้มีการพัฒนาความร่วมมือเข้ากับสถานที่ องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนรวมทั้งในเชิงพาณิชย์ และบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ร่วมกันและการบริการชุมชนที่มีความหมาย การใช้คำถามที่เกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นรากฐานของการออกแบบหลักสูตรที่ผสมผสานองค์ประกอบของการศึกษาหลายรูปแบบรวมถึง การเรียนรู้แบบสืบสอบ การเรียนรู้แบบโครงงาน การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าแนวทางเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่การศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานถือเป็นสิ่งที่มีความก้าวหน้าในตอนนี้เป็นคือ

- ลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้
- วิธีการระบุผลการวัดผลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ตั้งใจไว้
- การตรวจสอบผลงานของนักเรียนผ่านการปฏิบัติงานภาคสนามของครูและการปฏิรูปของโรงเรียน
- เป็นการทำงานที่ยอดเยี่ยมในบริบทของชุมชน
- การสร้างพันธมิตรที่แท้จริงระหว่างนักเรียน ครูอาจารย์และสมาชิกในชุมชน

แนวทางการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในฐานะนักวิจัย, ผู้สร้าง ความหมาย และผู้แก้ปัญหาซึ่งงานของผู้เรียนนั้นจะใหญ่กว่างานที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและเป็นสิ่งที่ทำ ทายสำหรับครูผู้สอนเมื่อครูใช้คำถามที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นเพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ และทักษะตลอดจนการใช้ชีวิตอย่างสงบสุขและผลที่เกิดกับชุมชน

2.5.1 ประเภทของการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน

The Yukon Department of Education ได้แบ่งประเภทของการใช้สถานที่เป็นฐานศึกษา 5 ประเภท โดยใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เป็นโครงการ ดังนี้

1) โครงการวัฒนธรรมชุมชน (Resonant with Communities Project)

การศึกษาตามวัฒนธรรมเป็นการสะท้อนคุณค่าเกี่ยวกับโลกและวัฒนธรรมชุมชน ประเพณี ประวัติศาสตร์ค่านิยมและภาษาที่สร้างขึ้นของแต่ละชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนต่อ วัฒนธรรมในชุมชนที่ตนเข้าไปศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการผสมผสานกิจกรรมในเนื้อหาของหลักสูตร และกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมเดียวกันได้เป้าหมายโครงการวัฒนธรรมชุมชน คือการทำให้ ผู้เรียนเกิดความตระหนักในมรดกและคุณค่าความสำเร็จของครอบครัวชุมชนและบรรพบุรุษของพวกเขา สร้างความภาคภูมิใจในชุมชน (The Yukon Department of Education, 2017)

2) โครงการตรวจสอบสิ่งแวดล้อม (Monitoring Environment Project)

การตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นกิจกรรมเพื่อศึกษาลักษณะและตรวจสอบ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม แล้วจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมอัน เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์โดยศึกษาสถานะปัจจุบันของสภาพแวดล้อม มีการเฝ้าติดตามตัวบ่งชี้เพื่อ นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์แล้วจึงเผยแพร่ผลการศึกษาแก่สาธารณชน (Stribling & Davie, 2005)

3) โครงการปฏิบัติการชุมชน (Community Action Project)

การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการดำเนินการของชุมชนอาจมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะที่มีจริยธรรมอย่างเคร่งครัด การมีส่วนร่วมในปฏิบัติการ ชุมชนมี 3 ประเภท คือ 1. การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนกิจการในชุมชน 2. การมีส่วนร่วมใน ปัญหาชุมชนแบบเจาะจง และ 3. การมีส่วนร่วมต่อปัญหาชุมชนในภาพกว้าง (เช่นการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศหรือการอนุรักษ์พลังงาน)ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวนำไปสู่การเป็นพลเมืองโลกที่ดีการ มีส่วนร่วมในโครงการปฏิบัติการชุมชนช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทั้งทักษะการคิดและการเขียนที่มีส่วน ร่วมกับความห่วงใยด้านจริยธรรมที่สำคัญจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความผูกพันที่เกี่ยวกับโลกกว้างขึ้น โดยอาจได้ทำงานร่วมกับผู้เรียนจากสถาบันอื่น ๆ มีประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน สามารถเชื่อมต่อ

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

กับประสบการณ์ของผู้เรียนเอง โครงการปฏิบัติการชุมชนทำให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างคนในวัยเดียวกันจากต่างสถานที่ (Center for a public anthropology, 2017)

4) โครงการศิลปะชุมชน (Art and Community Project)

ศิลปะเป็นสื่อกลางของสังคมและชุมชน ศิลปินมักใช้ศิลปะในรูปแบบของการอุปมาอุปไมยผ่านเทคนิคการทำงานศิลปะที่หลากหลายแสดงให้เห็นถึงความอยู่ดีธรรมดาความไม่เท่าเทียมกันความโหดร้ายของสังคม ศิลปะจึงเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจของคนในสังคม ผลงานศิลปะมีทั้งการแสดงที่ประกอบด้วยดนตรีและละคร งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม ประติมากรรมวรรณกรรม รวมทั้งบทกวีและเรื่องเล่า ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงคำวิจารณ์ที่มีต่อสังคม ที่แสดงในสื่อสังคมออนไลน์ (The Yukon Department of Education, 2017) สำหรับนักสังคมสงเคราะห์มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในโครงการศิลปะชุมชนเป็นประสบการณ์ที่คุ้มค่าและมีพลังอย่างมาก โครงการศิลปะชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับสื่อที่หลากหลายรูปแบบ หลายโครงการเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นด้วยจินตนาการและความช่วยเหลือของศิลปิน การมีส่วนร่วมของเด็กและผู้ใหญ่ โอกาสในการสร้างงานศิลปะจะสร้างความภาคภูมิใจในตนเองและการสร้างแรงบันดาลใจให้กับชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่ (Social Work Degree Guide, 2017)

5) โครงการแก้วิกฤตการณ์ชุมชน (Place based for Crisis/Big Project)

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการแก้วิกฤตการณ์ชุมชนจะช่วยส่งเสริมมุมมองและความรับผิดชอบของคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น “Think globally, act locally” โครงการประเพณีนี้ในปัจจุบันเป็นแนวคิดระดับโลกที่มีความสำคัญมาก ไม่ใช่แค่กลุ่มที่มีจิตอาสาที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมเท่านั้น อาจเป็นองค์กร บริษัท ข้าราชการ สถานศึกษาและชุมชนท้องถิ่น (The Yukon Department of Education, 2017) เป็นการผลักดันให้ผู้คนในสังคมทุกกลุ่มเกิดความตระหนัก และหันมาสนใจถึงคุณธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม หรือเรียกกันว่า CSR (Corporate Social Responsibility) The World Bank, 2002 ได้ให้นิยาม CSR คือ ความมุ่งมั่นขององค์การธุรกิจที่จะพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยดูแลบุคลากรขององค์การรวมถึงครอบครัวของบุคลากร ตลอดจนชุมชนและสังคมโดยมุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเหล่านี้ให้ดีขึ้น (กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

2.5.2 การนำรูปแบบการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

ในที่นี้ขอนำเสนอรูปแบบการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานที่ได้มีประสบการณ์สำเร็จในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสถานที่ ดังต่อไปนี้

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1) การสร้างสถานที่สำหรับความรู้ดั้งเดิมในด้านการศึกษาของเครือข่ายความรู้พื้นเมืองของรัฐอลาสก้าสหรัฐอเมริกา โดย Ray Barnhardt

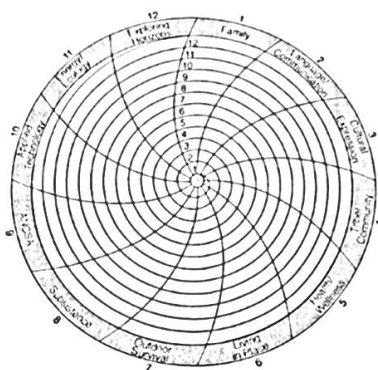
ความพยายามในการบูรณาการด้านการศึกษามาเป็นเวลา 10 ปีที่มุ่งนำเสนอระบบความรู้ของชนเผ่าพื้นเมืองและการให้ความสำคัญกับชนพื้นเมืองของอลาสก้า เริ่มมีการบูรณาการระบบความรู้ของคนพื้นเมืองเข้ากับหลักสูตรของโรงเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการเชื่อมต่อนักเรียนในโรงเรียนให้พร้อมกับการใช้ชีวิตนอกโรงเรียน กระบวนการนี้พยายามที่จะฟื้นฟูความรู้ดั้งเดิมของสถานที่และในขณะเดียวกันก็มีการขยายประสบการณ์อันลึกซึ้งซึ่งทางการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน รวมถึงการอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุในท้องถิ่น, ศูนย์วัฒนธรรม, คุณค่าดั้งเดิม, ค่าวัฒนธรรม, การเรียนรู้จากประสบการณ์และมาตรฐานวัฒนธรรม ทั้งหมดเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอนเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งเน้นการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในการสอนผ่านวัฒนธรรมที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่พวกเขาอาศัยอยู่และการเชื่อมต่อกับโลกใบใหญ่ซึ่งทำให้ชีวิตของพวกเขาเป็นเช่นนั้น

The Alaska Rural Systemic Initiative (AKRSI) ได้มีการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นทางวัฒนธรรม ชื่อว่า “Spiral Pathway for Integrating Rural Alaska Learning” (SPIRAL) ดังรูปที่ 2.7 มีโครงสร้างประมาณ 12 รูปแบบและระดับชั้นเรียนเพื่อให้การรวบรวมแหล่งข้อมูลของหลักสูตรสามารถเข้าถึงได้โดยใช้กระทู้(theme)และระดับชั้นที่เหมาะสม ซึ่งมีการผลิตเป็นเอกสารพร้อมใช้งานซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้โดยตรงจากเว็บไซต์เพื่อนำโครงสร้างหลักสูตรไปใช้ตามสถานที่ตั้งที่ฝังอยู่ในแผนภูมิของ SPIRAL มีการใช้งานในรูปแบบโมดูลาร์ 3 สัปดาห์ ซึ่งนักเรียนจะลงทะเลเบียนเรียนในหลักสูตรหนึ่งครั้งและหมุนเวียนผ่าน 12 กระทู้ในปีหนึ่ง ๆ ทั้งนี้ได้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ จัดทำเป็นซีดีรอม เว็บไซต์และเอกสารเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วรัฐ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติชีวิต, วงศ์ตระกูล, ชื่อต่าง ๆ ของสถานที่, เอกสารทางภาษา, การใช้ประโยชน์จากพืชและสัตว์ในท้องถิ่น, การดำรงชีวิต, ประวัติชุมชน, ศิลปะแบบดั้งเดิมและงานฝีมือ, โครงการทำแผนที่และความรู้เกี่ยวกับสภาพอากาศ (David A. Gruenewald, 2008)

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

รูปที่ 1 S.P.I.R.A.L. Curriculum Chart.

Outer ring = themes (values); spiral = annual cycle of learning.

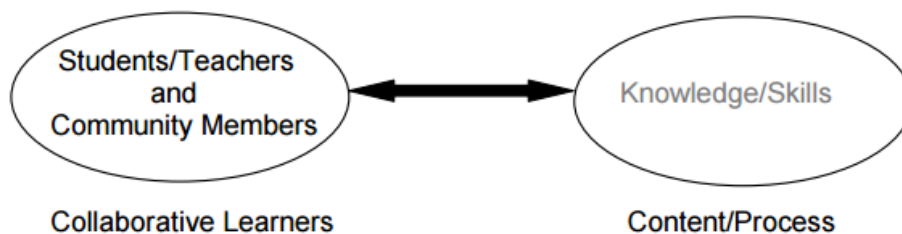
ที่มา : David A. Gruenewald, Gregory A. Smith. 2008. Place-based education in the global age : local diversity. New York : Lawrence Erlbaum Associates.

2) รูปแบบการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานสำหรับการศึกษาระดับเกรด 12 ในรัฐเทนเนสซีสหรัฐอเมริกา โดย (Fly, 2010)

เทนเนสซีมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเหมาะสำหรับการจัดการการเรียนการสอนแบบสืบสอบของนักเรียนในสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม นักเรียนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับธรรมชาติ ระบบนิเวศที่พวกเขาอาศัยอยู่ทำให้เกิดความรู้สึกต่อสถานที่ ความเป็นตัวตน ความภาคภูมิใจและการอนุรักษ์ เป้าหมายของใช้รูปแบบการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน (PBE) คือ การสร้างโอกาสให้นักเรียนคิด (สอบถาม) เก็บรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจารณ์ข้อมูล เพิ่มโอกาสในการโต้เถียงกับชุมชนและสร้างความรู้และนวัตกรรมทางความคิด รวมทั้งทักษะทางการสื่อสารโดยการรายงานผลการวิจัย และการนำเสนอต่อเพื่อนของพวกเขาและชุมชน หากข้อมูลของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและสังคมผ่านมาตรฐานจะสามารถอัปโหลดข้อมูลไปยังเครือข่ายข้อมูลบนเว็บซึ่งสามารถประสานงานผ่านห้องสมุดของโรงเรียนที่บริการข้อมูลและสมาคมห้องสมุดแห่งรัฐเทนเนสซี กิจกรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่แท้จริงซึ่งเชื่อมต่อนักเรียนและครูกับคนทั้งโลกโดยตรงนอกเหนือจากในห้องเรียน

PBE ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนของครูมาเป็นผู้เรียนร่วมกับนักเรียนของพวกเขา ไม่จำเป็นต้อง “รู้ทุกอย่าง” หรือสอนเฉพาะ “สิ่งที่พวกเขาไม่รู้” แต่เปลี่ยนบทบาทมาเป็น “คุณอำนวย” ที่คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีนี้เป็นประโยชน์เพราะเป็นการ

ขจัดปัญหาที่ว่า ครูถูกมองว่าเป็น “ผู้มีอำนาจ” และ “เผด็จการแห่งความรู้” PBE ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้เกิดความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างครูและผู้เรียน ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 Place-Based Learning Model

ที่มา : J. Mark Fly. 2010. A Place-Based Model for K-12 Education in Tennessee.

Retrieved March 7, 2017, from

http://web.utk.edu/~markfly/documents/Place-Based%20K-12%20Education%20Proposal%205_10_10.pdf

การเรียนรู้ในรูปแบบนี้สามารถใช้กับนักเรียนเกรด 12 ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้น 5 เรื่องด้วยกัน คือ

2.1) การศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ (Interdisciplinary Study): นักเรียนเรียนรู้ที่จะดึงความคิดและแนวความคิดจากหลาย ๆ คนซึ่งช่วยให้พวกเขาสามารถรับมือกับปัญหาในโลกแห่งความจริงได้อย่างครบถ้วน

2.2) การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning): นักเรียนพัฒนาความรู้และทักษะโดยใช้การเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการเรียนรู้ด้วยตัวเองและการแข่งขันกับผู้อื่น

2.3) การเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (Learning Across Significant Differences): นักเรียนเรียนรู้ที่จะยอมรับความเคารพความคิดที่แตกต่างกันซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในโลกที่มีความหลากหลายมากขึ้น

2.4) ความผูกพันส่วนบุคคล (Personal Engagement): นักเรียนพัฒนาขีดความสามารถในการตัดสินใจ การพูด และการปฏิบัติตามความเชื่อที่มีเหตุผลของตนเอง

2.5) การเชื่อมโยงทฤษฎีกับการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ (Linking Theory with Practical Applications): นักเรียนเข้าใจทฤษฎีที่เป็นนามธรรมโดยการนำไปใช้กับโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ และนำไปปฏิบัติจริง ในสถานการณ์จริง

3) การศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน: การมีส่วนร่วมจากมุมมองของนักเรียนในรัฐมิชิแกนตะวันออกเฉียงเหนือ สหรัฐอเมริกา โดย (Zoe, 2015)

การศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานหรือPBE เป็นแนวทางการสอนและการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อการเรียนรู้กับท้องถิ่น และลดอุปสรรคระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยนักเรียนมีความสัมพันธ์กับชุมชน ท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมผ่านการเรียนรู้ในสถานที่ที่เกี่ยวข้องและมีความหมายต่อพวกเขา PBE ดึงดูดความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมทักษะทางวิชาการและการเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนโรงเรียน ชุมชนและผู้กำหนดนโยบายของรัฐต้องการวิธีต่าง ๆ ที่จะให้นักเรียนเรียนรู้้อย่างกระตือรือร้นและสามารถนำเสนอข้อมูลในโรงเรียนได้ ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 Place-Based Education

ที่มา : Zoe Rae Rote, Brandon Schroeder, Tracy D'Augustino. 2015.

Place-Based Education :Engagement from the Student Perspective.

Retrieved March 7, 2017, from

<http://www.miseagrant.umich.edu/wp-content/blogs.dir/1/files/2012/05/15-206-Place-Based-Education-Report.pdf>

จากการสัมภาษณ์คุณครูได้ระบุประเด็นหลัก 6 ประเด็นที่เชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียนในการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานซึ่งสามารถจดจำได้ง่ายโดยใช้ตัวย่อ ดังนี้

TROPIC:

- Teamwork (การทำงานเป็นทีม)
- Responsibility and Life Skills (ความรับผิดชอบและทักษะชีวิต)

- Ownership (ความเป็นเจ้าของประสบการณ์)
- Purpose (วัตถุประสงค์)
- Interest and Motivation (ความสนใจและแรงจูงใจ)
- Community (ชุมชน)

กลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน มี 4 กลยุทธ์ ดังนี้ คือ

3.1) Make it FUN (การทำให้สนุก)

3.2) Focus on the Future (Career Oriented) มุ่งเน้นไปที่อนาคต (มุ่งเน้นอาชีพ)

3.3) Hands-on Learning (การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ)

3.4) Connect it to the Community (เชื่อมต่อกับชุมชน)

4) การออกแบบหลักสูตรโดยใช้สถานที่เป็นฐาน: มากกว่ามาตรฐานโดยผ่านการค้นคว้าในท้องถิ่น โดย Amy B. Demarest (2015)

องค์ประกอบของการเรียนรู้ในท้องถิ่นมีดังนี้

4.1) การเชื่อมต่อกับบุคคลเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ทั้งหมด: ผู้สอนจะทำอย่างไรเพื่อเชื่อมโยงโรงเรียนกับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น

ผู้สอนใช้สถานที่ในท้องถิ่นและประสบการณ์ในอดีตสร้างความเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ความรู้สึกอย่างลึกซึ้งกับสิ่งที่กำลังจะเรียนรู้ บ่อยครั้งทำอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงการเชื่อมต่อที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจากคำถามเกี่ยวกับสถานที่ที่เขาอาศัยอยู่ และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 Place – based Curriculum Design:

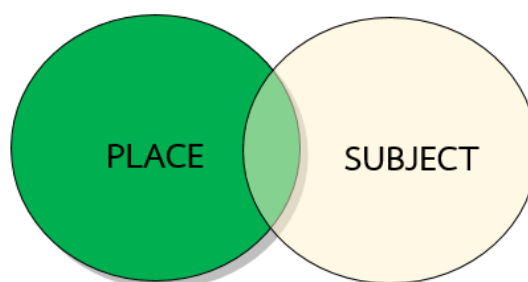
Exceeding Standards through Local Investigations.

ดัดแปลงมาจาก : Amy B. Demarest, 2015, Place-based Curriculum Design,

New York: Routledge, p.43.

4.2) การค้นคว้าในท้องถิ่นช่วยเพิ่มความเข้าใจ: ผู้สอนมีวิธีการอย่างไรที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นเกี่ยวกับการทำงานที่ยิ่งใหญ่ในโลกแห่งความเป็นจริง

ผู้สอนใช้ประโยชน์จากสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและแนวความคิดของวิชาในโรงเรียนที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ผู้เรียนสำรวจ “Big Ideas” ที่ปรากฏในพื้นที่ของท้องถิ่นและเปิดโอกาสในการตั้งคำถาม ตรวจสอบ และยืนยันความเข้าใจในแนวความคิดสำคัญโลกแห่งความเป็นจริงจะทำหน้าที่เป็นห้องทดลองเพื่อเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียน ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 Place – based Curriculum Design:

Exceeding Standards through Local Investigations.

ดัดแปลงมาจาก : Amy B. Demarest, 2015, Place-based Curriculum Design,

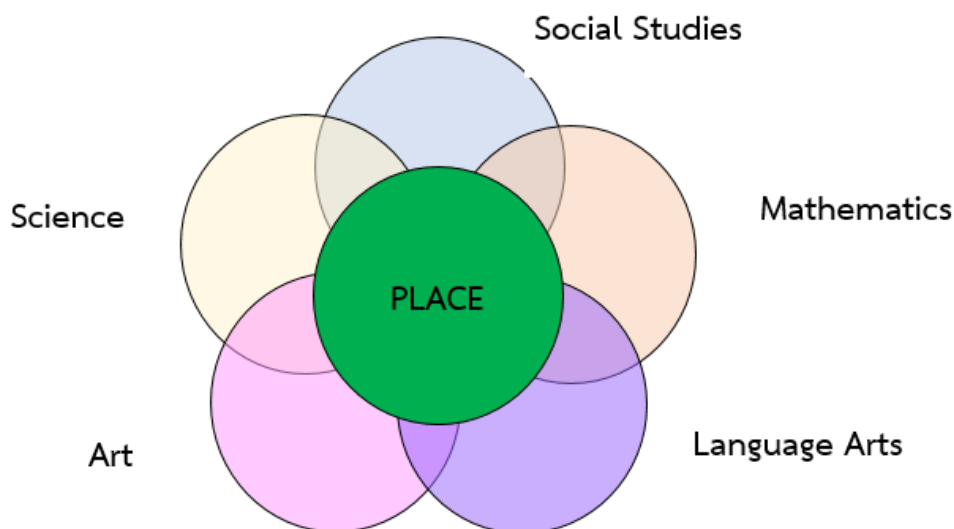
New York: Routledge, p.43.

4.3) การค้นคว้าในท้องถิ่นสร้างความเข้าใจแบบองค์รวมเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ: ผู้สอนจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสถานที่นี้ได้ดียิ่งขึ้นอย่างไร

ผู้สอนตั้งคำถามเกี่ยวกับสถานที่ในท้องถิ่นเป็นหัวข้อการอภิปรายสำหรับผู้เรียนที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่พวกเขาอาศัยอยู่ บทบาท ประวัติศาสตร์ รายละเอียด และความต้องการของชุมชน ผู้เรียนสำรวจเรื่องราวของสถานที่ผ่านสหสาขาวิชา เรื่องราวที่ค้นพบอาจรวมเนื้อหาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสะท้อนถึงความซับซ้อนของสถานที่ แต่ยังคงให้ความสำคัญกับสถานที่ ดังรูปที่ 6

1318901555

รูปที่ 6 Place – based Curriculum Design:

Exceeding Standards through Local Investigations.

ดัดแปลงมาจาก : Amy B. Demarest, 2015, Place-based Curriculum Design,
New York: Routledge, p.43.

4.4) การค้นคว้าในท้องถิ่นสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมของพลเมือง: ผู้สอน จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและอนาคตที่เป็นไปได้ให้ดีขึ้นอย่างไร

ผู้สอนสร้างพื้นที่สำหรับผู้เรียนร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้าง สำนวน และแก้ปัญหาและประเด็นที่ทำให้เกิดภัยทางสังคม ผู้เรียนเข้าใจบริบทของงานที่ทำตามคำตอบของ คำถาม ผู้สอนไม่ได้ชี้ทิศทางหรือผลลัพธ์ของการสอบถามข้อมูลเหล่านี้: ส่วนใหญ่มันจะออกมาในงาน ที่ผู้เรียนทำ งานนี้เปลี่ยนแปลงมุมมองแบบดั้งเดิมของการเรียนในโรงเรียนและทำให้ผู้เรียนมีระดับ ใหม่ของการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ ดังรูปที่ 7

รูปที่ 7 Place – based Curriculum Design:

Exceeding Standards through Local Investigations.

ดัดแปลงมาจาก : Amy B. Demarest, 2015, Place-based Curriculum Design,
New York: Routledge, p.43.

การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา (PBE) เป็นอีกแนวทางหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ตรงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมที่เป็นอยู่ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ได้ทำการศึกษา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนอย่างเข้าใจ ซึ่งเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกันซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์

2.6 การสร้างนวัตกรรม

การสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนถือได้ว่าเป็นการนำความคิดจินตนาการที่มีอยู่ภายในถ่ายทอดให้ออกมาเป็นรูปเป็นร่าง โดยจะต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของนวัตกรรม ระดับการยอมรับนวัตกรรม รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรม การประเมินผลงานนวัตกรรม รวมทั้งการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชนทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตชุมชนไปพร้อมกับการเรียนรู้คุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมชุมชน และสร้างสรรค์เป็นผลงานหรือกระบวนการที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.6.1 ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรม (Innovation) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คำว่า Innovare แปลว่า “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา

นวัตกรรม หรือนวัตกรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แปลว่า “การก่อสร้าง” วงการศึกษา นำคำนี้มาใช้ในความหมายของ “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ซึ่งได้แก่ แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา ซึ่งได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางการศึกษา

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และ คณะ (2553) ได้ให้ความหมายของ นวัตกรรม หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ และสังคม

นวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่ที่ทำขึ้น ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของความคิดหรือการกระทำหรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ซึ่งมักได้รับความสนใจและยอมรับนำมาใช้อย่างกว้างขวาง โดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้ (ทศนา แคมมณี (2553)

1) เป็นนวัตกรรมที่ไม่ซับซ้อนและยากจนเกินไป ความยากง่ายของนวัตกรรมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการยอมรับนำไปใช้ หากนวัตกรรมนั้นมีลักษณะที่ผู้ใช้เข้าใจได้ง่าย ใช้ได้ง่าย ใช้ได้สะดวก การยอมรับนำไปใช้ก็มักเกิดขึ้นได้ง่าย ไม่ต้องใช้เวลาในการเผยแพร่มากนัก

2) เป็นนวัตกรรมที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายจนเกินไป นวัตกรรมที่จำเป็นต้องใช้วัสดุ อุปกรณ์และการบำรุงรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงย่อมได้รับการยอมรับและนำไปใช้น้อยกว่านวัตกรรมที่มีค่าใช้จ่ายถูกกว่า เนื่องจากผู้ใช้งานจำนวนมากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ แม้จะมีความต้องการใช้ แต่ขาดงบประมาณ ก็ไม่สามารถใช้ได้

3) เป็นนวัตกรรมที่สำเร็จรูป นวัตกรรมที่อำนวยความสะดวกในการใช้ มักได้รับการยอมรับและนำไปใช้มากกว่านวัตกรรมที่ผู้ใช้จะต้องนำไปจัดทำเพิ่มเติมซึ่งผู้ใช้จะต้องใช้เวลาจัดเตรียมเพิ่มขึ้น

4) เป็นนวัตกรรมที่ไม่กระทบกระเทือนต่อบริบทเดิมมากนัก นวัตกรรมที่มีผลกระทบต่อบริบทเดิมมาก จำเป็นต้องปรับหรือเปลี่ยนแปลงบริบทเดิมมาก การนำไปใช้ย่อมยากกว่านวัตกรรมที่ไม่มีผลกระทบต่อบริบทเดิมมากนัก

5) เป็นนวัตกรรมที่มีคนเกี่ยวข้องไม่มากนัก นวัตกรรมใดที่ต้องอาศัยคนหลายกลุ่มเข้ามาช่วยเหลือเกี่ยวข้องด้วย ทำให้ผู้ใช้ต้องประสานงานหลายฝ่าย การใช้ที่ขึ้นกับคนหลายฝ่ายย่อมทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้ จึงทำให้การยอมรับหรือการใช้นวัตกรรมนั้นยากขึ้น

1318901555

6) เป็นนวัตกรรมที่ให้ผลชัดเจน นวัตกรรมที่ส่งผลเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน มักได้รับการยอมรับสูงกว่านวัตกรรมที่ให้ผลไม่ชัดเจน

2.6.2 ประเภทของนวัตกรรม

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์และคณะ (2553) จำแนกประเภทของนวัตกรรม ซึ่งแบ่งได้หลายประเภทตามลักษณะขอบเขต และวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ การจำแนกที่พบบ่อย และมีการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงการวิจัย การจำแนกตามเป้าหมายของนวัตกรรม (The Target of Innovation) แบ่งเป็น นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) และนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) ในการวิจัยครั้งนี้เน้นไปที่นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สามารถสรุปลักษณะ ได้ดังนี้

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation)

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติได้ให้ความหมายของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ไว้ว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ คือ การพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี หรือวิธีการใช้ก็ดี รวมไปถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (รักษ วรรกิจโกคาทร, 2547) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ถือเป็นผลิตผล (Outputs) ขององค์การหรือธุรกิจ โดยอาจจะอยู่ในรูปของสินค้า (Goods) หรือการบริการ (Services) ก็ได้ (Smith, 2006; Schilling, 2008) และตัวแปรหลักที่สำคัญของการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์มี 2 ตัวแปร คือ 1) โอกาสทางด้านเทคโนโลยี หมายถึง องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และกระบวนการที่จะทำให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นได้ และ 2) ความต้องการของตลาด หมายถึง ความต้องการของผู้ใช้ ที่มีความต้องการในผลิตภัณฑ์ใหม่นั้น และพร้อมที่จะซื้อหรือใช้ และส่งผลทำให้ผู้เป็นเจ้าของนวัตกรรมได้รับประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจหรือสังคม (Capon et al, 1992; Ettlit & Reza, 1992; Gopalakrishnan & Damanpour, 1997) เช่น บริษัทแอปเปิล ที่ได้มีการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ด้านการออกแบบและการสื่อสารที่เรียกว่า iPod จนทำให้สามารถเป็นที่ต้องการและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ภายใต้รูปแบบและวิธีการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน ซึ่งส่งผลทำให้บริษัทประสบความสำเร็จและได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจอย่างมากมาเป็นต้น นอกจากนี้ Henard & Szymanski (2001) ยังได้ให้ความคิดในลักษณะที่ว่า ความสามารถทางนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ยังควรพิจารณาในลักษณะของความ (Newness) ความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) และความเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Originality)

1318901555

2.6.3 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการคิดสร้างสรรค์

รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instructional Model” นี้ เป็นรูปแบบที่จอยส์ และวิล (Joyce and Weil, 1966) พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ กอร์ดอน (Gordon, 1961) ที่กล่าวว่าบุคคลทั่วไปมักยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ของตน โดยไม่ค่อยคำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบและไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิดโดยสมมติตัวเองเป็นคนอื่นและถ้ายิ่งให้บุคคลจากหลายกลุ่มประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหา ก็จะได้วิธีที่หลากหลายน่าสนใจ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นกอร์ดอนจึงได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตนเอง ให้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่น สภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้นได้ กอร์ดอนเสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง (compressed conflict) วิธีการนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างสรรคงานทางศิลปะ (ทีศนา แฉมมณี, 2553)

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียน บรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ผู้เรียนทำงานนั้น ๆ ตามปกติที่เคยทำ เสร็จแล้ว ให้เก็บผลงานไว้ก่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาว เหมือนหรือต่างกันอย่างไร คำคู่ที่ผู้สอนเลือกมาควรให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรืองานที่ผู้เรียนทำในขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบหลาย ๆ คู่ และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) ผู้สอนให้ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งและแสดงความรู้สึกออกมา เช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้า จะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง (compressed conflict) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำ หรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัว เช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชื้อดนม ๆ เป็นต้น

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 การนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

ผู้เรียนจะเกิดความคิดใหม่ ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ ๆ นั้นไปใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนอาจเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิด และความคิดของผู้อื่นอีกด้วย

การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) คือ กระบวนการคิดที่ใช้การทำความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง โดยเอาผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และนำเอาความคิดสร้างสรรค์และมุมมองจากคนหลาย ๆ สายมาสร้างไอเดีย แนวทางการแก้ไข และนำเอาแนวทางต่าง ๆ นั้นมาทดสอบและพัฒนา เพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์กับผู้ใช้และสถานการณ์นั้น ๆ (Stanford d.school, 2016) ได้แบ่งขั้นตอนกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) Empathy เป็นการทำความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด โดยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เมื่อจะสร้างสรรค์ หรือแก้ไขสิ่งใดก็ตามจะต้องเข้าใจถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างถ่องแท้เสียก่อน เพราะนั่นจะเป็นก้าวแรกที่น่าไปสู่การพัฒนาความสำเร็จในทุก ๆ ธุรกิจ

2) Define การสังเคราะห์ข้อมูล การตั้งคำถามปลายเปิดที่ผลักดันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่จำกัดกรอบของการแก้ปัญหา ซึ่งภายหลังจากที่เราเรียนรู้และทำความเข้าใจต่อกลุ่มบุคคลเป้าหมายแล้ว ก็ต้องวิเคราะห์ปัญหา กำหนดให้ชัดเจนว่าจริง ๆ แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เลือกและสรุปแนวทางการเป็นไปได้

3) Ideate การระดมความคิดใหม่ ๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด หรือการสร้างความคิดต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น โดยเน้นการหาแนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้มากที่สุด หลากหลายที่สุด โดยความคิดและแนวทางต่าง ๆ ที่คิดขึ้นมานั้นก็เพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้น Define

4) Prototype การสร้างแบบจำลอง หรือการสร้างต้นแบบขึ้นมา เพื่อให้ผู้ใช้สามารถทดสอบและตอบคำถามหรือกระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อที่เราจะได้เข้าใจสิ่งที่เราอยากรู้มากยิ่งขึ้น และยังสร้างเร็วเท่าไรก็ยิ่งได้ลองหาข้อผิดพลาด และเรียนรู้เกี่ยวกับไอเดียของเราได้เร็วเท่านั้น

5) Test หรือการทดสอบ โดยเรานำแบบจำลองที่สร้างขึ้นมาทดสอบกับผู้ใช้ หรือกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสังเกตประสิทธิภาพการใช้งาน โดยนำผลตอบรับ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนคำแนะนำมาใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงต่อไป

2.6.4 ความเข้าใจในมุมมองความเป็นนวัตกรรม

มุมมองของความเป็นนวัตกรรมอาจมองได้ใน 2 ลักษณะ การที่จะตัดสินว่าสิ่งใดคือนวัตกรรมหรือไม่ใช่นวัตกรรม ศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ให้เกณฑ์ในการพิจารณาสิ่งที่จะถือว่าเป็นนวัตกรรมไว้ ดังนี้ ควรต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือบางส่วน มีการนำวิธีการจัดระบบมาใช้โดยพิจารณาองค์ประกอบ ทั้งส่วนข้อมูลที่ใช้เข้าไป กระบวนการและผลลัพธ์ให้เหมาะสมก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลง มีการพิสูจน์ด้วยการวิจัยหรืออยู่ระหว่างการวิจัยว่าจะช่วยให้การดำเนินงานบางอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานในปัจจุบัน หากกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบงานที่ดำเนินอยู่ในขณะนี้ไม่ถือว่าเป็นนวัตกรรม

ลักษณะที่สอง ในอีกแง่มุมหนึ่งของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมหลายชิ้น รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ได้มีการแบ่งระดับของการตัดสินนวัตกรรมเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดี พอใช้ ควรปรับปรุง ซึ่งไม่ได้ระบุชัดเจนว่าสิ่งใดเป็นหรือไม่เป็นนวัตกรรม เพียงแต่ได้ระบุไว้ชัดเจนว่าหากนวัตกรรมชิ้นนั้นควรปรับปรุงย่อหมายถึงความได้ว่ามีความเป็นนวัตกรรมน้อยมากหรือไม่เลย ซึ่งในที่นี้ย่อมควรได้รับการแก้ไขในผลงานนั้นๆ เพื่อให้มีความเป็นนวัตกรรมมากยิ่งขึ้น

2.6.5 แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชน ทั้งในและต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพสังคม ชุมชน ผ่านสื่อศิลปวัฒนธรรมที่ทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดีและได้ผลการตอบรับเป็นที่น่าประทับใจ ดังนี้

2.6.5.1 โครงการเพชรบุรี...ดีจัง

สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (2560) ได้อธิบายเกี่ยวกับการถอดบทเรียน 7 ปีของจุดเริ่มต้นของการรวมตัวของกลุ่มเด็กและเยาวชน ในจังหวัดเพชรบุรี กลายเป็นโครงการสานต่อวัฒนธรรมของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ด้วยสื่อ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา ต่อยอดขยายผลสู่การดำเนินโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ “เพชรบุรี...ดีจัง” โดยใช้สื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชน

1318901555

CD :Thesiss 5984213427 dissertation / revv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

และพื้นที่สร้างสรรค์เป็นเครื่องมือ สนับสนุนให้เด็กและเยาวชน ได้เรียนรู้สื่อ ศิลปะชุมชน จนสามารถออกแบบ ผลิตสื่อและสร้างช่องทางเผยแพร่สื่อได้ด้วยตนเอง สร้างและพัฒนาเยาวชนแกนนำ ค้นหา สื่อ ศิลปะ จากศิลปิน หรือผู้รู้ ในชุมชนของตนเอง เรียนรู้แล้วลองทำตาม เกิดความรู้ตามมามากมายต่อสาธารณะ การจัดงานได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมไปถึงหน่วยงานราชการ เอกชนและชุมชน ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากประชาชนทั้งในท้องถิ่นและต่างจังหวัด

2.6.5.2 โครงการเสน่ห์บางลำพู บูรณาการศิลปวัฒนธรรมชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (2556) ได้อธิบายเกี่ยวกับ "ชุมชนบางลำพู" ชุมชนที่มีเรื่องราวมากมายทั้งประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ บูรณาการศิลปวัฒนธรรมชุมชน มีการศึกษาเรื่องราวของชุมชนบางลำพู ที่รู้จักกันคือ “ประชาคมบางลำพู” และ “ชมรมเยาวชนอาสาสมัครเกสรลำพู” ที่รวมตัวทั้งผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ เด็ก เยาวชนในชุมชนเองที่ร่วมใจกันสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนตนเองผ่านรูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป อาทิ การด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ชุมชน งานบุญงานศาสนา งานศิลปะรูปแบบต่าง ๆ เกิดการทำงานเป็นเครือข่ายจนทำให้เกิดผลงานเกิดขึ้นอย่างประจักษ์ต่อชุมชนและบุคคลทั่วไป เช่น เพลงบางลำพู หนังสือประวัติศาสตร์บางลำพู เปเปอร์คราฟ (paper craft) ป้อมพระสุเมรุ หนังสือ pop up แผนที่คนเดิน หนังสือแผนที่เส้นทางชุมชน และแผนที่ผ้าชุมชน

2.6.5.3 โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งรายได้ของประชาชน: กรณีศึกษาย่านกุฎีจีนและพื้นที่ใกล้เคียง

กิตติพร ใจบุญ และ คณะ (2544) ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาและสืบค้นแหล่งวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชนย่านกุฎีจีนและพื้นที่ใกล้เคียง พร้อมทั้งศึกษาศักยภาพและนำเสนอแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม และการจัดการแหล่งวัฒนธรรมในย่านกุฎีจีนและพื้นที่ใกล้เคียง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งรายได้ของชุมชน จากการศึกษาพบว่า แหล่งวัฒนธรรมในย่านกุฎีจีนและพื้นที่ใกล้เคียงที่สำคัญมีอยู่จำนวน 9 แห่ง แหล่งวัฒนธรรมหลายแห่งมีสภาพและบทบาทความสำคัญหลายอย่างในขณะเดียวกัน เช่น เป็นทั้งศาสนสถานและโบราณสถาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวและ/หรือเป็นแหล่งผลิตสินค้าอันเป็นรายได้ของชุมชน เป็นต้น ในด้านแนวทางการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งรายได้ของประชาชนนั้น คณะผู้ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ที่ควรมีบทบาทในการพัฒนาฯ ได้แก่ ชุมชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐ โดยชุมชนควรมีบทบาท

1318901555

ในด้านการมีส่วนร่วม ทั้งในด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม และในด้านความรับผิดชอบ การตรวจสอบ และรับผลประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรม ในส่วนของสถาบันการศึกษา มีบทบาทในด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ข้อมูลจากแหล่งวัฒนธรรม และในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ ควรมีบทบาทในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมของชุมชน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระจายอำนาจ

2.6.5.4 โครงการของ Littoral Arts Trust ประเทศอังกฤษ

องค์กรที่ไม่หวังผลกำไรเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ จุดสนใจหลักของงานในปี พ.ศ. 2558-2563 คือ การพัฒนาโครงการเคิร์ตวิทเทอร์ส (The kurt Schwitters) ในอังกฤษ เอียน ฮันเตอร์ (Ian, 2006) ที่ศึกษาด้านนโยบายวัฒนธรรมในเวทีวัฒนธรรมชนบทได้บันทึกลงในเอกสารอภิปรายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรมสำหรับพื้นที่ชนบทในอังกฤษ : การลงทุนในความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนชนบทและทุนทางวัฒนธรรม สรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชนการฟื้นฟูชนบทชุมชนที่ยั่งยืนและความคิดริเริ่มการรวมเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบท มีการเพิ่มเติมของประเพณี ศิลปะชนบทที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งรวมถึงศิลปวัฒนธรรมในเมือง / ชนบท ที่มีความหลากหลายและความเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจที่สร้างสรรค์ศิลปะ การสนับสนุนการทำงานของในชนบทหน่วยงานดูแลสุขภาพและโครงการด้านสุขภาพในชนบท งานสร้างสรรค์กับเด็กในชนบทและคนหนุ่มสาว ส่งเสริมการเข้าถึงศิลปะในวงกว้างสำหรับคนพิการและผู้หญิงและผู้ใหญ่ในชนบท พื้นที่ใหม่ที่มีศักยภาพอื่น ๆ ได้แก่ ศิลปะชนบทแบบดิจิทัลและสิ่งใหม่ ๆ และการพัฒนาอุตสาหกรรมในชนบทที่สร้างสรรค์ รายงานเน้นที่ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการและทุนทางวัฒนธรรมที่มากปัจจุบันยังคงอยู่ในชุมชนเกษตรกรรมชุมชนและชาวประมงและการลงทุนศิลปะเพื่อช่วยระดมและใช้แหล่งข้อมูลความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่ได้ใช้งานเหล่านี้ นอกจากนี้ยังเน้นถึงศักยภาพของผู้ชมชนบทใหม่สำหรับศิลปะและการสนับสนุนการลงทุนใหม่สำหรับศิลปะในชนบทและประเพณีวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมของประเทศเศรษฐกิจ

2.6.5.5 ทักษะที่สร้างสรรค์ที่ศิลปินสามารถปรับปรุงชุมชน

Laura (2015) เป็นผู้อำนวยการบริหารของ Springboard for the Arts ซึ่งดำเนินธุรกิจ Creative Exchange ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการสำหรับการแบ่งปันชุดเครื่องมือและแหล่งข้อมูลฟรีสำหรับศิลปินและชุมชน

1) โครงการศิลปะที่สนับสนุนโดยชุมชน (สหรัฐอเมริกา, แคนาดา)

การเกษตรจากชุมชนซึ่งผู้คนซื้อผลิตผลตามฤดูกาลโดยตรงจากฟาร์มในท้องถิ่น ศิลปินที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนให้สร้างผลงานต้นฉบับซึ่งขายได้ในฐานะ "หุ่น" ให้กับนักสะสมที่สนใจ ศิลปินและผู้ซื้อมารวมตัวกันพร้อมกับการเข้าชมสตูดิโอและงานเลี้ยงรถกระบะ (pickup parties) สร้างความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างสมาชิกในชุมชนและศิลปินที่ใช้เวลาเกินกว่าที่กำหนดไว้ในโครงการ โครงการศิลปะที่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนมีอยู่ใน 40 เขตการปกครองในสหรัฐอเมริกาและอื่น ๆ ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา Community Supported Agriculture (CSA) ได้กลายเป็นวิธียอดนิยมสำหรับผู้บริโภคในการซื้ออาหารตามฤดูกาลโดยตรงจากฟาร์มในท้องถิ่น mnartists.org และ Springboard for the Arts ได้สร้างวิธีการเดียวกันกับการสนับสนุนศิลปะ ศิลปินและนักสะสมท้องถิ่น Community Supported Art เป็นรูปแบบใหม่ที่นำต้นตอสำหรับการสนับสนุนและเผยแพร่ผลงานศิลปะสำหรับศิลปินที่สร้างความสัมพันธ์กับนักสะสมและผู้อุปถัมภ์ในท้องถิ่น

2) โครงการโปสการ์ดในละแวกใกล้เคียง (สหรัฐอเมริกา, ซิลี)

เมื่อศิลปิน Hunter Franks ทำงานร่วมกับเยาวชนในย่าน Bayview ในซานฟรานซิสโก รัฐแคลิฟอร์เนียในปี 2013 เขาถามว่าพวกเขาอยากจะทำอะไรเกี่ยวกับละแวกบ้านของพวกเขา สิ่งที่เขาต้องการเปลี่ยนไปมากที่สุดคือความประทับใจของผู้คนเกี่ยวกับอ่าวพื้นที่ที่ใหญ่เป็นข่าวด้วยเหตุผลที่ไม่ถูกต้อง โครงการโปสการ์ดในละแวกใกล้เคียง (Neighbourhood Postcard Project) เกิดขึ้น ตอนนี้อยู่ในเมืองต่าง ๆ จากเมืองซันดีเอโกถึงดีทรอยต์ โครงการนี้เก็บรวบรวมเรื่องราวเชิงบวกส่วนบุคคลจากชุมชนที่มีการแสดงตัวน้อยและส่งอีเมลไปยังคนสุ่มในละแวกใกล้เคียงที่ต่างกันภายในเมืองเดียวกันเพื่อกระตุ้นการเชื่อมต่อระหว่างผู้คนและละแวกใกล้เคียง

3) โครงการ Gap Filler (นิวซีแลนด์)

หลังจากช่วงเวลาแห่งการฟื้นฟูตามธรรมชาติหรือภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์ชุมชนเผชิญกับความท้าทายที่คาดไม่ถึงเช่น พื้นที่ว่าง ช่องว่างของขวัญกำลังใจชุมชนและการรับรู้เชิงลบ หลังจากเกิดแผ่นดินไหวในไครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์เมื่อวันที่กันยายน ปี 2010 โครงการ Gap Filler ได้ร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเมืองเพื่อสร้างและวางโครงการชั่วคราวที่ทำให้ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมและทดลองใช้พื้นที่ จุดเด่นคือโรงเต็นท์ร้านอาหารแบบหยอดเหรียญเตาอบพิซซาชุมชน และห้องโถงพักผ่อนซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนสาธารณะใหม่ ความมุ่งมั่นขององค์กรในการมีส่วนร่วมของชุมชนคือการกำหนดอนาคตของเมือง

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

4) โครงการ Laundromat Project (สหรัฐอเมริกา)

"ไปที่ที่ผู้คนอยู่" เป็นวลีที่ควรเป็นขั้นตอนหนึ่งในกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อขยายความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินโครงการ Laundromat Project ในนิวยอร์กได้สร้างหลักการนี้ขึ้นมา โครงการนี้สนับสนุนจากศิลปินในการสร้างงานใหม่ที่ทำงานร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ที่ผู้คนมีเวลาในการทำงานร่วมกัน โครงการได้รวมการเปลี่ยนชื่อถนนตามประวัติส่วนตัวและสังคมเปลี่ยนห้องซักรีดเป็นสตูดิโอ โยคะหรือห้องเรียนภาษาอังกฤษ และสร้างสื่อผสมชุมชน วิธีนี้จะทำให้ชุมชนมีแนวคิดใหม่ในการเป็นศิลปินและสร้างพลังโดยการแสดงออกทางความคิด

5) โครงการโรงละครของผู้ถูกกดขี่ (บราซิล อินเดียและอื่น ๆ)

ภาพวาดจากผลงานของผู้อำนวยการและนักการเมืองของบราซิล Augusto Boal โรงละครแห่งผู้ถูกกดขี่เป็นแบบจำลองที่รวบรวมคนชายขอบที่มีนักแสดงมืออาชีพมาสร้างบทละครขึ้นอยู่กับประสบการณ์ชีวิตจริงของพวกเขา กระบวนการนี้จะช่วยให้ผู้ชมสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จากกิจกรรมการสนับสนุนการออกกฎหมายการเปลี่ยนแปลงนโยบายและอื่น ๆ ในบังกาลอร์การแสดงละครของอินเดียถูกนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาตั้งแต่การทุจริตของรัฐบาลและการล่วงละเมิดจากตำรวจไปจนถึงเพื่อปรับปรุงการสื่อสารระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย

6) โครงการชลประทาน (Irrigate) (สหรัฐอเมริกา)

โครงการก่อสร้างทางรถไฟขนาดใหญ่นานสามปีที่ผ่านมาใจกลางเมืองเซนต์พอลมินนิโซตา อาจเป็นความยากลำบากที่สำคัญสำหรับผู้อยู่อาศัยในเมืองและธุรกิจขนาดเล็กตามเส้นทาง อย่างไรก็ตามโครงการชลประทานได้ระดมทักษะและพลังของศิลปินท้องถิ่นกว่า 600 รายเพื่อชดเชยผลกระทบจากการก่อสร้างด้วยโครงการศิลปะกว่า 150 แห่งทำให้กลายเป็นย่านที่กระจัดกระจายไปสู่จุดหมายปลายทาง โครงการเหล่านี้รวมถึงจิตรกรรมฝาผนังการแสดงในภัตตาคารและที่จอดรถ รวมถึงหุ่นที่ทำหน้าที่เป็นป้ายธุรกิจ โครงการเหล่านี้สร้างการเล่าเรื่องที่เป็นบวกเกี่ยวกับความสุข ความประหลาดใจและความมุ่งมั่นให้กับชุมชนในเขตก่อสร้าง

โครงการเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในฐานะศิลปินและในฐานะพลเมืองในการค้นหาประตูที่เปิดกว้างซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้ มีความจำเป็นเร่งด่วนที่เราจะก้าวขึ้นและสร้างสะพานระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกันซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชุมชนและวัฒนธรรมที่จะก้าวไปข้างหน้า ในการทำเช่นนี้ศิลปินต้องเข้าถึงทักษะทรัพยากรและระบบการลงทุนและการมีส่วนร่วม ถ้าเราสามารถสร้างกลไกเหล่านี้ได้พวกเขาจะให้รางวัลแก่เราโดยการเปลี่ยนละแวกใกล้เคียงและเมืองของเราทั้งในเชิงปฏิบัติและเปลี่ยนแปลง

1318901555

จากการศึกษาองค์ประกอบในการสร้างนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเราจึงควรมีการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เพื่อทำให้เห็นแนวทางใหม่ที่น่าไปใช้แล้วเกิดผลสำเร็จรวมทั้งการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมมีศักยภาพและความสามารถในการสร้างนวัตกรรมตั้งแต่วัยเยาว์ ผู้สอนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรมีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในยุคปัจจุบัน

2.7 พัฒนาการของผู้เรียน (อายุ 11 -12 ปี)

การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาที่ได้นั้นจะต้องเข้าใจพื้นฐานด้านพัฒนาการของผู้เรียน จิตวิทยาการเรียนรู้และพัฒนาการทางศิลปะของผู้เรียนในวัยที่สอนเป็นอย่างดี ซึ่งพัฒนาการของผู้เรียน จิตวิทยาการเรียนรู้และพัฒนาการทางศิลปะในแต่ละช่วงวัยจะมีความแตกต่างกัน

2.7.1 พัฒนาการผู้เรียนและจิตวิทยาการเรียนรู้

Havighurst (1953) นักจิตวิทยาได้แบ่งพัฒนาการของผู้เรียนไว้ เป็น 6 ช่วงอายุ ได้แก่ 1) วัยทารกและวัยเด็กเล็ก อายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงประมาณ 6 ปี 2) วัยเด็กตอนกลางอายุประมาณ 6-12 ปี 3) วัยรุ่น อายุประมาณ 12-18 ปี 4) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุประมาณ 18-30 ปี 5) วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง อายุประมาณ 30-60 ปี และ 6) วัยผู้ใหญ่ตอนปลาย อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนกลางอายุประมาณ 6-12 ปี ซึ่งมีพัฒนาการพอสรุปได้ดังนี้

1) ทักษะด้านร่างกายที่จำเป็น

เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกทักษะด้านร่างกายที่จำเป็นต่อการเล่นและทำกิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาทักษะทางกายที่เกี่ยวกับการกว้างปาล การไล่จับ การเตะ หกคะเมน การจับเครื่องมือ ของเล่นต่าง ๆ เป็นต้น โดยทั่วไปกล้ามเนื้อและกระดูกเจริญเติบโตเกือบจะสมบูรณ์พอที่จะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี ส่วนด้านจิตใจยังต้องการความยอมรับจากเพื่อน

แนวทางการจัดการเรียนการศึกษา ควรเน้นพัฒนาการทักษะทางด้านร่างกาย และส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มโดยเฉพาะควรจัดให้อยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถเท่าเทียมกันเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกผิดหวังในความสามารถของตนเอง

2) การสร้างเจตคติที่ดี

1318901555

การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเจริญเติบโตของตนเอง ได้แก่ การพัฒนานิสัยในการรักษาตนเอง เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย มีความสนใจต่อการเจริญเติบโตของตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นของเด็กวัยนี้ เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต กล้ามเนื้อต่าง ๆ พัฒนาอย่างรวดเร็ว มีฟันถาวรขึ้นมาแทนที่ฟันแท้ เริ่มสนใจต่อการรักษาทรงตัวของตนเอง ส่วนทางด้านจิตวิทยา พบว่า การให้รางวัลที่ซึ้งจงใจให้เด็กมีนิสัยที่ดี ในการกินอาหารและการนอนนั้นไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเหมือนในวัยเด็กเล็ก ส่วนใหญ่ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่และเพื่อน

แนวทางการจัดการศึกษา มุ่งเน้นให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ตามศักยภาพอย่างเหมาะสม จะทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองและมีบุคลิกภาพที่ดี ดังนั้น การสอนเกี่ยวกับสุขนิสัยจึงควรทำอย่างสม่ำเสมอและควรใช้กิจกรรมการกีฬาเข้าช่วย

3) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม

การเรียนรู้ในการรวมกลุ่มในวัยเดียวกัน ได้แก่ เรียนรู้ในฐานะผู้ให้และผู้รับ เรียนรู้การคบเพื่อนหรือจะดำเนินการอย่างไรกับศัตรู และทำให้สามารถพัฒนาบุคลิกภาพทางด้านสังคมด้านจิตวิทยาพบว่า เด็กวัยนี้จะเริ่มก้าวออกจากครอบครัวสู่สังคมโลกกว้างของเพื่อนฝูง เด็กจะเรียนรู้และมีความพึงพอใจในสังคมเพื่อนฝูงมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ในการปฏิบัติกับคนแปลกหน้า เช่น แสดงการอายหรือกลัวแสดงออก แสดงอาการบึ้งตึง หรือเป็นมิตร จะเรียนรู้วิธีการวางตัวกับเพื่อน เรียนรู้ในการปฏิบัติอย่างยุติธรรมในการเล่นเกมส์ ซึ่งหากได้มีโอกาสแสดงออกและมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอก็จะพัฒนาเป็นนิสัยต่อไปในอนาคต

แนวทางการจัดการศึกษา ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาเองในเรื่องการรวมกลุ่ม เพราะมีโอกาสได้พบปะกับเพื่อน ไม่ว่าครูจะสนใจกับพัฒนาการของเด็กหรือไม่ก็ตาม เด็กก็จะมีโอกาสพัฒนาตนเองได้โดยอาศัยการคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูง ซึ่งครูสามารถใช้กระบวนการทางสังคมเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของเด็กต่าง ๆ อย่างได้ผล

4) การเรียนรู้ด้านบทบาทตามเพศ

การเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสมสำหรับเพศชายและหญิง ได้แก่ การรู้จักวางตัว พร้อมกับมีความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติตามบทบาทของแต่ละเพศ ซึ่งเด็กในวัยนี้จะมีความแตกต่างด้านเพศอย่างชัดเจน ในด้านจิตวิทยา เด็กได้รับรู้เกี่ยวกับการกระทำตนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเพศ เมื่ออยู่ในครอบครัวและสังคม เด็กชายจะได้รับการปฏิบัติในฐานะผู้ชาย เด็กหญิงก็จะได้รับการปฏิบัติในฐานะผู้หญิงเช่นกัน ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานะภาพของตนเองเป็นอย่างดี ดังนั้น การจัดการศึกษาควรจัดให้เด็กได้มีโอกาสเผชิญกับสถานะการ เพื่อให้แสดง

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

บทบาทตามเพศอย่างเหมาะสมตามธรรมชาติ อาจเพียงทำหน้าที่สนับสนุนหรือแก้ไขจุดบกพร่องบางประการที่พบในตัวเด็กเท่านั้น

5) การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น

การพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ (3R) ได้แก่ การเรียนรู้ในการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณที่สอดคล้องกับสภาพของสังคม ด้านร่างกายพบว่า เด็กวัยนี้มีระบบประสาทที่มีความพร้อมสำหรับการอ่าน เขียน และการคำนวณ ซึ่งอาจพบเด็กบางคนมีพัฒนาการยังไม่สมบูรณ์ เช่น ระบบประสาทและกล้ามเนื้อนิ้วมือและแขนยังไม่มีความสัมพันธ์กัน

แนวทางการจัดการศึกษา โรงเรียนอาจต้องพิจารณาเด็กที่มีการพัฒนาไม่เท่าเทียมกัน ควรจัดกลุ่มให้มีความพร้อมใกล้เคียงกันอยู่ในห้องเดียวกัน ส่วนเด็กที่ยังไม่มีความพร้อมในด้าน การอ่าน เขียน และการคำนวณอาจจะต้องมีชั้นเด็กเล็กสำหรับเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในการอ่าน เขียนก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นปกติ ส่วนเด็กที่มีความพร้อมก็สามารถจัดชั้นให้เรียนได้เลย

6) การพัฒนาความคิดรวบยอดที่จำเป็น

ความคิดรวบยอด หมายถึงความคิดที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชัดเจนถ่องแท้ ความคิดรวบยอดที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันที่ต้องพัฒนา ได้แก่ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เป็นต้น ในทางปฏิบัติแล้วเด็กควรได้รับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อนพอเหมาะกับวัยเสียก่อน จึงจะสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในภาพรวมได้ ในทางจิตวิทยาการเรียนรู้ นั้น เด็กที่มีความพร้อมพอที่จะเข้าโรงเรียนได้นั้น มักจะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งง่าย ๆ มาก่อนแล้ว ซึ่งได้แก่ ความขม ความหวาน สัตว์ต่าง ๆ ความโกรธ ความรัก เป็นต้น ซึ่งการสร้างความคิดรวบยอดที่ยากและซับซ้อน ก็มักจะเริ่มต่อยอดจากความคิดรวบยอดต่าง ๆ ที่เด็กได้เรียนรู้แล้วนั่นเอง

7) การพัฒนาด้านคุณธรรม

การพัฒนาความรู้สึกผิดชอบ ศีลธรรมและคุณธรรมในสังคม ได้แก่ การควบคุม ศีลธรรมจรรยา เคารพในกฎของศีลธรรมและเริ่มมีเหตุผลในการพิจารณาค่านิยมต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งตอนที่เด็กเกิดใหม่ ๆ จะไม่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีต่าง ๆ แต่พอเติบโตขึ้น ก็จะเริ่มเข้าใจว่า “ดี” แตกต่างจาก “เลว/ชั่ว” อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกผิดชอบของเด็กมักเกิดขึ้นจากการถูกทำโทษและการได้รับรางวัล หรือความรักจากบิดามารดา จากกระบวนการดังกล่าวทำให้เด็กสามารถจำแนกว่าอะไรผิด อะไรถูก โดยการถูกรับชมปลุกฝัง สั่งสอนจากบิดามารดา ซึ่งจะทำให้เด็กเริ่มเกิดความสำนึกรับรู้

1318901555

CD :Thesiss 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ในความรู้ที่รับรู้ชอบ และต่อจากนั้นก็จะมีรู้จักการควบคุมตนเองให้อยู่ในศีลธรรมอันดีของสังคมต่อไป การพัฒนาศีลธรรมของเด็กจะเริ่มจากการควบคุม อบรม ดูแลสั่งสอนของบิดามารดา ต่อจากนั้นก็จะมีไปสู่การรับรู้กฎเกณฑ์ของสังคมต่อไป กระบวนการดังกล่าว จะทำให้เด็กเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมได้ในที่สุด

การจัดการศึกษา โรงเรียนควรมีบทบาทในการให้การศึกษา อบรม และพัฒนาความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและให้รู้กฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันในสังคมภายนอกอย่างสงบสุข ซึ่งการดำเนินการของโรงเรียนอาจกระทำโดย 1) การสอนศีลธรรม จรรยา มารยาทในห้องเรียน 2) การให้รางวัลกับผู้ที่ทำความดี และทำโทษกับผู้ที่ทำผิดกฎเกณฑ์ 3) ครูทำตัวเป็นคนดีถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของสังคมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี 4) เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อน เป็นต้น

8) การเป็นตัวของตัวเอง

การก้าวไปสู่ความเป็นตัวของตัวเอง ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อไปสู่ความเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองในความเป็นจริงแล้ว ถึงแม้เด็กจะมีอิสระในด้านร่างกาย แต่ทางด้านจิตใจของเด็กนั้นบิดามารดายังมีอิทธิพลมาก โดยทั่วไปเด็กจะมีความเชื่อว่า บิดามารดาของตนเองเป็นคนฉลาด มีความถูกต้อง มีอำนาจ และเด็กจะมีความเคารพยำเกรง ดังจะเห็นว่า เด็กมักจะพูดเสมอว่า “คุณพ่อพูดเช่นนี้” หรือ “คุณครูพูดเช่นนี้” เป็นต้น แต่ภายหลังที่เด็กโตขึ้น เด็กจะเริ่มมีความเข้าใจว่า สิ่งที่บิดามารดา หรือครูพูดนั้นอาจจะไม่ถูกต้องเสมอไป หรือเด็กอาจมีความเข้าใจว่า บิดามารดาและครูของตนนั้นอาจไม่มีความรู้ความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ ในตอนปลายของเด็กในวัยนี้ จะเริ่มมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น และเริ่มมีความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กจะสร้างความเป็นอิสระจากความคิดของผู้อื่นมากขึ้น กลุ่มเพื่อนของเด็กนับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาความเป็นอิสระได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความเป็นอิสระของเด็กก็ยังไม่เป็นที่สิ้นสุดในช่วงของเด็กวัยนี้ แต่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการจัดการศึกษา โรงเรียนและเพื่อนนับว่ามีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาความคิดและความเป็นอิสระของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวจากการพัฒนาความเป็นอิสระของตน ก็ขึ้นกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นสำคัญ ถ้าหากครูได้ใช้วิธีการทำงานร่วมกับเด็กในฐานะที่เป็นประธาน และให้เด็กพยายามทำงานด้วยตนเอง ก็จะเป็นวิธีการที่จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความเป็นอิสระได้มาก โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น ให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนด้วยตนเอง ให้เด็กได้มีโอกาสวิพากษ์วิจารณ์ผลงานต่าง ๆ ของตนเอง เป็นต้น

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

9) การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อสังคม

การพัฒนาเจตคติที่ดีต่อกลุ่มคนและสถาบันในสังคม ได้แก่ การพัฒนาเจตคติที่จะเป็นรากฐานต่อการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย การเรียนรู้เกี่ยวกับเจตคติหรือความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการกระทำต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่เกิดได้ 3 วิธี คือ 1) เกิดจากการเลียนแบบบุคคลที่เด็กยอมรับ 2) จากประสบการณ์ที่ทำให้เด็กดีใจหรือเสียใจจากเหตุการณ์เหล่านั้นหลาย ๆ ครั้ง 3) จากประสบการณ์หรือเหตุการณ์สำคัญมาก ๆ/สำคัญที่สุดในชีวิตจนทำให้เด็กดีใจหรือเสียใจ เมื่อเด็กอายุประมาณ 6 ปี มักจะยังไม่ได้ก้าวสู่สังคมภายนอก เด็กจะยังไม่เกิดความรู้สึกหรือมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมากนัก แต่พอในช่วงตอนปลายของเด็กวัยนี้ซึ่งได้เรียนรู้เจตคติต่าง ๆ ที่มีต่อสังคมมากขึ้น ก็จะสามารถรับรู้และติดตัวตลอดไปเมื่อเติบโตมักจะไม่เปลี่ยนเจตคติโดยง่าย นอกจากว่าจะประสบปัญหา/เหตุการณ์ต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว หรือไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้วเท่านั้น จึงทำให้ยอมเปลี่ยนแปลงเจตคติและความเชื่อของตนเองที่เคยมีอยู่

แนวทางการจัดการศึกษา โรงเรียนควรทำหน้าที่อบรมสั่งสอน และสร้างเจตคติที่ดีในสังคมประชาธิปไตย เช่น เจตคติที่ดีต่อศาสนา ต่อความคิดเห็นของบุคคลอื่น ต่อสิทธิมนุษยชน ต่อวิธีประชาธิปไตย และต่อความร่วมมือระหว่างชาติ เป็นต้น

2.7.2 พัฒนาการทางศิลปะ

ด้านการวาดภาพระบายสี ตามที่ Lowenfeld and Brittain (1987) ได้กล่าวว่า เด็กโดยทั่วไปมีการแสดงออกที่คล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นเด็กชาติใด ภาษาใด เด็กจะวาดออกมาในลักษณะแบบเดียวกัน เด็กมีความสามารถทางการแสดงออกทางศิลปะแตกต่างกันไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ในช่วงตอนเด็กเล็กจะมีการแสดงออกทางศิลปะในลักษณะที่คล้ายกันมาก แต่เมื่อโตขึ้นประมาณชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะมีพัฒนาการทางศิลปะที่เปลี่ยนแปลงจากช่วงชั้นประถมศึกษาตอนต้น ส่งผลให้มีการวาดภาพของเด็กที่แตกต่างกัน ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงช่วงอายุที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

ขั้นเริ่มเหมือนจริงหรือขั้นเกาะกลุ่ม (The Drawing Realism: The Gang Age) อายุ 9-12 ปี

ขั้นเริ่มต้นการขีดเขียนอย่างของจริงเนื่องจากระยะนี้ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็กเริ่มรวมกลุ่มกัน โดยแยกชาย หญิง เด็กผู้ชาย ชอบผาดโผน เดินทางไกล เด็กผู้หญิงสนใจเครื่องแต่งตัวเพื่อแต่งตัวงานรื่นเริง ฉะนั้นการขีดเขียนจะแสดงออกในทำนองต่อไปนี้คือ

ก. คน จะเน้นเรื่องเพศด้วยเครื่องแต่งตัว แต่กระด้าง ๆ

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ข. สี ใช้ตามความเป็นจริง แต่อาจเพิ่มความรู้สึก เช่น บ้านคนจนอาจใช้สีม่วง ๆ บ้านคนรวยอาจใช้สีสด ๆ มีชีวิตชีวา

ค. ช่องว่าง ทุกอย่างในช่องว่างเหลื่อมล้ำกันได้ เช่น ต้นไม้บังฟ้าได้ วาดฟ้าคลุมไปถึงดินเส้นระดับ (Based Line) ค่อย ๆ หายไป รูปผู้หญิงมักเน้นลวดลาย เครื่องแต่งกายมีดอกดวง รูปผู้ชายก็ต้องเป็นรูปคาวบอย การจัดวัตถุให้สัมพันธ์กันเป็นเรื่องสำคัญมากในระยะนี้ เพราะเป็นระยะแรกของการพัฒนาการทางการรับรู้ทางสายตา ซึ่งจะนำไปสู่การวาดภาพสามมิติได้อีกต่อหนึ่ง

ง. การออกแบบ ประสบการณ์ของเด็กจะทำให้การออกแบบดีขึ้น เป็นธรรมชาติ ขึ้นรู้จักการวางหน้าที่ของวัตถุต่าง ๆ พัฒนาการของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (อายุ 11 – 12 ปี) เป็นช่วงวัยที่สำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนในการสร้างสรรค์ นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเนื่องจากผู้เรียนวัยนี้มีความสามารถด้านการคิดการใช้เหตุผลเชิง ตรรกะ สามารถรับรู้สิ่งแวดล้อมได้ตามความเป็นจริง สามารถพิจารณาเปรียบเทียบและจัดกลุ่มได้ ชอบคิดแก้ปัญหาตามวิธีการของตนเองจากการปฏิบัติ ทดลอง สอบถาม ซักถามและจดจำสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งมีการใช้สัญลักษณ์ที่แสดงความคิดรวบยอด จึงควรพัฒนาผู้เรียนให้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

ณปณิต โคตพัฒน์ (2559) ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตาม แนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับออทิสติกวัยรุ่น ผลการวิจัย พบว่า 1. ทักษะทางสังคมของออทิสติกวัยรุ่น ประกอบด้วย 1) การควบคุมตนเอง 2) การ สื่อสารกับบุคคลอื่น 3) การทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น และ 4) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2. ผลของการพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม พบว่า กิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ สามารถเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับออทิสติกวัยรุ่นได้ โดยรายละเอียดของแผนการจัดการ เรียนรู้ประกอบด้วย 1) สถานที่จัดกิจกรรม 2) ระยะเวลา 3) เนื้อหา 4) วัตถุประสงค์ 5) สื่อการเรียนรู้ 6) วิธีการดำเนินกิจกรรม และ 7) การประเมินผล 3. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของออทิสติก วัยรุ่นก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้ พื้นที่เป็นฐาน พบว่า ออทิสติกวัยรุ่นมีทักษะทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1318901555

CD :Thesais 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง (2558) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวการสอนเชิงประสบการณ์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ได้รู้รูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวการสอนเชิงประสบการณ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีองค์ประกอบ ดังนี้ คือ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา 4. การจัดการเรียนการสอน 5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. ชั้นจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ 2. ชั้นเรียนรู้จากครูผู้สอนหรือครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. ชั้นปฏิบัติกิจกรรมในสภาพจริง 4. ชั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม 5. ชั้นสรุปผลการเรียนรู้ และ 6. ชั้นประยุกต์ใช้โดยการจัดนิทรรศการ และจากการถอดบทเรียนที่ได้จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า เป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและจัดประสบการณ์ภาคสนามให้แก่ผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข สอดคล้องกับพื้นฐานหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจและมีความผูกพันกับท้องถิ่น

เลิศ วรแสง (2557) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาเครื่องจักสานร่วมกับผ้าไหมมัดหมี่เพื่อการออกแบบโคมไฟ ของชุมชนบูรพา อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนุรักษ์เพื่อสืบสานความรู้ภูมิปัญญาของชุมชน และเป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชน จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า การนำเครื่องจักสานมาประยุกต์เป็นโคมไฟแบบใช้กันเองภายในครัวเรือนนั้นมีมานานหลายปี เนื่องจากชาวบ้านไม่ได้ผลิตเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน และจากการศึกษาข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผลิตภัณฑ์โคมไฟไม้ไผ่ที่มีจำหน่ายทั่วไปเป็นโคมไฟไม้ไผ่ที่ใช้ผ้าฝ้ายหรือกระดาษเป็นวัสดุสำหรับประกอบโคม ผู้วิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์โคมไฟแบบประยุกต์งานจักสานและผ้าไหมมัดหมี่ยังมีชุมชนใดเคยผลิตจำหน่าย อีกทั้งเครื่องจักสานและผ้าไหมมัดหมี่เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ผู้วิจัยจึงนำเอาผลิตภัณฑ์ของชุมชนสองชนิดนี้มาเป็นแนวคิดในการออกแบบ ซึ่งเป็นการนำเอาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์มาประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการออกแบบ และการกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมระหว่าง ผู้ทรงภูมิปัญญา ผู้นำชุมชน นักวิชาการ นักออกแบบ ผู้ประกอบการค้าผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา และผู้วิจัยเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาและเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน

จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า (2556) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนลาดพร้าว ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยข้อบ่งชี้ของการบรรลุผลเชิงปริมาณคือ การ

ได้แผนปฏิบัติการพัฒนาและเกิดกิจกรรมทั้งกิจกรรมศิลปศึกษาและกิจกรรมทางวัฒนธรรม จากการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ได้แก่ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางบวกของชุมชน คือ การเกิดการมีส่วนร่วมในการทำแผนปฏิบัติการ ความเป็นระบบในการทำงานพัฒนา ร่วมกัน และศักยภาพในการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนพัฒนาให้มีเครือข่ายความร่วมมือมากขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาตามแผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนลาดพร้าว ยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เด็ก เยาวชน และผู้เข้าร่วมโครงการ คือ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะและเจตคติจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดีขึ้นทำให้ระบบความสัมพันธ์ในชุมชนพัฒนาไปในทางบวกและทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะในการทำงานให้ชุมชนโดยองค์รวมมากขึ้น

นฤตล จิตสกุล (2554) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ ผลการวิจัยพบว่า ด้านจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติ คุณค่า และเอกลักษณ์ของเรือพนมพระ ด้านเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับประวัติ ความสำคัญ เอกลักษณ์ ขั้นตอนการสร้างและวิธีการอนุรักษ์เรือพนมพระ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกปฏิบัติสร้างเรือพนมพระ ด้านครูผู้สอน เกิดจากการสอนร่วมกันของครูศิลปะ ผู้รู้ ผู้ทรงภูมิ ปราชญ์ท้องถิ่น และช่างเรือพนมพระ ด้านสื่อการสอน คือ การใช้เรือพนมพระเป็นสื่อการสอน ด้านแหล่งการเรียนรู้ ใช้แหล่งการเรียนรู้จากท้องถิ่นที่สร้างเรือพนมพระ ด้านการประเมินผล ผู้เรียนสามารถอธิบายเอกลักษณ์ของเรือพนมพระและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

พิรุณ ศิริศักดิ์ (2554) ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เพื่อส่งเสริมสัมพัสด้านสถานที่และการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีแนวคิดพื้นฐานที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และมีองค์ประกอบจำนวน 5 ด้านคือ 1) หลักการของรูปแบบ มี 4 ประการคือ การนำบริบทของท้องถิ่นมาใช้เป็นแหล่งประสบการณ์เรียนรู้ การสืบสอบประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น การลงมือพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) วัตถุประสงค์มี 2 ด้านคือ การส่งเสริมสัมพัสด้านสถานที่ในด้านความหมายของสถานที่และความผูกพันกับสถานที่ และการส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม 3) เนื้อหาของรูปแบบเป็นสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมที่

บูรณาการกับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 4) ขั้นตอนการเรียนการสอนมีจำนวน 6 ชั้นคือ ชั้นเตรียมทักษะพื้นฐานให้กับนักเรียน ชั้นสำรวจประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ชั้นวิเคราะห์บริบทของประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ชั้นวางแผนการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ชั้นลงมือพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและชั้นนำเสนอผลงาน สู่อาจารย์ และ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ ทำได้โดยโดยการตรวจสอบผลงานและบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอน และการทดสอบหลังการเรียนการสอนตามรูปแบบ โดยมีพัฒนาการความรู้และทักษะด้านสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดในชั้นลงมือพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และมีพัฒนาการเจตคติและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดในชั้นนำเสนอผลงานสู่อาจารย์

2.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Diane (2015) ทำการศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ด้านบริการชุมชนและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม และการใช้ศิลปะสำหรับทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เป็นตั้งประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม กรณีศึกษานี้มีส่วนร่วมกับนโยบายของรัฐบาลแคนาดา โดยมีขั้นตอนในการดำเนินโครงการร่วมกันเพื่อสร้างคุณค่าของนวัตกรรมทางสังคม 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การระบุปัญหาและการแนวทางแก้ไข 2) เข้าใจลักษณะของปัญหา 3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาต้นแบบการแก้ปัญหา 4) การใช้แนวทางแก้ไขปัญหา และ 5) การประเมินผลกระทบ มีการจัดกิจกรรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยเยาวชนในฐานะนักวิจัย นักการศึกษา ศิลปิน และนักแสดง ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพประกอบ เรื่องเล่า บทกวี ภาพวาด เกมกระดานยักษ์ ภาพถ่ายและวิดีโอจำนวนมาก ซึ่งได้รับความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับชุมชน เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์แก่เยาวชน ซึ่งโครงการดังกล่าวได้รับทุนสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรม เพื่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตและการช่วยเหลือผู้อื่นและการสร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไป

Joy (2015) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ศิลปะแห่งการเอาใจใส่: กรณีศึกษาแบบผสมผสานของโครงการศิลปศึกษาตามสถานที่สำคัญ พบว่า ผู้เรียนสามารถที่จะรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาใจใส่สิ่งแวดล้อมคือการเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับกระบวนการทัศนด้านนิเวศวิทยา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการทัศนนี้จึงได้มีการออกแบบหลักสูตรศิลปะโดยใช้สถานที่สำคัญเป็นฐานในการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา หลักสูตรได้มีการใช้ศิลปะเป็นตัวเปิดมุมมองใหม่ ๆ ทางนิเวศวิทยา ผ่านบทสนทนา แบบฝึกหัดการวาดภาพ การสัมภาษณ์ การสำรวจ การค้นคว้างานวารสาร การสังเกตการณ์ และการสนทนากลุ่มถูกนำมาใช้ในการตรวจสอบประสบการณ์

ของผู้เรียน ตลอดหลักสูตรนี้ผู้เรียนได้แสดงความเอาใจใส่ต่อสภาพแวดล้อมที่พวกเขาดูแลธรรมชาติและ
การพัฒนาความตระหนักและมีความรับผิดชอบ

Sue (2013)ทำโครงการการศึกษาสถานที่ของคุณในโลก: สถานที่และวัฒนธรรมมีส่วน
สนับสนุนหรือมีอุปสรรคต่อเป้าหมายทางการศึกษาอย่างไรบ้าง โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับความ
หลากหลายของวัฒนธรรมและความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นเครื่องมือในการอธิบายเกี่ยวกับ
สถานที่และวัฒนธรรม โดยได้รับทุนจากอุทยานแห่งชาติเอ็กซ์มัวร์ (Exmoor National Park
Authority) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบตัดขวาง (Cross-sectional research) กับสาม
โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอังกฤษที่มีการใช้หลักสูตรการเรียนรู้นอก
ห้องเรียนมาแล้ว 4 ปีและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยโปรแกรม NVivo ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียน
อายุ 9-13 ปี มีการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active learning) โดยมีการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมงต่อ
สัปดาห์ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านระบบนิเวศวิทยาในท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม ธรณีวิทยา
ภูมิศาสตร์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งการอบรมปลูกฝังวัฒนธรรมผ่านการสร้างบทเรียนที่
มีประสิทธิภาพของครูทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ เข้าใจความ
หลากหลายทางวัฒนธรรมและการเห็นคุณค่าในตนเอง การเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นการฝึกให้ผู้เรียน
เผชิญกับสถานการณ์จริง ฝึกการตัดสินใจ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
การพัฒนาทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อชุมชนมากขึ้น นี่เป็นกระบวนการที่จะ
เตรียมความพร้อมพวกเขาในการตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และเสริมสร้างความ
งดงามของธรรมชาติ สัตว์ป่าและมรดกทางวัฒนธรรมของอุทยานแห่งชาติและการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน
โลก ที่มุ่งเน้นให้เห็นความต้องการจำเป็นสำหรับผู้เรียนที่ต้องก้าวต่อไป การเรียนการสอนโดยใช้
สถานที่เป็นฐานรองรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงควรมีการสนับสนุนในมุมมองเรื่องนี้อย่างยิ่ง

Shelley (2012) ทำการศึกษา เรื่องราวของชุมชนในงานประติมากรรมซึ่งมีเนื้อหาที่แสดง
ถึงอัตลักษณ์ในชุมชนโดยนักการศึกษาศิลปะ นักวิจัยและศิลปินเป็นผู้มีส่วนร่วมและได้สะท้อน
เรื่องราวที่จะเป็นประโยชน์ต่อศิลปศึกษา การสื่อสารเกี่ยวกับวิธีการที่ศิลปินได้แปลความหมายวิถีชีวิต
ชุมชนในรูปแบบการสร้างสรรคผลงานประติมากรรม เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้
เกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัยและในขณะเดียวกันก็เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการการมีส่วนร่วมในชุมชนอีกด้วย

Aimme (2011) ทำการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน ณ ชุมชนแห่งการเรียนรู้บนเกาะ
เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่อธิบายถึงการศึกษาที่ใช้สถานที่เป็นฐานและการศึกษาที่ใส่ใจต่อ
สิ่งแวดล้อมมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของคนในชุมชน โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ที่เกี่ยวข้อง คือ ความเป็นผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน การมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน เทคนิคการสอนที่หลากหลายของผู้สอน และวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะ และสิ่งที่ช่วยอธิบายเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้บนเกาะได้มากยิ่งขึ้น คือ การเรียนรู้ประเพณีของชุมชน จากการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชนโครงการระยะยาว ที่โรงเรียนและชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในเรื่องของหาเงินทุนสนับสนุน โครงการระยะสั้น ที่คณะครูมีการพัฒนากิจกรรมโดยใช้สถานที่เป็นฐาน ในการออกแบบบทเรียน และโอกาสพิเศษที่น่าประทับใจ เช่น การผลิตละครเวที (Broadway) ที่ได้แสดงในรายการทีวี Independent Lens งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงการเตรียมตัวผู้เรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนชนบทกับการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและมีทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป

จากกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานข้างต้นนี้ สะท้อนถึงความหลากหลายที่อยู่ภายใต้บริบทของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของผู้เรียนและผู้คนในชุมชนให้มีความสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนเติมเต็มที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ การรับรู้นำไปสู่การแก้ปัญหาและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น เป็นการปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมให้มีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้เป็นอย่างดี และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองต่อไป

2.9 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษา

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษา เพื่อให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ศิลปวัฒนธรรมชุมชน การจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษา การใช้สถานที่เป็นฐาน รวมถึงการสร้างนวัตกรรม องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น และนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเพิ่มคุณค่าและมูลค่า เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชานเมือง (Suburban) ที่เป็นชุมชนเชื่อมต่อระหว่างเมืองและชนบท ที่มีคนจากหลากหลายวัฒนธรรมเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ก่อน ซึ่งจังหวัดที่จัดอยู่ในเขตชุมชนชานเมืองหรือเขต

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

จังหวัดปริมณฑลใกล้เคียงกรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทยมี 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม จึงจำเป็นต้องปลูกฝังเด็กในชุมชนให้เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมชุมชนของตนเองและช่วยกันสร้างสิ่งใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันและอนาคต

นั่นคือการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดจากการนำแนวคิดทางภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบันมาพัฒนาสร้างสรรค์ใหม่เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก ซึ่งนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนสามารถเป็นได้ทั้งนวัตกรรมนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) เช่น การออกแบบลวดลายของผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือกระบวนการ (Process Innovation) เช่น การปรับปรุงวิธีการหรือเทคโนโลยีในการผลิต โดยมีกระบวนการพัฒนานวัตกรรมดังนี้คือ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน 2) วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ 3) ออกแบบนวัตกรรม 4) สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม 5) ทดลองใช้นวัตกรรม 6) ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม 7) สรุป รายงาน และเผยแพร่ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะเน้นไปที่นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ซึ่งเห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองที่มีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น โดยมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานการศึกษา (Place-Based Education) (Amy B. Demarest, 2015) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภายในชุมชนและสร้างองค์ความรู้จากการมีส่วนร่วมในชุมชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษา โดยมุ่งเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์แบบซินเนคติกส์ (Synectics) (Gordon, 1961) และการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) (Stanford d.school, 2017) ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ๆ นั้นไปใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนอาจเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิดและความคิดของผู้อื่น อีกทั้งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สู่การฝึกฝนและพัฒนาจนสามารถสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะสร้างสรรค์ผลงานนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้เป็นอย่างดี

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา (research and development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองสำหรับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน และตัวแปรตาม ได้แก่ นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง โดยระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เป็นแบบผสมผสาน (mixed-methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology) ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เทคนิค Pile sorting เทคนิค Pictorial ethnography การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกรณีศึกษา (Informal interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Designs) (Susan, 1988) (Chulanee, 2007) (Campbell, 1963) (อรพินทร์ ชูชม, 2552)

3.1 การคัดเลือกพื้นที่วิจัย

เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่วิจัยกำหนดขึ้นจากการวิเคราะห์ลักษณะของสถานที่ตามแนวคิดการใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา ซึ่งเป็นแนวการจัดการศึกษาที่สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ โดยเลือกชุมชนชนเมือง (Suburban) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กำลังได้รับผลกระทบจากการพัฒนาไปสู่สังคมเมือง (Urbanization) ซึ่งตามแนวคิดจิตวิญญาณของสถานที่ (Spirit of Place) ของ Steele (1981) อธิบายว่า พื้นที่ (Setting) แห่งใดจะเป็นสถานที่ (Place) ได้ก็ต่อเมื่อพื้นที่แห่งนั้นมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนประวัติความเป็นมาของความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตชุมชนกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีลักษณะตามเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่วิจัย ดังนี้

- 1) ชุมชนชนเมืองที่กำลังได้รับผลกระทบจากการพัฒนาสังคมเมือง
- 2) ชุมชนมีแหล่งภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น
- 3) ชุมชนมีหน่วยงาน สถาบัน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สามารถให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสถานที่ทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดที่จัดอยู่ในเขตชุมชนชานเมืองหรือเขตจังหวัดปริมณฑลใกล้เคียง กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทยมี 5 จังหวัด ซึ่งมีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่วิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง (Suburban) ได้แก่

1. อำเภอมือง อำเภอบางเลน และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
2. อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
3. อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
4. อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
5. อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

จากการสำรวจพื้นที่วิจัย ผลปรากฏว่า ชุมชนชานเมืองที่ยังคงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน มีอยู่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร โดยทำการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในชุมชนชานเมือง 7 แห่ง ได้แก่

1. ชุมชนไทรดำ หมู่ 9 บ้านดอนทราย ตำบลสระกะเทียม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. ชุมชนลาวเวียง หมู่ 2 บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
3. ชุมชนลาวครึ่ง หมู่ 4 บ้านหนองหัวช้าง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
4. ชุมชนลาวครึ่ง วัดโพรงมะเดื่อ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม
5. ชุมชนจีน หมู่ 1 บ้านบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
6. ชุมชนมอญ หมู่ 1 เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
7. ชุมชนไทยพื้นเมือง หมู่ 1 บ้านดอนไก่อี ตำบลดอนไก่อี อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

สมุทรสาคร

3.2 แนวทางการออกแบบงานวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองและตรวจสอบคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 นำหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองไปทดลองใช้

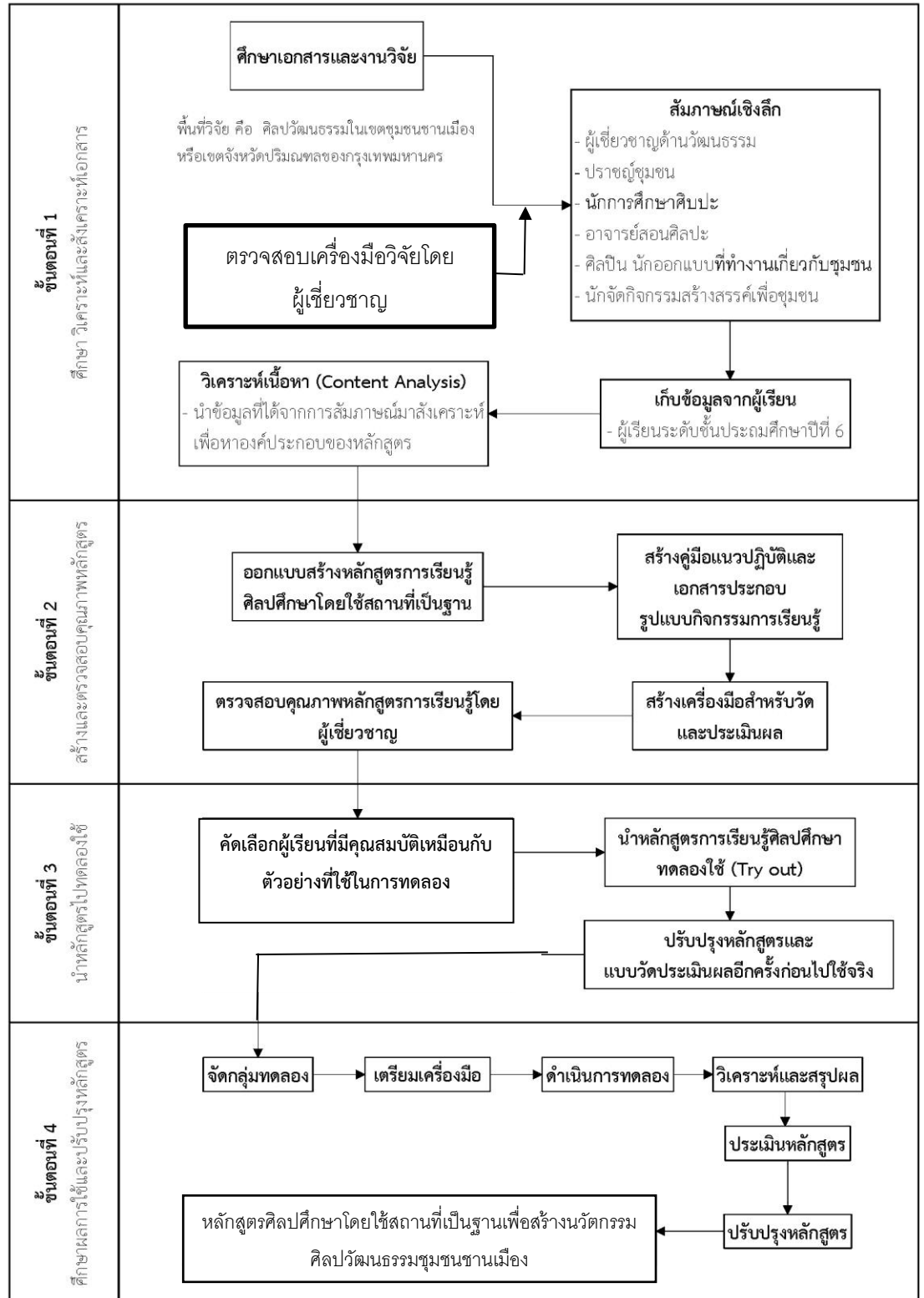
ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลการใช้และปรับปรุงตรวจสอบหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง

1318901555

CU Thesisis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

สามารถสรุปเป็นแผนผังการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้
 ตารางที่ 3 แผนผังการดำเนินการวิจัย

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / revv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

จากแนวทางการออกแบบงานวิจัย สามารถอธิบายรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตามลำดับดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง

ตารางที่ 4 การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการ	ผลลัพธ์ที่ได้
1. การศึกษาเอกสาร บทความ หนังสือ และงานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง	1. ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษา
2. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างสังเคราะห์ Model เบื้องต้นเพื่อนำไปเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือสอบถามสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง	2. Model เบื้องต้นที่เป็นส่วนหนึ่งของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง
3. นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามและปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา	3. แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบและตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ	4. แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ
5. ทดลองใช้ข้อคำถามกับอาจารย์ที่สอนศิลปะระดับประถมศึกษา จำนวน 2 คน จากนั้นปรับปรุงข้อคำถามให้ตรงประเด็นที่ต้องการศึกษา และปรับภาษาให้เข้าใจ	5. ผลการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ (Pilot Study)

<p>6. นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม จำนวน 3 คน 2) ประชาชนชุมชน จำนวน 7 คน 3) นักการศึกษาศิลปะ จำนวน 2 คน 4) อาจารย์ที่สอนศิลปะ จำนวน 2 คน 5) ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน จำนวน 2 คน 6) นักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน จำนวน 2 คน <p>7. ทำการศึกษาผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมตามมุมมองของผู้เรียน โดยใช้เทคนิควิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology) ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่</p> <p>7.1 เทคนิค Pile sorting สื่อรูปภาพ เป็นแผ่นภาพแสดงผลงานศิลปวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งได้รับการทดสอบและปรับปรุงความเหมาะสมของเครื่องมือแล้วจึงนำไปทดสอบกับผู้เรียน</p> <p>7.2 เทคนิค Pictorial ethnography (การอุปมาอุปไมยเชิงภาพ) โดยให้ผู้เรียนวาดภาพในหัวข้อ “ผลงานศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเรา” แล้วให้ผู้เรียนอธิบายภาพด้วยภาษาของผู้เรียนเอง</p> <p>7.3 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการควบคู่กับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและกว้างมากขึ้น</p>	<p>6. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์</p> <p>7. ข้อมูลของผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในงานศิลปวัฒนธรรม</p> <p>7.1 เทคนิค Pile sorting ช่วยทำให้ทราบถึงสิ่งที่ผู้เรียนชอบหรือไม่ชอบ รู้จักหรือไม่รู้จักในงานศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำมาจัดกลุ่มประเภทของผู้เรียน</p> <p>7.2 เทคนิค Pictorial ethnography ทำให้เห็นมุมมองของผู้เรียนแต่ละคนที่มีต่องานศิลปวัฒนธรรม แล้วคัดเลือกผลงานที่น่าสนใจเพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant)</p> <p>7.3 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ที่ได้จากการพูดคุยกับผู้เรียนในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม</p>
---	--

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

<p>8. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาสังเคราะห์ เพื่อหาค่าประกอบของหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)</p>	<p>8. ข้อมูลองค์ประกอบและตัวแปรของหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองพร้อมรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ทั้งในเรื่องแผนการเรียน กิจกรรมสื่อ สถานที่ เป็นต้น</p>
---	--

จากตารางที่ 4 แนวทางการออกแบบงานวิจัย มีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แต่ละขั้นตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อุปกรณ์ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ปรมาจารย์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน และทำการศึกษาผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมตามมุมมองของผู้เรียนโดยใช้เทคนิควิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology) ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เทคนิค Pile sorting, เทคนิค Pictorial ethnography, และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกรณีศึกษา (Informal Interview) มีรายละเอียด ดังนี้

1) การศึกษาเอกสาร ในส่วนของแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบและขั้นตอนการเรียนการสอนศิลปศึกษา การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา และการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมขององค์ประกอบและขั้นตอนการเรียนการสอน และนำไปสร้างเป็นกรอบคำถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

- 2.1) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม
- 2.2) ปรมาจารย์ชุมชน
- 2.3) ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ
- 2.4) นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 2.5) ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน
- 2.6) นักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกำหนดจำนวนทั้งหมด 18 คน โดยเน้นเนื้อหาหลัก ได้แก่ สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ความต้องการและแนวทางการพัฒนา

หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง และองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

3) เก็บข้อมูลจากผู้เรียนจำนวนทั้งหมด 36 คน ด้วยเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology) ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เทคนิค Pile sorting เทคนิค Pictorial ethnography และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกรณีศึกษา (Informal Interview) เพื่อช่วยในการหาข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมาย ค่านิยมและมุมมองเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของผู้เรียน เทคนิควิธีวิจัยที่ใช้หลายวิธีดังกล่าวจะช่วยในการตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกันได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง ขั้นตอนนี้มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology)

3.1) การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

1) พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในระดับประถมศึกษา หรือคณะครู ศาสตราจารย์หรือศึกษาศาสตราจารย์รวมถึงสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาในประเทศไทย

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ประชาชน ชุมชน อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษา หรือนักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่สังกัดสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ เอกชน รวมถึงสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาในประเทศไทย ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชนและนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย 18 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ได้แก่

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมเป็นอย่างดี จำนวน 3 คน

2) ประชาชน ชุมชน ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชน จำนวน 7 คน

3) ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษา ที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน

4) นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่สังกัดสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ เอกชน รวมถึงสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา ที่มีความรู้ และ/หรือมีประสบการณ์ และ/หรือเขียนผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปศึกษา และ/หรือการใช้สถานที่เป็นฐาน และ/หรือการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรม อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน

5) ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชนจำนวน 2 คน

1318901555

6) นักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน จำนวน 2 คน

3.2) การเก็บข้อมูลด้วยเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology) จำนวน 36 คน

1) พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาทั้ง ภาครัฐ และเอกชน ในประเทศไทย

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ ผู้เรียนของโรงเรียนภาครัฐ และเอกชนในประเทศไทย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย จำนวน 36 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจาก ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในชุมชนของพื้นที่การวิจัย ได้แก่ ผู้เรียนจากโรงเรียนวัดวังน้ำเขียว จังหวัดนครปฐม โรงเรียนวัดปรมาภิภาวาส จังหวัดนนทบุรี และโรงเรียนบ้านดอนไก่อ่ดี จังหวัดสมุทรสาคร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แบบ สัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และเครื่องมือทางเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology) มีรายละเอียด ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง มีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพดังนี้

1.1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ 1) แนวคิด เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน 2) การเรียนการสอนศิลปศึกษา 3) การเรียนการสอนโดยใช้ สถานที่เป็นฐาน 4) แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง และวิเคราะห์ ประเด็นหลักแล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างสังเคราะห์ Model เบื้องต้นเพื่อนำไปเป็นส่วนหนึ่งของ เครื่องมือสอบถามสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตร ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองเพื่อนำมาใช้ในการ สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

1.2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลสภาพ ปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ความต้องการและแนวทางการพัฒนา หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองและ องค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง (ภาคผนวก)

1.3) ตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดย นำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจแก้ไขความครอบคลุมของประเด็นคำถาม ความ เหมาะสมของเนื้อหาและการใช้ภาษา และการจัดลำดับคำถาม

1318901555

CU Thesais 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1.4) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขข้อความตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

1.5) ทดลองใช้ข้อความกับอาจารย์ที่สอนศิลปะระดับประถมศึกษา จำนวน 2 คน จากนั้น ปรับปรุงข้อความให้ตรงประเด็นที่ต้องการศึกษา และปรับภาษาให้เข้าใจ (Pilot Study)

1.6) นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมปราชญ์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน

2) การเก็บข้อมูลด้วยเทคนิควิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology) ได้แก่ เทคนิค Pile sorting เทคนิค Pictorial ethnography และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกรณีศึกษา (Informal interview) มีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

2.1) เทคนิค Pile sorting (Susan C. Weller, A. Kumball Romney, 1988)

สื่อรูปภาพ เป็นแผ่นภาพแสดงสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผลงานทางศิลปวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นงานจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม มีลักษณะเป็นภาพสี่ ขนาดกว้าง 4x 6 นิ้ว จำนวน 50 รูป ซึ่งได้รับการทดสอบและปรับปรุงความเหมาะสมของเครื่องมือแล้วจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญว่าภาพใดบ้างที่เป็นตัวแทนสถานที่ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปวัฒนธรรมซึ่งเทคนิคนี้ช่วยในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมของผู้เรียน โดยผู้วิจัยถามคำถามแล้วให้ผู้เรียนเลือกรูปภาพ เช่น คิดว่าภาพไหนบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ชุมชน ถ้าให้เลือกมา 8 ภาพ ภาพใดบ้างที่บ่งบอกความเป็นศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้มากที่สุด เป็นต้น โดยให้ผู้เรียนตอบทีละคน

2.2) เทคนิค Pictorial ethnography (การอุปมาอุปไมยเชิงภาพ) (Chulanee Thianthai, 2007)

ผู้เรียนวาดภาพในหัวข้อ “ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น” ลงในกระดาษ A4 แล้วให้ผู้เรียนอธิบายภาพด้วยภาษาของผู้เรียนเอง จากนั้นผู้วิจัยจะคัดเลือกผู้เรียนสำหรับเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

3) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview)

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการควบคู่กับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและกว้างมากขึ้น เนื่องจาก

ผู้เรียนยังไม่สามารถเรียบเรียงความคิด การพูดของตัวเองได้และผู้เรียนยังไม่สามารถควบคุมตัวเองให้มีสมาธิจดจ่ออยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นเวลานานๆ ได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจึงเหมาะสมกับเด็ก โดยมีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

3.1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน
- 2) การเรียนการสอนศิลปศึกษา
- 3) การเรียนการสอนโดยใช้สถานที่เป็นฐาน
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองและ

วิเคราะห์ประเด็นหลักเพื่อนำมาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

3.2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อเก็บข้อมูลสภาพ

ปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองและองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน (ภาคผนวก)

3.3) ตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจแก้ไขความครอบคลุมของประเด็นคำถาม ความเหมาะสมของเนื้อหาและการใช้ภาษา และการจัดลำดับคำถาม

3.4) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขข้อความตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

3.5) ทดลองใช้ข้อความคำถามกับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน จากนั้น ปรับปรุงข้อความให้ตรงประเด็นที่ต้องการศึกษา และปรับภาษาให้เข้าใจ (Pilot Study)

3.6) นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (good informant) เกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology)

4.1) การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ประชาชน ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อ

1318901555

ชุมชน จำนวน 18 ท่าน นัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์และขออนุญาตในการจัดบันทึกข้อมูล ควบคู่กับการบันทึกไฟล์เสียงสัมภาษณ์ ไฟล์ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ขณะสัมภาษณ์เพื่อนำมาถอดไฟล์เสียงคำสัมภาษณ์

4.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology)

ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้เรียน และอธิบายคำชี้แจงในการเก็บข้อมูล อธิบายวัตถุประสงค์ กิจกรรมและประเด็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จากนั้นจึงเริ่มดำเนินการตามเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้ระบุไว้

5) การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology)

5.1) การสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ปราชญ์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน จำนวน 18 ท่าน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวแปรการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองพร้อมรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ทั้งในเรื่องแผนการเรียน กิจกรรม สื่อ สถานที่ และการประเมินผล เป็นต้น

5.2) เทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology)

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลแต่ละประเด็นมาพิจารณาและนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบเทคนิคการวิจัย โดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

5.2.1) เทคนิค Pile Sorting ช่วยทำให้ทราบถึงสิ่งที่ผู้เรียนชอบหรือไม่ชอบ รู้จักหรือไม่รู้จักในงานศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำมาจัดกลุ่มประเภทของผู้เรียน

5.2.2) เทคนิค Pictorial ethnography ทำให้เห็นมุมมองของผู้เรียนแต่ละคนที่มีต่องานศิลปวัฒนธรรม แล้วคัดเลือกผลงานที่น่าสนใจเพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant)

5.2.3) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ผู้วิจัยทำการ

1318901555

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ที่ได้จากการพูดคุยกับผู้เรียนในเรื่องของ ศิลปวัฒนธรรม โดยศึกษาจากปัจจัยการเข้าไปมีส่วนร่วมในงานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ความถี่ที่พ่อแม่พาไปในสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปวัฒนธรรม การชื่นชมความงามของ ศิลปะและการเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรม

6) ผลการวิจัยตามขั้นตอนที่ 1 ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อสรุปที่ได้จากการ สัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลจากเทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยาทางการรับรู้ (Cognitive Anthropology) ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการ พัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง ขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

3.2.2 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองและตรวจสอบคุณภาพ

ตารางที่ 5 การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการ	ผลลัพธ์ที่ได้
1. สร้างหลักสูตรศิลปศึกษา ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> 1.1 หลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ 1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ 1.4 การวัดและประเมินผล 	1. ต้นแบบของหลักสูตรศิลปศึกษา ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> 1.1 หลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ 1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ 1.4 การวัดและประเมินผล

จากตารางที่ 5 การสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองและตรวจสอบคุณภาพ มีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แต่ละขั้นตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อนำเสนอหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้าง นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน เมืองผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดจากการการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การศึกษาและ

1318901555

วิเคราะห์หลักสูตร และรายวิชาศิลปะ คำอธิบายรายวิชา รวมทั้งแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ศิลปะศึกษา การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ประชาชน ชุมชน ครู อาจารย์สอน ศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปะศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน ทั้ง 18 ท่าน และ ข้อมูลที่ได้จากผู้เรียน จากนั้นจึงกำหนดองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่ เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองทำให้สามารถสรุปขั้นตอนสำคัญได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างหลักสูตรศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่ เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมือง 2) การสร้างการพัฒนาหลักสูตรศิลปะศึกษาโดยใช้ สถานที่ เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมือง ได้แก่ หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ แผนการสอน เอกสารประกอบการเรียนการสอน สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ เครื่องมือสำหรับวัดและประเมิน และ 3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่ เป็น ฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยในแต่ละ ขั้นตอนดังนี้

1) การศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างหลักสูตรศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่ เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมือง

การศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่ เป็น ฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองมาจากข้อมูลพื้นฐาน 3 ส่วน ดังนี้

1.1) การศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเรียนการสอนทาง ศิลปะศึกษา การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การใช้สถานที่ เป็นฐานในการศึกษา และการสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองดังรายละเอียดในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการ สร้างองค์ประกอบการเรียนการสอนและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากอาจารย์สอนศิลปะและนักศิลปะศึกษาที่ได้ จากขั้นตอนที่ 1

1.3) ผลการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 คน ที่ ได้จากขั้นตอนที่ 1

2) การสร้างหลักสูตรศิลปะศึกษาโดยใช้สถานที่ เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมือง

เอกสารประกอบรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะศึกษา ได้แก่ หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ แผนการสอน เอกสารประกอบการเรียนการสอน สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผล

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย ข้อมูลที่เกี่ยวกับหลักสูตร รายวิชา และแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษา รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้าน วัฒนธรรม ปราชญ์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัด กิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน ทั้ง 18 คน และผลการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนจำนวน 15 คน มาสร้าง หลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน ชานเมืองประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1) การสร้างการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน
 - 2.2) การสร้างคู่มือแนวปฏิบัติ และเอกสารประกอบรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.3) การสร้างเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลได้แก่ แบบทดสอบ ความรู้ (ก่อนและหลังเรียน) แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมิน นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง แบบประเมินพัฒนาการผู้เรียน แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน
- 3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้าง นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง

การตรวจสอบความตรงของหลักสูตรการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แบ่งเป็นการ ประเมินความเหมาะสม และการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- 3.1) การประเมินความเหมาะสม เป็นการประเมินแต่ละองค์ประกอบของ หลักสูตรการเรียนรู้ว่าเหมาะสมกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วย

3.1.1) การแนะนำหลักสูตรการเรียนการสอน ได้แก่ หลักการของ รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน ของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

3.1.2) รายละเอียดของหลักสูตรการเรียนรู้ ได้แก่ เนื้อหาสาระ และแผนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ องค์ประกอบการออกแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนของ รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

3.1.3) คำแนะนำการใช้หลักสูตรการเรียนรู้

3.1.4) ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเรียนตามหลักสูตรการเรียนรู้

3.2) การประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรการเรียนรู้ เป็นการประเมินว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกันเพียงใดระหว่างองค์ประกอบ ต่าง ๆ ข้างต้น และความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ มีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

3.2.1) พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในระดับประถมศึกษา หรือ คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์รวมถึงสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาในประเทศไทย

3.2.2) ประชากรในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษา หรือนักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่สังกัดสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ เอกชน รวมถึงสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาในประเทศไทย

ตัวอย่างในการวิจัย เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ได้แก่ อาจารย์ที่สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนภาครัฐ และเอกชนและ/หรือนักศิลปศึกษาที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่มีประสบการณ์สอน และ/หรือเขียนผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา และ/หรือมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น หรือมีผลงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรม อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอน ได้แก่ อาจารย์สาขา ศิลปศึกษาที่มีความรู้และ/หรือมีประสบการณ์ และ/หรือเขียนผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การสอนศิลปศึกษา และ/หรือการใช้สถานที่เป็นฐาน และ/หรือการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรม อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 คน

1) เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

จากรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบความตรง ก่อนนำไปทดลองใช้ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 2 ตอน ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 2 ตอน เป็นแบบประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 3 ระดับ คือ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ และไม่สอดคล้อง โดยมีวิธีการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1.1) นำหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 2 และเอกสารประกอบหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 2 ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้อง และความครอบคลุมขององค์ประกอบต่าง ๆ และปรับปรุงตามคำแนะนำ

1.2) ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 2

1.3) กำหนดประเด็นการประเมินและสร้างข้อคำถามตามองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 2 ตอน คือ การประเมินความเหมาะสม และการประเมินความสอดคล้อง

1.4) ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 2 โดยนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจแก้ไขความถูกต้อง ความครอบคลุมของประเด็นคำถาม ความเหมาะสมของเนื้อหาและการใช้ภาษา และการจัดลำดับคำถาม

1.5) ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินหลักสูตรการเรียนรู้อย่างน้อย 2 ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปใช้

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1.6) นำหลักสูตรการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตรการเรียนรู้ และแบบประเมินหลักสูตรการเรียนรู้ ที่ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พิจารณาความเหมาะสม สอดคล้องของหลักสูตรการเรียนรู้

1.7) ปรับแก้ไขหลักสูตรการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการส่งหลักสูตรการเรียนรู้ และแบบประเมินหลักสูตรการเรียนรู้ ไปทางไปรษณีย์ และช่วงเวลาในการตอบแบบประเมินส่งกลับคืนผู้วิจัย มีขั้นตอนดังนี้

2.1) ขอให้สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน

2.2) ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน โดยแนะนำตัว หัวข้อและวัตถุประสงค์การวิจัย และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่สำหรับส่งหลักสูตรการเรียนรู้และแบบประเมินหลักสูตรการเรียนรู้ พร้อมกับนัดหมายช่วงเวลาในการส่งแบบประเมินกลับคืน

2.3) ส่งหลักสูตรการเรียนรู้และแบบประเมินหลักสูตรการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน และซองเปล่าติดแสตมป์ จ่าหน้าของส่งกลับคือผู้วิจัย

2.4) นำแบบประเมินหลักสูตรการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนกลับมาวิเคราะห์ข้อมูล

2.5) ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ในการทดลองศึกษานำร่อง

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1) การวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร

3.2) การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างๆในหลักสูตรการเรียนรู้ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence = IOC) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ดังนี้

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น + 1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น - 1

โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้

1318901555

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นนำคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป ถือว่า หลักสูตรการเรียนรู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ ไม่ต้องการปรับปรุง สำหรับข้อใดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.50 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้ต่อไป และถ้ามีข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญนอกเหนือจากข้อคำถามในแบบประเมินโดยที่ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3 คน ขึ้นไปมีความเห็นสอดคล้องกัน ผู้วิจัยพิจารณาเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองหลักสูตรศิลปศึกษา โดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

ตารางที่ 6 การทดลองหลักสูตรศิลปศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการ	ผลลัพธ์ที่ได้
1. การส่งพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนกลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 2. นำหลักสูตรศิลปศึกษาฯ ไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษา 2.1 คัดเลือกผู้เรียนที่มีคุณสมบัติเหมือนกับตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองมาจำนวน 5 คน 2.2 นำหลักสูตรศิลปศึกษาไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 5 กิจกรรม 2.3 ปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษาอีกครั้งก่อนไปใช้จริง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด	1. ได้รับผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย 2. ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรศิลปศึกษาฯ ประกอบด้วย 2.1 ผลการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาฯ (Try out)

จากตารางที่ 6 การทดลองหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อนำเสนอหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนเมือง

1) การทดสอบคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการทดลองนำร่องโดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1) คัดเลือกผู้เรียนที่มีคุณสมบัติเหมือนกับตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองมาจำนวน 5 คน

ได้ทำการติดต่อผ่านทางโรงเรียน ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดกับผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ในการดำเนินการจัดกิจกรรมกับผู้เรียน แล้วทำการคัดเลือกผู้เรียนเพื่อเข้าสู่โครงการวิจัย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คัดเลือกจากการให้ผู้เรียนวาดภาพและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 (อายุ 11 - 12 ปี) โดยผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีความพร้อมในการร่วมกิจกรรมได้ตลอดทุกกิจกรรมเนื่องจากหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนจึงจำเป็นต้องคัดเลือกผู้เรียนที่มีความรู้พื้นฐานทางด้านศิลปวัฒนธรรมและมีทักษะทางศิลปะระดับหนึ่ง สำหรับช่วงวัยที่มีพัฒนาการด้านสติปัญญาตามที่ Piaget (1964) ได้กล่าวไว้ซึ่งคาบเกี่ยว 2 ชั้น คือ ชั้นปฏิบัติการรูปธรรม (Concrete operational stage) อายุ 7-11 ปี และ ชั้นปฏิบัติการนามธรรม (Formal operational stage) อายุ 11 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ควรได้รับการพัฒนาทักษะการคิด ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเชิงนามธรรมเกี่ยวกับข้อคิดปัญหาและเรื่องราวได้ จำแนกและวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ จัดกระทำกับข้อมูลที่มีตัวแปรหลายตัวเกี่ยวข้องกันได้โดยมองเห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัว คิดย้อนกลับไปยังเรื่องราวในอดีตได้ นำมาสรุปรวบรวมหรือวิเคราะห์ข้อคิด โดยการเปรียบเทียบและวิพากษ์วิจารณ์ได้ สามารถรับรู้เข้าใจแบบโอเปอเรชันได้ดี ได้แก่ การตั้งสมมติฐาน ออกแบบการทดลอง ทดลอง พิสูจน์ แปลผลข้อมูล ลงข้อสรุป อนุมานผลจากข้อสรุปไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ และสอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1987) สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 อยู่ในขั้นเริ่มเหมือนจริงหรือขั้นเกาะกลุ่ม (The Drawing Realism: The Gang Age) อายุ 9-12 ปี เด็กเริ่มรู้สึกว่าภาพเค้าโครงที่เคยวาดไม่สะท้อนความเป็นจริง จึงพยายามวาดภาพให้คล้ายคลึงของจริงโดยเน้นใส่รายละเอียดของส่วนต่างๆ มากขึ้น ชับซ้อนในลายเส้น ช่วงวัยนี้เริ่มมีการเปรียบเทียบภาพที่ตนเองวาดกับของเพื่อนๆ เริ่มมีการวิจารณ์ภาพของตนเองมากขึ้น และเริ่มวิตกกังวลที่จะต้องแสดงภาพให้เพื่อนดู

1.2) นำหลักสูตรศิลปศึกษาไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาจำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่

1. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน
2. ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน
3. เรียนรู้การสร้างสรรคงานศิลปะชุมชน
4. โครงงานสร้างศิลป์
5. ผลิตสื่อเผยแพร่นวัตกรรม

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

และกิจกรรมที่ไม่ได้นำมาทดสอบจำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่

1. รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม
2. เรียนรู้เรื่องสื่อ
3. นิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

1.3) ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาอีกครั้งก่อนไปใช้จริงเพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างมาปรับปรุงหลักสูตรโดยมีหลักการดังนี้

1. การติดต่อประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นระยะ ได้แก่ โรงเรียน ปราชญ์ ผู้เรียน ผู้ช่วยผู้วิจัย และครูพี่เลี้ยง ในการนัดหมายแต่ละสัปดาห์

2. กิจกรรมที่จัดจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและสถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติงานในแต่ละชุมชน

3. ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินตนเอง ประเมินการทำงานกลุ่มและมีการเขียนสะท้อนคิดในแต่ละกิจกรรมเพื่อดูความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้

2) วิธีการวิจัย การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรการเรียนรู้ที่ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ไปใช้ในการทดลองนำร่อง (pilot study) เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Designs) (Campbell & Standtey, 1963; ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538; อรพินทร์ ชูชม, 2552)

RE = T1 X T2

RE	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้จากการสุ่ม
T1	แทน	การทดสอบก่อนเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้
X	แทน	การสอนด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้
T2	แทน	การทดสอบหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้

1318901555

ตารางที่ 7 กิจกรรมและเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ณ ศูนย์การเรียนรู้ลาวครั้ง บ้านหนองหัว
ช้าง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

เวลา สัปดาห์	9.00 – 12.00	12.00 - 13.00	13.00 – 16.00
1	สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน	พักกลางวัน	ร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
2	เรียนรู้การสร้างสรรค้งาน ศิลปะชุมชน		เรียนรู้การสร้างสรรค้งานศิลปะ ชุมชน (ต่อ)
3	โครงการสร้างศิลป์ (ออกแบบผลงาน)		โครงการสร้างศิลป์ (สร้างชิ้นงาน)
4	โครงการสร้างศิลป์ (สร้างชิ้นงาน)		ผลิตสื่อเผยแพร่นวัตกรรม

3) พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ ชุมชนลาวครั้ง หมู่ 4 บ้านหนองหัวช้าง ตำบลวังน้ำเขียว
อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

4) ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนของโรงเรียนวัดวังน้ำเขียวที่มีเชื้อสายของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง
ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โรงเรียนวัดวังน้ำเขียว จำนวน 5 คน ซึ่ง
ได้รับหนังสือตอบรับจากโรงเรียนวัดวังน้ำเขียวให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร
ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมือง

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและวิธีการสร้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง แบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1.1) เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้ คือ
แบบทดสอบความรู้ (ก่อนและหลังเรียน)

1.2) เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนประจำกิจกรรมการเรียนรู้
ประกอบด้วย 1) แบบสรุปผลการเรียนรู้เป็นกลุ่ม 2) แบบรายงานตนเอง (ก่อนและหลังเรียน) 3) แบบ
ประเมินชิ้นงาน

1.3) เครื่องมือสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรการเรียนรู้โดยผู้เรียน

2) วิธีการสร้างเครื่องมือมีรายละเอียดการสร้างและพัฒนาเครื่องมือแต่ละประเภท ดังนี้

2.1) เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้

2.1.1) แบบทดสอบความรู้ (ก่อนและหลังเรียน) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คำอธิบายรายวิชาศิลปะ แนวการ
จัดการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรการเรียนรู้

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
 ชานเมือง รวมถึงผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 18 คน ตามขั้นตอนที่ 1

(2) สร้างแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียนเป็นแบบอัตนัยจำนวน 7 ข้อ 20
 คะแนน

(3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความรู้แบบอัตนัย โดยนำไปให้อาจารย์ที่
 ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ และ
 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามคำแนะนำ

(4) ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ได้แก่ อาจารย์สอนศิลปะระดับ
 ประถมศึกษาหรืออาจารย์ที่สอนการสร้างนวัตกรรม 2 คน ที่มีประสบการณ์สอนศิลปะหรือมี
 ประสบการณ์ในการสอนการสร้างนวัตกรรม และนักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3
 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความครบถ้วน ความสอดคล้องของข้อคำถาม และภาษาที่ใช้
 โดยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการส่งแบบประเมินความสอดคล้องของข้อสอบคู่ขนาน
 ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและนัดหมายช่วงเวลาในการรับคืน
 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย

(5) วิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ฉบับ ด้วยการหาค่าความสอดคล้อง (IOC)
 โดยใช้เกณฑ์ค่าความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป

(6) ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

(7) นำแบบทดสอบความรู้ที่ปรับแก้ไขแล้วไปทดลองกับผู้เรียนระดับชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา)
 จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้และหาคุณภาพของแบบทดสอบ
 ก่อนและหลังเรียนเป็นรายข้อ

2.2) เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนประจำกิจกรรมการเรียนรู้

เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนประจำกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) แบบ
 สรุผลการเรียนรู้เป็นกลุ่ม 2) แบบรายงานตนเอง (ก่อนและหลัง) 3) แบบประเมินชิ้นงาน เป็นการประเมิน
 ตามสภาพจริง (Authentic assessment) มีวิธีการสร้างดังนี้

2.2.1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คำอธิบายรายวิชาศิลปะ แนว
 การจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และผล
 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิตามขั้นตอนที่ 1

2.2.2) สร้างแบบสรุผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มประจำกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบ
 สรุผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มหลังจากทำกิจกรรมเสร็จสิ้น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยก
 ส่วน (analytic scoring) แบ่งเป็น 5 มิติ ได้แก่ การวางแผนการทำงาน ขั้นตอนการทำงาน

1318901555

ผลสำเร็จของผลงาน ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และการแก้ปัญหา มิติละ 5 คะแนน โดยมีคะแนนเต็มหน่วยการเรียนรู้ละ 25 คะแนน และมีคะแนนเต็มทั้ง 6 กิจกรรม 150 คะแนน โดยมีกำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงาน ดังนี้

กำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงานแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

คะแนนระหว่าง 1-8 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับควรปรับปรุง

คะแนนระหว่าง 9-16 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับพอใช้

คะแนนระหว่าง 17-25 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับดี

กำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงานโดยรวมทั้ง 6 กิจกรรม แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

คะแนนระหว่าง 1-50 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับควรปรับปรุง

คะแนนระหว่าง 51-100 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับพอใช้

คะแนนระหว่าง 101-150 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับดี

2.2.3) สร้างแบบรายงานตนเอง (self - report) ก่อนและหลังเรียน จากกิจกรรมที่กำหนดให้แต่ละกิจกรรมทุกสัปดาห์ เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อข้อคำถามที่กำหนดให้ ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบภาพรวม (holistic scoring) ทั้งนี้โดยมีคะแนนเต็มกิจกรรมละ 10 คะแนน และมีคะแนนเต็มทั้ง 6 กิจกรรม 60 คะแนน โดยมีกำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงาน ดังนี้

กำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงานแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

คะแนนระหว่าง 1-3 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับควรปรับปรุง

คะแนนระหว่าง 4-6 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับพอใช้

คะแนนระหว่าง 7-10 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับดี

กำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงานโดยรวมทั้ง 6 กิจกรรม แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

คะแนนระหว่าง 1-20 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับควรปรับปรุง

คะแนนระหว่าง 21-40 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับพอใช้

คะแนนระหว่าง 41-60 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับดี

หากพบว่าการรายงานตนเองมีคุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุง ผู้สอน ปรมาชญ์ ผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัย และครูที่เลี้ยงควรตรวจสอบว่าผู้เรียนมีปัญหาในเรื่องใดแล้วจึงให้คำแนะนำ ดูแลช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขผลงานให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

2.2.4) สร้างแบบประเมินชิ้นงานเป็นกลุ่ม (หลังเรียน) ด้วยแบบประเมินชิ้นงานใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกส่วน (analytic scoring) โดยมีคะแนนเต็มกิจกรรมการเรียนรู้ละ 10 คะแนน และมีคะแนนเต็มทั้ง 6 กิจกรรม 60 คะแนน โดยมีกำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงาน ดังนี้

กำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงานแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

คะแนนระหว่าง 1-3 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับควรปรับปรุง

คะแนนระหว่าง 4-6 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับพอใช้

คะแนนระหว่าง 7-10 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับดี

กำหนดการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยวัดความสำเร็จของผลงานโดยรวมทั้ง 6 กิจกรรม แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่

คะแนนระหว่าง 1-20 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับควรปรับปรุง

คะแนนระหว่าง 21-40 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับพอใช้

คะแนนระหว่าง 41-60 หมายถึง มีคุณภาพของผลงานในระดับดี

หากพบว่าผลการประเมินผลงานของผู้เรียนอยู่ในระดับควรปรับปรุง ผู้สอน ปรมาจารย์ ผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยและครูพี่เลี้ยงควรให้คำแนะนำ ดูแลช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขผลงานให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

2.2.5) สร้างแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือสำหรับพิจารณาความสอดคล้องของเครื่องมือวัดและประเมินตามสภาพจริงที่สร้างขึ้นตามข้อ 1-3 โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน ด้วยการหาค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence = IOC) เป็นเกณฑ์การพิจารณา โดยใช้เกณฑ์ค่าความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีวัฒน์, 2543) ดังนี้

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาแปลงเป็นคะแนนดังนี้

+1 หมายถึง สอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

- 1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

นำเครื่องมือตามข้อ 2.2.2 – 2.2.4 และแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาความตรง ความถูกต้อง ครอบคลุมและความเหมาะสม ของภาษาที่ใช้และปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.6) นำเครื่องมือและแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ปรับแก้ไขแล้วไปให้ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ อาจารย์สอนศิลปะระดับประถมศึกษาหรืออาจารย์ที่สอนการสร้าง นวัตกรรม 2 คน ที่มีประสบการณ์สอนศิลปะหรือมีประสบการณ์ในการสอนการสร้าง นวัตกรรม และนักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3 คน เพื่อพิจารณาความตรงเชิง เนื้อหา ความถูกต้อง ความครบถ้วน ความสอดคล้องของข้อความ และภาษาที่ใช้ โดยนัด หมายวัน และสถานที่ในการส่งแบบประเมินพัฒนาการผู้เรียนและนัดหมายช่วงเวลาในการ รับคืนแบบเครื่องมือและแบบประเมินคุณภาพ

2.2.7) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนที่ได้รับจากแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือสำหรับ วัดและประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย คะแนนความเหมาะสม 0.50 ขึ้นไป

2.2.8) ปรับแก้ไขตามคำแนะนำและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองนำร่อง

2.3) เครื่องมือสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรการเรียนรู้โดยผู้เรียน แบบประเมินความพึงพอใจ มีวิธีการสร้างดังนี้

2.3.1) ศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตรการเรียนรู้ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรม และการประเมินผล

2.3.2) กำหนดประเด็นการประเมินเพื่อวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ และเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert scale) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปาน กลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ได้เทียบเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง มากที่สุด

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49	หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49	หมายถึง น้อยที่สุด

2.3.3) นำแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ความครอบคลุม และภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.3.4) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้แก่ อาจารย์สอนศิลปะระดับประถมศึกษาหรืออาจารย์ที่สอนการสร้างนวัตกรรม 2 คน ที่มีประสบการณ์สอนศิลปะหรือมีประสบการณ์ในการสอนการสร้างนวัตกรรม และนักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 3 คน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้อง ความครบถ้วน ความสอดคล้องของข้อความ และภาษาที่ใช้ โดยนัดหมายวัน และสถานที่ในการส่งแบบประเมินความพึงพอใจและนัดหมายช่วงเวลาในการรับคืนแบบประเมิน

2.3.5) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินทั้ง 5 ฉบับที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการหาค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสม 3.50 ขึ้นไป

2.3.6) นำแบบประเมินความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้และหาคุณภาพของแบบประเมินด้วยการโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ด้วยการหาค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence = IOC) เป็นเกณฑ์การพิจารณา โดยใช้เกณฑ์ค่าความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีวัฒน์, 2543)

2.3.7) ปรับแก้ไขความชัดเจนของการใช้ภาษาในแบบประเมินความพึงพอใจก่อนนำไปใช้ในขั้นตอนการทดลองนำร่อง

2.4 การทดลองและรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการนำหลักสูตรการเรียนรู้ที่ปรับแก้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ไปใช้ในการทดลองนำร่อง (pilot study) เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Designs) (Campbell & Standtey, 1963; ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538; อรพินทร์ ชูชม, 2552)

1318901555

$$RE = T1 \quad X \quad T2$$

RE	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้จากการสุ่ม
T1	แทน	การทดสอบก่อนเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้
X	แทน	การสอนด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้
T2	แทน	การทดสอบหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้

ทั้งนี้ขั้นตอนการทดลองนำร่องและรวบรวมข้อมูล (ขั้นตอนที่ 3) รวม 4 สัปดาห์ โดยมีผู้วิจัยดำเนินการทดลองนำร่อง บันทึกภาพนิ่ง และเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินการทดลองนำร่องด้วยตนเองทั้งหมด

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยการนำไปทดลองนำร่อง (pilot study) กับตัวอย่างผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างจริง 5 คน ได้แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือวัดและประเมินผล และ 2) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ในขั้นตอนที่ 4 การศึกษาผลการใช้และปรับปรุง ตรวจสอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขอนแก่นต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาผลการทดลอง ปรับปรุง และตรวจสอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขอนแก่น

ตารางที่ 8 การศึกษาผลการทดลอง ปรับปรุง และตรวจสอบหลักสูตรศิลปศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการ	ผลลัพธ์ที่ได้
นำหลักสูตรศิลปศึกษาฯ ไปใช้จริงกับผู้เรียนชั้นประถมศึกษา	ข้อมูลที่ได้จากการนำหลักสูตรศิลปศึกษาฯ ไปใช้จริง ประกอบด้วย
1. ปฐมนิเทศผู้เรียนเกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษา และทดสอบก่อนเรียน	1. ผลการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้หลักสูตรศิลปศึกษา
2. ดำเนินการทดลองตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาฯ เป็นเวลา 12 สัปดาห์	2. คะแนนทักษะปฏิบัติงานจากการทำงานศิลปะ
3. วัดระดับการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนของผู้เรียนหลังการทดลองเรียนตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาฯ	3. ความพึงพอใจของผู้เรียนเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาฯ
4. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	4. การสะท้อนคิดจากผู้เรียนเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาฯ
5. สรุปผลการทดลองใช้หลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาฯ	
6. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาฯ	

**หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน
เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขานเมือง**

จากตารางที่ 8 การศึกษาผลการใช้และปรับปรุงตรวจสอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขานเมือง

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขานเมืองและความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขานเมือง

วิธีการวิจัย การศึกษาผลการใช้ และปรับปรุง ตรวจสอบผลของการใช้หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขานเมือง ในขั้นตอนนี้เป็นการนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ปรับแก้ไขหลังการทดลองนำร่อง ไปใช้ในการทดลองกับตัวอย่างจริง เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ (36 ชั่วโมง) โดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Designs) (Campbell & Standtey, 1963) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538) (อรพินทร์ ชูชม, 2552)

$$RE = T_1 \quad X \quad T_2$$

RE	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้จากการสุ่ม
T ₁	แทน	การทดสอบก่อนเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้
X	แทน	การสอนด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้
T ₂	แทน	การทดสอบหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้

พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชน ในประเทศไทย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้เรียนของโรงเรียนภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย

ตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 60 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ในแต่ละชุมชนของพื้นที่การวิจัยทั้ง 6 ชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนไทดำ หมู่ 9 บ้านดอนทราย ตำบลสระเกษียม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. ชุมชนลาวเวียง หมู่ 2 บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
3. ชุมชนลาวครั้ง วัดโพรงมะเดื่อ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม
4. ชุมชนจีน หมู่ 1 บ้านบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
5. ชุมชนมอญ หมู่ 1 เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
6. ชุมชนไทยพื้นเมือง หมู่ 1 บ้านดอนไก่อดี ตำบลดอนไก่อดี อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

สมุทสรสาร

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่

1) หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองที่ปรับปรุงหลังการทดลองนำร่อง

2) เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.1) เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษา

ๆ คือ 1) แบบทดสอบความรู้ (ก่อนและหลังเรียน)

2.2) เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนประจำกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) แบบสรุปผลการเรียนรู้เป็นกลุ่ม 2) แบบรายงานตนเอง (ก่อนและหลังเรียน) 3) แบบประเมินชิ้นงาน

2.3) เครื่องมือสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรการเรียนรู้โดยผู้เรียน ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ

1 การดำเนินการทดลองและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

1318901555

การดำเนินการทดลองและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การจัดกลุ่มทดลอง 2) การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง 3) การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) การปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

1) การจัดกลุ่มทดลอง โดยการเลือกตัวอย่างในขั้นตอนนี้ได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้ทำการติดต่อผ่านทางโรงเรียน ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดกับผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ในการดำเนินการจัดกิจกรรมกับผู้เรียน แล้วทำการคัดเลือกผู้เรียนเพื่อเข้าสู่โครงการวิจัย คัดเลือกจากการให้ผู้เรียนวาดภาพและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 (อายุ 11 – 12 ปี) จำนวน 60 คนได้มาจากแต่ละชุมชนของพื้นที่การวิจัยทั้ง 6 ชุมชน โดยผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีความพร้อมในการร่วมกิจกรรมได้ตลอดทุกกิจกรรมเนื่องจากหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนจึงจำเป็นต้องคัดเลือกผู้เรียนที่มีความรู้พื้นฐานทางด้านศิลปวัฒนธรรมและมีทักษะทางศิลปะระดับหนึ่ง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่ม เฉลี่ยกลุ่มละ 5 คน จำนวน 2 กลุ่มในแต่ละชุมชน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและสามารถดูแลผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังเป็นการให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2) การเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1) หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวเมืองที่ปรับปรุงหลังการทดลองนำร่อง

2.2) เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.2.1) เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้ คือ แบบทดสอบความรู้ (ก่อนและหลังเรียน)

2.2.2) เครื่องมือสำหรับวัดและประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนประจำกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) แบบสรุปผลการเรียนรู้เป็นกลุ่ม 2) แบบรายงานตนเอง (ก่อนและหลังเรียน) 3) แบบประเมินชิ้นงาน

2.2.3) เครื่องมือสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรการเรียนรู้โดยผู้เรียน ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ

3) การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มี 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การเตรียมการก่อนการทดลอง 2) การดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการทดลองใช้ ดังนี้

3.1) การเตรียมการก่อนการทดลองดังนี้

3.1.1) การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย ประชาชนชุมชน ผู้ช่วยผู้วิจัย และครูพี่เลี้ยงอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องเรียน การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และสถานที่

ที่ใช้เป็นฐานในการศึกษา โดยผู้วิจัย ประชาชนผู้ช่วยผู้วิจัยและครูพี่เลี้ยง มีตารางเวลาการดำเนินการดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ตารางเวลาการดำเนินการ

ช่วงเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง กิจกรรม	ผู้วิจัย	ประชาชน ชุมชน	ผู้ช่วย ผู้วิจัย	ครูพี่ เลี้ยง
ระยะเตรียม ความพร้อม ก่อนทดลอง (2 สัปดาห์)	1.เตรียมเอกสาร คู่มือการใช้หลักสูตร ใบงาน แบบประเมิน	✓			
	2.เครื่องเขียน และวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้	✓	✓		
	3.ประชุมนัดหมายเพื่อเตรียมความพร้อม กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์	✓		✓	
	4.เตรียมสถานที่	✓	✓		
ระยะ ดำเนินการ ทดลอง (12 สัปดาห์)	5.ดูแลผู้เรียนในการเดินทางทั้งไปและกลับ				✓
	6.การให้ความรู้ ข้อมูลต่างๆ ในการเรียนรู้	✓	✓		
	7.กระตุ้น ดูแล แนะนำ ให้ความช่วยเหลือใน การเรียนรู้ของผู้เรียน	✓		✓	✓
	8.บันทึกภาพขณะผู้เรียนทำกิจกรรม	✓		✓	✓
	9.เน้นย้ำให้ผู้เรียนทำแบบประเมินและการ สะท้อนคิดก่อนจบกิจกรรมทุกครั้ง	✓		✓	✓
	10.จัดหาอาหารและเครื่องดื่มให้ผู้เรียน	✓		✓	
	11.นำข้อมูลในแต่ละสัปดาห์เผยแพร่ลง facebook ในเพจของโครงการวิจัยเพื่อเป็น การรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละ กลุ่ม	✓		✓	
	12.ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละ กิจกรรม	✓	✓	✓	✓
ระยะหลัง การทดลอง (1 สัปดาห์)	13.เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้แต่ละครั้ง	✓		✓	

เนื่องจากในการดำเนินการวิจัยทั้ง 6 ชุมชนดำเนินการในเวลาเดียวกัน ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจะต้องมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันก่อนดำเนินการกิจกรรมกับผู้เรียนทั้ง 12 กลุ่ม และหากพบปัญหาควรรีบปรึกษากับผู้วิจัยทันทีเพื่อป้องกันมิให้เกิดข้อผิดพลาด

3.1.2) การเตรียมเครื่องมือสำหรับการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องมือสำหรับการวัดประเมินผลก่อนและหลังเรียน เครื่องมือสำหรับการวัดประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน และเครื่องมือสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรการเรียนรู้

สำหรับวัดสุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะของแต่ละชุมชน ผู้วิจัยและปราชญ์ชุมชนเป็นผู้จัดหาทั้งหมดจึงไม่มีอุปสรรคในเรื่องการจัดหาวัดสุอุปกรณ์ โดยแต่ละชุมชนมีวัดสุอุปกรณ์ที่ใช้ดังนี้

ชุมชน	วัดสุอุปกรณ์
ลาวครั้ง โพรงมะเดื่อ	ดินสอ ยางลบ สีไม้ สีเมจิก กระดาษ 100 ปอนด์ สมุดบันทึก กระดาษกราฟ ไหมพรม ไม้เสียบลูกชิ้น กรรไกรทางมะพร้าว ผ้าครอสติส ไหม เข็ม กี่ทอผ้า
ลาวเวียง หนองขาม	ดินสอ ยางลบ สีไม้ สีเมจิก กระดาษ 100 ปอนด์ สมุดบันทึก ผ้า ดอกรักพลาสติก ดอกกุหลาบพลาสติก ด้าย เข็ม กรรไกร กระดาษว่าว กาว กก กี่ทอเสื่อ
ไทยทรงดำ วัดใหม่ดอนทราย	ดินสอ ยางลบ สีไม้ สีเมจิก กระดาษ 100 ปอนด์ สมุดบันทึก ผ้า กรรไกร ด้าย เข็ม ริบบิ้นผ้า สำลีหรือใยสังเคราะห์ กี่ทอผ้า
จีน บางหลวง	ดินสอ ยางลบ สีไม้ สีเมจิก กระดาษ 100 ปอนด์ สมุดบันทึก กระดาษสำหรับเขียนกับฟูกันจีน จานสี ถังน้ำ ผ้า
มอญ เกาะเกี๊รีด	ดินสอ ยางลบ สีไม้ สีเมจิก กระดาษ 100 ปอนด์ สมุดบันทึก ดินเหนียว อุปกรณ์แกะสลักดิน เต่าเผา
ไทยพื้นเมือง ดอนไก่อี	ดินสอ ยางลบ สีไม้ สีเมจิก กระดาษ 100 ปอนด์ สมุดบันทึก ดินเหนียว สีสำหรับเขียนบนเครื่องปั้นดินเผา อุปกรณ์เขียนลายบนเครื่องถ้วยเบญจรงค์ เต่าเผา

3.2) การดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนที่กำหนดในหลักสูตรการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ระยะ รวม 12 สัปดาห์ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ระยะที่ 1 สัปดาห์ที่ 1 การเตรียมการก่อนการเรียนการสอน

1. การปฐมนิเทศและชี้แจงหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมืองตัวอย่างสำหรับดำเนินการทดลองโดยใช้วิธีการแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จำนวน 60 คน และจัดแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน รวม 12 กลุ่ม

2. การประเมินผลก่อนเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมืองด้วยแบบทดสอบความรู้

ระยะที่ 2 ชั้นจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ที่ 2 -11 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประจำสัปดาห์ตามแผนการสอนแต่ละกิจกรรม ดังนี้

1. รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม
2. เรียนรู้เรื่องสื่อ
3. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน
4. ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน
5. เรียนรู้การสร้างสรรคงานศิลปะชุมชน
6. โครงการสร้างศิลป์
7. ผลิตสื่อเผยแพร่นวัตกรรม
8. นิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

สำหรับกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องทำการสำรวจชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้ทำการประสานงานกับปราชญ์ชุมชนเกี่ยวกับเส้นทางที่ให้ผู้เรียนเดินทาง และประสานงานผู้ช่วยผู้วิจัยและครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับการดูแลผู้เรียน และบอกกติกากิจกรรมการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานที่ต่างๆ ในชุมชน โดยผู้ช่วยผู้วิจัยและครูพี่เลี้ยงแบ่งกันดูแลผู้เรียนกลุ่มละ 5 คนเพื่อดูแลผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

ระยะที่ 3 สัปดาห์ที่ 12 การประเมินผลหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้

การประเมินผลหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การประเมินผลสรุปด้วยการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง แบ่งเป็นด้าน พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และเจตพิสัย และ 2) การประเมินความพึงพอใจผู้เรียนต่อหลักสูตรการเรียนรู้

ทั้งนี้การประเมินผลมีการประเมินเป็นทีม ได้แก่ ผู้วิจัย ปราชญ์ชุมชน ผู้ช่วยผู้วิจัย และครูพี่เลี้ยง โดยแต่ละคนจะเป็นผู้ให้คะแนนผู้เรียนแล้วนำคะแนนของแต่ละคนมารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย หากพบว่าผลการประเมินผลงานของผู้เรียนอยู่ในระดับควรปรับปรุง ผู้สอน ปราชญ์ ผู้ช่วยผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยและครูพี่เลี้ยงควรให้คำแนะนำ ดูแลช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขผลงานให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / revv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

3.3) การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการทดลองใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการทดลองใช้หลักสูตรการเรียนรู้ ในขั้นตอนการทดลอง แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

3.3.1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรการเรียนรู้ คือ แบบทดสอบความรู้ (ก่อนและหลังเรียน) จากนั้นดำเนินการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบที (t-test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนประจำกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) แบบสรุปผลการเรียนรู้เป็นกลุ่ม 2) แบบรายงานตนเอง (ก่อนและหลังเรียน) 3) แบบประเมินชิ้นงาน

3.3.3) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรการเรียนรู้โดยผู้เรียน ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ

ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลอง มาสรุปผลการทดลองใช้หลักสูตรการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) สรุปผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้วยหลักสูตรการเรียนรู้ และ 2) สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรการเรียนรู้ที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน จากนั้นนำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมาใช้ในการปรับปรุงและตรวจสอบหลักสูตรการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมมากที่สุด

1318901555

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง ผู้วิจัยได้นำเสนอตามขั้นตอนการวิจัย แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองและตรวจสอบคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 นำหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลการใช้และปรับปรุงตรวจสอบหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง สำหรับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง

การนำเสนอการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง ในที่นี้ได้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันของแต่ละชุมชนเกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมตามกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยทรงดำ ลาวครั่ง ลาวเวียง จีน มอญ และไทยพื้นเมือง 2) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ปราชญ์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชนทั้ง 18 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ก) และ 3) ผลการสอบถามจากผู้เรียน 15 คน

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1) การศึกษาสภาพปัจจุบันของแต่ละชุมชนเกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมตามกลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและการสำรวจพื้นที่จริงใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรสาคร เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สถานที่สำคัญในชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่าแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยังคงสืบสานมาจนถึงปัจจุบันตามกลุ่มชาติพันธุ์ ในการศึกษาและสำรวจมีรายการดังต่อไปนี้ จังหวัดนครปฐม ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มไทยทรงดำ ลาวครั่ง ลาวเวียง และจีน จังหวัดนนทบุรี ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มมอญ และจังหวัดสมุทรสาคร ศึกษากลุ่มไทยพื้นเมือง สรุปลงได้ดังนี้ (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2561) (ณัฐพล ซอฐานานุกศักดิ์, 2559) (แพรวภัทร ยอดแก้ว, 2559) (ทรงพล ต่วนเทศ, 2555) (วนิดา ตรีสวัสดิ์, 2560) (ชวลิต น่วมธนัง, 2555) (ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และ มาเรียม นิลพันธุ์, 2555) (สุวิทย์ อินทิพย์, 2555) (สมพัทธ์ ทิพย์มงคล และ อธิพัชร วิจิตสถิตรัตน์, 2559)

1. ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มไทยทรงดำ

ไทยทรงดำหรือ ไทยโซ่ง มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศจีนตอนกลาง ซึ่งเป็นถิ่นฐานเดิมของชนเผ่าไท ต่อมาคนไทได้อพยพลงมาทางใต้มาตั้งหลักแหล่งที่เมืองแกลงหรือปัจจุบันคือเมืองเตียนเบียนฟู ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับจีนทางตอนใต้และตอนเหนือของประเทศเวียดนาม เมืองแกลงเคยอยู่ใต้การปกครองของเมืองหลวงพระบาง จากนั้นได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยที่จังหวัดเพชรบุรีเป็นที่แรกและได้กระจายไปยังจังหวัดใกล้เคียงอีกหลายจังหวัด รวมถึงจังหวัดนครปฐมด้วย ชุมชนไทยทรงดำที่จังหวัดนครปฐมอยู่ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกำแพงแสน อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน และอำเภอเมือง

ชุมชนไทยทรงดำตำบลสระกระเทียม อำเภอเมือง (หมู่ที่ 9 บ้านดอนทราย) ได้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ได้รับการสนับสนุนโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบสนสระกระเทียม

ชาวไทยทรงดำ ส่วนใหญ่จะมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อในเรื่องผีและขวัญ เป็นอันมาก เนื่องจากเชื่อว่าผีนั้นเป็นเทพยดาที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์รักษา หรืออาจให้โทษถึงตายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ผีเรือน ประดุจตั้งศาลาประจำตน ซึ่งทำในสิ่งไม่ดีจะเป็นการผิดผี ผีเรือนอาจจะลงโทษได้ โดยจำแนกประเภทของผีตามลำดับความสำคัญและความเชื่อได้ดังนี้ 1) ผีถนนหรือผีฟ้า 2) ผีบ้านผีเมือง 3) ผีบรรพบุรุษ 4) ผีป่าหวงและผีอื่นๆ

ศิลปวัฒนธรรม

1) เทศกาล ประเพณี

วัฒนธรรมการเสนเฮือน

การเสนเฮือน คือ พิธีเซ่นไหว้ผีเฮือนของชาวไทยดำ ผีเฮือนหรือผีเรือนในที่นี้ หมายถึง พ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ล่วงลับไปแล้วและทำพิธีอัญเชิญวิญญาณมาไว้บนเรือน โดยจัดให้อยู่มุมห้องๆหนึ่ง

ทางหัวสัดของบ้าน เป็นที่สมมติขึ้น ไม่มีกระดูกหรือสัญลักษณ์ใดๆ แต่บริเวณนั้นจะมีถ้วยชามและแก้วน้ำตั้งอยู่ จะมีปาดคือไม้ไผ่สานขึ้นมีลักษณะคล้ายขันกระหย่อง (พานไม้ไผ่สาน) มีดดาบ และขี้ได้ปักอยู่ที่ฝาเรือน บริเวณนั้นเรียกว่า “กะล่อห้อง”

กะล่อห้อง คือ มุมห้องที่ชาวไทดำได้เชิดดวงวิญญาณบรรพบุรุษมาสถิตให้เป็นผีเรือน โดยจะมีการนำอาหารเช่นไหว้ที่เรียกว่า “เลี้ยงปาดตง” ซึ่งเรือนของชาวไทดำที่เป็นชนชั้นใต้ในปกครองน้อยหรือบ้านคนทั่วไปจะทำพิธีเลี้ยงปาดตงทุกๆ 10 วัน ส่วนบ้านผู้ใหญ่หรือบ้านที่มีตระกูลที่มีเชื้อสายเจ้าไทดำจะนำอาหารมาเช่นไหว้ทุกๆ 5 วัน

พิธีเสนเฮือนนิยมทำกันเป็นประจำแต่ละบ้าน 2-3 ปีต่อครั้ง มีคำพูดของชาวไทดำที่ว่า “2 ปีห้าม 3 ปีครอบ” คือ 2 ปีทำไม่ได้ 3 ปีจึงจะดี จะจัดขึ้นในระหว่างเดือน 4 ถึงเดือน 6 ทางจันทรคติ โดยการเสนเฮือนนี้จะต้องให้ตระกูลใหญ่คือตระกูลที่สืบเชื้อเจ้านายหรือเจ้าเมืองจัดก่อน จากนั้นบ้านของชาวบ้านทั่วไปจึงจะทำการเสนเฮือนได้ หากตระกูลเจ้านายยังไม่จัดเสนเฮือนตระกูลผู้น้อยก็ไม่สามารถจัดได้ และหลังจากเดือน 6 ไปแล้วไม่สามารถจัดเสนเฮือนได้

ประเพณีไทยทรงดำ

ชุมชนชาวไทยทรงดำ มีกิจกรรมอันเป็นวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากสังคมรวมโดยทั่วไป งานชุมนุมชาวไทยทรงดำ ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี จะจัดงานประเพณีไทยทรงดำที่ยิ่งใหญ่ การจัดชุมนุมชาวไทยทรงดำ เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกชาวไทยทรงดำในตำบลต่างๆ ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีระหว่างชุมชน เกิดผลดีทางด้านการศึกษาติดต่อสื่อสาร เด็กรุ่นใหม่ จะได้เห็นการปฏิบัติทางวัฒนธรรมและเกิดทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมต่างๆ ของชาวไทยทรงดำ

การจัดงานไทยทรงดำมีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรม มีการรับประทานอาหารของชาวไทยทรงดำ ขั้นตอนการทอผ้า การแต่งตัว ด้วยผ้าพื้นบ้านที่ปักกลดลายสวยงามต่างๆ หลากหลาย ที่สมาชิกชาวไทยทรงดำได้ทอเก็บไว้ เพื่อใส่มาในงานชุมนุมชาวไทยทรงดำในแต่ละปี ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของการทอผ้า การปักกลดลายต่างๆ

(2) การแสดง การละเล่น

อันก๊อนพ็อนแคน หรือ การเล่นคอน ในเดือน 5 ทั้งเดือน มีการเล่นคอนกันทั่วไป หนุ่ม (มักไปเล่นตำบลอื่นไม่เล่นตำบลของตัวเอง) มักรวมกัน 5-10 คน ในจำนวนนี้มีก๊อนแคน (คนเป่าแคน) หมอขับ (คนว่าแก้กัน) หมอลำ (หัวหน้าร้องเพลงแก้วกัน) ไปด้วย การแต่งกายในการเล่นคอน โดยเฉพาะการทอลูกช่วง (มะกอน) ทั้งชาย หญิง นิยมสวมเสื้อฮีไม่เอาลายออก ระหว่างนี้จะมีการเอาเครื่องแต่งกายคือ สไบ เสื้อฮี ผ้าซิ่น กางเกงมาอวดกัน ของใครสวยกว่ากัน มีการวิจารณ์ซึ่งกันและกัน หากใครสนใจของผู้ใดก็จะสอบถามกันถึงการผลิต การตกแต่ง และยังมีปฏิสัมพันธ์กันถึง

เรื่องอื่นๆ ตลอดเวลาการเล่นคอน แต่ก็อนุโลมไม่ใช้เสื้อฮู้ก็ได้ เพื่อบางคนยังไม่พร้อม การเล่นคอน แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ 1. เล่นคอนธรรมดา และ 2. เล่นคอนค้ำ

(3) สถาปัตยกรรมและศิลปะท้องถิ่น

บ้านลาวโซ่งหรือไทยทรงดำ ลาวเรียก “กว๊านตูป” หรือ “เฮือนลาว” มี 3 ส่วน ส่วนหน้า เรียกว่า “กว๊าน” ใช้รับแขก ส่วนกลางใช้นอนและทำอาหาร ส่วนหลังที่ปักแขกชั่วคราว ที่มุมห้องจะมีกะล้อห้อง ซึ่งเป็นกลาโหมของบ้าน คือเป็นผีเรือนที่คุ้มครอง การสร้างใช้เครื่องผูก มีใช้ตะปู พื้นใช้ ฟาก (ไม้ไผ่ผ่าเป็นแผ่นๆ ปูติดต่อกัน) ใช้เสาไม้ มีบันได 2 บันได และ 3 บันได ชั้นบันไดจะกลม ใต้ถุนบ้านสูงโล่งมีที่ตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง ทอหูก ปั่นด้าย นอกชายคาบ้านจะมีแคร่ไว้เก็บไหปลาจ๋า ซึ่งตั้งไว้กลางแดดกันหนอน จะอยู่ในร่มหลังคาตรงหน้าจั่วจะมีลักษณะคล้ายเขาวัวโง้งงอเข้าหากัน เรียกว่า “ขอกูด” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะ ความสำเร็จ

4. วิถีชีวิต

4.1 วัฒนธรรมด้านภาษาท้องถิ่น

ชาวไทยทรงดำ มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะสอนแต่เพียงภาษาพูดแก่ทารกที่เกิดใหม่จนสามารถพูดได้ แต่ก็ไม่ได้เน้นทางด้าน การอ่าน การเขียน จำนวนไทยทรงดำที่สามารถอ่านเขียนหนังสือไทยทรงดำได้มีจำนวนน้อยลงทุกที เนื่องจากการถ่ายทอดภายในครอบครัว ไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอเพราะไทยทรงดำส่วนมากจะตั้งรกรากเพื่อการดำรงชีวิต ใช้เวลาในการประกอบอาชีพมากกว่าที่จะสอนหนังสืออย่างจริงจัง ปัจจุบันจึงมีชาวไทยทรงดำที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป บางคนเท่านั้นที่ยังพอสามารถ อ่าน เขียน ภาษาไทยทรงดำได้ ประกอบกับตำราที่เป็นภาษาไทยทรงดำมีให้อ่านน้อยมาก ส่วนมากจะมีเป็นตำนานเก่าๆ ตำรายาแผนโบราณ และบทขับกล่อมตอบโต้กันระหว่างหญิงกับชาย บางกลุ่มก็พูดผสมกันระหว่างภาษาไทยทรงดำกับภาษาไทยกลาง ภาษาไทยทรงดำนี้ มีสำเนียงคล้ายกับภาษาลาวเวียงจันทน์ ไทยอีสาน ไทยเหนือมีตัวหนังสือลาวและไทยเหนือ

4.2 วัฒนธรรมการแต่งกาย

วัฒนธรรมการแต่งกายของไทยทรงดำ เป็นวัฒนธรรมหนึ่งซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มของชาวไทยทรงดำ ที่ยังดำรงลักษณะเด่นของกลุ่มตนไว้ ไม่เหมือนไทยกลุ่มอื่น ซึ่งคล้ายคลึงกันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำทำกันเองทั้งสิ้น ไม่ว่าจะงานมงคลหรืองานอวมงคล จะใช้เสื้อผ้าแบบเดียวกันทั้งหญิงและชาย ยกเว้นในงานพิธีกรรมจะต้องใส่ชุดพิเศษ สีเสื้อผ้าของชาวไทยทรงดำนิยมใช้สีดำหรือครามเข้มเป็นประจำ จนได้ชื่อเรียกว่า “ไทยทรงดำ” หรือ “ลาวทรงดำ” ส่วนสีอื่นจะเป็นเพียงสีที่นำมาตกแต่งเพื่อให้สวยงามเท่านั้น

เครื่องแต่งกายชาย

กางเกงชายมี 2 แบบ ขายาว เรียก “ส้วงขายี”, ขาสั้น เรียก “ส้วงก้อม” (คำว่า ก้อม หมายถึง สั้นหรือพอดีตัว) ส้วงก้อม คล้ายกางเกงขาก๊วยของจีน

เสื่อมี 2 แบบ เสื่อไทเป็นเสื่อคอตั่ง แขนยาวรัดเอว ปลาย้วยเล็กน้อย ติดกระดุมเงิน 2 ชุม ชุ่มละ 9 เม็ด เสื่อฮี เป็นเสื่อคอกกลมแขนยาว ตัวยาวมาปิดกัน ความงามอยู่ด้านข้างโซว์ลายซึ่งเรียกว่า “คอกุด” เสื่อฮีชายใส่ได้ด้านเดียว

เสื่อฮีใช้ในพิธีสำคัญ ผู้ชายจะนุ่งกางเกงขาวาวสีดำ ที่เรียกว่า “ส้วงขาลี” เสื่อผ้าฝ้าย ย้อมครามตัวเสื่อเข้ารูปเล็กน้อย ผ่าหน้าตลอด ความยาวคลุมสะโพกด้านข้างผ้าซิ่นเอว คอเสื่อเป็นคอกกลมติดกึ้นรอบคอด้วยไหมสีแดง ตรงคอเสื่อมีกระดุมติดไว้ 1 เม็ด แขนเสื่อเป็นแขนกระบอกยาวปัก ตกแต่งรักแร้ และด้านข้างของตัวเสื่อด้วยไหมสีต่างๆ ติดกระดุมขึ้นเล็กๆ ตามลวดลายอย่างสวยงาม ใช้ในงานพิธีสำคัญ เช่น งานตาย งานแต่งงาน งานเสน เป็นต้น

เครื่องแต่งกายของหญิงชาวไทยทรงดำ

หญิงจะมีผ้าซิ่นลายแดงโม ประกอบด้วย 3 ชั้น คือ ดินซิ่น ตัวซิ่น หัวซิ่น หญิงแต่ละวัยนุ่งไม่เหมือนกัน ดังคำกลอนของชาวไทยทรงดำที่ว่า “สาวน้อยขอดชอย เอี่ยมไหลสาวใหญ่ๆ นุ่งซิ่นต่อหัว สาวมีผ้านุ่งซิ่น 2 ซ้อน “เสื่อหญิงก็มีเสื่อก้อมกับเสื่อฮี เสื่อฮีหญิงใช้เย็บนุ่งได้ 2 ด้าน ด้านมวงกลมมีลวดลายน้อย ด้านอวมวงกลมมีลวดลายมาก และใช้คลุมหลังโลงศพเวลาตาย ปกติใช้เสื่อก้อมเป็นเสื่อ แขนยาวคอตั่งติดกระดุม 9 เม็ด หรือ 1 เม็ด ตรงสาบเหนือสะดือจะเว้าประมาณ 1 นิ้วครึ่ง เพื่อโซว์หน้าท้องและเข็มขัดเงิน สีที่ใช้แต่งเสื่อฮี หรือทำหน้าหมอนจะมีสีหลัก 4 สี คือ แดงเลือดหมู สีส้ม สีเขียว และสีขาว

ผ้าสไบสาวๆ ใช้ผ้าสี คนมีอายุจะใช้ผ้าเปี้ยวหรือผ้าฮ้างนมสีดำ ซึ่งเป็นดอกสวยงาม การนุ่งผ้าซิ่นจะนุ่งหน้าสั้นหลังยาว สองชายพับมารวมตรงหน้าและพับตลบหลังทับกันตรงหน้าท้อง สะดวกในการเดินและทำให้เนื้อผ้าซิ่นไม่แยก เวลาทำงานหนักมักใช้สไบคาดเอว เน้นความเข้มแข็ง ทะมัดทะแมง หญิงไทยทรงดำขยัน เวลาตายจะนุ่งผ้าซิ่นให้ศพ 3 ผืนต้องเป็นซิ่นลาวและมีผ้าไหมปิดหน้า ถ้าไม่มีจะถูกผู้ใหญ่ในชุมชนตำหนิติเตียน

ลวดลายในการทอผ้าของไทยทรงดำมี 3 ประเภทดังนี้

1. ลายทอ มักทอลายขัตถกรรมตา ลายทอซิ่นจะประกอบด้วย หลายลาย เช่น ลายตา หมู่ ลายตากีบ หรือตาคุ่ ลายก้านาง หรือตาฮั่วและลายประ
2. ลายปัก หรือลายแซ่ว เป็นการปักโดยการนับเส้นด้ายเป็นหลัก ในการทำลวดลาย หน้าหมอน ผ้าเปี้ยว ลายประกอบตัวเสื่อฮี ได้แก่ ลายชดกุด ลายดอกเต้า ลายดอก ผักแว่น ลายเรขาคณิต ลายดอกมะลิ ลายดอกแก้ว ลายดอกแปด ลายชอกูด
3. ลายปะผ้า เป็นลวดลายที่นิยมมากและใช้มาก โดยจะใช้ทำเป็นลายหน้าหมอน ลายของเสื่อฮี ลายกระเปาคาดเอวผู้ชาย และลายตกแต่งมุ้งสำหรับคู่บ่าวสาวที่จะแต่งงาน

ความหมายของสีย้อมผ้าของชาวไทยทรงดำ

แต่ละสีมีวัฒนธรรมความเชื่อดังนี้

1. สีครามเข้มหรือสีดำ เป็นสีหลักของผืนผ้าและการใช้งาน เชื่อว่า เกิดจากการเก็บกตที่ต้องพลัดพลากจากบ้านเกิดเมืองนอน บางที่เชื่อว่าเตือนให้เราอยู่ในความไม่ประมาทในการใช้ชีวิต
2. สีครามเข้มและสีขาวย บนผ้าชิ้นลายแดงโม สื่อความหมายถึงความเดียวดายที่ต้องจากญาติพี่น้องและบ้านเกิด
3. สีเหลือง เป็นสีที่แทรกอยู่ในลวดลายที่ใช้ตกแต่งผ้า หมายถึง ความสว่างไสว ความเจริญ การเติบโต ความก้าวหน้า
4. สีส้ม เป็นสีที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น นำมาใช้ในงานประดิษฐ์ เช่น เครื่องรางผูกไว้กับผ้าอ้อมเด็ก เพื่อป้องกันภูตผี ใช้เป็นสีประกอบลายหน้าหมอน หรือลายปักเพื่อถวายพระภิกษุหรือผู้ใหญ่ที่นับถือ
5. สีเขียว เป็นสีของธรรมชาติพันธุ์ไม้ต่างๆ ให้ความรู้สึกผ่อนคลายสดชื่น เยือกเย็น ดูแล้วสบายตาสบายใจ
6. สีแดงหรือสีแดงเลือดหมู เป็นสีที่เด่นสะดุดตา เชื่อว่าเป็นสีของเลือดเนื้อหรือสิ่งมีชีวิต สื่อถึงเผ่าพันธุ์เดียวกัน นอกจากนี้ยังหมายถึงการสิ้นสุด การหลุดพ้น
7. สีขาว เป็นสีที่แสดงถึงความสงบ บริสุทธิ์ สุขภาพ และความเบิกบาน เชื่อว่าหมายถึงวิญญูณ ใช้ในพิธีไหว้ผี และพิธีงานศพ

2. ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มลาวครั่ง

ชาวลาวครั่งเป็นกลุ่มคนลาวที่ถูกกวาดต้อนมาเมื่อครั้งปราบศึกเจ้าอนุวงศ์ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยที่มาของชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั่งมาจากกลุ่มคนลาวที่มาจากแถบภูเขาที่ชื่อว่า “ภูคั้ง” ได้อพยพมาด้วย จึงเรียกว่า “ลาวภูคั้ง” ต่อมามีการเรียกชื่อผิดเพี้ยนไปจากเดิมมากมายหลายชื่อ จากลาวขี้ครั่ง มาเป็นลาวครั่ง

ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนของเทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นชาวไทยเชื้อสายลาวหรือเรียกว่าลาวครั่งได้อพยพมาจากแขวงบ่อแก้ว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ชาวลาวครั่งได้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่นจะเป็นวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ คือ ผีเจ้านายและผีเทวดา และส่วที่อยู่เหนือธรรมชาติทั่วไป จึงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตอย่างยิ่ง ประเพณีและพิธีกรรมจึงเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจ และความมั่นใจสำหรับการทำมาหากินและการดำเนินชีวิต เช่น ประเพณีแห่ธงสงกรานต์

เป็นประเพณีทำบุญทอดผ้าป่าของชาวลาวครั่ง โดยจัดในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ชาวลาวครั่งและไทยทรงดำในแต่ละตำบล แต่ละจังหวัด เช่น นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี จะ

1318901555

CU-Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

กำหนดจัดงานไม่พร้อมกัน เพื่อให้ชาวลาวครั้งในแต่ละหมู่บ้านได้ไปร่วมงานบุญประเพณีแห่งธงสงกรานต์ของหมู่บ้านอื่นๆ เรียกว่า เป็นการใช้แรงกัน โดยแต่ละหมู่บ้านจะเตรียมหาต้นธงที่ทำจากต้นไผ่ที่มีความยาวมากที่สุด อาจยาวถึง 10 เมตร ลิดกิ่งใบออกเหลือยอดเป็นแขนงไว้พองาม ก่อนวันแห่งธงสงกรานต์จะทำการรับขวัญต้นธง ผู้เฒ่า ผู้รู้ในหมู่บ้าน จะนำขมิ้นมาทาต้นธงทั้งลำ ขอศีลให้พรและนำต้นธงไปตากแดด ส่วนทางธงจะมีการตกแต่งด้วยวัสดุที่เป็นผืนเป็นแผ่น และทำที่แขวนและทำชายธงด้วยดอกรักร้อยเป็นอุบะตาข่ายปลายแหลม สำหรับแขวนไว้ปลายเสาธงให้ห้อยลงมาประดับด้วยดอกไม้ ส่วนที่ผืนธงนั้นอาจจะปักเป็นตัวอักษรชื่อหมู่บ้านด้วย แล้วนำมาแขวนไว้ที่ปลายธง จากนั้นตั้งขบวนแห่ไปวัด เมื่อถึงโบสถ์วัดโพรงมะเดื่อจะวนโบสถ์ 3 รอบ แล้วนำเสาธงผูกธงที่ปลายแล้วปักลงหลุม แล้วนำของสังฆทานถวายพระและพุ่มธนบัตรถวายพระ จากนั้นมีการมอบรางวัลให้กับสาวงามชาวลาวครั้งในแต่ละหมู่บ้านและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง

ประเพณีบุญกลางบ้าน

นิยมจัดขึ้นในเดือน 6 – 7 ของทุกปี ตามความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษของคนโบราณ เข้ากับความเชื่อทางพุทธศาสนา ในการขอบคุณบรรพบุรุษที่ประทานความอุดมสมบูรณ์จนสามารถเก็บเกี่ยวได้ และเป็นการสะเดาะเคราะห์คนในหมู่บ้านทั้งหมด ด้วยการจัดให้มีการทำบุญเลี้ยงพระภิกษุสงฆ์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ และเสริมความมงคลให้กับคนในหมู่บ้าน มีความเชื่อว่าหากบรรพบุรุษเคยจัดประเพณีงานบุญกลางบ้านขึ้น ณ สถานที่ใด ต้องมีการกระทำสืบต่อในสถานที่นั้นเป็นประจำทุกปี หากยกเลิกไม่กระทำต่อ จะเกิดภัยพิบัติแก่หมู่บ้านนั้น

งานศิลปหัตถกรรมชาวลาวครั้ง

เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวลาวครั้งคือ ผ้าซิ่น มัดหมี่ต่อตีนจก ถือได้ว่าเป็นผ้าที่แสดงถึงฝีมือชั้นเลิศของช่างทอลาวครั้งที่ใช้เทคนิคการทอทั้งการจกและมัดหมี่ ผ้าซิ่นตีนจกที่บ่งบอกเอกลักษณ์ลาวครั้ง เช่น ซิ่นก้าน ซิ่นหมี่ลวด ซิ่นหมี่ตา ซิ่นหมี่น้อย โดยใช้ทั้งฝ้ายและไหมเป็นองค์ประกอบ สามารถวิเคราะห์เอกลักษณ์จากสีเส้น วัสดุเส้นใย การย้อมสี เทคนิคการทอผ้า และลวดลายผ้า ผ้าทอลาวครั้งมีการใช้สีเส้นที่ให้ความรู้สึกร้อนแรง นิยมใช้สีแดงจากการย้อมด้วยครั้งเป็นโครงสร้างหลัก และใช้คู่สีที่ตัดกันมาอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว เช่น สีเหลืองดอกคูณ สีเขียว สีส้มหมากสุก สีดำ สีขาว ในอดีตใช้สีจากธรรมชาติที่ได้จากพืชและสัตว์ย้อม ในปัจจุบันใช้สีย้อมจากสีสังเคราะห์ซึ่งย้อมง่ายกว่า ส่วนลวดลายมาจากสิ่งของใกล้ตัวที่ใช้ในชีวิตหรือวัฒนธรรมความเชื่อ ที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) ลวดลายเรขาคณิต เช่น ลายสีเหลี่ยม ลายสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน ลายสามเหลี่ยม และลายเส้นตรง เป็นต้น
- 2) ลวดลายธรรมชาติ แบ่งเป็น

- 2.1 ลายสัตว์ ได้แก่ ลายช้าง ม้า นาค หงส์ นกยูง รั้งผึ้ง เกี๊ยงเต่า เป็นต้น
- 2.2 ลายพันธุ์ไม้ ได้แก่ ลายต้นสน ดอกมะลิ ดอกพิกุล ดอกสร้อย ผักแว่น ดอกแก้ว เป็นต้น
- 2.3 ลายสิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ ลายโคม เขิงเทียน ปราสาท เป็นต้น

3. ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มลาวเวียง

ลาวเวียง เป็นชื่อเรียกกลุ่มคนที่มีเชื้อสายลาวที่มาจากเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คนลาวเวียงในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนที่ถูกกวาดต้อนมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ครั้งศึกเจ้าอนุวงศ์ เข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในเขตอำเภอโพธาราม, บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และได้เดินทางอพยพบุกเบิกที่ทำมาหากินเข้ามาในเขตจังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน เช่นที่เขตอำเภอกำแพงแสนอยู่ที่บ้านหนองขาม บ้านหนองปลาไหล บ้านสระพัง บ้านดอนสะอาด บ้านรางแฉม บ้านหนองโพ บ้านบัวแดง บ้านทุ่งประดู่ และอยู่เป็นชุมชนรวมกันเป็นหมู่บ้านของคนลาวเวียงมาจนถึงปัจจุบัน โดยยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมของตนไว้อย่างเหนียวแน่น ตลอดจนความพยายามที่จะเก็บรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ที่แสดงถึงความเป็นมาและชาติพันธุ์ของตนเองไว้ให้ลูกหลานได้ตระหนักและเกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและความมีอัตลักษณ์ของตนเอง

ประเพณีสำคัญของชาวลาวเวียง

ประเพณีทำบุญกลางบ้าน

สอบถามจากผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเล่าให้ฟังต่อกันมาว่าได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ส่วนใหญ่ทำกันในเดือน 6 โดยจะมีผู้สูงอายุทำการปรึกษากันว่าจะทำบุญกลางบ้านวันไหน เมื่อได้วันและสถานที่ที่ต้องการ ผู้ใหญ่บ้านก็ประชาสัมพันธ์ ในเย็นก่อนวันงานชาวบ้านจะเตรียมด้ายสายสิญจ์มาล้อมรอบหมู่บ้าน และโยงด้ายเข้าบ้านของตัวเองเพื่อเป็นสิริมงคล ในช่วงเช้าวันรุ่งขึ้น ชาวบ้านจะเตรียมสำรับกับข้าวอาหารคาวหวานมาใส่บาตร จุดประสงค์คือให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีแต่ความสุข ไม่ให้มีเหตุร้ายแรงใดๆ เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน พระเจริญพระพุทธรูป เป็นการเสร็จพิธี ซึ่งในปัจจุบันนี้ชาวบ้านหนองขามยังสืบทอดประเพณีทำบุญกลางบ้านจนถึงทุกวันนี้

ประเพณีทำบุญกลางทุ่ง

จะทำหลังประเพณีทำบุญกลางบ้านประมาณ 1 อาทิตย์ หรือในเดือนเดียวกันตามความเหมาะสมเป็นการทำบุญเพื่อการขอฝนของชาวบ้านเพื่อเข้าสู่ฤดูกาลทำงาน ขั้นตอนก็คล้ายๆ กับการทำบุญกลางบ้าน จะแตกต่างกันตรงสถานที่ จะต้องเป็นทุ่งนาภายในหมู่บ้านเท่านั้นแล้วแต่ว่าจะเลือกที่ใดตามความเหมาะสม ในช่วงเช้าวันรุ่งขึ้นชาวบ้านก็จะเตรียมสำรับกับข้าวมาใส่บาตร จุดประสงค์คือการขอฝนมาทำการเกษตร ให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีแต่ความสุข ไม่ให้มีเหตุร้ายแรงใดๆ เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ประเพณีแห่งธงสงกรานต์

เป็นประเพณีโบราณของกลุ่มชนชาวลาวเวียงจันทร์ ที่อพยพมาอยู่บ้านหนองขาม วันแรกก่อนวันสงกรานต์ ผู้สูงอายุและผู้นำชุมชนร่วมปรึกษาหารือว่าจะสงน้ำพระวันไหน พอได้วันแล้วชาวบ้านก็จะปรึกษากันว่าปีนี้ เราจะไปบอกบุญทางหมู่บ้านไหนดี เพราะเราต้องนำเงินที่ออกมาไปทำพุ่มผ้าป่าทางธง บางปีก็ไป 3 วัน บางปีก็ 2 วัน แล้วแต่โอกาส ถึงวันประเพณีสงกรานต์ แห่งธงช่วงเช้าจะต้องมีคนเตรียมไปตัดไม้ไผ่สี่สูกที่ลำต้นตรงสวย จำนวนหนึ่งลำเพื่อจะทำคันทง ส่วนผืนธงส่วนมากก็จะทำด้วยผ้าสบง จีวรที่เป็นของใหม่ จะประดับตกแต่งผ้าธงด้วยดอกไม้สดสวยงาม ในช่วงที่ทำผืนธงอยู่ ชาวบ้านก็จะร่วมเล่นสงกรานต์กันอย่างสนุกในบริเวณงานพอถึงเวลาประมาณ 4 โมงเย็น ชาวบ้านก็จะร่วมแห่คันทงไปที่วัดโดยจะมีแคนวงแห่ไปยังวัด ชาวบ้านจะร่วมรำรำกันอย่างสนุกสนาน พอถึงวัดก็เวียนรอบพระอุโบสถหรือศาลา ประมาณ 3 รอบและพระท่านจะทำพิธี ยกธงปัก ชาวบ้านก็ยกธงขึ้น พร้อมโห่ร้องรำรำกัน รุ่งเช้าอีกวัน ชาวบ้านก็จะมาร่วมทำบุญกันอีกรอบเป็นการฉลองธง เป็นอันเสร็จพิธี

ประเพณีสราทลาว หรือประเพณีแก้ห่อข้าว

เรียกอีกอย่างว่าวันแก้ห่อข้าวลาวเวียง เป็นประเพณีของชาวลาวเวียงบ้านหนองขาม ที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณ เป็นงานบุญที่ชาวลาวเวียงจะได้ทำบุญด้วยกระยาสราทหรือคนชาวลาวเวียงเรียกว่า ข้าวตอก จะทำบุญในวันพระขึ้น 15 ค่ำเดือน 10 ของทุกปี ชาวลาวเวียงเชื่อว่าในวันนี้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วจะได้มารับส่วนบุญส่วนกุศลในวันนี้ก่อนวันพระ 1 วัน ชาวบ้านก็จะรวมกันในกลุ่มเครือญาติ ครัวใหญ่ก็จะมาร่วมทำข้าวตอกกันเมื่อทำเสร็จก็จะแบ่งไว้สำหรับทำบุญส่วนหนึ่งและอีกส่วนแบ่งญาติพี่น้องไปรับประทานกัน เช้าวันรุ่งขึ้น ชาวบ้านก็เตรียมอาหารคาวหวานและข้าวตอกไปทำบุญที่วัดและอีกส่วนหนึ่งจะเตรียมอาหารคาวหวาน ผลไม้ ข้าวตอก เตรียมไปเช่นไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปให้มารับของเช่นไหว้ หรือชาวลาวเวียงจะเรียกติดปากว่าสราทลาว หรือมือแก้ห่อข้าว

ศิลปหัตถกรรมลาวเวียง

ลาวเวียงเป็นกลุ่มคนที่ยังคงเอกลักษณ์ในเรื่องของศิลปะภูมิปัญญาเกี่ยวกับผ้าทอและเครื่องจักสานเพื่อใช้สอยในครัวเรือน ผ้าทอถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งประเภท "นุ่ง" ที่ต้องสวม ใส่ พัน โปก และประเภท "ห่ม" ที่เกี่ยวกับนั่ง หนุน อิง และนอน และใช้ในงานบุญ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ผ้าทอจากจะมีสีสันสวยงามประกอบด้วย สีแดง สีขาว สีเหลือง สีเขียว สีส้ม หรือสีหมากสุก และมีลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลายช้าง ลายพินปลา ลายปีกกา ปีกไก่ ลายหงส์ ลายดอกแก้ว เป็นผ้าที่ใช้ฝ้ายทอเป็นส่วนใหญ่เพื่อความทนทานในการใช้งาน ผู้หญิง แต่งกายด้วยเสื้อทอจากผ้าฝ้ายย้อมครามหรือย้อมดำ คอกลมติดคอหรือคอตั้ง ผ้าหน้าติดกระดุมเสื้อ แขนกระบอกหรือแขนยาว หรือเสื้อคอกระเช้า เสื้อห้าตะเข็บหรือใช้ผ้าแถบพันตัว และมีผ้าชิ้นฝ้ายมัดหมี่ย้อมคราม

1318901555

เป็นเครื่องนุ่งห่ม ผู้ชายจะแต่งกายด้วยเสื้อ กางเกงขาก๊วย ทอด้วยผ้าฝ้ายย้อมคราม หรือย้อมจากเปลือกต้นคาง มีผ้าขาวม้าเคียนเอว

เสื้อกทาลาวเวียง

การทอเสื้อกท เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชนที่ใช้เวลาวางจากการทำไร่ทำนามาถักทอ โดยใช้วัตถุดิบภายในชุมชนคือต้นกกที่ชาวบ้านปลูกเอง นำมาแปรสภาพเป็นเส้น ย้อมสี แล้วสานทอเป็นผืน ซึ่งก็ที่ใช้ทอเสื้อของชาวลาวเวียงบ้านหนองขาม จังหวัดนครปฐม เป็นแบบแนวตั้ง และเวลาทอจะใช้กทที่กำลั้งชั้นเพราะเมื่อเวลาแห้งเสื้อจะทอแน่นได้เต็มผืนพอดี เสื้อกทนนำมาปูรองนั่งหรืออาจนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อีกทาง อีกทั้งยังเป็นการสืบสานศิลปหัตถกรรมของชาวลาวเวียงให้คงอยู่ไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลานและพัฒนาต่อยอดตลาดขายให้มีความสวยงามยิ่งขึ้นไป

4. ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มจีน

เป็นชาวจีนที่เดินเรือสำเภาเข้ามาในประเทศไทยแล้วมาตั้งถิ่นฐานที่บางหลวง เป็นเวลากว่า 100 ปีมาแล้วอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนทำการค้าขายและได้นำศิลปวัฒนธรรมประเพณีจีนเข้ามาด้วย ทั้งการแต่งฉลองตรุษจีน ดนตรีจีนหล่อโก้ว โรงเจบัวนฮกตั้ง ศาลเจ้าแม่ทับทิม มีขนมที่ขึ้นชื่อคือ ขนมซุนเปี้ยะ และที่ตลาดบางหลวงยังคงเอกลักษณ์ของชาวจีนได้เป็นอย่างดี มีอาคารเป็นเหล่าแต่ไม่เป็นที่ร้านค้าขายสินค้าต่างๆ ร้ายยาจีนสมุนไพร ร้านทำฟันปลอม โรงตีเหล็กโบราณ และวิกหนังเก่า สิ่งต่างๆ เหล่านี้ยังคงดำรงอยู่สืบทอดรุ่นต่อรุ่นเพื่อสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามต่อไป

ศิลปวัฒนธรรมจีนบางหลวง

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนเก่าแก่ อายุกว่า 100 ปีที่ยังคงสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีให้เห็นตลอดทั้งปี เช่น เทศกาลตรุษจีน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ คนในชุมชนจะรวมตัวกันจัดทางสีแดง ที่มีการเย็บปักเป็นอักษรภาษาจีน เป็นคำ หรือข้อความที่เป็นมงคล 4 คำ เช่น มั่งมีศรีสุข ร่ำรวยเงินทอง อายุมั่นขวัญยืน โชคดีมีสุข โดยให้ผู้หญิงแต่งชุดกี่เพ้าเป็นผู้เชิญธงจัดเป็นขบวน แล้วแห่รอบตลาดบางหลวง ในขบวนประกอบด้วย ขบวนคณะสิงโต ขบวนอัญเชิญเทพเจ้า ขบวนแห่ของมงคลต่างๆ คณะดนตรีจีน (หล่อโก้ว) และมีการนำส้ม อันเป็นผลไม้มงคลมาอามวยพรแก่เจ้าของบ้านที่ขบวนแห่เคลื่อนผ่านให้เกิดความโชคดี ช่วงเดือนมีนาคม เป็นการฉลองวันเกิดเจ้าแม่ทับทิม มีการแห่เจ้าแม่ทับทิม การไหว้ด้วยน้ำชา ขนมมงคล และการแสดงจ๊ว ช่วงเดือนธันวาคม เป็นเทศกาลขอบคุณเทพเจ้า ที่ทำให้ชีวิตเจริญรุ่งเรืองและปกป้องคุ้มครองชาวตำบลบางหลวงให้ปลอดภัยมีความสุข

5. ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มมอญ

ชุมชนมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นกลุ่มคนมอญปากเกร็ดที่ย้ายมาตั้งถิ่นฐานอยู่บนเกาะเกร็ด มีการดำเนินชีวิตแบบเกษตรกรรม และประกอบอาชีพผลิตเครื่องปั้นดินเผา เนื่องจากมี

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

สภาพดินเหมาะสมในการทำเครื่องปั้นดินเผา เอกลักษณ์เฉพาะของชาวมอญ เช่น เครื่องปั้นดินเผา อาหาร นาฏศิลป์ และดนตรี เป็นต้น อาหารที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ข้าวแช่ ขนมจีน หน่อกล้วย เครื่องปั้นดินเผามีทั้งแบบที่ใช้ในชีวิตประจำวันและแบบสวยงาม เรียกว่า หม้อน้ำลายวิจิตร ทางดนตรี มอญที่โดดเด่นคือ วงปี่พาทย์มอญ เป็นที่นิยมของนักฟังเพลงไทยเดิมมาทุกยุคทุกสมัย อีกทั้ง มอญรำ เป็นนาฏศิลป์ชั้นสูงและเก่าแก่ของมอญ มักแสดงในวันสำคัญๆ เช่น ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง รำ หน้าศพ คนมอญเรียกการแสดงนี้ว่า ปัวฮะเป็น ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ชาวมอญ จะนิยมแห่ธงตะขาบ และการสร้างเสาหงส์เพื่อเป็นพุทธรูป ประเพณีการจุดลูกหนู ตักบาตรดอกไม้ เป็นต้น

งานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา

แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ประเภทเครื่องใช้ และประเภทสวยงาม (หม้อน้ำลายวิจิตร) การผลิตเริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน การปั้น การแกะลาย การเผา และนำออกจำหน่ายเอง ในปัจจุบัน เครื่องปั้นดินเผามีความนิยมจากนักท่องเที่ยวลดลง รวมทั้งวัสดุในการผลิตหายากยิ่งขึ้น มีราคาแพง จึงทำให้เครื่องปั้นดินเผามีราคาที่สูงขึ้น ผู้ซื้อสินค้าลดน้อยลง ชาวชุมชนเกาะเกร็ดจึงหันไปประกอบอาชีพอื่นเสียส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้โรงปั้นเหลืออยู่เพียงไม่กี่โรง ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน กลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาขึ้นเพื่อสืบสานงานเครื่องปั้นดินเผาที่ยังเอกลักษณ์ของชาวมอญไว้

รูปแบบและลวดลายของเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด เป็นการเลียนแบบของเดิมในอดีตจากตำราหรือจากความเชื่อ ความศรัทธา เช่น ลักษณะรูปทรง จะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนฐาน ส่วนตัว และส่วนฝา ลักษณะเป็นทรงโกฏี ทรงมะเฟือง ทรงพิกทอง ทรงตุ่ม เป็นต้น ส่วนลวดลายจะเป็นลายจากธรรมชาติ ลายดอก ลายกรวยเชิง ลายกระจัง ลายบัว

6. ศิลปวัฒนธรรมกลุ่มไทยพื้นเมือง

ชุมชนดอนไถ่ดี จังหวัดสมุทรสาคร เป็นตัวอย่างในงานศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีมาตั้งแต่โบราณที่มีความสวยงามแสดงถึงวิถีวัฒนธรรม รสนิยม และเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งเมื่อก่อนเครื่องเบญจรงค์นั้นเป็นเครื่องปั้นเคลือบที่เขียนลายโดยวิธีลงยาจากประเทศจีน แต่เครื่องเบญจรงค์นั้นยังไม่ใช่ที่ต้องการของคนไทย จึงมีผู้สั่งทำเครื่องเคลือบจากจีนโดยกำหนดให้เป็นรูปทรงภาชนะไทยต่างๆ เกิดความสวยงามยิ่งขึ้น จึงทำให้เครื่องเบญจรงค์นั้นเป็นที่นิยมในประเทศไทยเรื่อยมา คำว่า “เบญจรงค์” เป็นการเรียกตามแบบไทย “เบญจ” แปลว่า ห้า “รงค์” แปลว่า สี โดยห้าสี จะประกอบไปด้วยสีดำ สีขาว สีเหลือง สีแดง และสีเขียว และมีสีรองอย่างสีชมพู สีม่วง สีน้ำตาลแสด โดยในประเทศไทยนั้น มีหมู่บ้านๆ หนึ่ง เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการยกย่องทั้งการเขียนลวดลายโบราณและลายสมัยใหม่ได้อย่างประณีตและเต็มไปด้วยเอกลักษณ์ศิลปะ เป็นหมู่บ้านหัตถกรรมที่เกิดจากความร่วมมือกันภายในชุมชนอย่างแข็งขัน นั่นคือ “หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ดี”

1318901555

หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อีได้รับรางวัลสินค้าระดับ 5 ดาว เมื่อปี พ.ศ. 2546 รางวัลชุมชนดีเด่นทางด้านการท่องเที่ยว เมื่อปี พ.ศ. 2550 และรางวัลอื่นๆ อีกมากมาย จึงเป็นสิ่งที่รับประกันถึงคุณภาพของเครื่องเบญจรงค์และหมู่บ้านแห่งนี้เป็นอย่างดี เครื่องเบญจรงค์ที่นี้ถือได้ว่าสวยงาม และมีเอกลักษณ์อันโดดเด่นของลวดลายที่เสนอเรื่องราววิถีชีวิตความเป็นไทยได้อย่างประณีตสวยงามและทรงคุณค่า น่าสะสม และถือว่าเป็นมรดกประเทศชาติที่น่าหวงแหน และอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่บ้านคูเมืองสมุทรสาคร

กระบวนการผลิตเครื่องเบญจรงค์ของหมู่บ้านดอนไก่อียังคงอนุรักษ์การผลิตในรูปแบบของโบราณเป็นหัตถกรรมเชิงประณีตที่ใช้มือทำเท่านั้นปราศจากเทคโนโลยีและเครื่องจักรใดๆ ขั้นตอนการทำมีรูปแบบที่ชัดเจน คือ 1. ปั้นดิน ขึ้นรูปเครื่องเบญจรงค์ และตากให้แห้ง 2. ชุบน้ำยาเคลือบ แล้วนำไปเผา 3. นำเครื่องเบญจรงค์ที่เป็นสีขาวจากเคลือบมาเขียนลายเส้นสีทอง 4. ลงสีบนเคลือบตามที่ต้องการ 5. วาดทอง และ 6. นำเข้าเตาเผาด้วยอุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส มีการเปลี่ยนแปลงในด้านอุปกรณ์และวัตถุดิบเพื่อสอดคล้องกับการผลิตที่ได้มาตรฐานและรวดเร็วขึ้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์จนมีการตกผลึกทางความคิดและนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรมที่ทรงคุณค่าบนพื้นฐานแห่งปัญญา

หมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อี มีร้านเบญจรงค์มากลุ่มอยู่ด้วยกัน ซึ่งละร้านก็มีเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นของตัวเอง

อุไรเบญจรงค์ คุณป้าอุไร แต่งเอี่ยม เป็นประธานกลุ่มหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อี และเป็นเจ้าของเรื่องราวกว่าจะเป็นหมู่บ้านเบญจรงค์ทุกวันนี้ รูปแบบเบญจรงค์ของคุณป้า นั้น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยจะเน้นเบญจรงค์ที่มีลวดลายโบราณในสมัยรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 5 แต่มีการออกแบบลวดลายใหม่ๆ เพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณี เช่น ลายตลาดน้ำ และการละเล่นสงกรานต์

หนูเล็กเบญจรงค์ จะมีจุดเด่นคือ เบญจรงค์พุทธประวัติ ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายไม้เลื้อย ลายจักรีและภาพศิลปะที่ใช้เทคนิคการเขียนลายแบบเบญจรงค์ที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้บ้านของคุณป้าหนูเล็กยังเป็นบ้านที่ร่มรื่น น่านั่งพัก

แดงเบญจรงค์ จะเป็นเครื่องเบญจรงค์ที่ถูกออกแบบเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น นาฬิกา กรอบรูป พวงกุญแจ และผลิตภัณฑ์สำหรับสปา เป็นต้น นอกจากนี้ภายในบ้านยังมีห้องสรงและห้องสวยที่สมเด็จพระเทพฯ เคยเสด็จมาประทับ

ปานรดาเบญจรงค์ มีเครื่องเบญจรงค์มากมายแล้วยังมีโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีประสบการณ์และเยี่ยมชมการลงสีของเครื่องเบญจรงค์ได้

สังวาลย์เชรามิก คุณลุงสังวาลย์คอยปั้นเครื่องดินออกมาเป็นรูปทรงต่างๆ ประณีตและสวยงามเพื่อส่งต่อให้ช่างพื้นที่เบญจรงค์แต่ละบ้านได้ลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบ้าน

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

2) ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ปราชญ์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันในชุมชน 2) ความต้องการจำเป็น และ 3) การจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในชุมชน

1.1 ศิลปวัฒนธรรม

1.1.1 ลักษณะของศิลปวัฒนธรรม

- ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้แก่ ไทยทรงดำ ลาวครั่ง ลาวเวียง ลาวโซ่ง จีนมอญ และไทยพื้นเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม งานบุญต่างๆ ในจังหวัด ดังที่ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้กล่าวว่า

“ วัฒนธรรมภาคกลางเป็นเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม ศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีงานบุญต่างๆ ในจังหวัดนครปฐม มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ คือ ลาวเวียง ลาวครั่ง ไทยดำ มอญ จีน”

- ปราชญ์ชุมชนได้อธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่นำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้แก่ ผ้าขึ้นลายแตงโม ผ้าสำหรับตัดผ้าถุง ผ้าคล้องคอ, ผ้าชิ้น ผ้าขาวม้า ยาม เสื้อตัดเย็บ, ผ้าพิมพ์ลาย ธงสงกรานต์ เครื่องแขวนไว้หน้าบ้าน, บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้ ขนมนุ่นเปียะ โน้ตดนตรีจีนโบราณ, ดินเหนียว และเครื่องถ้วยเบญจรงค์

- ประเพณีที่มีงานศิลปะเข้าไปเกี่ยวข้องได้แก่ ประเพณีแห่ธงสงกรานต์ รองลงมาคือประเพณีอินกอนพ็อนแคน, งานทอดกฐิน มีการแต่งตัวชุดชาติพันธุ์, งานตรุษจีน, งานลอยกระทง และประเพณีเกี่ยวกับมอญ

- นักศิลปศึกษาได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “ศิลปวัฒนธรรมอยู่ในชุมชน วัด สถานที่สำคัญทางความเชื่อ สถานที่ส่วนกลาง รวมทั้งวิถีการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของไทยที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ที่มีความจำเพาะในแต่ละประเพณี”

1.1.2 ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม

- ศิลปะชุมชนในสภาพสังคมปัจจุบันมีลักษณะพิเศษคือ มีการนำรูปทรงของศิลปวัตถุในแต่ละชุมชนมาเกี่ยวข้อง ที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่นนั้น และ ศิลปะชุมชนสะท้อนวิถีชีวิตอ่านของผู้คน ความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ดังที่ศิลปิน นักออกแบบได้กล่าวว่า

“มีการนำรูปทรงของศิลปวัตถุในแต่ละชุมชนมาเกี่ยวข้อง เช่น รูปทรงของห้องที่เป็นงานจักสานมาทำเป็นงานศิลปะร่วมสมัยที่มีการสะท้อนความเป็นท้องถิ่นนั้น”

“ศิลปะชุมชนสะท้อนวิถีชีวิตอ่านของผู้คน ความเชื่อ คาสนา ศิลปะเป็นตัวสะท้อนวัฒนธรรม เช่น ศิลปะคอนกรีตที่ภาคใต้ที่ให้เด็กๆ เพ้นท์เกราะกันกระสุน สะท้อนถึงความอันตรายในชีวิต ความงามที่เศร้า”

- ในการทำงานศิลปะชุมชนแต่ละครั้งมีการศึกษาข้อมูลของชุมชน โดยศึกษาว่าแต่ละชุมชนมีงานศิลปะอะไรบ้าง วัสดุที่ใช้ในการทำงานศิลปะหัตถกรรม ก่อนลงพื้นที่จริง และ หาข้อมูลพื้นฐานประวัติศาสตร์ และลงพื้นที่จริง

- ประสพการณ์ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน ได้แก่ โครงการเกี่ยวกับแรงงานเด็ก โครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา โครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก พื้นที่สร้างสรรค์ และสื่อสร้างสรรค์ และ กิจกรรมพัฒนาเด็ก โดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูชุมชน

- นักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดหรือศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่น่าสนใจ คือ ประวัติความเป็นมาของชุมชน

“ประวัติความเป็นมาของชุมชน ประเพณีแห่พ่อปู่ สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้รู้สึกว่าคุณค่าการวาดภาพบนกำแพง เล่าเรื่องราว”

1.2 กิจกรรมของชุมชน

1.2.1 รูปแบบการจัดกิจกรรม

- ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ส่วนใหญ่อยู่ใน OTOP สินค้าชุมชนที่มีการประเมินคุณภาพ เป็นการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านเพื่อผลิตสินค้าจำหน่าย ดังที่ปราชญ์ชุมชนกล่าวว่า “สินค้าชุมชนมีพวกเครื่องจักสาน ผ้าทอ ย่าม แล้วก็ผ้าขาวม้า”

“เป็นงาน OTOP เช่น ครอบแก้วมงคลศิลป์ เรือจำลอง เครื่องปั้นดินเผาที่เลียนแบบงานโบราณ หม้อสามขา ตะเกียงโบราณ”

“เน้นที่ใช้สอย เช่น ผ้าคลุมเตียง ผ้าคลุมหัวนอนในงานบวช ในวัดหลายมีความเชื่ออยู่”

- คนที่เข้าร่วมกิจกรรมคือ วัยเด็ก วัยกลางคน วัยผู้สูงอายุมาร่วมแสดงศิลปวัฒนธรรม มีการแต่งกายตามกลุ่มชาติพันธุ์ มาร่วมเปิดงานร่วมกันทำให้เกิดความสามัคคี

- กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่มีในชุมชน คือ งานองค์พระปฐมเจดีย์ งานมหาธีรราชเจ้า และงานประเพณีไทยทั่วไป เช่น แห่เทียนพรรษา ลอยกระทง สงกรานต์ เป็นต้น

- ครู อาจารย์ที่สอนศิลปะได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน คือ เป็นผู้สังเกตการณ์ และนำนักเรียน นักศึกษาไปช่วยจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม

- ประสพการณ์ในการมีส่วนร่วมสร้างศิลปะชุมชน คือ ได้ข้อความรู้จากชุมชน เช่น บ้านคูบัว ได้รู้เกี่ยวกับการทอ จก ย้อมสี ปราชญ์ชุมชนร่วมอธิบายถึงลวดลายต่างๆ ความเป็นมา และ ทำศิลปะ

1318901555

บำบัดกับคนหูหนวก ทำให้เข้าใจบุคคลกลุ่มพิเศษ, เป็นที่ปรึกษา OTOP, SME, ผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่ได้ลงทะเบียนกับรัฐ ทำให้เห็นวิถีคิดของแต่ละจังหวัด

1.2.2 การเตรียมงาน

- ในการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมแต่ละครั้ง นักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ได้กล่าวว่ามีคนหลักๆ อยู่ 7 คน แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ดังนี้ 1.ฝ่ายลงทะเบียน 2.ฝ่ายประสานงาน 3.ฝ่ายสื่อ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ 4.ฝ่ายเตรียมอุปกรณ์ 5.ฝ่ายจัดสถานที่ 6.ฝ่ายกิจกรรม 7.ฝ่ายคิวเวที (พิธีกร, การแสดง, คุมเครื่องเสียง, คิว) ที่เหลือรับอาสาสมัครเข้ามาร่วมด้วย และ/หรือ กลุ่มแกนนำ ประมาณ 6 -10 คน แบ่งหน้าที่เป็นฝ่าย 1.ฝ่ายประสานกับชุมชน 2.ฝ่ายเตรียมการ สถานที่และอุปกรณ์ 3.ฝ่ายประสาน ผู้นำชุมชน 4.ฝ่ายดูแลเด็กที่เข้าร่วม และต้อนรับ ซึ่งแต่ละฝ่ายรับอาสาสมัครไม่จำกัดคน

- ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชนสำหรับเด็กประถมศึกษา คือ ครึ่งวัน หรือ หนึ่งวัน

- ลักษณะกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่เคยจัด คือ กิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพ อาหาร ศิลปะกับเด็ก Workshop การแสดงของเด็ก และ 1.สำรวจฐานคิดชุมชน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ 2.การมีส่วนร่วม กับชุมชน ถ้ามองความคิดเห็นกับชุมชนว่าจะเข้าร่วมด้วยหรือไม่ มีส่วนร่วมช่วยอะไรได้บ้าง โดยตั้งตัวแทนชุมชนมาร่วมวางแผนกัน 3.การพัฒนาเยาวชน ผ่านกระบวนการเพื่อให้เกิดคุณค่า ลงไปสำรวจ ค้นหาประวัติศาสตร์แล้วกลับมาปล่อยให้เด็กคิดและทำ

1.3 การถ่ายทอดความรู้

1.3.1 การปฏิบัติการของชุมชน

- แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ที่ยังคงสืบสานเอกลักษณ์เรื่องราวท้องถิ่น ในนครปฐมมีเยอะมาก ดังที่ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้กล่าวว่า

“ในนครปฐมมีเยอะมาก เช่น ศาลเจ้าพ่อของลาวครั้ง เป็นแหล่งความรู้ ความเชื่อ ที่ทุ่งสีหลง, ลำเหย หรือพิพิธภัณฑน์ของลาวเวียง หนองขาม เป็นต้น “

“2 – 3 ปีที่ผ่านมาจังหวัดมีการส่งเสริมโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ให้จัดกิจกรรมฟื้นฟู ส่งเสริม สืบทอด ถ่ายทอด เช่น วัดสำโรง บ้านโรงหวด ศรีมหาโพธิ์ บ้านลานแหลม บ้านศาลาดิน เป็นต้น”

“มีพิพิธภัณฑน์ท้องถิ่น 50 แห่งในจังหวัดนครปฐม แจ่งเขตพื้นที่ให้พาเด็กไปศึกษา จัดอบรม เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ทำเป็นฐานการเรียนรู้ ตามโรงเรียนหรือให้โรงเรียนต่างๆ มาเข้าร่วม กิจกรรม”

- ในชุมชนมีจำนวนผู้รู้หรือปราชญ์ท้องถิ่นที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมได้อย่างเพียงพอ

1318901555

- วัตถุประสงค์ที่สามารถนำมาสร้างสรรค์งานทางศิลปวัฒนธรรมนั้นในชุมชนไม่มี รับมาจากกลุ่มอื่นในจังหวัดหรือต่างจังหวัด แล้วเอามาแปรรูปอีกที

“วัตถุประสงค์นำเข้ามาจากจังหวัดอื่น เส้นฝ้าย ไหม แต่ว่าย้อมสีมัดหมี่เอง เพื่อฟื้นฟูเอกลักษณ์ มีการทำ MOU กับกลุ่มชาติพันธุ์ในเครือข่าย เช่น ชัยนาท สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ได้ประมาณ 3 ปี มีการแลกเปลี่ยนวัตถุประสงค์กัน”

“รับดินเหนียวจาก 3 จังหวัด คือ จังหวัดระยอง, สุราษฎร์ธานี, ลำปาง ที่ผสมมาแล้ว แล้วนำมาผลิต ประยุกต์ แปรรูป สีเขียนลายมาจากต่างประเทศ”

- ชุมชนมีผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน โดยสอนการทำงานศิลปหัตถกรรม เช่น งานจักสาน งานทอผ้า เครื่องปั้นดินเผา และ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติหมู่บ้าน

“ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ชุมชน ส่วนใหญ่มักจะอายุเยอะ เช่น คนที่สอนถักโครเชฟัสไบ ก็อายุ 60 ปีกว่า อีกคนที่ทำจักสานก็อายุ 90 ปี”

“มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติหมู่บ้าน และศิลปะการแสดงของลาวครั้ง”

“มีการถ่ายทอดรุ่นหลัง ฝึกงานเขียน งานลงสี ส่งเสริมคนในชุมชนและต่างจังหวัด รับเป็นสมาชิกหากงานามีคุณภาพ”

“มีหลายท่าน เช่น ป้านัน ให้ความรู้เรื่องการจักสาน นำพร สอนการเย็บผ้า ป้าอุบลสอนปักลาย มีการให้ความรู้เรื่องงานจักสานจากทางมะพร้าวทำเป็นหมวก รวมทั้งเรื่องอาหาร เช่น แกงฝ้า ขนมหุ้นแป้งสดสูตรโบราณ”

- ในชุมชนมีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม โดยมีการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนให้กับเด็ก เชิญวิทยากรไปสอนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม การฟ้อนรำ ภาษา และภูมิปัญญา

“มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ประมาณ 3 ปีแล้ว สอนเกี่ยวกับภาษา การฟ้อนแคน ทำรำต่างๆ ของไทยดำ ให้กับเด็กป. 3 - ป. 6”

“ส่วนใหญ่โรงเรียนมีการเรียนการสอนแล้วเชิญไปเป็นวิทยากร”

“ในโรงเรียนมัธยมศึกษามีรายวิชาเพิ่มเติมสอนเกี่ยวกับประเพณีแห่งสงกรานต์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนโรงเรียนประถมศึกษาเป็นวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เชิญปราชญ์ไปสอนในโรงเรียน”

“จัดอยู่ในรูปศูนย์การเรียนรู้ เป็นพิพิธภัณฑ์ ผ้าทอโบราณ ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้”

- การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในชุมชน เป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ เฉพาะในกลุ่มที่สนใจ

“มีจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เช่น บ้านสระสี่มุมเป็นของลาวโซ่ง ลำเหยเป็นเรื่องดนตรี มีการสอนแบบการศึกษานอกโรงเรียนให้กลุ่มที่สนใจ สอนงานศิลปหัตถกรรมเช่น เย็บ ปัก สาน”

1.3.2 การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน

- งานศิลปวัฒนธรรมมีความสำคัญกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ทราบประวัติความเป็นมาในอดีต และการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเขาจะได้อธิบายว่าชุมชนมีอะไรดี เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้

- การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในชุมชน เคยจัด ก่อนไปสถานที่จริง อธิบายในห้องเรียนก่อนว่าแต่ละสถานที่เรียกว่าอะไร และข้อปฏิบัติในการไปนอกสถานที่ ปัญหาที่พบ คือเด็กเล็กมีความสนใจสั้น กิจกรรมไม่น่าสนใจ และให้ผู้เรียนวาดภาพระบายสีเรื่องในท้องถิ่นของเรา, อาชีพในชุมชน, ประเพณีในชุมชน, งานปั้น, ออกแบบโต๊ะเก้าอี้รูปแบบใหม่ๆ เพราะเกี่ยวข้องกับอาชีพในชุมชน ในช่วงเริ่มต้นมีปัญหาการออกแบบ ครูช่วยแนะนำ

- แนวทางการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการนำศิลปวัฒนธรรมชุมชน มีสอนอยู่แล้ว จบป.6 ควรรู้ที่มาของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีตัวอย่างอธิบาย ชิงงานจริง ประวัติความมา

- การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม โดยพาผู้เรียนไปในสถานที่จริง ทำกิจกรรมศิลปะ ดูรูปแบบงานศิลปะ

- กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมคือ อธิบายในห้องเรียนก่อน แล้วค่อยลงพื้นที่เก็บข้อมูล มาเล่าให้เพื่อนฟัง และ ลงพื้นที่ เยี่ยมชม ลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะ

- ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน มีการนำกิจกรรมศิลปะเข้าไปใช้พัฒนาพื้นที่ชุมชน โดยใช้ศิลปะ สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การคิด ออกแบบและลงมือทำ

- มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน มีการประชุมสรุป สะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ข้อดี ข้อเสีย แนวทางแก้ไข ดังนั้นการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ได้กล่าวไว้ว่า

“มีการประชุมสรุป คุยหลังเสร็จงาน ไม่นานเกินจากวันที่จัดงาน เขียนในกระดาษแผ่นใหญ่ ให้เห็นกันได้หมดทุกคนเพื่อเป็นข้อตกลงในที่ประชุม รวมทั้งการวางแผนกับชุมชน ทำให้เกิดความชัดเจนทุกฝ่าย”

2. ความต้องการจำเป็น

2.1 การปลูกฝังผู้เรียน

2.1.1 ความสำคัญของการปลูกฝังผู้เรียน

- การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในชุมชนมีความสำคัญกับผู้เรียนมาก ควรให้เด็กได้รู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นสิ่งบ่งบอกอัตลักษณ์ชุมชน และควรสอนให้ผู้เรียนรักถิ่นฐาน มีจิตสำนึก เห็นคุณค่า รู้และตระหนักว่าจะทำอย่างไรให้ศิลปวัฒนธรรมคงอยู่ และพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมให้มีชีวิต ดังที่ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้กล่าวไว้ว่า

“มีความสำคัญกับผู้เรียนมาก ศิลปวัฒนธรรมส่วนใหญ่อยู่ในรายวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น เป็นแบบภาพกว้างของประเทศ ควรสอนให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ของตนเอง ยิ่งถ้าโรงเรียนไหนมีกลุ่มชาติพันธุ์อยู่แล้วโรงเรียนเห็นความสำคัญก็นำมาใช้ โดยครูผู้สอนเห็นความสำคัญกับการเชื่อมโยงกับชุมชน เชิญปราชญ์เข้ามาสอน ซึ่งมันมีตัวชี้วัดในการประเมินสถานศึกษาที่ได้มาตรฐานเกี่ยวกับการใช้ชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรมาจัดการเรียนการสอน”

- ความจำเป็นในการนำศิลปวัฒนธรรมชุมชนมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมควรจัดทำเป็นหน่วยศิลปะท้องถิ่น แล้วแตกประเด็นเพื่อศึกษาเชิงลึก และ รูปแบบผลงานในอนาคตจะเปลี่ยนไป เพราะมีเทคโนโลยีมาช่วย เราต้องสอนให้เด็กคิดเป็นก่อน ซึ่งควรให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม มีเรื่องราว

“การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ผู้สอนจะต้องเชื่อมโยงให้เกิดความชัดเจนในเรื่องศิลปวัฒนธรรม อาจทำให้เป็นการศึกษาเส้นทางศิลปะ ให้เด็กเป็นมัคคุเทศก์น้อย และให้ผู้เรียนเอาศิลปะมานำความเป็นชาติของตัวเองเพื่อปกป้องบอกศิลปวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของเรา”

- หลักสูตรการเรียนรู้อุทิศศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมืองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อผู้เรียน โดยในยุค Thailand 4.0 มุ่งเน้นนวัตกรรมภูมิปัญญาที่มีมานานแล้ว เด็กเกิดการเรียนรู้ชุมชน รื้อฟื้นภูมิปัญญา ต่อยอดจากสิ่งที่ได้รู้ การใช้สถานที่ที่อยู่เข้าไปสู่ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ส่งเสริมและแสดงออกมา และทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ถิ่นฐาน ทราบถึงปัญหาในยุคต่างๆ แล้วปรับปรุง พัฒนาพื้นที่ทางศิลปะท้องถิ่น

2.1.2 รูปแบบการจัดการให้กับผู้เรียน

- ประสบการณ์ในการพาผู้เรียนไปเรียนในแหล่งเรียนรู้ สถานที่จริงทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชน เคย พาไปในชุมชนใกล้ๆ โรงเรียน ไปชมงานศิลปะโดยมีการติดต่อไว้ล่วงหน้า แล้วให้ทำงานศิลปะ

- แนวทางในการจัดทำหลักสูตรศิลปศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมชุมชน นักศิลปศึกษาได้ให้แนวทางดังนี้

“จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เป็นหลักสูตรท้องถิ่น ที่ตั้งเรื่องของศิลปวัฒนธรรมเข้ามา เกิดความไม่เข้าใจของผู้จัดทำของครู เกิดการปรับเปลี่ยนมาตรฐาน ตัวชี้วัดการสอนให้เด็กรู้คุณค่า คือ 1. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับความเป็นชุมชน 2. ผู้บริหารต้องรู้ว่าอะไรคือจุดเด่นของชุมชน 3. ผู้บริหารต้องรู้ว่าวิถีชีวิตชุมชนเป็นอย่างไร 4. ศิลปวัฒนธรรมชุมชนคืออะไร ผู้บริหารต้องวางนโยบายชัดเจนออกมาเป็นหลักสูตรตอบสนองนโยบายชุมชน และครูผู้สอนที่ออกแบบหลักสูตรก็จะต้องมีความรู้เรื่องของชุมชน แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทางศิลปะในชุมชน สถานที่ บุคคล สิ่ง

1318901555

ต่างๆ เหล่านี้จะจัดการออกแบบอย่างไร ให้เชื่อมโยงกับผู้เรียนเพื่อสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าว่าชุมชนของตนเองมีอะไรดีในชุมชน”

“1. สร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียน ทั้งภาพและข้อมูล มากระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้ การเรียนรู้จากสถานที่จริงเกิดความตระหนัก รัก และเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรม 2. เก็บประสบการณ์นั้นมาเรียบเรียง เกิดความเข้าใจถึงตัวศิลปวัฒนธรรม สังคมชุมชนที่อยู่ 3. วิพากษ์การศึกษา แล้วสรุป”

- ถ้าต้องการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรม ต้องทำให้ผู้เรียนเข้าใจในงานศิลปวัฒนธรรม สัมผัสของจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้าน และกิจกรรมต้องเร้าความสนใจ เพราะเด็กมีความสนใจสั้น จะต้องมีการวนการเพื่อให้เด็กเข้าใจจริงและลงมือทำ

- ถ้าต้องการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ ควรมีตัวอย่างให้ผู้เรียนดู ปฏิบัติให้เห็นก่อน และผลักดันให้เด็กมีรากฐานของการเป็นนักวิจัย สืบค้น คิดจากสิ่งตัวเองได้เรียนรู้มา หาความรู้จากท้องถิ่น จดบันทึก ดูสถานที่จริง คุยสัมภาษณ์เป็น เพื่อนำความรู้มาประมวล

2.1.3 ข้อควรระวัง

- ถ้าต้องการนำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชวนเมืองไปใช้ ไม่น่ามีอุปสรรค ออกแบบให้เหมาะสมกับป.6 ครูต้องรู้ธรรมชาติ ศักยภาพของผู้เรียน ครูทำความเข้าใจกับปราชญ์ คุยเบื้องต้น ตกลงเนื้อหา ขอบเขต ซึ่งเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เชื่อมโยงสังคมในพื้นที่

- ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน โดยมีเด็กเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องฟังเสียงเด็กว่าเขาต้องการอะไร ผู้ใหญ่ไม่ควรบงำเด็ก ให้เขาแสดงความคิดเห็น แสดงออกอย่างเต็มที่ เขาจะเกิดกระบวนการเรียนรู้

- อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนออกแบบให้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นอยู่กับวินัยและความสามารถในการแต่ละบุคคล ศักยภาพตนเอง และเด็กออกแบบเป็นหรือไม่ พื้นฐานความรู้เด็กเป็นอย่างไร

2.2 การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2.2.1 การประสานงาน

- ครูผู้สอนควรมีการติดต่อประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมกับผู้เรียน โดยโทรศัพท์เพื่อติดต่อดนัดพบ คุยปรึกษาหารือกับปราชญ์กันก่อน แล้วจึงทำหนังสืออย่างเป็นทางการ รองลงมาคือ ครูหาข้อมูลก่อน ทำความรู้จักชุมชน ประสานงานกับคนหลักในชุมชน และโรงเรียนในชุมชนเพื่อให้แนวคิดในทิศทางเดียวกัน

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / revv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

- สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการทำงานร่วมกับชุมชนเกี่ยวกับการนำผู้เรียนเข้ามาเรียนรู้ในห้องเรียนของตนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพคือ ประเด็นที่จะให้เด็กศึกษา เป้าหมายของครูจะต้องบอกประชาชน และเด็กก่อนลงพื้นที่ ครูคิดกระบวนการ วิธีการเพื่อสร้างการเรียนรู้

- การติดต่อประสานงานในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมกับชุมชน ต้องศึกษาข้อมูลเรื่องที่เกี่ยวข้อง ศิลปะท้องถิ่น ว่าต้องการให้เด็กเรียนรู้เรื่องใดบ้าง พูดคุยเบื้องต้นกับเจ้าของสถานที่ก่อน แล้วทำหนังสืออย่างเป็นทางการ

2.2.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

- เยาวชนหรือผู้เรียนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เวลาที่มีกิจกรรมจะประสานงานไปที่โรงเรียนให้เด็ก ๆ มาร่วมกิจกรรม ความคิดเห็นรองลงมาคือ เด็ก ๆ แต่งกายตามกลุ่มชาติพันธุ์มาร่วมรำในงาน

- ประชาชนชุมชนมีส่วนช่วยสนับสนุนในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่ที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง ประชาชนช่วยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สาธิตการทำงานศิลปหัตถกรรม

“ประชาชนมีบทบาทในการถ่ายทอด และวัดเป็นจุดรวม ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้แตกต่างกันก็จะมาช่วยกันอธิบายได้ ประชาชนแต่ละคนจะถนัดแตกต่างกัน”

- การที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมของชุมชนมีข้อดี คือ 1. เด็กได้รู้เรื่องราวชุมชน 2. ตระหนักเรื่องราวชุมชน 3. กิจกรรมส่งเสริมคิดต่อยอดได้ 4. เด็กนำสิ่งที่เรียนรู้มาสร้างคุณค่าและมูลค่าได้ และ เป็นสิ่งสำคัญในการให้คนในชุมชนและผู้เข้าร่วมคือเด็กเกิดความรักและหวงแหนในอนาคต

- การเรียนในสถานที่จริงจะช่วยกระตุ้นเด็กได้ดี แต่ควรมีวิทยากรด้วยเพื่อดึงความสนใจ

“การได้ไปสถานที่จริง ปฏิบัติจริง เห็นจริง ทำได้ไม่ได้ไม่เป็นไรจะช่วยกระตุ้นเด็กได้ดี เพราะเด็กในปัจจุบัน ที่ไม่เคยใช้ฟู่กันมันจะไม่กล้าระบาย หรือแสดงภาพตัวอย่างให้เด็กดูแต่ยังไม่เห็นของจริง ซึ่งการเห็นของจริงได้ประโยชน์มากกว่า”

- การคัดเลือกสถานที่ในการเรียนรู้ศิลปชุมชนควรมีเกณฑ์ ดังนี้ 1. สถานที่นั้นมีอะไรให้เด็กได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม 2. มีผู้รู้หรือปราชญ์หรือไม่ 3. ความปลอดภัยของผู้เรียน

2.3 การต่อยอดองค์ความรู้

2.3.1 แนวทางการพัฒนานวัตกรรม

- ถ้าต้องการนำเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมมาสร้างพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยนำลวดลาย วิถีชีวิตหรือเอกลักษณ์ของเดิมมาประยุกต์ในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นมา ความคิดเห็นรองลงมาคือ ออกแบบให้มีความร่วมสมัย มีการแปรูปเป็นสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ของที่ระลึก ของฝากเพื่อให้เกิดการใช้งาน

“มีความพยายามอยู่ มีตัวอย่างของเกาะรัตนโกสินทร์ ที่ทางมหาวิทยาลัยศิลปากรได้มาให้ความรู้เกี่ยวกับการนำส้มโอของชุมชน ที่บ่งบอกความเป็นรัตนโกสินทร์ หรือกระเป่า เลื้อ คนที่ผ่านมาก็จะรู้ว่า เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนนี้ อย่างอื่นก็เช่น ผ้าของไทยดำ ทำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์อื่นคือกระเป่า โน้ตบุ๊ก กระเป่าผู้หญิง หรือเอาเสื้อเตยมาทำกระเป่าก็ต้องดูเรื่องความคงทนแข็งแรง การเอาผักตบชวา มาต่อยอดทำงานเดโคพาด พยายามต่อยอดให้กับชุมชน เน้นที่รากเหง้า มีที่มาที่ไปบอกได้ว่า สิ่งนี้มาจากอะไร บอกแรงบันดาลใจได้”

- หลักการคัดเลือกวัสดุในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลงาน ส่วนมากใช้ไหม ฝ้ายที่ทำจากสีธรรมชาติ ดูว่าแต่ละชุมชนมีความเหมาะสมอย่างไร และ ใช้วัสดุในท้องถิ่น สังเกตดูความต้องการสินค้าของกลุ่มลูกค้าไปในทิศทางไหนแล้วคัดเลือกวัสดุ เราอาจจะผสมวัสดุอื่นเข้าไปได้

- วิธีการหรือขั้นตอนในการออกแบบเกี่ยวกับการทำงานศิลปะชุมชน ใช้วัสดุเป็นตัวตั้งแล้วถึงจะเลือกวิธีการออกแบบแนวคิด มีการผสมวัสดุอื่นเข้าไปร่วมด้วย และศึกษาความรู้พื้นฐานของชุมชนนั้น สังเกตอย่างมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติจริง แล้วประมวลความรู้ที่ได้

“เช่น บางเลน ที่คลองนกรทะเล มีผักตบชวา บางคนใช้วิธีการถักเปีย ช่ยม เอามาประกอบรูปร่าง พอได้วัสดุเป็นตัวตั้งแล้วก็มาดูการออกแบบมีแนวคิด ไม่ได้อิงกับวิธีการสานแบบตายตัว อาจจะมีการผสมวัสดุอื่นเข้าไปร่วมด้วย พอมีโจทย์มาให้ เราก็มาออกแบบ”

“ศึกษาความรู้พื้นฐานของชุมชนนั้น ความรู้ของผู้ประกอบการ ชุมชน สังเกตอย่างมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติจริง แล้วประมวลความรู้ที่ได้ เราเป็นส่วนส่งเสริมโครงสร้างเท่านั้น อย่าคิดว่าตนเองเป็นตัวปรับเปลี่ยน”

2.3.2 โอกาสในการนำเสนอนวัตกรรม

นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือการท่องเที่ยวของจังหวัดได้แน่นอน ทำให้เด็กเข้าใจ เห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมชุมชน สำคัญที่กระบวนการที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้วิธีคิด เขาได้ติดตัวไป เป็นอาชีพได้ เด็กสามารถไปประยุกต์ทำอย่างอื่นต่อได้ และตอนนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมค่อนข้างจะดีมาก มีการ review สิ่งที่น่าสนใจคือความแปลกใหม่ ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ ยุคนี้การใช้สื่อมีความสำคัญมาก เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน

“สามารถประยุกต์ได้หลายอย่าง เช่น ปักผ้าลายลาวครั้งลงผ้าครอสติส แล้วเอาไปทำเป็นหมอนอิง กระเป่า เครื่องประดับต่างๆ ที่รองแก้ว ชุดบนโต๊ะอาหาร ถ้าต้องการให้เป็นผลงานของชุมชนจะต้องมีการทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบขึ้นมาก่อนแล้วค่อยเอาไปนำเสนอจังหวัดอีกที”

“ส่งผลแน่นอน เขามีproduct มีสื่อประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการแล้วสิ่งเหล่านี้มันจะไปชักคนมาดู คนยุคนี้สนใจสื่อonline หาความสุนทรีย์จากการเดินทาง แต่ในชุมชนต้องช่วยบริหารจัดการ เด็กร่วมกิจกรรมทำให้มีความน่าสนใจมากขึ้น”

3. การจัดการเรียนรู้

3.1 วัตถุประสงค์ (สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้)

หลักสูตรต้องทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ชิมซั๊บ เกิดความรักและหวงแหนมรดกชุมชน อนุรักษ์ ต่อยอดอย่างสร้างสรรค์ และ ควรเปิดกว้างทางความคิดให้กับผู้เรียน มีอิสระเต็มที่ แต่ควรเปิดกว้างทางความคิดในการออกแบบชิ้นงานและทำจริง และเด็กควรได้เรียนรู้จากสถานที่จริง เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับที่มาของกลุ่มชาติพันธุ์

“ต้องดึงประเด็นให้ได้ว่าอะไรคือเรื่องเด่น อัตลักษณ์ของชุมชน 1 2 3 มาวิเคราะห์ เรื่องไหนที่สามารถทำเป็นชิ้นงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้”

“1. ประโยชน์ของผู้เรียน สำหรับการศึกษาคู่ต่อม. 1 สิ่งเหล่านี้สามารถต่อยอดความคิดได้อย่างไร 2. นักเรียนป.6 มีความพร้อมมากพอสมควร เวลาลงชุมชนจะต้องดูแลใกล้ชิด 3. ความคิดเด็กเปิดกว้าง ให้อิสระเต็มที่ แต่ว่าเราคอยตะล่อมไม่ให้หลุดโลก มีแนวทาง ทิศทางให้กว้างๆ แต่เด็กมีสิทธิที่จะคิดนอกเหนือ แตกต่างได้”

“ควรศึกษาศิลปวัฒนธรรมจากในวัด บ้านที่ต่างๆ ที่มีมา แม้แต่สถาปัตยกรรม เรียนรู้จากสถานที่จริง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้โดยตรง เรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มาจากหลวงพระบาง ลงมาเรื่อยๆ กระจายอยู่ภาคกลาง”

3.2 เนื้อหาสาระ

3.2.1 ศิลปวัฒนธรรมชุมชน

เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนควรทราบคือ ประวัติศาสตร์ชุมชน รองลงมาคือ งานศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีชุมชน และ กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะของชุมชน

“1. ประวัติชุมชนเพื่อให้เด็กเห็นความสำคัญของพื้นที่ 2. อัตลักษณ์โดดเด่น เช่น อาหาร ภาษา ศิลปะ ประเพณี หรือบุคคลสำคัญที่เป็นแบบอย่างให้เด็ก 3. เจาะลึกประเด็นสำคัญตามหลักสูตร”

“รู้จักวัตถุดิบที่ใช้ในการทำงานศิลปะ การทอผ้าใช้ฝ้าย มีการย้อมสีธรรมชาติ สีส้มเพราะห้แล้วนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป แปรรูปเป็นหมอนข้าง ย่อม กระเป๋า อีกเรื่องคือ ความเป็นมาของชาติพันธุ์ พิธีกรรม การกินอยู่ ปัจจัย 4 อาชีพ”

3.2.2 การสร้างนวัตกรรม

- ถ้าต้องการให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชน ต้องรู้ว่าชุมชนมีเอกลักษณ์ ลักษณะเด่นอะไรบ้าง เรื่องของความเชื่อ ขนบธรรมเนียม แล้วนำมาสร้างสรรค์

เป็นชิ้นงานด้วยตนเอง และให้เด็กออกแบบโดยไม่จำกัดกรอบแนวคิด สามารถใส่เรื่องราวความเชื่อลงไปในงานได้

“อันดับแรกต้องช่วยให้เด็กเข้าใจชุมชนก่อน รู้ว่าชุมชนมีเอกลักษณ์ ลักษณะเด่นอะไรบ้าง แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานด้วยตนเอง คิดเอง มีตัวอย่างงานเดิมของชุมชนให้ดูตัวอย่างก่อนว่ามีทำอะไรไว้แล้วบ้าง ให้รู้เทคนิค ขั้นตอน กระบวนการทำ รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร เพื่อที่จะพัฒนาต่อยอดได้”

- เนื้อหาสาระในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองที่ควรจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

3.3 กิจกรรมการเรียนรู้

3.3.1 การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา

- การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานที่จริงที่มีการทำงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนนั้นมีความจำเป็น มีผลต่อผู้เรียนแน่นอน ทำให้ผู้เรียนเห็นของจริง สภาพจริง เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เห็นความสำคัญและเกิดความภาคภูมิใจในชุมชน

“ทำให้ผู้เรียนตื่นตื้น เห็นสภาพจริง คนสอนที่เป็นวิทยากรภายนอกที่ไม่ใช่ครูผู้สอน เขาจะเป็นกันเองในการสื่อสาร ภาษาถิ่น อธิบายกันได้ดีกว่า”

“มีผลแน่นอน เพราะถ้าเราอยากเรียนทอผ้า ลงไปที่โพรงมะเดื่อ บริบท สิ่งแวดล้อม การแต่งกาย บรรยากาศการทอเป็นยังไง ดูสนุกสนานในการทำหรือไม่ หรือการลงเกาะเกร็ด ก่อนที่จะมาเป็นดินพร้อมปั้น ไปเอาที่ไหนมา เห็นของจริง”

“เป็นการสร้างการเรียนรู้เรื่องจริง ชิมซับของจริง ให้เด็กสามารถได้ไปจินตนาการ ใช้ความคิดได้อย่างเป็นรูปธรรมท่องแท้มากยิ่งขึ้น”

- วิธีการสอนและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนคือ ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทำความคุ้นเคยกับชุมชน ได้รับความรู้ความเข้าใจผ่านการซักถาม พูดคุย รองลงมาคือ เรียนรู้กับปราชญ์ชุมชน มีการสาธิตแล้วให้ผู้เรียนลองทำจริง

- กิจกรรมที่ฝึกทักษะผู้เรียนในการสำรวจ ค้นคว้า และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น คือ การตั้งประเด็นคำถาม การสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้รู้ รองลงมาคือ การลงพื้นที่จริง และทำแผนที่ชุมชน

“ทำโครงการ ฝึกกระบวนการ พี่เลี้ยงต้องอยู่ใกล้ชิดคอยแนะนำ เป็นคนคอยกระตุ้นสอนการเรียนรู้ เด็กได้ฝึกการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เด็กจะได้กล้าทำกล้าซักถาม”

“ลงพื้นที่เข้าถามตามบ้านได้เลย ส่วนมากหมู่บ้านเราเป็นหมู่บ้านเปิด เริ่มมีคนเข้ามาบ่อยเวลามีประชุมผู้ใหญ่ก็ประสานไว้ว่าเดี๋ยวจะมีคนเข้ามาขอข้อมูลนะ ให้ต้อนรับเขาด้วย”

“เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน การสอบถามประวัติความเป็นมา walk rally ในชุมชน มีแผนที่กับเข็มทิศ ให้เด็กไปสัมภาษณ์กับชาวบ้าน ค้นหาข้อมูลอาจจะมีแบบสอบถามให้เด็กช่วยกันคิดก่อนออกไปลงชุมชน ถ่ายภาพ อัปเดตเสียงสัมภาษณ์”

- ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และความ ต้องการชุมชน ควรให้ผู้เรียนสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในชุมชน

- ชุมชนมีกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยส่วนมากมักจะร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนให้เด็กมาเข้าร่วม

“เราต้องแจ้งประสานงานกับปราชญ์ว่าวันนี้จะมีเด็กมา ให้รอรับเด็ก คนที่ดูแลเด็กไป ต้องกระตุ้นให้เด็กซักถาม พี่เลี้ยงอาจจะถามนำให้ก่อน อยากรู้อะไรใหม่เด็กก็จะถามเพิ่มขึ้น”

“จังหวัดเราเป็นจังหวัดที่ใกล้กรุงเทพฯ มาก คนในชุมชนไม่ค่อยมีเวลาว่างให้เรา เราอาจจะต้องคุยกับผู้นำท่องเที่ยว หากคนที่มีความพร้อม มีจิตอาสาที่จะมาช่วย”

“ครูกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน แต่ครูไม่บอกหมดว่ามีอะไร ให้เด็กได้เรียนรู้ อยากรู้ สืบค้นเพิ่มเติม”

3.3.2 การดำเนินการเรียนรู้

- หลักการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยสถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมือง ควรเพิ่มเรื่องการเห็นคุณค่าในช่วงแรก การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้มากขึ้นเพื่อให้เขาเกิดความรักและหวงแหนก่อน และควรมีสมาคมบันทึกให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับหลักสูตรหรือกิจกรรมที่ได้ทำในแต่ละสัปดาห์ว่าได้อะไรบ้าง ต้องมีการ ประสานงานกับชุมชน ให้การอำนวยความสะดวก ความพร้อมในเรื่องงบประมาณ ใช้กระบวนการ P D C A เป็นวงจรของแต่ละช่วงกิจกรรมภายในหลักสูตร ประเมินระหว่างทางโดยตลอด แล้วนำมาวิเคราะห์แก้ไข และ 1.ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนต้องเกิดความรู้ความเข้าใจ 2.ติดตามผลกิจกรรมที่เขาสร้างขึ้น 3.งบประมาณ การติดต่อประสานงาน สร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรม เราเริ่มโครงการให้แล้วให้ชุมชนช่วยกันดำเนินการต่อในระยะยาว

- ขั้นตอนการดำเนินหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมือง จาก Model เบื้องต้นนี้ก็ได้ดังนี้

- การจัดการเรียนรู้โดยให้ทำงานเดียวกับให้ทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีความสำคัญในการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งทำได้ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม ให้ฝึกทั้งสองอย่าง

“ได้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว บางครั้งอาจจะเป็นกลุ่ม ได้กระบวนการกลุ่ม อาจจะใช้วิธีจัดกลุ่มเด็กเป็นเด็กเก่ง กลาง อ่อน หรือบางครั้งอาจจะทำเดี่ยว เพราะมีผลกับการประเมินผลรายบุคคล”

“ต้องมีทั้งสองแบบ ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม แบบเดี่ยวก็ให้ต่างคนต่างคิดจากโจทย์เรื่องเดียวกัน กับแบบทีมให้ร่วมกันคิด จะได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความต่างความเหมือนมุมมองทั้งการทำเดี่ยวและกลุ่ม เด็กเขาจะได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการฝึกวิคิด”

“การสร้างการทำงานเป็นทีมของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้เด็กได้เรียนรู้การเข้าสังคม การปรับตัว การยอมรับ การฟัง ข้อตกลงของสังคม ครูวางแผนบทบาทของกลุ่มด้วยในการเรียนรู้”

- ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมคือ 3 ชั่วโมง/สัปดาห์

3.4 สื่อการเรียนรู้

สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชน คือ สถานที่ในชุมชน รองลงมาคือ ของจริง และสื่อประชาสัมพันธ์ และคนในชุมชน

3.5 การวัดและประเมินผล

การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทำได้หลายวิธี วิธีที่มีผู้เชี่ยวชาญเลือกมากที่สุดคือ การประเมินชิ้นงาน รองลงมาคือ การสังเกตพฤติกรรม และการประเมินเจตคติ

3.6 ผู้เรียน

จำนวนผู้เรียนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง คือ ไม่เกิน 10 คน / ปราชญ์ 1 คน

3) ผลการสอบถามจากผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน จำนวน 15 คน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง สามารถสรุปเนื้อหาเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การเห็นคุณค่า 2) ทักษะ และ 3) พื้นฐานความรู้ได้ดังนี้

1) ประเด็นการเห็นคุณค่า

1. ผู้เรียนเห็นควรให้ทีมงานศิลปะเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมหรือประเพณีต่างๆ เพราะแสดงถึงการดำรงชีวิต เป็นสิ่งสวยงาม ที่ทำให้เข้าใจงานนั้นมากยิ่งขึ้น

“ควรมี เพราะมันแสดงถึงลักษณะนิสัยหรือการดำรงชีวิตของคนในจังหวัดนั้นๆ”

“ต้องมี เพราะว่ามันจะช่วยเพิ่มให้เกิดความเข้าใจงานนั้นมากขึ้น ภาพอาจจะช่วยสื่อให้เราเข้าใจ”

“ต้องมี เพราะมันเป็นสิ่งที่สวยงาม ทำให้ประเพณีนั้นสวยงามขึ้น”

2. ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง เพราะเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น คู่บ้านคู่เมืองของเรา

“ภูมิใจครับ เพราะมันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้รู้สึกที่ท้องถิ่นเราไม่เหมือนใคร มีแบบเดียวในโลก”

“ภูมิใจ ในลวดลายของเครื่องถ้วยเบญจรงค์ เขาคิดได้อย่างไร และอยากรู้ว่าถ้าเราทำจะทำ
ได้หรือไม่ เราต้องไปเรียนรู้ต่อ”

“มีความภูมิใจอย่างมาก เพราะหนูเป็นคนชอบงานศิลปะอยู่แล้ว มีความสนใจอยากเรียนรู้ให้
ลึกซึ้งมากขึ้น”

3. ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าศิลปวัฒนธรรมหรือประเพณีในปัจจุบันมีความแตกต่างจากในอดีต
เพราะสมัยก่อนมีประเพณีที่เป็นแบบแผนมากกว่า แต่ปัจจุบันมีความยืดหยุ่นไปตามสภาพแวดล้อม
และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น

“มีความแตกต่างกัน เช่น สมัยก่อนมีประเพณีที่เป็นแบบแผนมากกว่า แต่ปัจจุบันก็มีความ
ยืดหยุ่นมากกว่า”

“มีการประยุกต์ให้เข้ากับชีวิตประจำวันมากขึ้น เมื่อก่อนเช่น สงกรานต์ใช้การพรมน้ำกัน
ตอนนี้เปลี่ยนมาเป็นใช้ปืนฉีดน้ำกัน”

4. ศิลปวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การรักษาไว้ ได้แก่ ภาษา การแต่งกาย วัตถุโบราณ และงาน
หัตถกรรม เพราะเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเรา รองลงมาคือ ประเพณีสำคัญต่างๆ ควรมีการพัฒนา
ในทางที่ดี อันที่ไม่ดีก็แก้ไขปรับปรุง

5. ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมควรเรียนในสถานที่จริง เพราะได้
ประสบการณ์ใหม่ๆ เห็นของจริง ได้สัมผัสของจริง ได้ปฏิบัติจริง

“ต้องมีควบคู่กันไป ถ้าไปเรียนข้างนอกได้เห็นการปฏิบัติ เรียนในห้องเรียนทฤษฎี ผมชอบ
เรียนนอกสถานที่มากกว่า ได้เปิดโลกกว้าง ที่เรายังไม่รู้ มีเทคนิคใหม่เราได้เห็นเขาทำจริงจะเข้าใจได้
มากกว่า”

“ชอบเรียนนอกสถานที่ เราจะได้รู้ศิลปวัฒนธรรมของชาวบ้านได้มากกว่า เขาก็จะสอน
เทคนิคต่างๆ ที่ในห้องเรียนไม่มี”

2) ประเด็นทักษะของผู้เรียน

1. ผู้เรียนเคยประดิษฐ์ชิ้นงานศิลปะ เช่น ทำกระทง วาดภาพ ชุดไทย เจดีย์ทราย
เครื่องปั้นดินเผา เครื่องถ้วยเบญจรงค์

2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะมากที่สุดคือ หยวกกล้วย ใบตอง ดอกไม้ ฐูปเทียน
รองลงมาคือ ดินเหนียว แป้นหมუნ เครื่องมือแกะดิน

3. ขั้นตอนการทำงานศิลปะ มากที่สุดคือ ตัดหยวกกล้วยมา พับใบตองเป็นกลีบมากปักบน
หยวกกล้วย ตกแต่งด้วยดอกไม้ ปักฐูปเทียน รองลงมาคือ เอาดินวางบนแป้นหมუნ ปั้นขึ้นรูป แกะลาย
เอาไปเผา

4. การสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ การให้ทำกิจกรรมที่สะท้อนศิลปวัฒนธรรมจังหวัด เช่น งาน
จักสาน งานปั้น วาดภาพระบายสี ทอผ้า ปั้นเครื่องปั้นดินเผา เครื่องถ้วยเบญจรงค์

5. การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้แก่ เชิญวิทยากรมาสอน บรรยายประวัติความเป็นมา แล้วสาธิตการทำ แล้วให้ทดลองทำด้วยตนเอง รองลงมาคือ พาไปทัศนศึกษาในสถานที่สำคัญของชุมชน

“เด็กต้องรักเห็นคุณค่าและมีใจรักก่อนว่ามันดี แล้วค่อยทำจริง”

“ควรพาผู้เรียนออกไปทัศนศึกษาไปดูว่าเขาทำอย่างไรวิธีการทำ ทดลองทำ ลองผิดลองถูก”

“ให้ผู้เรียนทำนิทรรศการ ศึกษาหาความรู้มาแชร์ความคิดกัน ไปหาผู้รู้ทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งแล้วสอบถาม ให้ลองสอน แล้วเรลองมาทำให้ทันสมัยมากขึ้น”

“เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องถ้วยเบญจรงค์ในห้องเรียนก่อน แล้วพาไปสถานที่จริง เพื่อเรียนรู้และลงมือทำ”

3) ประเด็นพื้นฐานความรู้

1. ภาพวาดที่ผู้เรียนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม มากที่สุดคือ โบราณสถานต่างๆ องค์พระปฐมเจดีย์ พระที่นั่งขาลิมงคลอาสน์ พระราชวังสนามจันทร์ พิพิธภัณฑน์หุ่न्छี้ฝั้งไทย งานไม้ที่เมืองไม้แพนตาชี วัดวาอาราม เจดีย์เอียงวัดปรมัยยิกาวาส รองลงมาคือ ประเพณีลอยกระทง การแต่งกายคนในท้องถิ่น งานก่อเจดีย์ทราย ธงตะขาบในประเพณีสงกรานต์ ลายกระจัง และเครื่องถ้วยเบญจรงค์

2. มุมมองของผู้เรียน คิดว่าศิลปวัฒนธรรมครอบคลุมเรื่องจารีตประเพณี เอกลักษณ์ของท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา รองลงมาคือ การดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ และที่อยู่อาศัย

3. ศิลปะเข้าไปเกี่ยวข้องในงานประเพณีในเรื่องการเป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อ เช่น การทำกระทง การก่อเจดีย์ทราย การแห่เทียนพรรษา รองลงมาคือ แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น เช่น การแต่งกาย เครื่องปั้นดินเผา ที่ทำสืบต่อกันมา

4. ในท้องถิ่นมีงานศิลปวัฒนธรรมประเพณี ได้แก่ งานบวช แห่หน้ากั แห่เทียนพรรษา วันสงกรานต์ เวียนเทียน วันมาฆบูชา ประเพณีแห่หงส์ธงตะขาบ ทอดกฐิน ผ้าป่า รำมอญ รองลงมาคือ สถานที่สำคัญ เช่น องค์พระปฐมเจดีย์ พุทธมณฑล พระราชวังสนามจันทร์ พิพิธภัณฑน์หุ่न्छี้ฝั้ง ดอนยายหอม

5. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่เคยไป คือ องค์พระปฐมเจดีย์ และหมู่บ้านเบญจรงค์ รองลงมาคือ พระราชวังสนามจันทร์

6. กิจกรรมที่ผู้เรียนต้องการในการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม คือ อยากรู้ขั้นตอนการทำงานศิลปหัตถกรรม เพื่อนำไปใช้ในการต่อยอดการเรียนรู้ต่อไป

“อยากรู้ให้คุ้มค่างับการที่เราเสียเวลาไป เราสามารถนำมาประยุกต์ ต่อยอดการเรียนรู้ของเราต่อไป เราจะได้สืบต่อไป”

“ทำเป็นออกมาขายด้วยในราคาไม่แพงมาก แล้วเอาเงินที่ได้มาไปทำประโยชน์ต่อชุมชนต่อไป อยากรู้เรื่องการทอผ้า ลายไทยเดิม แล้วเอามาทำอย่างอื่นประยุกต์อะไรได้บ้าง”

1318901555

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียนสามารถนำมาสรุปประเด็นสำคัญเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน มีประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันในชุมชน

1.1 ศิลปวัฒนธรรม

- ลักษณะของงานศิลปวัฒนธรรม เป็นงานศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีครอบคลุมเรื่อง จารีต ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ศาสนา การดำรงชีวิตความเป็นอยู่ สถานที่สำคัญในชุมชน เอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมถึงรูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ทำสืบต่อกันมา

- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งดึงดูดที่เกี่ยวข้อกับประวัติความเป็นมาของชุมชน สะท้อนความคิด ความเชื่อ ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง ที่ถูกถ่ายทอดลงบนงานศิลปวัตถุในแต่ละชุมชน

1.2 กิจกรรมของชุมชน

- รูปแบบการจัดกิจกรรม ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประเพณีที่มีในชุมชน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ เด็ก ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ และมีการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ส่วนใหญ่จัดอยู่ในสินค้า OTOP

- การเตรียมงาน ในการดำเนินงานทางศิลปวัฒนธรรมแต่ละครั้ง ควรมีฝ่ายหลักๆ ดังนี้ ฝ่ายพิธีการ ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายจัดเตรียมสถานที่และสื่อดัดแปลง ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายปฎิคม โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

1.3 การถ่ายทอดความรู้

- การปฏิบัติการของชุมชน เนื่องจากในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ เรื่องราว ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งในชุมชนมีปราชญ์ชุมชน ผู้รู้ที่สามารถให้ข้อมูล ความรู้ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

- การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน มีการจัดการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและในชุมชน โดยมีตัวอย่างอธิบาย ชื่นงานจริง ประวัติความเป็นมา รวมทั้งการศึกษาในสถานที่จริง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในงานศิลปวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น การเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ควรมีการอธิบายในห้องเรียนก่อนลงพื้นที่จริง และข้อปฏิบัติในการไปในสถานที่ต่างๆ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย

2. ความต้องการจำเป็น

2.1 การปลูกฝังผู้เรียน

- ความสำคัญของการปลูกฝังผู้เรียน ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นสิ่งบ่งบอกอัตลักษณ์ชุมชน การรักถิ่นฐาน มีจิตสำนึก เห็นคุณค่า รู้และ

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ตระหนักว่าจะทำอย่างไรให้ศิลปวัฒนธรรมคงอยู่ และพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมให้มีชีวิตเป็นไปในทิศทางที่ดี ส่วนสิ่งที่ไม่ดีก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

- รูปแบบการจัดให้กับผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้ในสถานที่จริงที่นอกเหนือจากห้องเรียน ควรพาผู้เรียนไปในแหล่งเรียนรู้ สถานที่จริงทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชน โดยมีการติดต่อไว้ล่วงหน้า แล้วให้ผู้เรียนทำงานศิลปะ ผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นเร้าความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ ตระหนัก รัก และเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมชุมชน

- ข้อควรระวัง ผู้สอนจะต้องเข้าใจธรรมชาติ ศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระทางความคิด และผู้สอนทำความเข้าใจกับปราชญ์เกี่ยวกับเนื้อหา ขอบเขตของหลักสูตร

2.2 การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

- การประสานงาน ครูผู้สอนติดต่อประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน โรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เรียน เพื่อทำความรู้จัก นัดหมายและสร้างความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน แล้วจึงทำหนังสืออย่างเป็นทางการเพื่อนัดหมายในการทำกิจกรรมต่อไป

- ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ปราชญ์ชุมชนมีส่วนสนับสนุนในการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และการบริหารจัดการงานศิลปหัตถกรรม ผู้นำชุมชนคอยประสานงานระหว่างครูผู้สอนกับโรงเรียนและปราชญ์ชุมชน และการเข้าชมสถานที่ต่างๆ ในชุมชน โรงเรียนให้การสนับสนุนให้นำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมืองไปใช้กับผู้เรียน รวมทั้งผู้ปกครองที่อนุญาตให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทำให้ผู้เรียนได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนเกิดความรักและหวงแหนในงานศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

2.3 การต่อยอดองค์ความรู้

- แนวทางการพัฒนานวัตกรรม เป็นการนำเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมมาสร้างพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยนำลวดลาย วิถีชีวิตหรือเอกลักษณ์ของเดิมมาประยุกต์ในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นมา ออกแบบให้มีความร่วมสมัย มีการแปรรูปเป็นสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ของที่ระลึก ของฝากเพื่อให้เกิดการใช้งาน

- โอกาสในการนำเสนอนวัตกรรม นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือการท่องเที่ยวของจังหวัดได้ ทำให้เด็กเข้าใจ เห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมชุมชน ในยุคปัจจุบันการใช้สื่อประชาสัมพันธ์จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยให้คนทั่วไปได้เห็นผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น

3. การจัดการเรียนรู้ศิลปะ

3.1 วัตถุประสงค์ (สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้) ควรมีการเรียนรู้ในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปวัฒนธรรมในอดีตและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง การเข้าร่วมกิจกรรมหรือ ประเพณีของชุมชน การคิดออกแบบสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปวัฒนธรรม

3.2 เนื้อหาสาระ ควรมีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่

- ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชุมชน ผลงานทางศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณี กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะชุมชน และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้
- การสร้างนวัตกรรม เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ว่าชุมชนมีเอกลักษณ์ หรือลักษณะเด่นอะไรบ้าง ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมต่างๆ แล้วคิดออกแบบผลงานอย่างสร้างสรรค์โดยไม่จำกัดกรอบแนวคิด และสะท้อนเรื่องราวความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนลงไปในงานได้

3.3 กิจกรรมการเรียนรู้

- การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา เป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานที่จริง ที่มีการทำงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้เห็นสภาพจริง ได้สัมผัสของจริง ปฏิบัติจริง จะทำให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนมากขึ้น ฝึกทักษะการสำรวจ ค้นคว้า และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น เกิดความเข้าใจประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และความต้องการชุมชน โดยการให้ผู้เรียนสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนมีการสาธิตแล้วให้ผู้เรียนลองทำจริง ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง

- การดำเนินการเรียนรู้ จะต้องมีการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดความรักและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมให้มากขึ้น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนการทำงานศิลปหัตถกรรม ซึ่งสามารถทำได้ทั้งแบบงานเดี่ยวและงานกลุ่มสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนคิด ใช้กระบวนการ P D C A เป็นวงรอบของแต่ละช่วงกิจกรรมภายในหลักสูตร ประเมินระหว่างทางโดยตลอด แล้วนำมาวิเคราะห์แก้ไข ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมคือ 3 ชั่วโมง/สัปดาห์

3.4 สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่ในชุมชน ของจริง สื่อประชาสัมพันธ์ และคนในชุมชน

3.5 การวัดและประเมินผล มีหลากหลายวิธี ได้แก่ การประเมินชิ้นงาน การสังเกตพฤติกรรม และการประเมินเจตคติ

3.6 ผู้เรียน จำนวนผู้เรียนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างแท้จริง คือ ไม่เกิน 10 คน/ ปราชญ์ 1 คน

1318901555

CD :Thesiss 5984213427 dissertation / recv : 18072562 14:28:04 / seq: 18

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองและตรวจสอบคุณภาพ

จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ที่ได้มาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียน สามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปตามโครงสร้างของหลักสูตร โดยมีรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง แนวคิดของหลักสูตร

ปัจจุบันมีการเลือนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในวัฒนธรรมผ่านสังคมยุคดิจิทัล ในขณะที่คนไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิกฤตค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นอย่างยิ่งในปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาที่มีอยู่เดิมมาพัฒนาใหม่เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่า (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) โดยเขตชานเมือง (Suburban) เป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่างเมืองกับชนบท สามารถเปลี่ยนมาเป็นภาวะแบบเมืองได้ง่ายและมีการพัฒนาที่รวดเร็วกว่าส่วนอื่นๆ ส่งผลกระทบต่อลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม (ศิวพล สุวิทยาอนนท์, 2553) ดังเช่น เขตชานเมืองในจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาแต่เนื่องด้วยการเจริญเติบโตทางสังคมเมืองทำให้มีผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมทั้งจากกรุงเทพและจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาอาศัยกันอย่างมากมายดังนั้นเราจึงควรมีวิธีการที่จะธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีอยู่และร่วมกันสร้างพัฒนาสิ่งใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในอนาคต กระบวนการจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะปลูกฝังให้เด็กเห็นความสำคัญแต่จากสภาพการจัดการศึกษาของไทย พบว่าการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบกับความรู้ด้านอื่น ทั้งสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งรวมกันเป็นวิถีชีวิตชุมชน (ยงยุทธ ชูแว่น, 2551) ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยผสมผสานแนวคิดการใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา (Place-Based Education) (Amy B. Demarest, 2015) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภายในชุมชน และสร้างองค์ความรู้จากการมีส่วนร่วมในชุมชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษา โดยมุ่งเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์โดยการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และการจัดการเรียนการสอน กระบวนการคิดสร้างสรรค์แบบซินเนคติกส์ (Synectics) (Gordon, 1961) ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สู่การฝึกฝนและพัฒนาจนสามารถสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะสร้างสรรค์ผลงานนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่เป็นผลิตภัณฑ์และกระบวนการ (เนาวนิตย์ สงคราม

,2556) สอดคล้องกับพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน หลักสูตรจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองที่จะทำให้เกิดการซึมซับและเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่พร้อมไปกับการพัฒนาสิ่งใหม่ที่เป็นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

วัตถุประสงค์

- 1) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนในเมือง
- 2) ผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองได้
- 3) ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองได้
- 4) ผู้เรียนสามารถผลิตสื่อเผยแพร่วัฒนธรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนของตนเองเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

สาระการเรียนรู้

- 1) ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

ได้แก่ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ได้มีการคิดค้นสรรค์สร้างมาตั้งแต่อดีต และยังคงดำรงอยู่ถึงปัจจุบันทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ งานศิลปกรรมทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม งานฝีมือ ศาสนวัตถุ ฯลฯ หรือที่เรียกรวมว่าโบราณวัตถุ ตลอดจนที่อยู่อาศัย สถานที่ประกอบกิจกรรม แหล่งศิลปกรรม สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ ฯลฯ หรือที่เรียกว่าโบราณสถาน รวมไปถึงหลักฐานการบันทึกเรื่องราว เช่น จารึก และสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ การแสดงออกทางศิลปะ เป็นต้น

- 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับการสั่งสม ถ่ายทอดและพัฒนาจากประสบการณ์ความรู้ความสามารถของชาวบ้านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ทั้งในตนเองและในธรรมชาติ มาก่อให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตในแนวทางที่สอดคล้องกับธรรมชาติและวิถีชาวบ้านได้แก่ การที่ชาวบ้านเรียนรู้ที่จะนำวัสดุที่ได้จากธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ไม้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์นับตั้งแต่นำมาปลูกบ้าน ล้อมเป็นรั้ว อีกทั้งยังนำมาจักสานเป็นกระบุง ตะกร้า แม้ดอกที่นำมาจักสานยังใช้ประโยชน์ผูกมัดสิ่งของได้ หรือภูมิปัญญาที่ปรากฏในการออกแบบงอบ ซึ่งเมื่อสวมใส่ ศีรษะไม่ถูกรบกวนเพราะรังอบทำหน้าที่เป็นช่องระบายลม นับเป็นเครื่องสวมศีรษะที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศของเมืองไทย

- 3) การสร้างนวัตกรรม

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

คือ สิ่งใหม่ที่เกิดจากการนำแนวคิดทางภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบันมาพัฒนาสร้างสรรค์ใหม่เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก ซึ่งนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนสามารถเป็นได้ทั้งนวัตกรรมนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) เช่น การออกแบบลวดลายของผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือกระบวนการ (Process Innovation) เช่น การปรับปรุงวิธีการหรือเทคโนโลยีในการผลิต ผู้เรียนจะได้ฝึกการคิดสร้างสรรค์ผ่านการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) คิดสร้างสรรค์แบบซินเนคติกส์ (Synectics) และการต่อยอดเชิงพาณิชย์ โดยผู้เรียนจะต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับตลาด สินค้าที่มีอยู่ รูปแบบ วัสดุ ราคา ก่อนการออกแบบผลิตภัณฑ์

4) สื่อสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์

เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อประสมที่เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้คอมพิวเตอร์สามารถผสมผสานระหว่างข้อความ ข้อมูล ตัวเลข ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ตลอดจนระบบโต้ตอบกับผู้ใช้มาผสมผสานเข้าด้วยกัน และการผลิตสื่อเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์คือการให้ผู้เรียนได้สร้างสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนให้ผู้พบเห็นสามารถที่จะเข้าใจได้ในทันที แล้วเกิดการรับรู้และปลุกเร้าความสนใจและเป็นประโยชน์ในเชิงการค้าต่อไป

การจัดการเรียนรู้

การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน มีองค์ประกอบของการเรียนรู้ในท้องถิ่นมีดังนี้

1. การเชื่อมโยงผู้เรียนกับท้องถิ่นของตน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมชุมชน ผ่านการสอบถามพูดคุยเกี่ยวกับสถานที่ที่เขาอาศัยอยู่และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

2. การค้นคว้าเกี่ยวกับท้องถิ่น ให้ผู้เรียนสำรวจ “Big Ideas” ที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นซึ่งเป็นเนื้อหาสาระและแนวความคิดของวิชาในโรงเรียนและเปิดโอกาสการตั้งคำถาม ตรวจสอบ และยืนยันความเข้าใจแนวคิดสำคัญของผู้เรียน รวมทั้งการลงพื้นที่จริงและการทำแผนที่ชุมชน

3. การค้นคว้าแบบองค์รวม ผู้สอนตั้งคำถามเกี่ยวกับสถานที่ในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาท ประวัติศาสตร์ รายละเอียด และความต้องการของชุมชน ผู้เรียนสำรวจเรื่องราวต่างๆ ของสถานที่ผ่านสหสาขาวิชา เช่น ศิลปะ วิทยาศาสตร์ สังคม คณิตศาสตร์ และภาษา ควรให้ผู้เรียนสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในชุมชน

4. การมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับคนในชุมชน เพื่อสร้าง สำรวจ และแก้ปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของงานที่ต้องทำและสามารถที่จะสร้างสรรค์ผลงานเพื่อช่วยสังคม

กระบวนการพัฒนานวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

ผู้เรียนศึกษาข้อมูลผ่านเอกสาร สื่อดิจิทัล คนในชุมชน ประชาชนชุมชน และสถานที่จริงที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีในชุมชนของตนเอง โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการร่วมกันทำงานเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกแล้วนำมาเสนอ

2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ

ผู้สอนกระตุ้นโดยการตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบเห็นในชุมชนว่ามีสภาพ ปัญหา หรือความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนในส่วนใดบ้าง ภายในกลุ่มปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็นแล้วนำเสนอ

3. ออกแบบนวัตกรรม

ผู้สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการต่อยอดเชิงพาณิชย์ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ที่เป็นแนวคิด การขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์ (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ซึ่งหลักการออกแบบมีองค์ประกอบด้วยกัน 2 ส่วน คือ ด้านรูปลักษณ์ และด้านประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์

ผู้สอนได้นำการคิดการออกแบบ Design Thinking (Stanford d.school, 2017) และ การเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์แบบ Synectics (Joyce and Weil, 1966) มาปรับใช้กับการทำโครงการสร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอนการทำโครงการ 7 ขั้นตอน ในตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 การจัดการเรียนรู้โครงการสร้างสรรค์

โครงการสร้างสรรค์	การคิดเชิงออกแบบ Design Thinking	การเรียนการสอน กระบวนการคิดสร้างสรรค์
1.ขั้นสร้างแรงบันดาลใจ	1.Empathy ทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย	
2.ขั้นเทคนิคที่สนใจ	2.Define การสังเคราะห์ข้อมูล	
3.ขั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ		
4.ขั้นออกแบบ	3.Ideate การระดมความคิดใหม่ๆ	Synectics
5.ขั้นทดลองเทคนิค	4.Prototype การสร้างแบบจำลอง	
6.ขั้นทำผลงานจริง		
7.ขั้นนำเสนอผลงาน	5.Test การทดสอบ	

1. **ขั้นสร้างแรงบันดาลใจ** หมายถึง การค้นหาแรงบันดาลใจ สิ่งที่ตนเองสนใจเกี่ยวกับการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อหรือประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้ศึกษามา
2. **ขั้นเทคนิคที่สนใจ** หมายถึง การคัดเลือกเทคนิคทางการทำงานศิลปะที่ตนสนใจ ทั้งที่เคยผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
3. **ขั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ** หมายถึง การวิเคราะห์เพื่อกำหนดความชัดเจนในการเขียนเค้าโครงเรื่อง เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรัดกุมแล้วนำเสนอต่อครูที่ปรึกษาก่อนดำเนินการ
4. **ขั้นออกแบบ** หมายถึง การระดมความคิดใหม่ๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด การร่างภาพออกแบบชิ้นงานตามแนวความคิดจินตนาการของตนเองจากข้อมูลที่ค้นพบโดยใช้หลักการคิดสร้างสรรค์แบบ **Synectics** โดยเลือกขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้
 1. **ขั้นนำ** ให้ผู้เรียนออกแบบตามที่ต้องการ เสร็จแล้วให้เก็บไว้ก่อน
 2. **ขั้นสร้างอุปมาแบบตรง** ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ในเรื่องที่ออกแบบ มาเปรียบเทียบความเหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน
 3. **ขั้นการสร้างอุปมาบุคคล หรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ** ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งที่ออกแบบและแสดงความรู้สึกออกมา เช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้า จะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน
 4. **ขั้นอุปมาคำคู่ขัดแย้ง** ให้ผู้เรียนนำคำหรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันแล้วเขียนเป็นลักษณะใหม่ขึ้นมา ซึ่งมีความหมายที่ขัดแย้งแตกต่างจากเดิม
 5. **ขั้นอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง** ผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้
 6. **ขั้นนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์** ให้ผู้เรียนนำผลงานที่ทำไว้ในขั้นที่ 1 มาทบทวนและนำแนวคิดที่ได้จากขั้นที่ 5 มาพัฒนาสร้างสรรค์ใหม่
5. **ขั้นทดลองเทคนิค** หมายถึง การทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำงานศิลปะ ทำผลงานจำลองแบบ เพื่อดูการทำงานว่าปัญหา และจะแก้ไขด้วยวิธีใดก่อนทำผลงานจริง เพื่อป้องกันการผิดพลาด
6. **ขั้นทำผลงานจริง** หมายถึง การประมวลข้อความรู้ ข้อค้นพบต่างๆ ที่ผ่านมา แล้วนำมาปฏิบัติเป็นผลงานต้นแบบจริงที่ต้องการ
7. **ขั้นนำเสนอผลงาน** หมายถึง การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถนำเสนอการดำเนินงานโครงการในรูปแบบที่เหมาะสม เป็นการทดสอบกับผู้ใช้หรือกลุ่มเป้าหมายเพื่อสังเกต

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ประสิทธิภาพการใช้งาน โดยนำผลตอบรับ ข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนคำแนะนำมาใช้
ในการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ๆ นั้นไปใช้ใน
งานของตน ทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนอาจเกิดความ
ตระหนักในคุณค่าของการคิด และความคิดของผู้อื่นอีกด้วย

4. สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม

ภายในกลุ่มช่วยกันดำเนินการสร้างและพัฒนานวัตกรรมตามที่ได้ออกแบบไว้ การเลือกวัสดุ
อุปกรณ์ในการทำงานศิลปะ รวมทั้งขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบโดยมีปราชญ์ชุมชนและครูคอย
ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและจะต้องอาศัยภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี และทักษะการแก้ปัญหา

5. ทดลองใช้นวัตกรรม

นำผลงานนวัตกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายของผลงานนั้นๆ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่
ได้ตั้งไว้

6. ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้นวัตกรรมมาวิเคราะห์ สรุปผลและปรับปรุงผลงานนวัตกรรม
อีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์

7. สรุปรายงาน และเผยแพร่

ภายในกลุ่มช่วยกันจัดทำสรุปเล่มรายงานผลงานนวัตกรรม และนำเสนอผลงานนวัตกรรม
โดยมีอาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญของกลุ่มอื่นๆ มาร่วมประเมินว่าจะยอมรับนวัตกรรมนั้นหรือไม่

สื่อและแหล่งเรียนรู้

ภาพตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์ชุมชน และสถานที่ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ชุมชนไทดำวัดใหม่ดอนทราย ชุมชนลาวเวียงหนองขาม
ชุมชนลาวครึ่งโพรงมะเดื่อและชุมชนหนองหัวช้าง และชุมชนจีนบางหลวง ในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่
ชุมชนมอญเกาะเกร็ด และในจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ชุมชนบ้านดอนไก่อ่ดี รวมทั้งคนในชุมชน

การประเมินผล

เป็นการตรวจสอบว่าการสอนที่ผ่านมานั้นบรรลุผลหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนเกิด
ผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีตอนใดหรือจุดประสงค์ข้อใดที่ยังไม่บรรลุ ทำให้ผู้สอน
สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ตรงจุด การวัดประเมินผลนี้มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ทั้งในด้าน
พุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย ผู้สอนจึงต้องทำการวัดผลประเมินผลทุกครั้งที่สอน รวมทั้งการ
ประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การ
สังเกต การสัมภาษณ์ สอบถาม แบบวัดความสามารถ การรายงานตนเอง กระบวนการกลุ่ม การใช้

แฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อน ทักษะการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง อยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์จริงในชีวิตจริง เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็นทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมีผู้เกี่ยวข้องในการประเมินหลายฝ่าย

การสะท้อนคิดของผู้เรียน

การสะท้อนคิดของผู้เรียน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากที่การสอนได้ผ่านไป แล้วมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างไรบ้าง ถ้าหากผลผลิตที่ได้จากการสอนต่ำกว่าจุดหมายที่กำหนดไว้ก็จำเป็นต้องวิเคราะห์หาจุดบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ลักษณะผู้เรียน

สำหรับหลักสูตรนี้จัดขึ้นสำหรับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (หรือผู้เรียนที่มีอายุ 11 – 12 ปี) ที่มีความสนใจและต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชน โดยในการเรียนจะให้ผู้เรียนแบ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน 2 กลุ่ม รวม 10 คน/ปราชญ์/ชุมชน ในการเรียนแต่ละครั้งจะใช้ระยะเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ รวมทั้งหมด 36 ชั่วโมง/12 สัปดาห์

ตารางที่ 12 หน่วยการเรียนรู้ ในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขานเมือง

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	หัวข้อเรื่อง
1	รอบรู้ศิลปวัฒนธรรม	1. รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม
		2. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน
2	สืบสานงานศิลปะ	3. ร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
		4. เรียนรู้การสร้างสรรค์งานศิลปะชุมชน
3	โครงงานสร้างสรรค์	5. โครงงานสร้างศิลป์
4	งานศิลป์สื่อสาร	6. เรียนรู้เรื่องสื่อ
		7. ผลิตสื่อเผยแพร่นวัตกรรม
		8. นิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ เป็นตารางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอธิบายเกี่ยวกับ ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ยุทธวิธีการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ ระยะเวลา ชี้นำงาน และสถานที่ ดังตารางที่ 13 (รายละเอียดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาคผนวก ค)

ตารางที่ 13 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ (ทัศนศิลป์)

ลำดับที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เนื้อหาสาระ	ยุทธวิธี	การประเมินการเรียนรู้	ระยะเวลา (ชั่วโมง)	ชิ้นงาน/ภาระงาน	สถานที่
1	ปฐมนิเทศและชี้แจงหลักสูตร			เชื่อมโยงความรู้ปฏิบัติจริง	ทดสอบความรู้ (ก่อนเรียน)	1	ประเมินผลก่อนเรียน	ห้องเรียน
	รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆที่เกิดขึ้นในชุมชนชนานเมือง	ศิลปวัฒนธรรมในจังหวัด	เชื่อมโยงความรู้ปฏิบัติจริง การใช้สถานที่เป็นฐาน (PBE)	สังเกตพฤติกรรมการตรวจชิ้นงาน การรายงานตนเอง	1	ชิ้นงานที่ 1 รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม	ห้องเรียน
2	สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน		การถ่ายภาพ และบันทึกวิดีโอ สื่อเทคโนโลยี - ผลงานศิลปหัตถกรรมในห้องถิ่น - การทำแผนที่ชุมชน	สาธิต ปฏิบัติจริง เชื่อมโยงความรู้ ปฏิบัติจริง กระบวนการกลุ่ม การใช้สถานที่เป็นฐาน (PBE)	สังเกตพฤติกรรมการตรวจชิ้นงาน การรายงานตนเอง	1	ฝึกปฏิบัติกับสื่อเทคโนโลยี	ห้องเรียน
	สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน					3	ชิ้นงานที่ 2 แผนที่สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน	ชุมชน

3	ร่วมกิจกรรมทาง ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน	ประวัติความเป็นมาของ วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน	เชื่อมโยงความรู้ การมีส่วนร่วม การใช้สถานที่เป็นฐาน (PBE) ปฏิบัติจริง	สังเกตพฤติกรรม ตรวจชิ้นงาน การรายงานตนเอง	3	ชิ้นงานที่ 3 ร่วม กิจกรรมทาง ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน	ชุมชน
4 – 5	การเรียนรู้ การสร้างสรรค์งาน ศิลปะชุมชน	- วัสดุอุปกรณ์ - ขั้นตอนการทำงานศิลปะ	เชื่อมโยงความรู้ การใช้สถานที่เป็นฐาน (PBE) ปฏิบัติจริง	สังเกตพฤติกรรม ตรวจชิ้นงาน การรายงานตนเอง	6	ชิ้นงานที่ 4 เรียนรู้ การ สร้างสรรค์งาน ศิลปะชุมชน	ชุมชน
6-9	โครงการสร้าง ศิลป์	ผู้เรียนสามารถสร้าง นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรม ชุมชนชานเมืองได้	เชื่อมโยงความรู้ การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) กระบวนการคิดสร้างสรรค์ แบบซินเนคติกส์ (Synectics) กระบวนการกลุ่ม โครงการงาน ปฏิบัติจริง	สังเกตพฤติกรรม ตรวจโครงการ การรายงานตนเอง	12	ชิ้นงานที่ 5 การ ออกแบบ ผลงาน นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน	ชุมชน
10	ผลิตรายการ นวัตกรรม	การสร้างสื่อ สื่อ ประชาสัมพันธ์ นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชน	เชื่อมโยงความรู้ ปฏิบัติจริง กระบวนการกลุ่ม การใช้สถานที่เป็นฐาน (PBE)	สังเกตพฤติกรรม ตรวจชิ้นงาน การรายงานตนเอง	3	ชิ้นงานที่ 6 ไปสเตอร์ นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรม	ห้องเรียน

11-12	นิทรรศการ นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน	ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ต่อศิลปวัฒนธรรม ชุมชนของตนเอง	การจัดนิทรรศการศิลปะ	กระบวนการกลุ่ม ปฏิบัติจริง การใช้สถานที่เป็นฐาน (PBE)	สังเกตพฤติกรรม การรายงานตนเอง	5	ชุมชน - จัดนิทรรศการ นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน - นำเสนอ ผลงาน นวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน	อุทยานการ อาชีพชัย พัฒนา จังหวัด นครปฐม
12	ประเมินผล				แบบทดสอบ ความรู้ (หลังเรียน) แบบประเมินความ พึงพอใจ	1	ประเมินผลหลัง เรียน การสะท้อนคิด ของผู้เรียน	อุทยานการ อาชีพชัย พัฒนา จังหวัด นครปฐม หรือ ห้องเรียน
	รวม						36	

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้าง นวัตกรรมการศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง

จากการสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมการศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมืองดังกล่าว ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก ง) ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความสอดคล้อง (Item- Objective Congruence = IOC) โดยใช้เกณฑ์ค่าความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป มีผลการประเมินแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร เป็นการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่ามีค่าความเหมาะสมเพียงใดในองค์ประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้ สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมการศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง

ข้อ	องค์ประกอบหลักสูตร	หมายเลขหน้า ในหลักสูตร	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย
1	สภาพปัจจุบัน			
	1.1 ศิลปวัฒนธรรม	1, 2, 9, 19, 25, 34	1	สอดคล้อง
	1.2 กิจกรรมของชุมชน	2	1	สอดคล้อง
	1.3 การถ่ายทอดความรู้	2	1	สอดคล้อง
2	ความต้องการจำเป็น			
	2.1 การปลูกฝังผู้เรียน	1	1	สอดคล้อง
	2.2 การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย	3, 54	1	สอดคล้อง
	2.3 การต่อยอดองค์ความรู้	2, 40, 48	1	สอดคล้อง
3	การจัดการเรียนรู้ศิลปะ			
	3.1 วัตถุประสงค์ (สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้)	9, 19, 25, 34, 40, 48, 55	1	สอดคล้อง
	3.2 เนื้อหาสาระ		1	สอดคล้อง
	- ศิลปวัฒนธรรมชุมชน	2, 6, 9-13, 19-20, 25-27, 34-36,	1	สอดคล้อง
	- การสร้างนวัตกรรม	2, 4, 40-43, 48-51, 55-57	1	สอดคล้อง
	3.3 กิจกรรมการเรียนรู้		1	สอดคล้อง
	- การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา	3, 20, 25, 27-29	1	สอดคล้อง

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

	- การดำเนินการเรียนรู้	3, 6-8, 13, 21, 29, 37, 43-45, 51-52, 58	1	สอดคล้อง
	3.4 สื่อการเรียนรู้	4, 16-18, 23-24, 31-33, 39, 47, 54, 60	1	สอดคล้อง
	3.5 การวัดและประเมินผล	4-5, 14, 21-23, 30-31, 37, 39, 46-47, 53-54, 59-78	1	สอดคล้อง
	3.6 ผู้เรียน	5	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 14 พบว่าความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง มีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.0 ถือว่า หลักสูตรการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ ไม่ต้องทำการปรับปรุง

ตอนที่ 2 การประเมินความสอดคล้องของหลักสูตร เป็นการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ในหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ในองค์ประกอบต่างๆ ต่อไปนี้

ตารางที่ 15 การประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรการเรียนรู้ เป็นการประเมินว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตรมีความสอดคล้องกันเพียงใดระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ข้างต้นและความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้

ข้อ	ความสอดคล้องในประเด็นต่อไปนี้	ดัชนีความสอดคล้อง	ความหมาย
1	หลักการของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1	สอดคล้อง
2	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในหลักสูตร	1	สอดคล้อง
3	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับเนื้อหาที่แผนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
4	เนื้อหาของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
5	กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
6	กิจกรรมการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	1	สอดคล้อง
7	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1	1	สอดคล้อง
8	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2	1	สอดคล้อง
9	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3	1	สอดคล้อง
10	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4	1	สอดคล้อง
11	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5	1	สอดคล้อง

	เนื้อหาสาระกับกิจกรรมการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
	กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
	วัตถุประสงค์กับการวัดและประเมินผล	1	สอดคล้อง
20	ความสอดคล้องภายในของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6		
	สาระสำคัญกับวัตถุประสงค์	1	สอดคล้อง
	วัตถุประสงค์กับเนื้อหาสาระ	1	สอดคล้อง
	เนื้อหาสาระกับกิจกรรมการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
	กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
	วัตถุประสงค์กับการวัดและประเมินผล	1	สอดคล้อง
21	ความสอดคล้องภายในของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7		
	สาระสำคัญกับวัตถุประสงค์	1	สอดคล้อง
	วัตถุประสงค์กับเนื้อหาสาระ	1	สอดคล้อง
	เนื้อหาสาระกับกิจกรรมการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
	กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
	วัตถุประสงค์กับการวัดและประเมินผล	1	สอดคล้อง
22	ความสอดคล้องภายในของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8		
	สาระสำคัญกับวัตถุประสงค์	1	สอดคล้อง
	วัตถุประสงค์กับเนื้อหาสาระ	1	สอดคล้อง
	เนื้อหาสาระกับกิจกรรมการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
	กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อการเรียนรู้	1	สอดคล้อง
	วัตถุประสงค์กับการวัดและประเมินผล	1	สอดคล้อง

จากตารางที่ 15 พบว่าองค์ประกอบต่างๆ ในหลักสูตรมีความสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ข้างต้น และความสอดคล้องภายในหน่วยการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.0 ถือว่า หลักสูตรการเรียนรู้อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ ไม่ต้องทำการปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3 นำหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองไปทดลองใช้

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองไปทดลองใช้กับผู้เรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดวังน้ำเขียว จำนวน 5 คน เป็นชุมชนลาวครึ่ง หมู่ 4 บ้านหนองหัวช้าง ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยจัดกิจกรรม 5 กิจกรรม ดังนี้

1. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน ผู้เรียนได้คิดประเด็นสัมภาษณ์คนในชุมชนเกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมที่มีในชุมชนแล้วจดบันทึกลงสมุดหรือบันทึกภาพ จากนั้นแต่ละคนช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับการสำรวจชุมชนแล้ววาดเป็นแผนที่ชุมชนลงกระดาษ โดยระบุสถานที่สำคัญในชุมชน เช่น วัด บ้าน สิ่งก่อสร้างที่สำคัญ แล้วระบายสีให้สวยงาม

รูปที่ 8 แผนที่ชุมชน

2. ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์ของชุมชนลาวครึ่ง และฝึกทำธงสงกรานต์

รูปที่ 9 ผู้เรียนทำธงสงกรานต์

3. เรียนรู้การสร้างสรรคงานศิลปะชุมชน ผู้เรียนเรียนรู้การทำบายศรีปากชามจากปราชญ์ชุมชน

รูปที่ 10 ผู้เรียนเรียนรู้การทำบายศรีปากชาม

4. โครงการสร้างศิลป์ ผู้เรียนคิดออกแบบผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1.ขั้นสร้างแรงบันดาลใจ 2. ขั้นเทคนิคที่สนใจ 3. ขั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4. ขั้นออกแบบ 5. ขั้นทดลองเทคนิค 6. ขั้นทำผลงานจริง และ 7. ขั้นนำเสนอผลงาน

รูปที่ 11 โครงการสร้างศิลป์

5. ผลิตสื่อเผยแพร่นวัตกรรม ผู้เรียนเรียนรู้ขั้นตอนการผลิตสื่อโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยในการออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

รูปที่ 12 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง มีดังต่อไปนี้

1. การประเมินก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
2. การประเมินชิ้นงาน ทั้ง 5 กิจกรรมในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
3. การประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
4. การประเมินผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
5. การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
6. การเขียนสะท้อนคิดสิ่งที่ได้จากหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

ตารางที่ 16 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนการประเมิน ก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนชาเมือง

คะแนนทดสอบ	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
ก่อนเรียน	5	7.20	3.11	ไม่ผ่านเกณฑ์
หลังเรียน	5	15.60	1.14	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า คะแนนการประเมินก่อนเรียนของผู้เรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.20 ส่วนหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนชาเมืองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.60 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 17 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของผลการประเมิน ชิ้นงาน ทั้ง 5 กิจกรรมในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนชาเมือง

กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน	9.66	0.57	ดี
2. ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน	10.00	0.00	ดี
3. เรียนรู้การสร้างสรรคงานศิลปะชุมชน	9.66	0.57	ดี
4. โครงการงานสร้างศิลป์	9.66	0.57	ดี
5. ผลิตสื่อเผยแพร่วัฒนธรรม	9.33	1.15	ดี

จากตารางที่ 17 แสดงคะแนนของชิ้นงานของทั้ง 5 กิจกรรม โดยผลงานของผู้เรียนมีคุณภาพของผลงานอยู่ในระดับดี กิจกรรมที่มีคะแนนสูงสุดคือ ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.00 รองลงมาคือกิจกรรมสำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน, เรียนรู้การสร้างสรรคงานศิลปะชุมชน และโครงการงานสร้างศิลป์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.66

ตารางที่ 18 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมิน
พฤติกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรม
ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง

ลำดับที่	ข้อสังเกตพฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.	มีความสนใจ กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ในการทำกิจกรรม	1.00	0.00	ดี
2.	มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในขณะที่ เรียนและปฏิบัติงาน	1.00	0.00	ดี
3.	มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนภายในกลุ่มหรือ ครูผู้สอน	0.80	0.40	ดี
4.	มีการซักถามเชิงเปรียบเทียบกันภายใน กลุ่ม เพื่อหาแนวคิดใหม่	0.40	0.48	ดี
5.	มีการใช้คำถามเชิงเปรียบเทียบกับ ครูผู้สอน เพื่อมาขยายกรอบความคิด	0.60	0.48	ดี
6.	มีการแสดงความคิดแปลกใหม่ ในการ แก้ปัญหากิจกรรม	0.80	0.40	ดี
7.	มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ ผลงาน	1.00	0.00	ดี
8.	แสดงความยินดี ยอมรับหรือชื่นชมใน ผลงานของตนเอง	1.00	0.00	ดี
9.	แสดงความยินดี ยอมรับหรือชื่นชมใน ผลงานของผู้อื่น	1.00	0.00	ดี
10.	มีการเก็บทำความสะอาด รักษาอุปกรณ์ การเรียน	0.80	0.40	ดี
	รวม	8.40	0.23	ดี

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ดี โดย
พฤติกรรมที่มีระดับสูงสุดคือ มีความสนใจ กระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม, มีความ
สนุกสนานเพลิดเพลิน ในขณะที่เรียนและปฏิบัติงาน, มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน,
แสดงความยินดี ยอมรับหรือชื่นชมในผลงานของตนเอง และแสดงความยินดี ยอมรับหรือชื่นชมใน

ผลงานของผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ซึ่งคะแนนภาพรวมของพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 8.40$)

ตารางที่ 19 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรม ชุมชนชานเมือง

ลำดับที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.	การทำงาน	4.00	0.00	ดี
2.	ขั้นตอนการทำงาน	4.20	0.83	ดี
3.	ผลสำเร็จของผลงาน	4.20	0.44	ดี
4.	ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน	3.40	0.54	ปานกลาง
5.	การแก้ปัญหา	3.40	0.54	ปานกลาง
	รวม	19.20	0.30	ดี

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เป็นกลุ่มของผู้เรียน รายการที่มีคะแนนสูงสุดคือ ขั้นตอนการทำงาน และผลสำเร็จของผลงาน อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือการทำงาน ($\bar{X} = 4.00$) โดยภาพรวมของการเรียนรู้เป็นกลุ่มอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 19.20$)

ตารางที่ 20 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรม ชุมชนชานเมือง

ลำดับที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านผู้เรียน กิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพและความสนใจของผู้เรียน	4.40	0.89	มาก
2.	กิจกรรมมีความเหมาะสมกับทักษะความสามารถของผู้เรียน	4.60	0.54	มากที่สุด
3.	กิจกรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.40	0.89	มาก
4.	กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ	4.60	0.54	มากที่สุด
1.	ด้านจุดประสงค์และเนื้อหา	4.60	0.54	มากที่สุด

	จุดประสงค์สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน			
2.	จุดประสงค์ที่กำหนดผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายได้	4.80	0.44	มากที่สุด
3.	เนื้อหากิจกรรมนี้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง	4.40	0.54	มาก
4.	กิจกรรมนี้ผู้เรียนสามารถเข้าใจลำดับขั้นตอนของเนื้อหาได้ตามที่ครูกำหนด	4.40	0.89	มาก
	ด้านกิจกรรมและวิธีสอน			
1.	กิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางการคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน	4.80	0.44	มากที่สุด
2.	กิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมความมั่นใจและความภาคภูมิใจในการทำงานให้แก่ผู้เรียน	4.60	0.54	มากที่สุด
3.	กิจกรรมให้ความสำคัญกับกระบวนการกลุ่ม	4.40	0.54	มาก
4.	การผสมผสานวิธีการสอนหลายวิธี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น	4.60	0.54	มากที่สุด
5.	สื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมช่วยให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมได้ดีขึ้น	4.80	0.44	มากที่สุด
6.	วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนอยากทำงาน	4.40	0.89	มาก
7.	ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม	4.60	0.54	มากที่สุด
	ด้านการประเมินผล			
1.	ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจจากการทำกิจกรรม	4.40	0.54	มาก
2.	ผู้เรียนสามารถทำงานได้ตามขั้นตอนที่กำหนด	4.40	0.54	มาก
3.	ผู้เรียนเกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน	4.60	0.54	มากที่สุด
4.	ผู้เรียนสามารถทำผลงานได้ในระดับที่น่าพอใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	4.56	0.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 20 พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) โดยรายการประเมินที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ผู้เรียนสามารถทำงานได้ในระดับที่น่าพอใจ ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาคือ จุดประสงค์ที่กำหนดผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายได้, กิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางการคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน และสื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมช่วยให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมได้ดีขึ้น ($\bar{X} = 4.80$)

การเขียนสะท้อนคิดสิ่งที่ได้จากหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้าง
นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนวนเมือง สามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการสะท้อนคิดของ
ผู้เรียน ได้ดังนี้

1. ด้านความรู้

- ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติชุมชนจากคนในชุมชนและเรียนรู้การทำบายศรีปากชาม
- ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์และเรียนรู้การออกแบบโปสเตอร์จาก

คอมพิวเตอร์

2. ด้านทักษะ

- ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำธงสงกรานต์, บายศรีปากชาม และทำเหรียญโปรยทาน
- ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสัมภาษณ์พูดคุยกับคนในชุมชน

3. ด้านเจตคติ

- ผู้เรียนรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และอยากให้มีกิจกรรมแบบนี้

ต่อไปอีก

- ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ผู้เรียนมีแนวคิดในการที่จะบูรณาการความร่วมมือเข้าไปในการทำงาน

ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างมาปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษาอีกครั้ง
ก่อนไปใช้จริงเพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด โดยมีหลักการดังนี้

1. การติดต่อประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นระยะ ได้แก่ โรงเรียน ประชาชน ผู้เรียน
ผู้ช่วยผู้วิจัย และครูพี่เลี้ยง ในการนัดหมายแต่ละสัปดาห์ เนื่องจากการทดลองจริงมีทั้งหมด 6 ชุมชน
จึงต้องมีการจัดการบริหารหลักสูตรที่เป็นระบบมากขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และลด
ข้อผิดพลาดให้น้อยที่สุด

2. กิจกรรมที่จัดจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและสถานที่ที่ใช้ใน
การปฏิบัติงานในแต่ละชุมชน เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จึงควรมีการ
ดูแลช่วยเหลือ ให้คำแนะนำผู้เรียนอย่างใกล้ชิด และในส่วนของการทำงานทุกครั้ง ผู้สอนจะต้อง
อธิบายให้ผู้เรียนฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์
กิจกรรม ใบบงานให้ประชาชนและผู้ช่วยวิจัยเกิดความเข้าใจก่อนลงชุมชน

3. ให้ผู้เรียนทำแบบประเมินตนเอง ประเมินการทำงานกลุ่มและมีการเขียนสะท้อนคิดในแต่ละ
กิจกรรมเพื่อดูความเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการติดตามผลในทุกสัปดาห์ โดยการ
เขียนสะท้อนคิด ผู้วิจัยได้ให้ประเด็นในเขียน ดังนี้ 1. ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง 2. ผู้เรียนได้
ฝึกทักษะอะไรบ้าง 3. ผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับกิจกรรมที่จัดให้

1318901555

CD :Thesiss 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลการใช้และปรับปรุงตรวจสอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนเมือง

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนเมืองไปใช้กับผู้เรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 60 คน ใน 6 ชุมชน ชุมชนละ 10 คน ดังนี้

1. โรงเรียนวัดใหม่ดอนทราย ชุมชนไต่คำ หมู่ 9 บ้านดอนทราย ตำบลสระเกษีเยิม อำเภอมือง นครปฐม จังหวัดนครปฐม
2. โรงเรียนบ้านหนองขาม ชุมชนลาวเวียง หมู่ 2 บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
3. โรงเรียนวัดศรีวิสารวาจา ชุมชนลาวครึ่ง หมู่ 5 ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม
4. โรงเรียนวัดบางหลวง ชุมชนจีน หมู่ 1 บ้านบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
5. โรงเรียนวัดปรมัยยิกาวาส ชุมชนมอญ หมู่ 1 เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
6. โรงเรียนบ้านดอนไก่อดี ชุมชนไทยพื้นเมือง หมู่ 1 บ้านดอนไก่อดี ตำบลดอนไก่อดี อำเภอกะทุมแบน จังหวัดสมุทรสาคร

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

1. รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดของตนเอง แล้วช่วยกันวาดภาพระบายสีลงกระดาษร้อยปอนด์

รูปที่ 13 ภาพงานศิลปวัฒนธรรมชุมชน

2. เรียนรู้เรื่องสื่อ ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำโปสเตอร์ และเทคนิคการถ่ายภาพ

รูปที่ 14 เรียนรู้เกี่ยวกับสื่อและเทคนิคการถ่ายภาพ

3. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน ให้ผู้เรียนคิดประเด็นคำถามสัมภาษณ์คนในชุมชนเกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมในชุมชนแล้วสังเกต จดบันทึกลงในสมุดบันทึก จากนั้นแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิด แล้ววาดภาพเกี่ยวกับการสำรวจศิลปวัฒนธรรมในชุมชนของตนเอง ลงกระดาษร้อยปอนด์ขนาด A3 ว่ามีสถานที่สำคัญ สิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวข้อง บ้าน หรือสิ่งที่พบเห็นจากการสำรวจแล้วระบายสีให้สวยงาม

รูปที่ 15 แผนที่ชุมชน

4. ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน ชุมชน ผู้เรียนสัมภาษณ์พูดคุยกับปราชญ์ชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมแล้วรอกข้อมูลลงในใบงานปฏิทินกิจกรรมทางวัฒนธรรมและร่วมทำกิจกรรมทางศิลปะที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีในท้องถิ่น แต่ละชุมชนมีกิจกรรม ดังนี้

ชุมชน	กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่เข้าร่วม
ชุมชนไทยทรงดำ	การทำลูกมะกอน ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นคอน
ชุมชนลาวครั่ง	การถักทางมะพร้าว เพื่อทำเป็นซุ้มประตูที่ใช้ในงานมงคล
ชุมชนลาวเวียง	การทำธงสงกรานต์ เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์
ชุมชนจีน	การเขียนอักษรจีน เป็นคำอวยพรที่ใช้ในเทศกาลตรุษจีน
ชุมชนมอญ	การทำธงตะขาบที่ใช้ในงานสงกรานต์และการทำหน่อกะลา
ชุมชนไทยพื้นเมือง	การถอดลวดลายโบราณของเครื่องถ้วยเบญจรงค์

รูปที่ 16 ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน

5. เรียนรู้การสร้างสรรค์งานศิลปะชุมชน ประชาชนชุมชนให้ความรู้กับผู้เรียนเกี่ยวกับงานศิลปะชุมชน

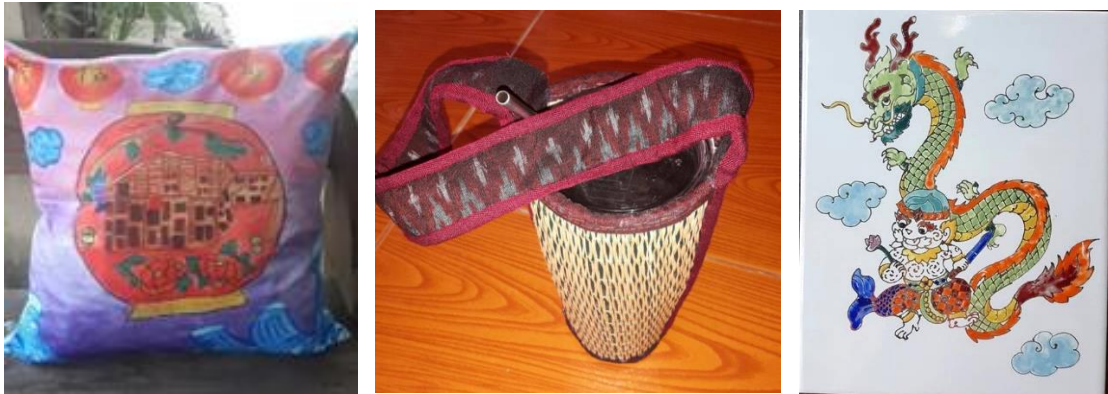
ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติงานศิลปะชุมชน แต่ละชุมชนมีกิจกรรม ดังนี้

ชุมชน	การสร้างสรรค์งานศิลปะชุมชน
ชุมชนไทยทรงดำ	เรียนรู้การปักกลายและการต่อผ้า รวมทั้งการทอผ้าแบบกี่กระตุก
ชุมชนลาวครั่ง	เรียนรู้เกี่ยวกับการทำตุ้งแมงมุม
ชุมชนลาวเวียง	เรียนรู้เกี่ยวกับการทอเสื่อกก โดยใช้กี่แบบแนวตั้ง
ชุมชนจีน	เรียนรู้เกี่ยวกับลวดลายแบบจีนที่มีในชุมชน
ชุมชนมอญ	เรียนรู้เกี่ยวกับการขึ้นรูปดิน และการแกะสลักดิน
ชุมชนไทยพื้นเมือง	เรียนรู้เกี่ยวกับการระบายสีเครื่องเบญจรงค์

รูปที่ 17 การเรียนรู้การสร้างสรรค์งานศิลปะชุมชน

6. โครงการสร้างศิลป์ ให้ผู้เรียนคิดออกแบบผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนตามขั้นตอนการทำโครงการ ดังนี้ 1. ขั้นสร้างแรงบันดาลใจ 2. ขั้นเทคนิคที่สนใจ 3. ขั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4. ขั้นออกแบบ 5. ขั้นทดลองเทคนิค 6. ขั้นทำผลงานจริง และ 7. ขั้นนำเสนอผลงาน

รูปที่ 18 โครงการงานสร้างศิลป์

7. ผลิตสื่อเผยแพร่ผ่านนวัตกรรม ผู้เรียนออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ผลงานนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชน โดยใส่รายละเอียดดังนี้ 1. ชื่อผลงาน 2. ที่มาหรือแนวคิด 3. วัตถุประสงค์ 4. การเลือกใช้วัสดุ 5. ประโยชน์การใช้งาน 6. ขั้นตอนการทำงาน 7. รูปภาพผลงานการออกแบบ 8. ราคาจำหน่าย และ 9. รายชื่อผู้จัดทำ

รูปที่ 19 ผู้เรียนออกแบบโปสเตอร์นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

8. นิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน เป็นการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้สร้างขึ้น โดยผู้เรียนนำเสนอผลงานที่ละกลุ่ม แล้วให้ผู้ร่วมงานประเมินผลงานการออกแบบลงในแบบประเมิน

รูปที่ 20 ผู้เรียนนำเสนอผลงานในงานนิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมือง มีดังต่อไปนี้

1. การประเมินก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง
2. การประเมินชิ้นงาน ทั้ง 6 กิจกรรมในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง
3. การประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง
4. การประเมินผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง
5. การประเมินผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในงานนิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
6. การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง
7. การเขียนสะท้อนคิดของผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้จากหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง

ตารางที่ 21 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนการประเมินก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง

คะแนนทดสอบ	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย(\bar{X})	S.D.	t	df	sig
ก่อนเรียน	5	6.53	8.32	23.29	59	0.00*
หลังเรียน	5	15.05	2.25			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า คะแนนการประเมินก่อนเรียนของผู้เรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.32 ส่วนหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมืองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.05 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

1318901555

ตารางที่ 22 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ของผลการประเมินชิ้นงาน ทั้ง 6 กิจกรรมในหลักสูตร
ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

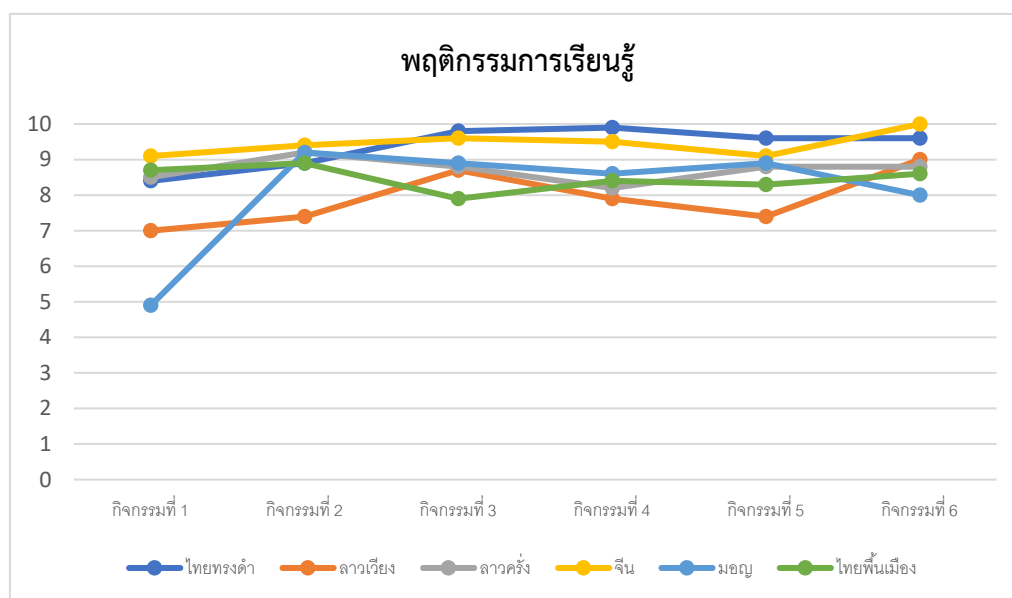
กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) คะแนนแต่ละชุมชน					
	ไทยดำ	ลาวเวียง	ลาวครั่ง	จีน	มอญ	ไทย
1. รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม	8.33	7.00	8.00	9.33	6.83	9.00
2. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน	8.66	8.16	8.66	9.16	6.83	9.00
3. ร่วมกิจกรรมทาง ศิลปวัฒนธรรมชุมชน	8.33	8.16	9.00	9.00	7.66	10.00
4. เรียนรู้การสร้างสรรค์งาน ศิลปะชุมชน	8.66	7.83	9.66	9.00	8.16	10.00
5. โครงการสร้างศิลป์	9.66	8.00	7.83	9.33	7.50	9.83
6. ผลิตสื่อเผยแพร่นวัตกรรม	8.33	8.50	7.33	7.50	7.33	8.33
รวมคะแนน	51.97	47.65	50.48	53.32	44.31	56.16

จากตารางที่ 22 แสดงคะแนนของชิ้นงานทั้ง 6 กิจกรรมของแต่ละชุมชน โดยผลงานของผู้เรียนทุกชุมชนมีคุณภาพของผลงานอยู่ในระดับดี ชุมชนที่มีคะแนนสูงสุดคือ ชุมชนไทยพื้นเมืองดอนไก่อดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.16 รองลงมาคือ ชุมชนจีนบางหลวง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.32 และชุมชนไทยดำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51.97

ตารางที่ 23 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ของการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร
ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

รายการพฤติกรรมที่ทำการประเมินมีดังต่อไปนี้ 1. มีความสนใจ กระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม 2. มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในขณะที่เรียนและปฏิบัติงาน 3. มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนภายในกลุ่มหรือครูผู้สอน 4. มีการซักถามเชิงเปรียบเทียบกันภายในกลุ่ม เพื่อหาแนวคิดใหม่ 5. มีการใช้คำถามเชิงเปรียบเทียบกับครูผู้สอน เพื่อมาขยายกรอบความคิด 6. มีการแสดงความคิดแปลกใหม่ ในการแก้ปัญหากิจกรรม 7. มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างสรรค์ผลงาน 8. แสดงความยินดี ยอมรับหรือชื่นชมในผลงานของตนเอง 9. แสดงความยินดี ยอมรับหรือชื่นชมในผลงานของผู้อื่น และ 10. มีการเก็บทำความสะอาด รักษาอุปกรณ์การเรียน ใน 6 กิจกรรม ได้แก่ 1. รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม 2. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน 3. ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน 4. เรียนรู้การสร้างสรรค์งานศิลปะชุมชน 5. โครงการสร้างศิลป์ และ 6. ผลิตสื่อเผยแพร่นวัตกรรม

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) คะแนนรวมพฤติกรรมการเรียนรู้ของแต่ละชุมชน					
ไทยดำ	ลาวเวียง	ลาวครั่ง	จีน	มอญ	ไทย
56.20	47.40	52.30	56.70	48.50	50.80

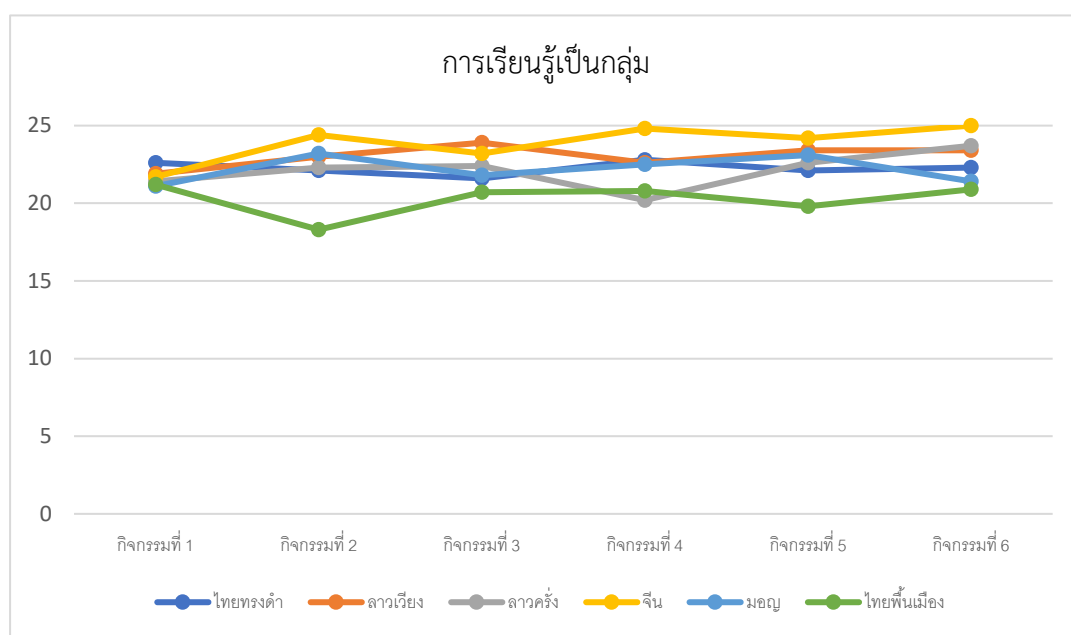

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี โดยพฤติกรรมในการเรียนรู้มีเกณฑ์พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นสังเกตจากกิจกรรมที่ 1 ไปจนถึงกิจกรรมที่ 6 ชุมชนที่มีระดับคะแนนรวมพฤติกรรมการเรียนรู้สูงสุดคือชุมชนจีนบางหลวง (\bar{X} =56.70) รองลงมาคือชุมชนไทยดำ (\bar{X} =56.20) และชุมชนลาวครั่ง (\bar{X} =52.30)

ตารางที่ 24 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ของการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มในหลักสูตร ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

รายการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ได้แก่ 1.การทำงาน 2. ขั้นตอนการทำงาน 3. ผลสำเร็จของผลงาน 4. ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน และ 5. การแก้ปัญหา ใน 6 กิจกรรม ได้แก่ 1. รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม 2. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน 3. ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน 4. เรียนรู้การสร้างสรรค์งานศิลปะชุมชน 5. โครงการสร้างศิลป์ และ 6. ผลิตสื่อเผยแพร่วัฒนธรรม

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) คะแนนผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มของแต่ละชุมชน					
ไทยดำ	ลาวเวียง	ลาวครั่ง	จีน	มอญ	ไทย
133.50	138.20	132.60	143.30	133.10	121.70

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่าผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มของผู้เรียนในแต่ละชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี โดยการเรียนรู้เป็นกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ดีสังเกตจากกิจกรรมที่ 1 ไปจนถึงกิจกรรมที่ 6 ชุมชนที่มีระดับคะแนนรวมพฤติกรรมการเรียนรู้สูงสุดคือชุมชนจีนบางหลวง ($\bar{X}=143.30$) รองลงมาคือชุมชนลาวเวียง ($\bar{X}=138.20$) และชุมชนไทยดำ ($\bar{X}=133.50$)

ตารางที่ 25 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน (ภาพรวมของผลงานทุกชิ้น)

รายการประเมินผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ 1. คุณสมบัติของผลงาน 2. การนำเสนอผลงาน และ 3. การใช้ประโยชน์ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 54 คน

1. เพศ	ชาย	21	คน	คิดเป็นร้อยละ	38.89
	หญิง	33	คน	คิดเป็นร้อยละ	45.21
2. อายุ	10 – 19 ปี	17	คน	คิดเป็นร้อยละ	31.48
	20 – 29 ปี	21	คน	คิดเป็นร้อยละ	38.89
	30 – 39 ปี	10	คน	คิดเป็นร้อยละ	18.52
	40 – 49 ปี	6	คน	คิดเป็นร้อยละ	11.11
	3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	17	คน	คิดเป็นร้อยละ
	มัธยมศึกษา	22	คน	คิดเป็นร้อยละ	40.74
	ปริญญาตรี	15	คน	คิดเป็นร้อยละ	27.78

4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	38.89
	รับราชการ	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	14.81
	พนักงานบริษัท	14 คน	คิดเป็นร้อยละ	25.93
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.96
	รับจ้าง	4 คน	คิดเป็นร้อยละ	7.41
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	24 คน	คิดเป็นร้อยละ	44.44
	10,000 – 20,000 บาท	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	38.89
	20,001 – 30,000 บาท	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.67

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.55	0.53	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.55	0.50	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.57	0.53	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.55	0.53	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.50	0.50	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.46	0.50	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.57	0.49	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.40	0.56	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.44	0.57	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.40	0.56	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.48	0.57	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.64	0.48	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.59	0.49	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.31	0.66	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.51	0.57	ดีเยี่ยม
รวม	67.52	0.04	ดีเยี่ยม

1318901555

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมของผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 67.52$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมาคือ การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ ($\bar{X} = 4.59$) และการออกแบบและประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.57$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. สินค้าบางชนิดมีราคาที่ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เรื่องของความคงทนถาวร บางอย่างยังไม่ค่อยแข็งแรงเท่าไร แต่ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ในระดับประถมก็ถือว่าใช้ได้เลยทีเดียว 2. ทำได้สวยงาม ประณีต เหมาะกับการใช้งาน และเห็นถึงความตั้งใจในการทำค่ะ 3. ผลงานบางชิ้นราคาไม่เหมาะสม 4. ควรมีโครงการดีๆ แบบนี้ต่อไป เพื่ออนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทย

สำหรับผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวเมืองอยู่ในภาคผนวก ง และผลการประเมินผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวเมืองแต่ละชิ้นรายละเอียดอยู่ในภาคผนวก จ

ตารางที่ 26 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวเมือง

ลำดับที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านผู้เรียน กิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพและความสนใจของผู้เรียน	4.50	0.65	มากที่สุด
2.	กิจกรรมมีความเหมาะสมกับทักษะความสามารถของผู้เรียน	4.55	0.67	มากที่สุด
3.	กิจกรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.50	0.67	มากที่สุด
4.	กิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ	4.51	0.65	มากที่สุด
1.	ด้านจุดประสงค์และเนื้อหา จุดประสงค์สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน	4.46	0.65	มาก
2.	จุดประสงค์ที่กำหนดผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายได้	4.53	0.62	มากที่สุด
3.	เนื้อหากิจกรรมนี้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง	4.46	0.67	มาก
4.	กิจกรรมนี้ผู้เรียนสามารถเข้าใจลำดับขั้นตอนของ	4.40	0.66	มาก

	เนื้อหาได้ตามที่ครูกำหนด			
1.	ด้านกิจกรรมและวิธีสอน กิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางการคิด สร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน	4.61	0.55	มากที่สุด
2.	กิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมความมั่นใจและความ ภาคภูมิใจในการทำงานให้แก่ผู้เรียน	4.58	0.53	มากที่สุด
3.	กิจกรรมให้ความสำคัญกับกระบวนการกลุ่ม	4.48	0.56	มาก
4.	การผสมผสานวิธีการสอนหลายวิธี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจ ได้ดีขึ้น	4.55	0.69	มากที่สุด
5.	สื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมช่วยให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมได้ดีขึ้น	4.51	0.65	มากที่สุด
6.	วัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนอยากทำงาน	4.45	0.69	มาก
7.	ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม	4.45	0.64	มาก
1.	ด้านการประเมินผล ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจจากการทำกิจกรรม	4.50	0.62	มากที่สุด
2.	ผู้เรียนสามารถทำงานได้ตามขั้นตอนที่กำหนด	4.51	0.70	มากที่สุด
3.	ผู้เรียนเกิดลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน	4.43	0.67	มาก
4.	ผู้เรียนสามารถทำผลงานได้ในระดับที่น่าพอใจ	4.55	0.62	มากที่สุด
	รวม	4.50	0.04	มากที่สุด

จากตารางที่ 26 พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็น
ฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) โดยรายการ
ประเมินที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ กิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางการคิดสร้างสรรค์
ให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมาคือ กิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมความมั่นใจและความภาคภูมิใจในการ
ทำงานให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.58$) และ กิจกรรมมีความเหมาะสมกับทักษะความสามารถของผู้เรียน,
การผสมผสานวิธีการสอนหลายวิธี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น และผู้เรียนสามารถทำผลงานได้ในระดับ
ที่น่าพอใจ ($\bar{X} = 4.55$)

ตารางที่ 27 การเขียนสะท้อนคิดของผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้จากหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้
สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง

ประเด็นสำคัญ	ผลการเขียนสะท้อนคิด
1. ความรู้ 1.1 ประวัติความเป็นมาของ ชุมชน	“ได้เรียนรู้เกี่ยวกับแผนผังหมู่บ้าน”
	“ได้ไปศึกษาประวัติและความเป็นมาของชุมชนของที่ๆ เราไม่เคย ไป”
	“ได้แนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อของคนใน ชุมชน”
	“ได้รู้จักพูดคุยกับคนในชุมชน”
1.2 ศิลปวัฒนธรรมชุมชน	“ได้เรียนรู้ศิลปะชุมชนของตนเอง”
	“ได้ไปเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีในชุมชนต่างๆ”
	“ดีมีประโยชน์สามารถสร้างอาชีพ นำไปประยุกต์ใช้สร้างงาน”
	“ได้เรียนรู้วัฒนธรรมพื้นเมืองของผู้อื่นและสืบทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น และคนในชุมชน เราได้แลกเปลี่ยนความรู้กันไป”
1.3 การออกแบบผลงาน นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน	“ได้เรียนรู้ขั้นตอนการออกแบบผลงาน”
	“ได้เรียนรู้ขั้นตอนการออกแบบโปสเตอร์ให้สวยงาม”
	“ได้ออกแบบลงในใบงานแล้วได้ใส่ลวดลายที่ตนเองวาดลงไป”
	“ได้ช่วยกันออกแบบลวดลายแล้วนำไปทำจริง”
2. ทักษะ 2.1 ทักษะการทำงานศิลปะและ ผลิตนวัตกรรม	“ได้รู้จักการประดิษฐ์ชิ้นงาน”
	“ชอบการทำกิจกรรมเพราะจะได้มีความรู้เพิ่มเติม”
	“เรียนรู้การเขียนตัวอักษรจีนด้วยพู่กัน”
	“ได้เรียนรู้วิธีการปักผ้า”
	“ได้รู้ขั้นตอนการทำงานศิลปะ”
	“ได้วาดภาพระบายสี”
	“ฝึกการทำเครื่องปั้นดินเผา”
	“ได้ออกแบบลวดลายเอง”
	“ได้ถักทางมะพร้าวและทำตุ้งแมงมุม”
	“ได้ฝึกการลงสีและการหล่อแบบและขั้นตอนการหล่อแบบ”

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

	<p>“รู้และได้ทำการทอเสื่อกกและการทำธงสงกรานต์”</p> <p>“ได้ทำผลงานจนสำเร็จ มีปราชญ์คอยให้คำแนะนำ”</p>
<p>2.2 ทักษะการสื่อสารและความมั่นใจในตนเอง</p>	<p>“สนุกที่ได้ใช้ทักษะและความกล้าแสดงออกค่ะ”</p> <p>“ได้รู้จักฝึกซ้อมและนำเสนอผลงานของตนเอง”</p> <p>“เราได้สมาธิมากขึ้น”</p> <p>“ได้ออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์งานศิลปะ”</p> <p>“หนูรู้สึกตื่นเต้นมากเวลาอยู่บนเวทีแต่ก็สามารถนำเสนอผ่านไปได้ด้วยดี”</p>
<p>2.3 ทักษะกระบวนการกลุ่ม</p>	<p>“ได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม”</p> <p>“ได้แสดงความคิดเห็น”</p> <p>“ทำให้เรามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือการคิดสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน”</p> <p>“เพื่อนๆ ช่วยกันออกแบบดีมาก”</p> <p>“มีความร่วมมือช่วยเหลือกันดี”</p>
<p>3. เจตคติ</p> <p>3.1 ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง</p>	<p>“วันแรกหนูรู้สึกตื่นเต้นมากที่ได้มาร่วมกิจกรรม”</p> <p>“หนูรู้สึกดีใจมากที่ได้เรียนรู้”</p> <p>“ตอนแรกรู้สึกว่ามันยากแต่พอทำเสร็จแล้วหนูจะบอกว่ามันง่ายมากเลย”</p> <p>“อยากทำอีกในโอกาสหน้า”</p> <p>“เมื่อก่อนผมก็ไม่สนใจเรื่องศิลปะแต่พอมาที่นี่ก็สนใจเรื่องศิลปะ”</p> <p>“ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น”</p> <p>“รู้สึกมีความสุข”</p> <p>“เหนื่อยแต่สนุกดี”</p> <p>“ผมรู้สึกเพลียมากๆ อาจเป็นเพราะตากแดดหรือไม่ก็เพราะ PM2.5 แต่วันนี้ก็สนุกมากๆ”</p>
<p>3.2 ความรู้สึกที่มีต่อผู้อื่น</p>	<p>“หนูรู้สึกภูมิใจที่เราทำสำเร็จและคุณครูก็พอใจในงานของเรา”</p> <p>“อยากให้โครงการนี้เกิดขึ้นอีกเพราะทำให้นักเรียนได้รู้เรื่องต่างๆ จากแหล่งชุมชนของตนเอง”</p> <p>“ได้เพื่อนใหม่ มีความสามัคคี”</p>

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

	“มีความสนุกเพลิดเพลินในการทำงาน ประทับใจและภูมิใจกับผลงานที่ตนเองทำและของผู้อื่น และมีความร่วมมือดีมาก ผลงานก็ออกมาดี”
3.3 ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน	“รู้สึกดีที่ช่วยรักษาวัฒนธรรมไทยตรงดำเอาไว้”
	“ดีใจมากค่ะที่ได้เรียนรู้ศิลปะชุมชนซานเมือง”
	“จากการที่หนูได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ มีความสุขมาก ได้พัฒนาชุมชน ได้พัฒนาตนเองด้วยค่ะ หนูอยากให้มีกิจกรรมดีๆ แบบนี้บ่อยๆ นะคะ”
	“ได้ออนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนและได้ต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้ชุมชน”

จากตารางที่ 27 สามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการสะท้อนคิดของผู้เรียน ได้ดังนี้

1. ความรู้

1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของชุมชนผ่านการสัมภาษณ์พูดคุยกับคนในชุมชน โดยจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงสมุดบันทึกถึงสิ่งที่พบเห็น ชื่อบุคคลที่สัมภาษณ์ อาชีพ การทำงานศิลปะชุมชน รวมทั้งแนวคิด ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และจากนั้นผู้เรียนช่วยกันทำเป็นแผนที่ชุมชนของตนเอง

1.2 ศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ผู้เรียนได้ทราบถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนมากขึ้นจากที่ตนทราบอยู่แล้ว มีการแลกเปลี่ยนความรู้จากสิ่งที่ตนเองรู้กับคนในชุมชน อีกทั้งยังทำให้เห็นว่าการสร้างงานศิลปหัตถกรรม นั้นสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย

1.3 การออกแบบผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนการออกแบบผลงานผ่านการทำโครงการสร้างศิลป์ และการออกแบบโปสเตอร์ด้วยคอมพิวเตอร์

2. ทักษะ

2.1 ทักษะการทำงานศิลปะและผลิตนวัตกรรม

ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติงานศิลปะตามชุมชนของตนเอง โดยมีปราชญ์ชุมชนคอยดูแล แนะนำให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ซึ่งแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์และจุดเด่นที่แตกต่างกันไป สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ก่อนการออกแบบนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน จากนั้นจึง

สร้างสรรค์ผลงานตามที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงการเลือกใช้วัสดุและประโยชน์การใช้สอย

2.2 ทักษะการสื่อสารและความมั่นใจในตนเอง

ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร การนำเสนอผลงานผ่านการออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนว่าต้องการให้ผู้ชมเข้าใจในผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น โดยใส่รายละเอียด ดังนี้ 1. ชื่อผลงาน 2. ที่มาหรือแนวคิด 3. วัตถุประสงค์ 4. การเลือกใช้วัสดุ 5. ประโยชน์การใช้งาน 6. ขั้นตอนการทำงาน 7. รูปภาพผลงานการออกแบบ 8. ราคาจำหน่าย และ 9. รายชื่อผู้จัดทำ และจากนั้นได้ทำการฝึกซ้อมการนำเสนอผลงานบนเวที ซึ่งผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกในการนำเสนอเป็นอย่างดีแต่อาจมีความรู้สึกตื่นเต้นอยู่บ้าง

2.3 ทักษะกระบวนการกลุ่ม

การจัดการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนได้จัดให้ผู้เรียนอยู่เป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จำนวน 2 กลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีความร่วมมือ ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี มีการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้งานนั้นสำเร็จไปได้ด้วยดี

3. เจตคติ

3.1 ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง

ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกตื่นเต้นในวันแรกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เมื่อได้เริ่มทำกิจกรรมมาเรื่อยๆ ก็เกิดความสุข สนุกในการทำกิจกรรม บางคนอาจจะรู้สึกเหนื่อย ปวดหลัง เพลีย หรือรู้สึกว่างานนั้นน่าจะยากเกินความสามารถของตนเอง แต่เมื่อได้ลองทำแล้วก็สามารถที่จะทำให้สำเร็จได้ แสดงถึงความรับผิดชอบที่มีมากขึ้น และมีความรู้สึกว่าจะทำอีกในโอกาสหน้า

3.2 ความรู้สึกที่มีต่อผู้อื่น

ผู้เรียนมีความสุขเพลิดเพลินในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อผลงานสำเร็จรู้สึกประทับใจ และภูมิใจกับผลงานของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังได้รู้จักเพื่อนใหม่ มีความสามัคคีร่วมมือกันจึงทำให้ผลงานออกมาดีเป็นที่พอใจของทุกคน

3.3 ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน

ผู้เรียนรู้สึกดีใจที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนเมือง ได้ช่วยอนุรักษ์รักษาและพัฒนาผลงานศิลปหัตถกรรมของชุมชนให้คงอยู่และสามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไป จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้เป็นหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด ส่วนที่ทำการปรับปรุงคือ กระบวนการพัฒนานวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน ที่มีการลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนเพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้น ดังตารางที่ 28 ในขั้นตอนที่ 3 ออกแบบนวัตกรรม จากการดำเนินการทั้ง 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1.ขั้นสร้างแรงบันดาลใจ 2.ขั้นเทคนิคที่สนใจ 3.ขั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4.ขั้นออกแบบ 5.ขั้นทดลอง

1318901555

เทคนิค 6.ชั้นทำผลงานจริง 7.ชั้นนำเสนอผลงานเหลือ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1.ชั้นสร้างแรงบันดาลใจ 2.ชั้นเทคนิคที่สนใจ 3.ชั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4.ชั้นออกแบบ เนื่องจากชั้นที่ 5 – 7 มีความซ้ำซ้อนกับขั้นตอนหลักของกระบวนการพัฒนานวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ตารางที่ 28 ตารางเปรียบเทียบการปรับปรุงหลักสูตรในส่วนกระบวนการพัฒนานวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

กระบวนการพัฒนานวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน	
ก่อนปรับปรุง	หลังปรับปรุง
1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา	1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ	2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ
3. ออกแบบนวัตกรรม 1.ชั้นสร้างแรงบันดาลใจ 2.ชั้นเทคนิคที่สนใจ 3.ชั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4.ชั้นออกแบบ 5.ชั้นทดลองเทคนิค 6.ชั้นทำผลงานจริง 7.ชั้นนำเสนอผลงาน	3. ออกแบบนวัตกรรม 1.ชั้นสร้างแรงบันดาลใจ 2.ชั้นเทคนิคที่สนใจ 3.ชั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4.ชั้นออกแบบ
4. สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม	4. สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม
5. ทดลองใช้นวัตกรรม	5. ทดลองใช้นวัตกรรม
6. ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม	6. ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม
7. สรุปรายงาน และเผยแพร่	7. สรุปรายงาน และเผยแพร่

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนานเมืองที่เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่รวบรวมเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชุมชน ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมและผลงานทางศิลปะและภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยี จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม คนไทยจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม เกิดวิกฤติค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมในการดำรงชีวิต สภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันพบว่า มีปัญหาหลายประการที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในด้านการสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าศิลปะไทยและศิลปะท้องถิ่นตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้ อีกทั้งการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนยังเป็นแบบผิวเผิน ขาดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบกับความรู้ด้านอื่น ทั้งสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี ซึ่งรวมกันเป็นวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงปัญหาด้านการบริหารจัดการจัดการด้านบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติทางวัฒนธรรม จึงควรอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันและสร้างความเจริญยิ่งขึ้นไป วิธีการที่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้ดียิ่งขึ้น นั่นคือ การใช้สถานที่ที่เป็นฐานในการศึกษา (Place-Based Education) เป็นแนวคิดเชิงบูรณาการที่ได้มาจากชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง และการใช้แนวคิดการออกแบบ (Design Thinking) และคิดสร้างสรรค์โดยการจัดการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์แบบซินเนคติกส์ (Synectics) โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สู่การฝึกฝนและพัฒนาจนสามารถสร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์ เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะสร้างสรรค์ผลงานการสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน จึงนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา (research and development) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่ที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนานเมือง
2. เพื่อนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่ที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนานเมือง
3. เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่ที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนานเมืองและ

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ปราชญ์ชุมชน นักการศึกษาศิลปะ อาจารย์สอนศิลปะ ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน และเก็บข้อมูลจากผู้เรียนมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐานและเครื่องมือสำหรับวัดและประเมินผลแล้วตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 นำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้วปรับปรุงหลักสูตรและแบบวัดประเมินผลอีกครั้งก่อนไปใช้จริง และขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลการใช้และปรับปรุงตรวจสอบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและมุมมองของผู้เรียนเพื่อหาองค์ประกอบของหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

จากการศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองในศตวรรษที่ 21 ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยผสมผสานแนวคิดการใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา (Place-Based Education) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภายในชุมชนและสร้างองค์ความรู้จากการมีส่วนร่วมในชุมชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษา โดยมุ่งเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ที่เป็นกระบวนการคิดในการทำ ความเข้าใจในปัญหาต่างๆ อย่างลึกซึ้ง โดยเอาผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และนำเอาความคิดสร้างสรรค์และ มุมมองจากหลายๆ คน มาสร้างแนวทางการแก้ไข และนำเอาแนวทางนั้นมาทดสอบและพัฒนา เพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์กับผู้ใช้และสถานการณ์นั้นๆ ผสมผสานกับการจัดการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์แบบซินเนคติกส์ (Synectics) ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตนเอง ให้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่น สภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ๆ ขึ้นได้

อีกทั้งผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 18 ท่าน และผู้เรียน 15 คน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สามารถสรุปได้ว่า 1) สภาพปัจจุบันในชุมชน พบว่า

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ลักษณะของศิลปวัฒนธรรมเป็นรูปแบบศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่ครอบคลุมเรื่องจารีตขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ศาสนา การดำรงชีวิต เอกลักษณ์ของท้องถิ่น สถานที่สำคัญในชุมชน รวมถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดที่สะท้อนถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนได้เป็นอย่างดี ที่จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเองผ่านการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีปราชญ์ชุมชน ผู้รู้ที่สามารถให้ข้อมูลและความรู้ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนมีทั้งการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนและในชุมชน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจงานศิลปวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น การรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตจนถึงปัจจุบัน 2) ความต้องการจำเป็น พบว่า ผู้เรียนต้องการได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับมรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอย่างมาก อันเป็นสิ่งที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้ผู้เรียนรักถิ่นฐานของตนเอง มีจิตสำนึก เห็นคุณค่า ตระหนักถึงศิลปวัฒนธรรมให้ดำรงคงอยู่และพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมให้ดีขึ้น ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในสถานที่จริง ได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระทางความคิด โดยมีการติดต่อประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไว้ล่วงหน้า ทั้งปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน โรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เรียน เพื่อทำความรู้จัก นัดหมายและสร้างความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน ผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นเร้าความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ ตระหนัก รักและเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมชุมชน สามารถนำเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมมาสร้างพัฒนาเป็นนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน ออกแบบให้มีความร่วมสมัย มีการแปรรูปเป็นสิ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือการท่องเที่ยวของจังหวัดได้ ในยุคปัจจุบันการใช้สื่อประชาสัมพันธ์จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยให้คนทั่วไปได้เห็นผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น 3) การจัดการเรียนรู้ศิลปะ พบว่า มีองค์ประกอบดังนี้ 3.1) วัตถุประสงค์ ควรมีความหมายในการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในอดีตและปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน 3.2) เนื้อหาสาระ ควรมีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมและการสร้างนวัตกรรม 3.3) กิจกรรมการเรียนรู้ โดยการใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา 3.4) สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่ในชุมชน ของจริง สื่อประชาสัมพันธ์ และคนในชุมชน 3.5) การวัดและประเมินผล ได้แก่ การประเมินชิ้นงาน การสังเกตพฤติกรรม และการประเมินเจตคติ 3.6) ผู้เรียนจำนวนผู้เรียนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง คือไม่เกิน 10 คน/ ปราชญ์ 1 คน จากข้อมูลทั้งหมด เมื่อได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมือง

1318901555

CU Thesais 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

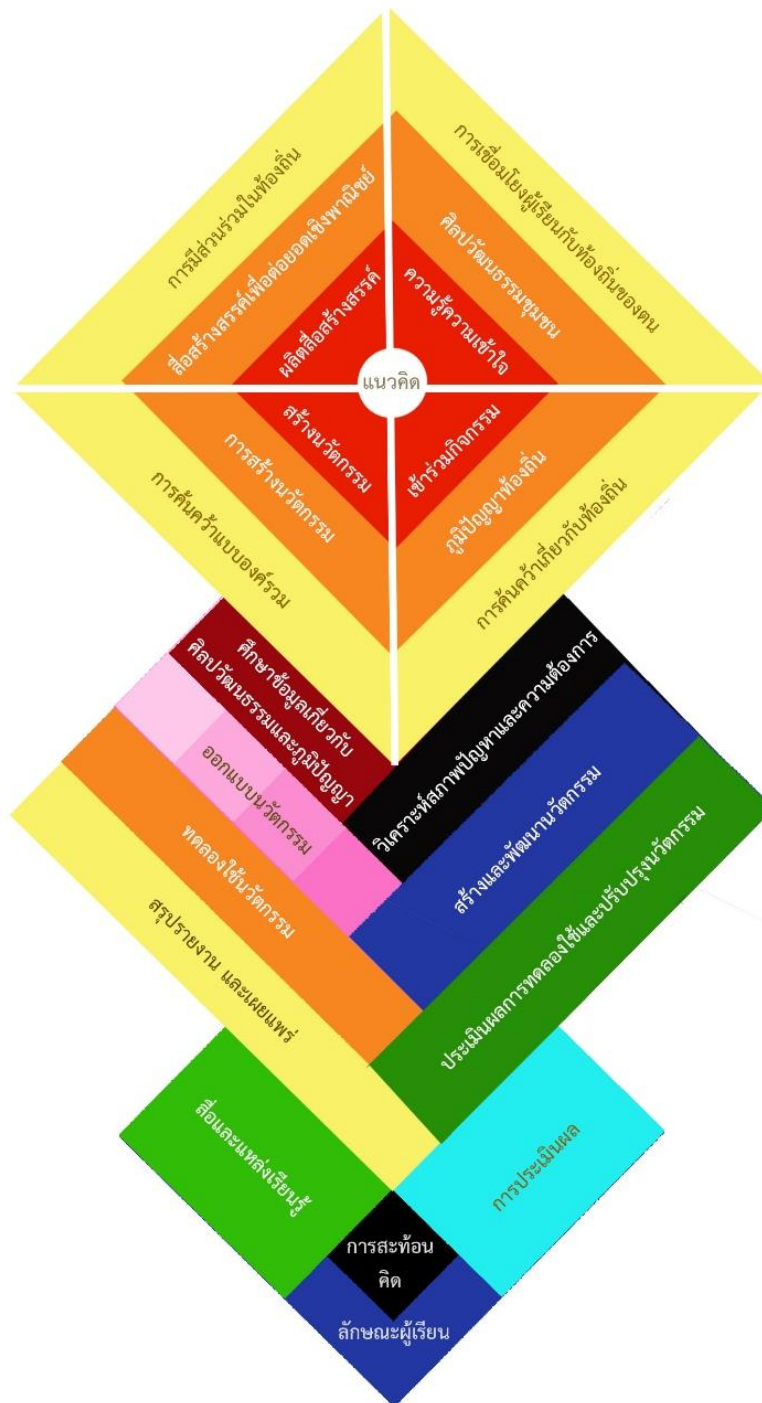
2. หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน ชานเมือง

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียนมาวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญเพื่อนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร และจากผลการทดลองใช้หลักสูตรกับผู้เรียน พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในการนำไปใช้กับผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน ที่สามารถนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนและผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานที่เป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากผลการใช้หลักสูตรมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อนำเสนอเป็นแผนภาพโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง โดยนำเสนอในรูปแบบ Diagram จากด้านบนสุดเป็นรูปตุงแมงมุมที่แสดงถึงวิถีวัฒนธรรมความเชื่อของคนในแถบลุ่มน้ำโขง และถือได้ว่า ตุง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่ควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ และถดถอยมาเป็นรูปการเย็บต่อผ้าของชาวไทยทรงดำ ที่แสดงถึงวัฒนธรรมเดิมที่สืบทอดกันมาพัฒนาลวดลายและรูปแบบให้ทันสมัยแต่ยังคงความเรียบง่ายทั้งหน้าที่ใช้สอยและความงาม โดยสีที่นำมาใช้ใน Diagram เป็นสีย้อมผ้าของชาวไทยทรงดำที่นิยมใช้กัน ซึ่งแต่ละสีมีวัฒนธรรมความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง นำเสนอในรูปภาพที่ 28 ดังนี้

1318901555

รูปที่ 21 แผนผังโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง (Diagram of Place-Based Art Education Curriculum to Create Suburban Community Artistic and Cultural Innovations)

หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง มีแนวคิดหลักคือ การจัดการการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Education) โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนของตนเองอย่างใกล้ชิด ผ่านการปฏิบัติจริง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์โดยการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ผสมผสานกับการจัดการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์แบบซินเนคติกส์ (Synectics) เพื่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนอันเป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างนวัตกรรม และการผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์

หลักสูตรนี้ได้ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐานมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1. การเชื่อมโยงผู้เรียนกับท้องถิ่นของตน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมชุมชน 2. การค้นคว้าเกี่ยวกับท้องถิ่น ให้ผู้เรียนสำรวจท้องถิ่นเปิดโอกาสการตั้งคำถาม ตรวจสอบรวมทั้งการลงพื้นที่จริงและการทำแผนที่ชุมชน 3. การค้นคว้าแบบองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาท ประวัติศาสตร์ รายละเอียด และความต้องการของชุมชน และ 4. การมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกับคนในชุมชน เพื่อสร้าง สำรวจ และแก้ปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของงานที่ต้องทำและสามารถที่จะสร้างสรรค์ผลงานเพื่อช่วยสังคม

ผู้วิจัยได้นำการคิดการออกแบบ Design Thinking (Stanford d.school, 2017) และ การเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์แบบ Synectics (Joyce and Weil, 1966) มาใช้ในกระบวนการพัฒนานวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา 2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ 3. ออกแบบนวัตกรรมหลักการออกแบบมีองค์ประกอบด้วยกัน 2 ส่วน คือ ด้านรูปลักษณ์ และด้านประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ 3.1) ชั้นสร้างแรงบันดาลใจ 3.2) ชั้นเทคนิคที่สนใจ 3.3) ชั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 3.4) ชั้นออกแบบ 4. สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม 5. ทดลองใช้นวัตกรรม 6. ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม และ 7. สรุปรายงาน และเผยแพร่ มีสื่อและแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ภาพตัวอย่าง และสถานที่ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัด รวมทั้งคนในชุมชน การประเมินผลมีทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย รวมทั้งการประเมินตามสภาพจริง ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ สอบถาม แบบวัดความสามารถ การประเมินพฤติกรรมกรเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การตรวจชิ้นงาน โดยมีผู้เกี่ยวข้องในการประเมินหลายฝ่าย มีการสะท้อนคิดของผู้เรียน เพื่อดูข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร ถ้าหากผลิตผลที่ได้จากการสอนต่ำกว่าจุดหมายที่กำหนดไว้ก็จำเป็นต้องวิเคราะห์หาจุดบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป ลักษณะผู้เรียน

1318901555

สำหรับหลักสูตรนี้จัดขึ้นเพื่อผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 (หรือผู้เรียนที่มีอายุ 11 – 12 ปี) ที่มีความสนใจและต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชน โดยในการเรียนจะให้ผู้เรียนแบ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน 2 กลุ่ม รวม 10 คน/ปราชญ์/ชุมชน ในการเรียนแต่ละครั้งจะใช้ระยะเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ รวมทั้งหมด 36 ชั่วโมง/12 สัปดาห์

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองไปใช้กับผู้เรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 60 คน ใน 6 ชุมชน ชุมชนละ 10 คน มีรายงานผลดังต่อไปนี้

3.1 การประเมินก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง พบว่า คะแนนการประเมินก่อนเรียนของผู้เรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.32 ส่วนหลังเรียนด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.05 เมื่อนำคะแนนมาเปรียบเทียบพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 การประเมินชิ้นงาน ทั้ง 6 กิจกรรมในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง โดยผลงานของผู้เรียนทุกชุมชนมีคุณภาพของผลงานอยู่ในระดับดี ชุมชนที่มีคะแนนสูงสุดคือ ชุมชนไทยพื้นเมืองดอนไก่อี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.16 รองลงมาคือ ชุมชนจีนบางหลวง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.32 และชุมชนไทยดำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51.97

3.3 การประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง ผู้เรียนในแต่ละชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี โดยพฤติกรรมในการเรียนรู้มีเกณฑ์พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นสังเกตจากกิจกรรมที่ 1 ไปจนถึงกิจกรรมที่ 6 ชุมชนที่มีระดับคะแนนรวมพฤติกรรมการเรียนรู้สูงสุดคือชุมชนจีนบางหลวง (\bar{X} =56.70) รองลงมาคือชุมชนไทยดำ (\bar{X} =56.20) และชุมชนลาวครึ่ง (\bar{X} =52.30)

3.4 การประเมินผลการเรียนรู้เป็นกลุ่มในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง ผู้เรียนในแต่ละชุมชนอยู่ในเกณฑ์ดี โดยการเรียนรู้เป็นกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ดีสังเกตจากกิจกรรมที่ 1 ไปจนถึงกิจกรรมที่ 6 ชุมชนที่มีระดับคะแนนรวมพฤติกรรมการเรียนรู้สูงสุดคือชุมชนจีนบางหลวง (\bar{X} =143.30) รองลงมาคือชุมชนลาวเวียง (\bar{X} =138.20) และชุมชนไทยดำ (\bar{X} =133.50)

3.5 การประเมินผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในงานนิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน โดยภาพรวมของผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมี

คุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 67.52$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมาคือ การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ ($\bar{X} = 4.59$) และการออกแบบและประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.57$) ข้อเสนอแนะจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. สินค้าบางชนิดมีราคาที่ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เรื่องของความคงทนถาวร บางอย่างยังไม่ค่อยแข็งแรงเท่าไร แต่ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ในระดับประถมก็ถือว่าใช้ได้เลยทีเดียว 2. ทำได้สวยงาม ประณีตเหมาะกับการใช้งาน และ เห็นถึงความตั้งใจในการทำค่ะ 3. ผลงานบางชิ้นราคาไม่เหมาะสม 4. ควรมีโครงการดีๆ แบบนี้ต่อไป เพื่ออนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทย

3.6 การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) โดยรายการประเมินที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ กิจกรรมที่มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางการคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมาคือ กิจกรรมที่มีส่วนส่งเสริมความมั่นใจและความภาคภูมิใจในการทำงานให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 4.58$) และ กิจกรรมมีความเหมาะสมกับทักษะความสามารถของผู้เรียน, การผสมผสานวิธีการสอนหลายวิธี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น และผู้เรียนสามารถทำผลงานได้ในระดับที่น่าพอใจ ($\bar{X} = 4.55$)

3.7 การเขียนสะท้อนคิดของผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้จากหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง สามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการสะท้อนคิดของผู้เรียน ได้ดังนี้

1. ความรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของชุมชนผ่านการสัมภาษณ์พูดคุยกับคนในชุมชน โดยจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงสมุดบันทึกถึงสิ่งที่พบเห็น ชื่อบุคคลที่สัมภาษณ์ อาชีพ การทำงานศิลปะชุมชน รวมทั้งแนวคิด ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และจากนั้นผู้เรียนช่วยกันทำเป็นแผนที่ชุมชนของตนเอง ผู้เรียนได้ทราบถึงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนมากขึ้นจากที่ตนทราบอยู่แล้ว มีการแลกเปลี่ยนความรู้จากสิ่งที่ตนเองรู้จักกับคนในชุมชน อีกทั้งยังทำให้เห็นว่าการสร้างงานศิลปะหัตถกรรมนั้นสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนการออกแบบผลงานผ่านการทำโครงงานสร้างศิลป์ และการออกแบบโปสเตอร์ด้วยคอมพิวเตอร์

2. ทักษะ ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติงานศิลปะตามชุมชนของตนเอง โดยมีปราชญ์ชุมชนคอยดูแล แนะนำให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ซึ่งแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์และจุดเด่นที่แตกต่างกันไป สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ก่อนการออกแบบนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน จากนั้นจึงสร้างสรรค์ผลงานตามที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงการเลือกใช้วัสดุและ

ประโยชน์การใช้สอย ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร การนำเสนอผลงานผ่านการออกแบบโปสเตอร์ ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนว่าต้องการให้ผู้ชมเข้าใจในผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น โดยใส่รายละเอียดดังนี้ 1. ชื่อผลงาน 2. ที่มาหรือแนวคิด 3. วัตถุประสงค์ 4. การเลือกใช้วัสดุ 5. ประโยชน์การใช้งาน 6. ขั้นตอนการทำงาน 7. รูปภาพผลงานการออกแบบ 8. ราคาจำหน่าย และ 9. รายชื่อผู้จัดทำ และจากนั้นได้ทำการฝึกซ้อมการนำเสนอผลงานบนเวที ซึ่งผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกในการนำเสนอเป็นอย่างดีแต่อาจมีความรู้สึกตื่นเต้นอยู่บ้าง การจัดการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนได้จัดให้ผู้เรียนอยู่เป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จำนวน 2 กลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีความร่วมมือ ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี มีการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จไปได้ด้วยดี

3. เจตคติ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกตื่นเต้นในวันแรกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เมื่อได้เริ่มทำกิจกรรมมาเรื่อยๆ ก็เกิดความสุข สนุกในการทำกิจกรรม บางคนอาจจะรู้สึกเหนื่อย ปวดหลัง เพลีย หรือรู้สึกว่าการนี้น่าจะยากเกินความสามารถของตนเอง แต่เมื่อได้ลองทำแล้วก็สามารถที่จะทำให้สำเร็จได้ แสดงถึงความรับผิดชอบที่มีมากขึ้น และมีความรู้สึกว่าจะทำอีกในโอกาสหน้า ผู้เรียนมีความสุขเพลิดเพลินในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อผลงานสำเร็จรู้สึกประทับใจ และภูมิใจกับผลงานของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังได้รู้จักเพื่อนใหม่ มีความสามัคคีร่วมมือกันจึงทำให้ผลงานออกมาดีเป็นที่พอใจของทุกคน ผู้เรียนรู้สึกดีที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง ได้ช่วยอนุรักษ์รักษาและพัฒนาผลงานศิลปหัตถกรรมของชุมชนให้คงอยู่และสามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อไป

อภิปรายผล

การอภิปรายข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง และ 2) ผลการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

1. หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมือง

จุดเด่นของหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวนาเมืองที่ได้พัฒนาขึ้นได้แก่ การออกแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับสถานที่ ความต้องการของชุมชนและผู้เรียน และการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการคิดเชิงออกแบบ Design Thinking และการคิดเชิงสร้างสรรค์ Synectics

1.1 การออกแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับสถานที่ ความต้องการของชุมชนและผู้เรียน

จากการนำองค์ประกอบต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์มาขยายรายละเอียดเป็นโครงสร้างหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง แล้วนำไปใช้จัดกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 8 กิจกรรม รวม 12 สัปดาห์ (36 ชั่วโมง) ผลการตอบรับจากผู้เรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นไปในทางที่ดี ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เนื่องจากมีการออกแบบหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน และชุมชนเห็นถึงความสำคัญในการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชุมชนตนเองให้มากขึ้น และเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในสถานที่ที่มีอยู่ในชุมชน จากการใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา Amy B. Demarest (2015) กล่าวว่า การเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นที่รู้จักในฐานะการศึกษาโดยใช้สถานที่หรือชุมชนเป็นฐาน (place-or community-based education) หัวใจสำคัญของแนวทางนี้คือความสามารถในการจัดโครงสร้างหลักสูตรที่เกี่ยวกับการตรวจสอบที่แท้จริงเพื่อนำนักเรียนออกสู่ชุมชน ครูและนักเรียนได้มีการพัฒนาความร่วมมือเข้ากับสถานที่ องค์กรต่างๆ ในชุมชนรวมทั้งในเชิงพาณิชย์ และบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่สามารถเรียนรู้ร่วมกันและการบริการชุมชนที่มีความหมาย การใช้คำถามที่เกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นรากฐานของการออกแบบหลักสูตรที่ผสมผสานองค์ประกอบของการศึกษาหลายรูปแบบรวมถึงการเรียนรู้แบบสืบสอบ การเรียนรู้แบบโครงการ การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่เกี่ยวข้อง

แต่ปัจจุบันระบบการศึกษาไทยยังคงเป็นระบบปิดพื้นที่ กล่าวคือหลักสูตรในโรงเรียนทั่วประเทศ ถูกควบคุมโดยส่วนกลางคือกระทรวง ด้วยกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง และหน่วยงานที่ทำการควบคุมมากมายหลายชั้น ทำให้โรงเรียนไม่สามารถมีนวัตกรรมการเรียนรู้พื้นที่ ความพยายามปฏิรูปภายในระบบปิดเช่นนี้ จึงยากลำบากและไม่ได้ผล ฉะนั้นหัวใจของการปฏิรูปคือ “เปิดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” โดยรัฐบาลต้องส่งเสริมสนับสนุนให้พื้นที่ในระดับจังหวัดที่เปิดพื้นที่ให้โรงเรียนชุมชน ท้องถิ่น ผู้ปกครอง ประชาคม ภาคธุรกิจ ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยส่วนกลางปรับบทบาทจากการควบคุมมาเป็นสนับสนุนเชิงนโยบาย บุคคลและองค์กรการศึกษาในจังหวัดควรรวมตัวกันเป็นภาคีปฏิรูปการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งสิ่งที่ต้องพัฒนาขึ้นคือกลไกที่ไม่เป็นทางการในการประสานพลังภาคีในพื้นที่ (ประเวศ วะสี, 2561) หลักสูตรนี้จึงมีความเหมาะสมกับประเทศไทยในการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพสังคมจริง ที่มีทั้งเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ประเพณี ภูมิปัญญา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในสถานการณ์จริง โดยมีครูคอยเป็นผู้ส่งเสริมกระตุ้นการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชน ซึ่ง วิจารย์ พานิช (2555) กล่าวว่า ครูเพื่อศิษย์จึงต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงชีวิตจริงที่สุด กล่าวในเชิงทฤษฎีได้ว่าการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนรู้ ห้องเรียนไม่ใช่บริบทที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึกเพราะห้องเรียน

ไม่เหมือนสภาพในชีวิตจริง การสมมติโจทย์ที่คล้ายจะเกิดในชีวิตจริงก็ได้ความสมจริงเพียงบางส่วน แต่หากไปเรียนในสภาพจริงก็จะได้รับการเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างกว่าสภาพสมมติ การออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์เกิด “การเรียนรู้ที่แท้” (authentic learning) เป็นความท้าทายต่อครูเพื่อศิษย์ ในสภาพที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรอื่นๆ รวมทั้งจากความเป็นจริงว่า เด็กนักเรียนในเมืองกับในชนบทมีสภาพแวดล้อมและชีวิตจริงที่แตกต่างกันมาก

ซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นที่ดีควรเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองต่อสภาพชีวิตของผู้เรียน (การศึกษาออกโรงเรียน., 2543) มีลักษณะ ดังนี้ 1) ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม 2) ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม 3) สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง 4) สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา 5) ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคม

ผู้วิจัยได้ทำการวางแผน จัดระบบข้อมูล เพื่อเตรียมการเรียนการสอนและอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นให้กับทุกคนได้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และแนวทางในการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของทุกชุมชน และกำกับติดตามผลในแต่ละกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการพร้อมกันทั้ง 6 ชุมชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้ช่วยวิจัยที่จะเป็นผู้ที่คอยเป็นผู้ประสานงานระหว่างปราชญ์ชุมชนและผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังหลักการบริหารหลักสูตรของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ได้แก่ 1) เอกสารหลักสูตร มีความชัดเจน สมบูรณ์ทันสมัย ชี้แนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมเรียนการสอน 2) ผู้สอนมีคุณภาพ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความต้องการ ความต้องการของผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร 3) ผู้เรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ พื้นฐาน พร้อมที่จะเรียนหลักสูตรได้ 4) มีการบริหารหลักสูตร มีทรัพยากรหลักสูตรที่ดี และเพียงพอที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร 5) มีคณะกรรมการบริหารที่มีองค์ประกอบที่ดี และดำเนินการจัดระบบบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ 6) ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีประสิทธิภาพ พร้อมที่จะให้ข้อมูลและช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนกับผู้เรียน 7) มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้ ฆารยาททางสังคมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมของผู้เรียน และ 8) ระบบควบคุมการใช้หลักสูตร การติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

1318901555

CU Thesais 5984213427 dissertation / revv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1.2 การจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการคิดเชิงออกแบบ Design Thinking และ การคิดเชิงสร้างสรรค์ Synectics

การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานได้นำแนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และการคิดสร้างสรรค์ Synectics เข้ามาร่วมด้วยเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติในการคิดออกแบบผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในปัญหาต่างๆ อย่างลึกซึ้ง และนำเอาความคิดสร้างสรรค์และมุมมองจากหลายๆ คนมาสร้างไอเดีย แนวทางการแก้ไข และนำเอาแนวทางต่างๆ นั้นมาทดสอบและพัฒนา เพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่ตอบโจทย์กับผู้ใช้และสถานการณ์นั้นๆ ทำให้ผู้เรียนได้สร้างเป็นนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ได้มาจากความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจในผลงานที่ตนเองสร้างขึ้น อีกทั้งผลงานที่ได้ยังมีความแปลกใหม่ที่พัฒนาขึ้นโดยยังคงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นไว้

จากแนวคิดเชิงออกแบบของ Stanford d.school (2016) ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. Empathy การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย
2. Define การสังเคราะห์ข้อมูล
3. Ideate การระดมความคิดใหม่ๆ
4. Prototype การสร้างแบบจำลอง และ
5. Test การทดสอบ ผู้วิจัยได้ปรับขั้นตอนเพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ
3. การออกแบบนวัตกรรม โดยใช้การจัดการเรียนรู้การคิดสร้างสรรค์แบบ Synectics
4. สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม
5. ทดลองใช้นวัตกรรม
6. ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม และ
7. สรุปรายงาน และเผยแพร่ ซึ่งผู้เรียนสามารถคิดออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้เป็นอย่างดีเนื่องมาจากมีขั้นตอนการออกแบบที่เป็นระบบชัดเจนทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

การจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากการเรียนรู้ในชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่หลากหลายที่เหมาะสมกับสถานที่และศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับมุมมองของ สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล (2561) กล่าวว่า การจัดศึกษาและการเรียนรู้ควรมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างสมดุล มีทักษะจำเป็น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อแบ่งปันความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ๆ การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวม และการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ มุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

2. ผลจากการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ผลที่เกิดขึ้นจากการนำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองไปใช้กับผู้เรียน แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ผลการสะท้อนคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับหลักสูตร และ การฝึกทักษะให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่สามารถนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

2.1 นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง

นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน ผ่านกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม ได้แก่ 1) รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม 2) สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน 3) ร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน 4) เรียนรู้การสร้างสรรคงานศิลปะชุมชน 5) โครงการสร้างศิลป์ 6) เรียนรู้เรื่องสื่อ 7) ผลิตสื่อเผยแพร่วัฒนธรรม 8) นิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เริ่มทำความรู้จักคุ้นเคยกับงานศิลปวัฒนธรรมที่มีในชุมชนของตนเองในสภาพปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร จากนั้นจึงเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีความรู้และทักษะแล้ว จึงให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการคิดออกแบบผลงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองผ่านการเรียนรู้แบบโครงการร่วมกับแนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ Synecctics กอร์ดอน (Gordon, 1961) ได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตนเอง ให้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่น สภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้นได้ กอร์ดอนเสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบตรง (direct analogy) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (personal analogy) และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง (compressed conflict) วิธีการนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างสรรค์งานทางศิลปะ (ทิตนา เขมมณี, 2553) ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมแต่ยังคงเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนเอาไว้

การดำเนินการของโครงการมี 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสร้างแรงบันดาลใจ 2) ขั้นเทคนิคที่สนใจ 3) ขั้นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4) ขั้นตอนออกแบบ 5) ขั้นทดลองเทคนิค 6) ขั้นทำผลงานจริง 7) ขั้นนำเสนอผลงาน ตลอดการทำงานศิลปะจะมีปราชญ์ชุมชน และครูพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำ ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ในบางขั้นตอนมีความซับซ้อนและเพื่อต้องการให้ผลงานที่ได้ตรงกับที่ผู้เรียนได้ออกแบบไว้มากที่สุด จึงเกิดเป็นความร่วมมือของทุกฝ่ายที่ต้องการเห็นนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่เกิดจากเด็กในชุมชนที่จะมาต่อยอดงาน

1318901555

CU Thesisis 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ศิลปวัฒนธรรมชุมชนของพวกเขาเอง สอดคล้องกับ เนาวนิตย์ สงคราม (2556) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมขึ้นมาได้ และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการสร้างนวัตกรรมซึ่งจะประกอบไปด้วยกระบวนการ วิธีการ และเทคนิคอย่างหลากหลาย และได้อธิบายถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างละเอียดเพื่อการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเห็นได้ชัดอย่างเป็นรูปธรรม จากผลการประเมินนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้ชมได้ประเมินปรากฏว่า ผลงานของผู้เรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองนี้มีกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงานที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้างต่อไปได้

2.2 การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกฝ่าย

การจัดกิจกรรมในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน คนในชุมชน โรงเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้เรียน ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนหลักสูตรนี้ให้สมบูรณ์และประสบผลสำเร็จ เกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ John M. Cohen and Norman T. Uphoff เสนอว่าหลักการสำคัญคือ หลักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ 4 ประการ ดังนี้ Cohen and Uphoff (1980) 1) การตัดสินใจ (Decision-Making) สมาชิกของเครือข่ายมีส่วนร่วมในการริเริ่ม ตัดสินใจในการดำเนินงานของเครือข่าย 2) การปฏิบัติการ (Implementation) สมาชิกของเครือข่ายมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อการจัดสรรทรัพยากร การบริหารงาน การประสาน และการขอความช่วยเหลือ 3) การได้ประโยชน์ (Benefits) สมาชิกของเครือข่ายมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อการได้ประโยชน์ เช่น รายได้ สิ่งของหรือความพอใจอื่น ทั้งที่เป็นส่วนของชุมชนและบุคคล รวมทั้งผลเชิงลบที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นด้วย 4) การประเมินผล (Evaluation) สมาชิกของเครือข่ายมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อการประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่าย

อีกทั้งการดำเนินจัดการเรียนการสอนศิลปะยังมีอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ งบประมาณ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่เป็นกำลังสำคัญสำหรับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม การจัดหาวิทยากร อาหารกลางวัน และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยผู้วิจัยได้นำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปนำเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และผู้ที่เห็นความสำคัญของเอกลักษณ์ชุมชนไม่ให้เลือนหายไป ปรากฏว่า ทุกที่ที่ไปเสนอเห็นด้วยกับการให้จัดกิจกรรมศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมือง เนื่องจากเป็นการสืบสานงานศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่และมีการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่และ

1318901555

เด็กในชุมชนให้มีความใกล้ชิดเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น และผู้ใหญ่ได้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กในชุมชนเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ พัฒนาต่อยอดจากผลงานที่มีอยู่ให้มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น

2.3 ผลการสะท้อนคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับหลักสูตร

ผู้เรียนรู้สึกดีใจที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง ได้ช่วยอนุรักษ์และพัฒนาศิลปหัตถกรรมของชุมชนให้คงอยู่และสามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้โดยมีปราชญ์ชุมชน และคนในชุมชนที่คอยให้ข้อมูลผ่านการซักถามสัมภาษณ์จากผู้เรียน ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน ประเพณี ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม เรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติงานศิลปะชุมชน ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ ออกแบบผลงานผ่านการทำโครงการงานสร้างศิลป์จนเกิดเป็นนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน อีกทั้งได้ฝึกทักษะการสื่อสาร การนำเสนอผลงาน การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกในการนำเสนอ และได้ฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือ ช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี มีการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้งานสำเร็จ ผู้เรียนมีความสุข สนุกเพลิดเพลินในการทำกิจกรรม มีความรับผิดชอบมากขึ้น และมีความภาคภูมิใจกับผลงานของตนเองและผู้อื่น

สิ่งเหล่านี้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้เข้าร่วมโครงการวิจัย : การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมือง ซึ่งผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และคิดว่ากิจกรรมนี้มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการทางการคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมความมั่นใจและความภาคภูมิใจในการทำงาน กิจกรรมมีความเหมาะสมกับทักษะความสามารถของผู้เรียน มีวิธีการสอนที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น และผู้เรียนสามารถทำผลงานได้ในระดับที่น่าพอใจ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2557) ที่กล่าวถึงการศึกษาสู่การสร้างสรรค์ ทักษะของคนไทยที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องและสืบเนื่องกันมี 7 ประการ คือ 1. มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณและการประเมิน 2. ทักษะการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ 3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ 4. ทักษะการผลิตและคิดนวัตกรรม 5. ทักษะการเปลี่ยนแปลงและแก้ปัญหา 6. ทักษะการสื่อสารและความมั่นใจในตนเอง และ 7. ทักษะทางคุณธรรมและความรับผิดชอบ

สิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือกิจกรรมที่จัดให้นี้เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้เป็นอย่างดีเนื่องจากการจัดกิจกรรมในลักษณะแบบนี้ยังไม่เคยมีมาก่อน พอผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานจึงทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างแท้จริงจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และผู้เรียนมีความคิดเห็นว่ายากให้มีการจัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวต่อไปเรื่อยๆ เพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งการดำเนินงานเป็นไปได้อย่างดีจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งโรงเรียน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ชาวบ้าน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและผู้เรียนที่มีใจรัก ใฝ่หาความรู้ และเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรม

1318901555

CU Thesais 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองเพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

2.4 การฝึกทักษะให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่สามารถนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

จากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนเป็นความรู้พื้นฐานที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปคิดต่อยอดผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของชุมชนเพื่อนำไปสู่เชิงพาณิชย์ได้ ตั้งแต่การเริ่มให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนตนเอง งานศิลปวัฒนธรรมที่ยังคงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่จำหน่าย วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการผลิต ทำให้ผู้เรียนได้เห็นสภาพจริงในปัจจุบัน การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเห็นคุณค่าจากสิ่งที่มีอยู่ นำไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ มีความร่วมสมัย ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดออกแบบจากการร่างภาพของแต่ละคน แล้วจึงนำแนวคิดของแต่ละคนมาหาแนวทางสรุปร่วมกันก่อนนำไปขึ้นรูปผลิตเป็นชิ้นงานจริง ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากปราชญ์ชุมชนและคนในชุมชนที่คอยให้คำแนะนำ ดูแลช่วยเหลืออย่างเต็มที่ แม้ว่าในบางขั้นตอนจะมีความยากลำบาก แต่ผู้เรียนก็สามารถที่จะทำผลงานจนสำเร็จได้แสดงให้เห็นถึงความพยายาม และความสามัคคีของทุกคน เมื่อทำผลงานเสร็จแล้ว ผู้เรียนได้ฝึกทักษะเกี่ยวกับการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานและฝึกการนำเสนอผลงานในงานนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมชุมชน

ผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนได้พัฒนาขึ้นนี้มีทิศทางที่เป็นไปได้ในการนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่ผู้เรียนได้คิดออกแบบมีความแปลกใหม่ ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างไปจากเดิมแต่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนเอาไว้ และเพิ่มความร่วมสมัยมากขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มคุณค่าและมูลค่า สอดคล้องกับความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจถูกเสนอไว้โดย Porter (อรัญ วานิชกร, 2559) มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1. การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) คือไม่สามารถหาได้ทั่วไป มีเรื่องราวและมีประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ 2. มีต้นทุนการผลิตต่ำ (Cost Leadership) หากธุรกิจมีต้นทุนต่ำก็สามารถอยู่ในตลาดที่มีการแข่งขันสูงได้ และ 3. ตลาดที่จำเพาะเจาะจง (Focus) คือ การที่ธุรกิจมุ่งเน้นผลิตสินค้าหรือบริการให้กับตลาดเฉพาะส่วน (Niche Market) ด้วยสินค้าและบริการที่จำเพาะเจาะจงทำให้สามารถตั้งราคาขายได้สูง

ผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น แสดงถึงภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตให้มีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและยุคสมัย ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้โดยมีอัตลักษณ์หรือจุดเด่นของท้องถิ่น แล้วพัฒนาจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชน

1318901555

CU Thesisis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

เพื่อการผลิตขายให้เกิดรายได้ขึ้นมา เป็นการเพิ่มมูลค่าของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น และเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมที่ดิ่งาม เกิดความสามัคคี การแบ่งปัน การร่วมแรงร่วมใจกันในสังคม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความหมายคือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของโลก (ศิริวรรณ วิบูลย์มา, 2556) สอดคล้องกับ รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม (2560) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดนครปฐม พบว่า มีประเด็นหลักๆ ในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาด 3) ด้านการบริหารจัดการผลิตและบริการ และ 4) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาในทุกด้านมีรากฐานมาจากแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานใน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้องค์ความรู้ 2) การศึกษา 3) การสร้างสรรค์งาน 4) การใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม 5) วัฒนธรรม 6) ภูมิปัญญา และ 7) เทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. เนื่องจากการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมต้องใช้ระยะเวลาาน แต่งานวิจัยมีระยะเวลาที่จำกัด จึงจำเป็นต้องคัดเลือกกิจกรรมที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนานวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองก่อน
2. ชุมชนชาวมืองเป็นเขตพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบความเป็นเมืองมากขึ้น ทำให้บางกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชนเริ่มจางหายไป ส่งผลให้ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมขาดประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางวัฒนธรรมบางอย่างไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการให้นำผลวิจัยไปใช้

1. ควรมีการนำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองไปใช้ในระดัมัธยมศึกษาหรืออุดมศึกษาต่อไปเพื่อความต่อเนื่องในการเรียนรู้และต่อยอดความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมต่อไป
2. สามารถนำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมและสืบสานต่อยอดเอกลักษณ์ของชุมชนได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

1318901555

CU Thesais 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

3. ควรมีการประสานงานเตรียมความพร้อมในเรื่องการจัดการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ผู้สอน และผู้ประเมินให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง เพื่อให้การดำเนินการ เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด

4. ในการดำเนินกิจกรรมควรเลือกช่วงเวลาที่ไม่กระทบต่อการเรียนของผู้เรียน ควรเลือก ช่วงเวลาที่ชุมชนมีกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด

5. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้งจะต้องมีการวางแผนดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน สมบูรณ์มากที่สุด เนื่องจากงานวิจัยนี้มีการประเมินหลายส่วนร่วมกัน

6. การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีงบประมาณในการดำเนินงานให้สำเร็จ ในการจัดกิจกรรมจึงควรมีการหางบประมาณเพื่อรองรับการ จัดกิจกรรม

7. ผู้รู้หรือคนในชุมชนที่มาให้ความรู้แก่ผู้เรียน ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีใจรักในศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้ เสียสละเวลาอันมีค่ามาเข้าร่วมกิจกรรม จึงควรนัดหมายเวลาให้ดีเนื่องจากแต่ละคนมีภาระหน้าที่ของ ตนเอง

8. ในแต่ละพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะทางศิลปวัฒนธรรม ก่อนการจัดกิจกรรม ผู้สอนควร ทำการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่นั้นๆ ก่อนการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการเชิญวิทยากรที่เกี่ยวข้องกับการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตลาด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ สอดรับการสภาพของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษากับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 6 ชุมชน จึงควรมีการศึกษา ขยายผลโดยเพิ่มปริมาณชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบความเป็นเมืองเพื่อศึกษาผลของการใช้ หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง

3. จากผลการประเมินนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนของผู้เรียนซึ่งเป็นการทำต้นแบบ ขึ้นงานที่ยังไม่ได้ออกสู่ตลาดอย่างจริงจัง ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการนำผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ เพื่อศึกษาว่าผลิตภัณฑ์สามารถออกสู่ท้องตลาดได้มากน้อยเพียงใด

1318901555

1318901555

CU Theses 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2540). สุนทรียภาพทางศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). ร่างกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรม ตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). ความรับผิดชอบต่อสังคม CSR “*Corporate Social Responsibility*”. กรุงเทพมหานคร: ก.พลพิมพ์(1996) จำกัด.
- การศึกษานอกโรงเรียน. (2543). คู่มือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- กิตติพร ใจบุญ และ คณะ. (2544). โครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งรายได้ ของประชาชน: กรณีศึกษาย่านกุฎีจีนและพื้นที่ใกล้เคียง.สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21. (2551). การเรียนรู้ : ชุมทรัพย์ในตน = *learning : the treasure within*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และ มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). การศึกษาและพัฒนาศักยภาพชุมชนตลาดบางหลวง: สำนักงาน บริหารการวิจัย นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- เจนยุทธ ล่อใจ. (2555). ภูมิปัญญาสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้ในประเพณี พิธีกรรมของชาวลาวโซ่ง. กรุงเทพมหานคร: อุษาคเนย์.
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2556). การมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม :กรณีศึกษา ชุมชนลาดพร้าวการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม. วารสารสถาบัน วัฒนธรรมและศิลปะ 14(28), มกราคม-มิถุนายน.
- ชวลิต น่วมธนัง. (2555). การศึกษาขึ้นต้นจกลาวเวียงสู่การปรับปรุงศูนย์ผ้าทอลายโบราณบ้านผาทั้ง. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ช่อ สันธนิพัฒน์. (2546). ภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. วารสารสารวิชาการ, 6-7(ก.ค. 46), 42-47.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (*Authentic learning*). นนทบุรี: สหมิตร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: วีพรินท์.
- ชุตินา เวทการ. (2551). การจัดการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์บนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชติกา ภาชีผล, ณีฐกรรณห์หลาวทอง และ กมลวรรณ ตังธนานนท์. (2558). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ณปนต์ โคตพัฒน์. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบอติสติกวัยรุ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์.
- ณัฐพล ขอฐานานุกิตติ. (2559). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเชิงพาณิชย์. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3(1), 24-46.
- ทรงพล ต่วนเทศ. (2555). การศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งในจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท และอุทัยธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ทิตนา แชมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลนครนนทบุรี. (2558). *เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด*. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 28 มิถุนายน 2561 เข้าถึงได้จาก <http://nakornont.go.th/601-2/>
- ธนิช เลิศชาญฤทธ์. (2559). การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- นฤตล จิตสกุล. (2554). แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เรือพนมพระ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์.
- นิคม ชมพูลง. (2544). วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. มหาสารคาม: อภิชิตการพิมพ์.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2556). การสร้างนวัตกรรม : เปลี่ยนผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญมี เณรยอด. (2550). หลักการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุรินทร์ สิงห์โตอาจ. (2556). คู่มือพิชิตองค์ความรู้ “เครื่องปั้นดินเผา”. กรุงเทพมหานคร: ดับเบิลยูพริ้นท์ จำกัด.
- ประเวศ วะสี. (2561). ระบบการศึกษาในอุดมคติของหมอประเวศ. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 10 กรกฎาคม 2562 เข้าถึงได้จาก <https://www.trf.or.th/education-youth-news/12110-thailand-education-partnership-tep2018>
- ปริญญา กุลปรการ. (2550). โลงมอญ (อะลาบ็อก). วารสารเสียงร่ามัญ 2(2), พฤศจิกายน - ธันวาคม
- พระศุภชัย พันทะมนต์. (2551). เจตคติของพระสงฆ์เกี่ยวกับบทบาทในการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่

- ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด. สาขาจิตวิทยาการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2541). ฝ่ายเอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพมหานคร.
- พวงรัตน์ ทวีวัฒน์. (2543). วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิรุณ ศิริศักดิ์. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เพื่อส่งเสริมสัมพัสด้านสถานที่และการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
- แพรวภัทร ยอดแก้ว. (2559). การศึกษาอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ลาวครั้งในเทศบาลตำบลโพธิ์มะเดื่อ อำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม. Paper presented at the การศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ครั้งที่ 6.
- ไพฑูริย์ พงศบุตร. (2559). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 16 กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. (2516). สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา.
- มาลี ดอกไม้แดง. (2542). ใต้ร่มพระปฐมเจดีย์ : วิถีถิ่นนครปฐม. กรุงเทพมหานคร: แสงปัญญาเลิศ จำกัด.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2551). ครึ่งศตวรรษแห่งการค้นหาและเส้นทางสู่ออนาคตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย ว่าด้วยความ เป็นมาสถานภาพ แนวคิด วิธีการศึกษาและบทบาทในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: ซีโน พับลิชชิ่ง.
- รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม. (2560). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(1), มกราคม-เมษายน.
- รุจิรี ภูสาระ. (2551). การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา (*Curriculum Development : Education Reform*). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- เลิศ วรแสง, จิรวัดน์พิระสันต์ และ นิรัช สุดสังข์. (2557). การพัฒนาเครื่องจักสานร่วมกับผ้าไหมมัดหมี่เพื่อการ ออกแบบโคมไฟ ของชุมชนบุรพา อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 5(2), กรกฎาคม-ธันวาคม.
- วนิดา ตรีสวัสดิ์. (2560). การสื่อสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ลาวเวียงของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. วารสารวิจัย และพัฒนา ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(1), (ฉบับพิเศษ).

- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2549). เอกสารคำสอน การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. พิษณุโลก: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา : กรณีที่สะท้อนต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อาร์ แอนด์ ปริ้นท์ จำกัด.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2544). ศิลปวัฒนธรรม ศิลปกรรม และศิลปอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ จำกัด.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2552). วิสัยทัศน์ศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วุฒิ วัฒนสิน. (2542). ศิลปศึกษา : แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542วารสารรัฐสมิแล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2(พฤษภาคม-สิงหาคม), 47-60.
- ศกร พรหมทา. (2557). การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรคณะครุศาสตร์
- ศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง, จรัสลักษณ์ รัตนาพันธ์ วรรณดี แสงประทีปทอง และ ดวงจันทร์ เตี้ยวิไล. (2558). รูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวการสอนเชิงประสบการณ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 8(1).
- ศิริวรรณ วิบูลย์มา. (2556). การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการแผนชุมชนพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาชุมชนแออัดบุญเหลือ 2 เขตบางซื่อ. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 5(10), กรกฎาคม - ธันวาคม.
- ศิวพล สุวิทยาอนนท์. (2553). แนวทางการประสานการพัฒนาทางด้านกายภาพของย่านที่อยู่อาศัยชานเมืองกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาแขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
- ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร. (2556). Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 28 มิถุนายน 2561 เข้าถึงได้จาก <http://203.155.220.230/m.info/nowbma/>
- สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล. (2561). ไทยโซ่งจังหวัดนครปฐม. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 10 กรกฎาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <http://taidamld.com/index.php/thaisong-nakhonpathom-th>
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน. (2560). เพชรบุรี...ดีจังถอดบทเรียน 7 ปี พื้นที่นี้...ดีจัง. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 15 เมษายน 2561 เข้าถึงได้จาก <http://www.samdee.org>
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และ คณะ. (2553). นวัตกรรม : ความหมาย ประเภท และความสำคัญต่อการเป็น
ผู้ประกอบการ. วารสารบริหารธุรกิจคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 33(128),
ตุลาคม – ธันวาคม
- สมพัทธ์ ทิพย์มงคล และ อธิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์. (2559). การศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำเครื่องเบญจ
รงค์ของหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อ๊ต อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสารสนเทศ, 15(2),
กรกฎาคม-ธันวาคม.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2556). โครงการเส้นบางลำพู บูรณาการศิลปวัฒนธรรม
ชุมชน. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 15 เมษายน 2561 เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
12 (พ.ศ. 2560 – 2564). สำนักนายกรัฐมนตรี. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 3 เมษายน 2560 เข้าถึงได้
จาก <http://www.odd.go.th/www/files/78292.pdf>
- สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2561). แผนปฏิบัติราชการ
ประจำปีของจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 28
มิถุนายน 2561 เข้าถึงได้จาก <http://www.samutprakan.go.th>
- สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2560). บรรยายสรุปจังหวัดสมุทรสาคร. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 28 มิถุนายน
2561 เข้าถึงได้จาก www.samutsakhon.go.th
- สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2553). ชานเมือง. Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 5 พฤษภาคม 2561 เข้าถึงได้จาก
<http://www.royin.go.th>
- สำลี ทองธวิ. (2545). การเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับผู้บริหารและครูยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ อินทิพย์. (2555). การพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาในเอกลักษณ์ของชุมชนมอญปากเกร็ด สำหรับเป็น
ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง, 5(2),
กรกฎาคม -ธันวาคม.
- สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. (2561). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills).
Retrieved วันที่ค้นข้อมูล 10 กรกฎาคม 2562 เข้าถึงได้จาก
<https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaarttea>

1318901555

CD :Thesais 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

- อรพินทร์ ชูชม. (2552). การวิจัยกึ่งทดลอง. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 15(1), (กันยายน): 1 -15.
- อรัญ วานิชกร. (2559). การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ออมสิน จตุพร และ อมรรัตน์ วัฒนาร. (2558). แนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ : การพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่เยาวชนโดยใช้บริบทชุมชนท้องถิ่นเป็นฐาน. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 21(1), (มกราคม-มีนาคม): 83 – 112.
- อารมณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Aimme, H. M., Howley Christi, Camper and Heike, Perko. (2011). Place-Based Education at Island Community School. *The journal of environmental education*, 42(4), 216 – 236.
- Amy B. Demarest. (2015). *Place-based Curriculum Design*. New York: Routledge.
- Campbell, D. T., & Standtey, J., (1963). *Experimental and quasi-experiment designs for research on teaching*. Boston: Houghton Mifflin.
- Chulanee, T. (2007). *A Glance into the life of a computerized generation : A case study on Thai teenagers living in Bangkok*. Computing and philosophy in Asia. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Cohen and Uphoff. (1980). *Behavior and Life An Introduction to Psychology*. New York: John Wiley & Sons.
- David A. Gruenewald, G. A. S. (2008). *Place-based education in the global age :local diversityAssociates*. New York: Lawrence Erlbum
- Diane, C. (2015). Education and Social Innovation :The Youth Uncensored Project – A Case Study of Youth Participatory Research and Cultural Democracy in Action. *Canadian Journal of Education*, 38(1).
- Fly, J. M. (2010). A Place-Based Model for K-12 Education in Tennessee. Retrieved March 7, 2017 from http://web.utk.edu/~markfly/documents/Place-Based%20K-12%20Education%20Proposal%205_10_10.pdf
- Good, C. v. (1973). *Dictionary of Education. (3rd.ed)*. New York: McGraw Hill.
- Gordon, W. J. J. (1961). *Synectics : The Development of creative Capacity*. New York: NY : Harper & Row.
- Havighurst, R. J. (1953). *Human Developmental and Education*. New York: Mckay

Company.

- Hughes, T. (1987). *The Evolution of Large Technological System*. In W. Bijker (Ed.), *The Social Construction of Technological Systems: New Directions in the Sociology and History of Technology* Cambridge: UK: Cambridge University Press.
- Ian, H. (2006). *A Cultural Strategy for Rural England : Investing in Rural Community Creativity and Cultural Capital*. Retrieved April 16, 2018 from <https://www.a-n.co.uk/person/littoral-arts-trust>
- Joy, G. B. (2015). The art of empathy : a mixed methods case study of a critical place-based art education program. *International Journal of Education & the Arts*, 16(13), (August).
- Laura, Z. (2015). Six creative ways artists can improve communities. Retrieved April 16, 2018 from <https://www.theguardian.com/culture-professionals-network/2015/feb/12/creative-ways-artists-improve-communities>
- Lipe, W. D. (1984). *Value and meaning in Cultural Resources*. In *Approaches to the Archaeological Heritage*, edited by Henry Cleere. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lowenfeld , W. L., Brittain. (1987). *Creative and Mental Growth*. New York: Macmillan.
- McGimsey, C. (1984). *The Value of Archaeology*. In *Ethics and Values in Archaeology*, edited by E.L. Green. New York: Free Press.
- Ministry of Education New Zealand. (1997). *The Key Concepts Underlying Environmental Education*. Retrieved March 11, 2014 from <http://efs.tki.org.nz/Curriculum-resources-and-tools/>
- Newmann, F. M., Secada, W.G. and Wehlage, G.G. (1995). *A Guide to Authentic Instruction and Assessment : Vision, Standards and Scoring*. Madison, Wisconsin Center for Educational Research.
- Piaget, J. (1964). Cognitive Development in Children : Piaget Development and Learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 2, 176 – 186.
- Shelley, M. H. (2012). Turning community stories into community art. *International Journal of Education through Art*, 8(2), 135-150
- Sobel, D. (2004). Place-Based Education : Connecting Classrooms and Communities. *Encounter : Educational for Meaning and Social Justice*, 17(3), (Autumn) : 63-64

1318901555

CD IThesis 5984213427 dissertation / recv : 18072562 14:28:04 / seq : 18

Social Work Degree Guide. (2017). The 25 Most Amazing Community Arts Projects.

Retrieved March 7, 2017 from <http://www.socialworkdegreeguide.com/25-most-amazing-community-arts-projects/>

Stanford d.school. (2016). Welcome to the Virtual Crash Course in Design Thinking.

Retrieved May 9, 2018 from <http://dschool.stanford.edu/dgift/>

Steele, F. (1981). *The Sense of Place*. Boston: CBI Publishing Company. Inc.

Sue, W. (2013). Knowing your place in the world: How place and culture support and obstruct educational aims. *Cambridge Journal of Education*, 43(3), 413 – 433.

Susan, C. W. a. A. K. R. (1988). *Systematic data collection*. Newbury Calif: Sage Pub.

Taba H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace & World, INC.

The Yukon Department of Education. (2017). Place-based Activities :Engaging

educational projects for community and school. Whitehorse, Yukon Canada Y1A 2C6 Retrieved March 7, 2017 from <http://placebasedbasics.weebly.com/>

Zoe, R. R. B., Schroeder and Tracy D’Augustino. (2015). Place-Based Education

:Engagement from the Student Perspective. Retrieved March 7, 2017 from <http://www.miseagrant.umich.edu/wp-content/blogs.dir/1/files/2012/05/15-206-Place-Based-Education-Report.pdf>

ภาคผนวก

1318901555

CU Theses 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก
และรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

1318901555

CU Theslis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

รายนามผู้เชี่ยวชาญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรศิลปศึกษา
โดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง จำนวน 18 คน

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมเป็น
อย่างดี จำนวน 3 คน

1. อาจารย์ ดร.อนันต์ ปันอินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน สาขาวิชาการ
สอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ดร.อนวัช นกตารา ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ ประจำโรงเรียนวัดลำเหย อำเภอดอนตูม
จังหวัดนครปฐม
3. นางฐิติรัตน์ คำภูไทย วัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

2) ประชาชนชุมชน ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชน จำนวน 7 คน

1. ชุมชนไทดำ นายสุเทพ สิงห์ล่อ ประธานศูนย์วัฒนธรรมไทดำ วัดใหม่ดอนทราย หมู่ 9
บ้านดอนทรายตำบลสระกะเทียม อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม และกรรมการมูลนิธิไทยทรง
ดำ
2. ชุมชนลาวเวียง นายณัฐวุฒิ สังอุบ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำ
แพงแสน จังหวัดนครปฐม
3. ชุมชนลาวครั่ง นายสมพงษ์ ทองเงิน ประธานชุมชนคุณธรรม หมู่ 4 บ้านหนองหัวช้าง
ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
4. ชุมชนจีน นายสมศักดิ์ อยู่มาก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 บ้านบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบาง
เลน จังหวัดนครปฐม
5. ชุมชนมอญ นายชูสวัสดิ์ ทรพรุรานนท์ กลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา หมู่ 1 ตำบลเกาะ
เกร็ด อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
6. ชุมชนไทยพื้นเมือง นางอุไร แดงเอี่ยม ประธานกลุ่มหมู่บ้านเบญรงค์ดอนไก่อดี หมู่ 1 ตำบล
ดอนไก่อดี อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร
7. ชุมชนลาวครั่ง นายกมนพรรัตน์ บ่อแก้ว หมู่ 5 ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอมือง จังหวัด
นครปฐม

3) ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษา ที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ อย่างน้อย 5 ปี จำนวน
2 คน

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1. อาจารย์เดือนเพ็ญ ศักดิ์ศรีวัน อาจารย์ประจำวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

2. อาจารย์ศุภฤกษ์ ญาณะรักษ์ อาจารย์ประจำวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) โรงเรียนวัดสามความเฝือก ตำบลสามควายเฝือก อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

4) นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่สังกัดสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐ เอกชน รวมถึงสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา ที่มีความรู้ และ/หรือมีประสบการณ์ และ/หรือเขียนผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปศึกษา และ/หรือการใช้สถานที่เป็นฐาน และ/หรือการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรม อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 2 คน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. อาจารย์ ดร.อติยศ สรรคบุรานุรักษ์ อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ สอนสาขาวิชา ทัศนศิลปศึกษา คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

5) ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชนจำนวน 2 คน

1. รองศาสตราจารย์ประภากร สุนทรธณี อาจารย์ประจำสาขาประยุกต์ศิลปศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์ อาจารย์ประจำสาขาการออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

6) นักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน จำนวน 2 คน

1. นางสาวเสาวรัตน์ ประดาห์ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กดวงแข มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

2. นางสาวเยลลักษณ์ ชีพสุมล Content Strategic Director บริษัทกล้าก้าว อินสไปเรชั่น จำกัด

1318901555

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรการ
ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง จำนวน 5
คน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ วานิชกร อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.วัชรินทร์ ฐิติอดิศัย อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ
ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. อาจารย์จิระศักดิ์ จิตรโรจนรักษ์ อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถมและหัวหน้าศูนย์นวัตกรรมการศึกษา
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
5. อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์ อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ภาคผนวก ข

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้เรียน

1318901555

CU Theslis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
ผู้วิจัย	นางสาวประติมา ฉันทบุรณ์ตระกูล นิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
วัตถุประสงค์	

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
2. เพื่อนำเสนอการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
3. เพื่อศึกษาผลของการทดลองใช้หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

1318901555

แบบสัมภาษณ์ (Interview)

เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรม
ชุมชนชนานเมือง

ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ปราชญ์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม ปราชญ์ชุมชน ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนศิลปะ นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน และนักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา แนวทาง ของหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร รายงานวิจัย เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็น และแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน สรุปรายละเอียดพอสังเขปในเอกสารประกอบการสัมภาษณ์

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปในการสัมภาษณ์
ตอนที่ 2	องค์ประกอบของหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง
ตอนที่ 3	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1318901555

CD iThesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปในการสัมภาษณ์

1. การดำเนินการสัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....
สถานที่.....

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง.....
หน่วยงาน.....
อายุ.....ปี ประสบการณ์ทำงานปี วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
สาขาวิชา.....คณะ.....
สถาบัน.....

3. ระบุความ

เชี่ยวชาญ.....

ตอนที่ 2 องค์ประกอบของหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง

กรอบแนวทางการสัมภาษณ์สำหรับตอบคำถามวัตถุประสงค์ข้อ 1

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง โดยมีโครงสร้างเกี่ยวกับประเด็นคำถาม ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของชุมชน ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมของชุมชน และการถ่ายทอดความรู้
2. ความต้องการจำเป็น ได้แก่ การปลูกฝังผู้เรียน การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการต่อยอดองค์ความรู้
3. การจัดการเรียนรู้ศิลปะ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ(ศิลปวัฒนธรรมชุมชน, การสร้างนวัตกรรม) กิจกรรมการเรียนรู้ (การใช้สถานที่เป็นฐานในการศึกษา) สื่อการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และผู้เรียน

1318901555

ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม

1.	ในเขตชุมชนที่ท่านอยู่มีศิลปวัฒนธรรมอะไรบ้าง และศิลปวัฒนธรรมที่มีจุดเด่น หรือเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่ชัดเจนของชุมชนคืออะไรบ้าง
2.	ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมมีอะไรบ้าง
3.	ถ้าต้องการนำเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมมาสร้างพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ควรทำอย่างไร
4.	แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมมีที่ไหนบ้าง ที่ยังคงสืบสานเอกลักษณ์เรื่องราวท้องถิ่น
5.	ในชุมชนมีการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมหรือไม่ และจัดให้กับบุคคลในวัยใดบ้างอย่างไรบ้าง
6.	การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในชุมชนมีความสำคัญและความจำเป็นหรือไม่อย่างไร และสิ่งสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้าง
7.	ครูผู้สอนควรมีการติดต่อประสานงานกับชุมชนอย่างไรเพื่อให้ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมกับผู้เรียนควรคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง
8.	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานที่จริงที่มีการทำงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีความจำเป็นหรือไม่และจะมีผลต่อผู้เรียนอย่างไรบ้าง
9.	ถ้าต้องการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมืองให้กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง
10.	เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในชุมชนที่ผู้เรียนควรทราบมีอะไรบ้าง
11.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชนจะทำอย่างไรได้บ้าง
12.	วิธีการสอนและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้างและทำอย่างไร
13.	มีกิจกรรมใดบ้างที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสำรวจ ค้นคว้า และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น
14.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และความต้องการของชุมชนจะทำอย่างไรได้บ้าง
15.	ชุมชนเคยมีกิจกรรมในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือไม่ และหากต้องการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรได้บ้าง
16.	จำนวนคนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งควรเป็นเท่าใด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

	อย่าง แท้จริง
17.	ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองควรรใช้ ระยะเวลาเท่าใด
18.	สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนควรเป็นเช่นไร
19.	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนควรทำอย่างไร
20.	ท่านคิดว่าคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมมีความสำคัญที่จะนำไปสู่อาชีพในอนาคตได้หรือไม่ อย่างไร
21.	ท่านคิดว่านวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือ การท่องเที่ยวของจังหวัดได้หรือไม่ อย่างไร
22.	ในชุมชนมีจำนวนผู้รู้หรือปราชญ์ท้องถิ่นที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ได้อย่างเพียงพอหรือไม่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปราชญ์ชุมชน

1.	ในเขตชุมชนที่ท่านอยู่มีศิลปวัฒนธรรมอะไรบ้าง และศิลปวัฒนธรรมที่มีจุดเด่น หรือเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่ชัดเจนของชุมชนคืออะไรบ้าง
2.	มีสิ่งใดบ้างที่คิดว่าน่าจะนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้บ้าง
3.	ในชุมชนมีวัดอุทิศอะไรบ้างที่สามารถนำมาสร้างสรรค์งานทางศิลปวัฒนธรรมและมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนหรือไม่ อย่างไร
4.	ชุมชนมีผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนและมีส่วนช่วยหรือร่วมมือกับชุมชนในเรื่องใดบ้าง
5.	มีประเพณีใดบ้างที่มีงานศิลปะเข้าไปเกี่ยวข้อง
6.	ส่วนใหญ่คนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมเป็นใครบ้าง และมาร่วมกิจกรรมในลักษณะใด
7.	เยาวชนหรือผู้เรียนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมของชุมชนหรือไม่ และอย่างไร และต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสานต่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนหรือไม่ อย่างไร
8.	ในชุมชนมีการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไรบ้าง
9.	สิ่งสำคัญที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้าง
10.	ครูผู้สอนควรมีการติดต่อประสานงานกับชุมชนอย่างไรเพื่อให้ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมกับผู้เรียนควรคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง
11.	ถ้าต้องการนำเอกลักษณ์ชุมชนมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ควรทำอย่างไร
12.	การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานที่จริงที่มีการทำงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนจะมีผลต่อผู้เรียนอย่างไรบ้าง
13.	ถ้าต้องการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมืองให้กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง
14.	ปราชญ์ชุมชนมีส่วนช่วยสนับสนุนในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชุมชนเมืองหรือไม่และอย่างไรได้บ้าง
15.	เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนควรทราบมีอะไรบ้าง
16.	ถ้าต้องการจัดการเรียนการสอนศิลปะให้กับผู้เรียนเพื่อให้เขาสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้จะต้องทำอย่างไรบ้าง
17.	วิธีการสอนและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้างและทำอย่างไร
18.	มีกิจกรรมใดบ้างที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสำรวจ ค้นคว้า และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับ

1318901555

CT :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

	ท้องถิ่น
19.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และความต้องการของชุมชนจะทำได้บ้าง
20.	ชุมชนเคยมีกิจกรรมในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือไม่ และหากต้องการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรบ้าง
21.	จำนวนคนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งควรเป็นเท่าใด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง
22.	ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองควรรใช้ ระยะเวลาเท่าใด
23.	สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนควรเป็นเช่นไร
24.	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนควรทำอย่างไร
25.	ท่านคิดว่านวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือ การท่องเที่ยวของจังหวัดได้หรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ครู อาจารย์สอนศิลปะในระดับประถมศึกษา

1.	ในเขตชุมชนที่ท่านอยู่มีศิลปวัฒนธรรมอะไรบ้าง และศิลปวัฒนธรรมที่มีจุดเด่น หรือเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่ชัดเจนของชุมชนคืออะไรบ้าง
2.	กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่มีในชุมชนมีอะไรบ้าง
3.	ท่านคิดว่างานศิลปวัฒนธรรมมีคุณค่าความสำคัญกับผู้เรียนอย่างไรบ้าง
4.	ท่านเคยจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในชุมชนหรือไม่ อย่างไร และสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในปัจจุบันที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง
5.	แนวทางการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการนำศิลปวัฒนธรรมชุมชนมาใช้หรือไม่ อย่างไร
6.	ความจำเป็นในการนำศิลปวัฒนธรรมชุมชนมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมควรทำอย่างไรได้บ้าง
7.	การสอนโดยการเชิญวิทยากรมาสอนกับการให้ผู้เรียนได้ไปเรียนรู้ในสถานที่จริง ท่านคิดว่าวิธีใดที่จะเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีกว่ากัน เพราะเหตุใด
8.	ท่านเคยมีประสบการณ์ในการพาผู้เรียนไปเรียนในแหล่งเรียนรู้ สถานທີ່จริงทางศิลปวัฒนธรรมในชุมชนหรือไม่ อย่างไร
9.	การประสานงานติดต่อชุมชนเพื่อพาผู้เรียนไปเรียนในแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีขั้นตอนการจัดการอย่างไรบ้าง
10.	หลักสูตรศิลปศึกษามีการกำหนดเนื้อหาสาระ กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่ที่เป็นฐานเพื่อการสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองควรเป็นเช่นไร
11.	เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนควรทราบมีอะไรบ้าง
12.	ถ้าต้องการจัดการเรียนการสอนศิลปะให้กับผู้เรียนเพื่อให้เขาสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้จะต้องทำอย่างไรบ้าง ท่านมีวิธีการจัดอย่างไรบ้าง
13.	วิธีการสอนและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้างและทำอย่างไร
14.	มีกิจกรรมใดบ้างที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสำรวจ ค้นคว้า และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น
15.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และความต้องการของชุมชนจะทำอย่างไรได้บ้าง
16.	ชุมชนเคยมีกิจกรรมในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือไม่ และหากต้องการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรได้บ้าง

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

17.	สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้าง
18.	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนควรทำอย่างไร
19.	หลักการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยสถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมือง ควรทำอย่างไรบ้าง
20.	ขั้นตอนการดำเนินหรือแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษา โดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองควรเป็นอย่างไรบ้าง
21.	จำนวนคนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งควรเป็นเท่าใด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง
22.	ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองควรใช้ระยะเวลาเท่าใด
23.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มมีความสำคัญในการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือไม่ อย่างไร
24.	เนื้อหาสาระในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองที่ควรจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ควรมีอะไรบ้างเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้น
25.	ท่านคิดว่านวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือการท่องเที่ยวของจังหวัดได้หรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1318901555

นักศิลปศึกษาที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

1.	ศิลปวัฒนธรรมในที่ท่านได้เคยศึกษาทั้งที่เป็นเอกสารและสถานที่จริงเป็นอย่างไรบ้าง
2.	การเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมของชุมชนของท่านเป็นอย่างไรบ้าง
3.	ประสบการณ์ของท่านในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างไรบ้าง
4.	ลักษณะกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมเป็นเช่นไร
5.	การจัดการเรียนรู้ศิลปะในปัจจุบันมีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร
6.	แนวทางในการจัดทำหลักสูตรศิลปศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมชุมชนควรเป็นอย่างไร
7.	หลักสูตรการเรียนรู้อศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน ชานเมืองมีประโยชน์และมีความสำคัญอย่างไรต่อผู้เรียน
8.	ท่านคิดว่าการคัดเลือกสถานที่ในการเรียนรู้ศิลปะชุมชนควรมีเกณฑ์อย่างไรบ้าง
9.	ครูผู้สอนควรมีการติดต่อประสานงานกับชุมชนอย่างไรเพื่อให้ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมกับ ผู้เรียนควรคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง
10.	การที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมของชุมชนมีข้อดีอย่างไรบ้าง
11.	ถ้าต้องการนำหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรม ชุมชนชานเมืองไปใช้จะมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง
12.	แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อการสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชานเมืองควรเป็นเช่นไร
13.	เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนควรทราบมีอะไรบ้าง
14.	ถ้าต้องการจัดการเรียนการสอนศิลปะให้กับผู้เรียนเพื่อให้เขาสามารถสร้างนวัตกรรม ศิลปวัฒนธรรมชุมชนได้จะต้องทำอย่างไรบ้าง
15.	วิธีการสอนและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมี อะไรบ้างและทำอย่างไร
16.	มีกิจกรรมใดบ้างที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสำรวจ ค้นคว้า และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับ ท้องถิ่น
17.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และความ ต้องการของชุมชนจะทำอย่างไรได้บ้าง
18.	ชุมชนเคยมีกิจกรรมในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือไม่ และหากต้องการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรได้บ้าง

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / revc: 18072562 14:28:04 / seq: 18

19.	เนื้อหาสาระในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองที่ควรจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้มีอะไรบ้างเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้น
20.	สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้าง
21.	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนควรทำอย่างไร
22.	หลักการบริหารจัดการหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยสถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมือง ควรทำอย่างไรบ้าง
23.	ขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองเป็นอย่างไรบ้าง
24.	จำนวนคนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งควรเป็นเท่าใด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง
25.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มมีความสำคัญในการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือไม่ อย่างไร
26.	ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองควรใช้ระยะเวลาเท่าใด
27.	ท่านคิดว่านวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือการท่องเที่ยวของจังหวัดได้หรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1318901555

ศิลปิน นักออกแบบที่ทำงานเกี่ยวกับชุมชน

1.	ท่านคิดว่าศิลปะชุมชนมีลักษณะพิเศษอย่างไรบ้างในสภาพสังคมปัจจุบัน
2.	ประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมสร้างศิลปะชุมชนของท่านเป็นอย่างไรบ้างโปรดช่วยอธิบาย
3.	ในการทำงานศิลปะชุมชนแต่ละครั้งมีการศึกษาข้อมูลของชุมชนอย่างไรบ้าง
4.	ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมมีอะไรบ้าง
5.	ชุมชนมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมให้ท่านอย่างไรบ้าง
6.	ถ้าต้องการนำเอกลักษณ์ดังกล่าวมาสร้างพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ควรทำอย่างไร
7.	การติดต่อประสานงานกับชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรบ้าง
8.	ท่านมีหลักการคัดเลือกวัสดุในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลงานอย่างไรบ้าง
9.	วิธีการหรือขั้นตอนในการออกแบบเกี่ยวกับการทำงานศิลปะชุมชนเป็นอย่างไรบ้าง
10.	ถ้าต้องการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ได้จะต้องทำอย่างไรบ้าง
11.	อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนออกแบบให้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอะไรบ้าง
12.	ถ้าต้องการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองให้กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง
13.	เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนควรทราบมีอะไรบ้าง
14.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชนจะทำอย่างไรได้บ้าง
15.	วิธีการสอนและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้างและทำอย่างไร
16.	มีกิจกรรมใดบ้างที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสำรวจ ค้นคว้า และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น
17.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และความต้องการของชุมชนจะทำอย่างไรได้บ้าง
18.	ชุมชนเคยมีกิจกรรมในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือไม่ และหากต้องการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรได้บ้าง
19.	สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้าง
20.	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนควรทำอย่างไร
21.	จำนวนคนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งควรเป็นเท่าใด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

1318901555

CT :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

22.	ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองควรรใช้ระยะเวลาเท่าใด
23.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มมีความสำคัญในการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือไม่ อย่างไร
24.	ท่านคิดว่านวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือการท่องเที่ยวของจังหวัดได้หรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นักจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน

1.	ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชนของท่านเป็นอย่างไรบ้างโปรดช่วยอธิบาย
2.	ท่านพบเห็นสิ่งที่ดึงดูดหรือศิลปวัฒนธรรมของชุมชนอะไรบ้างที่น่าสนใจ
3.	ในการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมแต่ละครั้งมีทีมงานกี่คน และแบ่งเป็นฝ่ายอะไรบ้าง
4.	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชนสำหรับเด็กประถมศึกษาควรใช้เวลานานเท่าไร
5.	ลักษณะกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ท่านเคยจัดหรือข้อเสนอแนะควรจัดเป็นอย่างไรบ้าง
6.	ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน มีการนำกิจกรรมศิลปะเข้าไปใช้อย่างไรบ้าง
7.	มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชนอย่างไรบ้าง
8.	ในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชน โดยมีเด็กเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง
9.	ถ้าต้องการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมจะต้องทำอย่างไรบ้าง
10.	สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการทำงานร่วมกับชุมชนเกี่ยวกับการนำผู้เรียนเข้ามาเรียนรู้ในท้องถิ่นของตนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพคืออะไรบ้าง
11.	การติดต่อประสานงานในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมกับชุมชนจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง
12.	ถ้าต้องการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองให้กับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง
13.	เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนควรทราบมีอะไรบ้าง
14.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชนจะทำอย่างไรได้บ้าง
15.	วิธีการสอนและกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้างและทำอย่างไร
16.	มีกิจกรรมใดบ้างที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสำรวจ ค้นคว้า และตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น
17.	ถ้าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม และความต้องการของชุมชนจะทำอย่างไรได้บ้าง
18.	ชุมชนเคยมีกิจกรรมในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือไม่ และหากต้องการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างไรได้บ้าง
19.	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในหลักสูตรการเรียนรู้ศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมือง ควรเป็นเช่นไร
20.	การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มมีความสำคัญหรือไม่ อย่างไร

1318901555

CT :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

21.	สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชุมชนมีอะไรบ้าง
22.	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนควรทำอย่างไร
23.	จำนวนคนที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งควรเป็นเท่าใด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง
24.	ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนในเมืองควรรใช้ ระยะเวลาเท่าใด
25.	ท่านคิดว่านวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้เรียนสร้างขึ้นสามารถนำไปสู่อาชีพหรือตลาดหรือ การท่องเที่ยวของจังหวัดได้หรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1318901555

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ตามมุมมองของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. เทคนิค Pile sorting

สื่อรูปภาพ เป็นแผ่นภาพแสดงสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับผลงานทางศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมและหัตถกรรม มีลักษณะเป็นภาพสี่ ขนาดกว้าง 4 x 6 นิ้ว จำนวน 50 รูป ซึ่งได้รับการทดสอบและปรับปรุงความเหมาะสมของเครื่องมือแล้วจาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญว่าภาพใดบ้างที่เป็นตัวแทนสถานที่ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเทคนิคนี้ช่วยในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมของผู้เรียน โดยผู้วิจัยถามคำถามแล้วให้ผู้เรียนเลือกรูปภาพ เช่น คิดว่าภาพไหนบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ชุมชน ถ้าให้เลือกมา 10 ภาพ ภาพใดบ้างที่บ่งบอกความเป็นชุมชนได้มากที่สุด เป็นต้น โดยให้ผู้เรียนตอบทีละคน

2. เทคนิค Pictorial ethnography (การอุปมาอุปไมยเชิงภาพ)

โดยให้ผู้เรียนวาดภาพในหัวข้อ “ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น” ลงในกระดาษ A4 แล้วให้ผู้เรียนอธิบายภาพด้วยภาษาของผู้เรียนเอง จากนั้นผู้วิจัยจะคัดเลือกผู้เรียนสำหรับเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (good informant) เกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

3. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview)

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการควบคู่กับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและกว้างมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนยังไม่สามารถเรียบเรียงความคิด การพูดของตัวเองได้และผู้เรียนยังไม่สามารถควบคุมตัวเองให้มีสมาธิจดจ่ออยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นเวลานานๆ ได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจึงเหมาะสมกับเด็ก

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากเทคนิคการวิจัย Pile sorting (การใช้สื่อรูปภาพ) แล้วให้ผู้เรียนวาดภาพและอธิบายว่าสิ่งที่วาดเกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นเป็นอย่างไรบ้าง หลังจากวาดภาพแล้วผู้วิจัยจะขอให้ผู้เรียนอธิบายภาพด้วยคำพูดของผู้เรียนเพื่อนำเสนอจินตนาการผ่านการสนทนาและการสำรวจภาพวาดที่ได้วาดไว้ เป็นเทคนิค Pictorial ethnography (การอุปมาอุปไมยเชิงภาพ) ผู้วิจัยจะคัดเลือกผู้เรียนสำหรับเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (good informant) เพื่อเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกรณีศึกษา (Informal interview) จำนวน 15 คน โดยการเลือกตัวอย่าง 1 คน จาก 5 คน ซึ่งได้ออกมา 15 คน ซึ่งผู้เรียนทั้งหมดจะต้องมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ (Criteria) ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้ คือ

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

1. เกิดและเติบโตในเขตชานเมือง ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ภายใต้เรื่องของศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น
2. มีทักษะในการสื่อสารและสามารถอธิบายเรื่องราวจากภาพที่ตนวาดได้เป็นอย่างดี

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview)

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการควบคู่กับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและกว้างมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนยังไม่สามารถเรียบเรียงความคิด การพูดของตนเองได้และผู้เรียนยังไม่สามารถควบคุมตัวเองให้มีสมาธิจดจ่ออยู่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นเวลานานๆ ได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจึงเหมาะสมกับเด็ก ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ต้องการทราบว่าผู้เรียนมีการเห็นคุณค่า มีทักษะ และมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง

บทสัมภาษณ์

Grand Tour Question

1. จากภาพที่วาดมานี้สื่อถึงงานศิลปวัฒนธรรมอะไรบ้าง ? (พื้นฐานความรู้)
ในภาพสื่อถึงงานศิลปวัฒนธรรมอะไรบ้างคะ ?
2. ในมุมมองของผู้เรียน คิดว่า ศิลปวัฒนธรรมครอบคลุมถึงสิ่งใดบ้าง ? (พื้นฐานความรู้)
ในมุมมองของหนู ศิลปวัฒนธรรม ครอบคลุมถึงอะไรบ้าง ?

Mini Tour Question

1. ในประเพณีนั้นมีงานศิลปะเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง ? (พื้นฐานความรู้)
ในประเพณีนี้มีงานศิลปะอะไรอยู่บ้างคะ ?
2. ในวัฒนธรรม หรือประเพณีต่างๆ ควรมียานศิลปะเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ เพราะอะไร ?
(เห็นคุณค่า)
คิดว่าในประเพณีต่างๆ ควรมียานศิลปะเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยไหม เพราะอะไร ?
3. เคยสร้างขึ้นงานหรือประดิษฐ์งานศิลปะที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมประเพณีหรือไม่? (ทักษะ)
เคยทำงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีนั้นไหม?
4. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะมีอะไรบ้าง? (ทักษะ)
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานศิลปะมีอะไรบ้าง หาได้จากที่ไหน?
5. อธิบายขั้นตอนการทำงานศิลปะให้เกิดความเข้าใจ? (ทักษะ)
อธิบายขั้นตอนการทำให้ฟังหน่อยได้ไหม?

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

6. อธิบายให้ฟังเกี่ยวกับสิ่งที่ว่าว่าในท้องถิ่นของเรามีงานศิลปวัฒนธรรมอะไรบ้างได้ไหมคะ ?
(พื้นฐานความรู้)
เล่าให้ฟังได้ไหมว่าในท้องถิ่นของเรามีงานศิลปวัฒนธรรมอะไรบ้าง ?
7. มีความภาคภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองหรือไม่ อย่างไร? (เห็นคุณค่า)
มีความภาคภูมิใจในงานศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นไหม อย่างไร?
8. ศิลปวัฒนธรรม หรือประเพณีในปัจจุบันมีความแตกต่างจากในอดีตอย่างไรบ้างคะ ? (เห็นคุณค่า)
ศิลปวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เคยเข้าร่วมมีความเหมือนหรือแตกต่างจากในอดีตอย่างไรบ้าง ?
9. ศิลปวัฒนธรรมอันไหนบ้างที่ควรค่าแก่การรักษาไว้ ? เพราะอะไร? (เห็นคุณค่า)
คิดว่าศิลปวัฒนธรรมใดบ้างที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ เพราะอะไร ?
10. การเรียนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในห้องเรียนกับการไปในสถานที่จริง อันไหนทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในงานศิลปวัฒนธรรมมากกว่ากัน เพราะอะไร ? (เห็นคุณค่า)
คิดว่าการเรียนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในห้องเรียนกับไปนอกสถานที่ อันไหนชอบมากกว่ากัน เพราะอะไรคะ ?
11. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่เคยไป มีที่ไหนบ้าง ? (พื้นฐานความรู้)
สถานที่ใดบ้างในท้องถิ่นที่มีงานศิลปวัฒนธรรมที่เราเคยไปหรือเคยพบเห็นก็ได้คะ ?
12. ถ้าต้องการให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมจะอย่างไรได้บ้าง ? (ทักษะ)
คิดว่ามีวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมอย่างไรได้บ้างคะ ?

Follow up Question

1. ลองยกตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้เรียนอยากให้อำนาจขึ้นเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรมให้ฟังได้ไหม? (ทักษะ)
ยกตัวอย่างกิจกรรมที่ควรจัดให้ผู้เรียนได้เข้าใจและได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรมได้ไหมคะ ?
2. มีอะไรที่อยากจะบอกคุณครูเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสร้างผลงานทางศิลปวัฒนธรรมอีกไหม ? (พื้นฐานความรู้)
มีอะไรที่อยากจะเสนอในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปวัฒนธรรมอีกไหมคะ ?

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

คำชี้แจง : ให้ผู้เรียนวาดภาพเกี่ยวกับ “ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ” ลงในช่องสี่เหลี่ยมตามแบบ

ชื่อ.....นามสกุล.....โรงเรียน.....จังหวัด.....

ภาพตัวอย่างที่ใช้ในเทคนิค Pile Sorting ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

ภาพที่ 5

ภาพที่ 6

ภาพที่ 7

ภาพที่ 8

ภาพที่ 9

1318901555

ภาพที่ 10

ภาพที่ 11

ภาพที่ 12

ภาพที่ 13

ภาพที่ 14

ภาพที่ 15

ภาพที่ 16

ภาพที่ 17

ภาพที่ 18

ภาพที่ 19

ภาพที่ 20

ภาพที่ 21

ภาพที่ 22

ภาพที่ 23

ภาพที่ 24

ภาพที่ 25

ภาพที่ 26

ภาพที่ 27

ภาพที่ 28

ภาพที่ 29

ภาพที่ 30

ภาพที่ 31

ภาพที่ 32

ภาพที่ 33

ภาพที่ 34

ภาพที่ 35

ภาพที่ 36

ภาพที่ 37

ภาพที่ 38

ภาพที่ 39

ภาพที่ 40

ภาพที่ 41

ภาพที่ 42

ภาพที่ 43

ภาพที่ 44

ภาพที่ 45

ภาพที่ 46

ภาพที่ 47

ภาพที่ 48

ภาพที่ 49

ภาพที่ 50

ภาคผนวก ค

หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

1318901555

CU Thesais 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองเล่มนี้จัดทำขึ้นสำหรับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อมุ่งเน้นปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ตนอยู่พร้อมไปกับการพัฒนาสิ่งใหม่ที่เป็นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

หลักสูตร ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. **โครงสร้างหลักสูตร** อธิบายเกี่ยวกับหลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินผล การสะท้อนคิดของผู้เรียน และลักษณะผู้เรียน
2. **โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้** เป็นตารางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอธิบายเกี่ยวกับ ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ยุทธวิธีการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ ระยะเวลา ชิ้นงาน และสถานที่ ดังนี้

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	หัวข้อเรื่อง
1	รอบรู้ศิลปวัฒนธรรม	1. รอบรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม
		2. สำรวจศิลปวัฒนธรรมชุมชน
2	สืบสานงานศิลปะ	3. ร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
		4. เรียนรู้การสร้างสรรค์งานศิลปะชุมชน
3	โครงการสร้างสรรค์	5. โครงการสร้างศิลป์
4	งานศิลป์สื่อสาร	6. เรียนรู้เรื่องสื่อ
		7. ผลิตสื่อเผยแพร่นวัตกรรม
		8. นิทรรศการนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน

3. **แผนการจัดการเรียนรู้** ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม สาระสำคัญ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ ภาระงาน/ชิ้นงาน สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ เครื่องมือวัดและประเมินการเรียนรู้ และใบงาน

4. **แบบประเมินผู้เรียน** ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย รวมทั้งการประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ สอบถาม แบบวัดความสามารถ การรายงานตนเอง กระบวนการกลุ่ม การใช้แฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น

ผู้จัดทำมีความมั่นใจเป็นอย่างยิ่งว่า หลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองเล่มนี้จะช่วยสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างนวัตกรรมทางศิลปวัฒนธรรมชุมชนรวมทั้งการให้คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตนเอง เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข

1318901555

คู่มือการใช้หลักสูตร

<https://1drv.ms/b/s!AqLlg-f99FiLg35jW03Zelvs76LR?e=qQJzKn>

<https://qrgo.page.link/LbQVW>

ปกหน้า

<https://1drv.ms/u/s!AqLlg-f99FiLhADfQAMfJ56WVZHO?e=dOPZbU>

<https://qrgo.page.link/Ech9Y>

ปกหลัง

https://1drv.ms/u/s!AqLlg-f99FiLg3_qP_X_-x3szaHD?e=JErbGG

<https://qrgo.page.link/3azqW>

ภาคผนวก ง
ผลงานของผู้เรียน

1318901555

CU Theslis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ผลงานนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม มีดังนี้

ชุมชนไทยทรงดำ โรงเรียนวัดใหม่ดอนทราย

ชุมชนลาวเวียง โรงเรียนบ้านหนองขาม

1318901555

CU Thesisis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ชุมชนลาวครั้ง โรงเรียนวัดศรีวิสารวาจา

ชุมชนจีน โรงเรียนวัดบางหลวง

ชุมชนมอญ โรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส

1318901555

CU Theslis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ชุมชนไทยพื้นเมือง โรงเรียนบ้านดอนไถ่ดี

กิจกรรมที่จัดขึ้นในหลักสูตรศิลปศึกษาโดยใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรม
ศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองสามารถดูได้จากเพจ นวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชน
ชานเมือง

ภาคผนวก จ

ผลการประเมินนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมือง

1318901555

CU Theses 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ตารางที่ 29 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผล
งาน หมวกแฟชั่นซีโปรยทาน จากโรงเรียนวัดวังน้ำเขียว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 54 คน

1. เพศ	ชาย	25 คน	คิดเป็นร้อยละ	46.30
	หญิง	29 คน	คิดเป็นร้อยละ	53.70
2. อายุ	10 – 19 ปี	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	18.51
	20 – 29 ปี	29 คน	คิดเป็นร้อยละ	53.70
	30 – 39 ปี	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.97
	40 – 49 ปี	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	14.82
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	18.51
	มัธยมศึกษา	24 คน	คิดเป็นร้อยละ	44.45
	ปริญญาตรี	20 คน	คิดเป็นร้อยละ	37.04
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	28 คน	คิดเป็นร้อยละ	51.85
	รับราชการ	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	9.26
	พนักงานบริษัท	2 คน	คิดเป็นร้อยละ	3.70
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.97
	รับจ้าง	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	22.22
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	34 คน	คิดเป็นร้อยละ	62.96
	10,000 – 20,000 บาท	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	27.78
	20,001 – 30,000 บาท	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	9.26

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.18	0.74	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.21	0.71	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.21	0.71	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.27	0.55	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.18	0.74	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.09	0.70	ดีเยี่ยม

1318901555

7. ประโยชน์การใช้งาน	4.20	0.62	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.10	0.56	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.20	0.62	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.20	0.55	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.16	0.56	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.27	0.59	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.27	0.59	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.07	0.68	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.18	0.72	ดีเยี่ยม
รวมคะแนน	62.79	0.07	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่าผลงานหมวกแฟนซีโปรยทานมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 62.79$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ การเลือกใช้วัสดุ, การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการออกแบบ ($\bar{X} = 4.21$) และประโยชน์การใช้งาน, ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต และบุคลิกภาพในการนำเสนอ ($\bar{X} = 4.20$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. ราคาอาจสูงเกินไป เรื่องของความคงทนอาจยังไม่ดีเท่าที่ควร 2. ควรเพิ่มความแข็งแรงทนทาน และขนาดให้กะทัดรัด 3. น่ารัก สร้างสรรค์ สามารถเพิ่มมูลค่าได้ดี

ตารางที่ 30 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน เลื้อยลาวครั้ง จากโรงเรียนวัดศรีวาราวจา กลุ่มที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 61 คน

1. เพศ ชาย	23	คน	คิดเป็นร้อยละ	37.70		
		หญิง	38	คน	คิดเป็นร้อยละ	62.30
2. อายุ 10 – 19 ปี	21	คน	คิดเป็นร้อยละ	34.42		
	20 – 29 ปี	26	คน	คิดเป็นร้อยละ	42.62	
	30 – 39 ปี	5	คน	คิดเป็นร้อยละ	8.21	
	40 – 49 ปี	8	คน	คิดเป็นร้อยละ	13.11	

	50 – 59 ปี	1 คน	คิดเป็นร้อยละ	1.64
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	35 คน	คิดเป็นร้อยละ	57.38
	มัธยมศึกษา	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	24.59
	ปริญญาตรี	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	18.03
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	31 คน	คิดเป็นร้อยละ	50.82
	รับราชการ	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	8.20
	พนักงานบริษัท	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.39
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.39
	รับจ้าง	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	8.20
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท		37 คน	คิดเป็นร้อยละ	60.66
	10,000 – 20,000 บาท	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	19.67
	20,001 – 30,000 บาท	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	19.67

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.27	0.73	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.27	0.66	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.26	0.65	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.34	0.70	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.37	0.66	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.36	0.63	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.39	0.68	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.36	0.70	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.34	0.65	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.37	0.63	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.31	0.67	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.44	0.61	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.45	0.62	ดีเยี่ยม

1318901555

3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.44	0.61	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.49	0.74	ดีเยี่ยม
รวมคะแนน	65.46	0.04	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่าผลงานสื่อลายลาวครั้งมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 65.46$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือ การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ ($\bar{X} = 4.45$) และการอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม และความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย ($\bar{X} = 4.44$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. ลายเล็กเกินไป 2. ลายน้อยเกินไปค่ะ 3. อาจจะมีมากกว่านี้ 4. นำไปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้ 5. ราคาเหมาะสม

ตารางที่ 31 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน ตุ่มหุหลายดอกแก้ว จากโรงเรียนวัดศรีวิสารวาจา กลุ่มที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 52 คน

1. เพศ	ชาย	19 คน	คิดเป็นร้อยละ	36.54
	หญิง	33 คน	คิดเป็นร้อยละ	63.46
2. อายุ	10 – 19 ปี	13 คน	คิดเป็นร้อยละ	25.00
	20 – 29 ปี	26 คน	คิดเป็นร้อยละ	50.00
	30 – 39 ปี	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	13.46
	40 – 49 ปี	6 คน	คิดเป็นร้อยละ	11.54
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	20 คน	คิดเป็นร้อยละ	38.46
	มัธยมศึกษา	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	40.39
	ปริญญาตรี	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	21.15
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	25 คน	คิดเป็นร้อยละ	48.08
	รับราชการ	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	9.61
	พนักงานบริษัท	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	13.46
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	23.08
	รับจ้าง	3 คน	คิดเป็นร้อยละ	5.77
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	30 คน	คิดเป็นร้อยละ	57.69
	10,000 – 20,000 บาท	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	32.69
	20,001 – 30,000 บาท	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	9.62

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.57	0.53	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.57	0.53	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.62	0.52	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.51	0.61	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.65	0.51	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.59	0.53	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.63	0.59	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.44	0.66	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.36	0.62	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.40	0.60	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.36	0.62	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.57	0.53	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.46	0.60	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.53	0.64	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.61	0.56	ดีเยี่ยม
รวม	67.87	0.04	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นว่าผลงานตุ้มหูหลายดอกแก้วมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 67.87$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ ความประณีตสวยงาม ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.63$) และการออกแบบ ($\bar{X} = 4.62$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. สวยและราคาจับต้องได้ 2. สร้างสรรค์มาก ค่ะ ทำขายได้เลยค่ะ ถ้าสร้างสรรค์ลายดีๆ 3. ราคาสามารถจับต้องได้ 4. ชอบมากค่ะ อยากให้พัฒนา และนำมาขายจริงๆ 5. เพิ่มลวดลายให้มีให้เลือกมากขึ้น 6. ราคาเหมาะสม 7. ราคาแพงกว่านี้ได้

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ตารางที่ 32 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผล
งาน หมอนหนุนลายดอกแปด จากโรงเรียนวัดใหม่ดอนทราย กลุ่มที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 45 คน

1. เพศ	ชาย	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	40.00
	หญิง	27 คน	คิดเป็นร้อยละ	60.00
2. อายุ	10 – 19 ปี	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	26.67
	20 – 29 ปี	25 คน	คิดเป็นร้อยละ	55.56
	30 – 39 ปี	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	11.11
	40 – 49 ปี	3 คน	คิดเป็นร้อยละ	6.66
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	35.56
	มัธยมศึกษา	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	46.67
	ปริญญาตรี	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	17.77
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	33.33
	รับราชการ	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	15.56
	พนักงานบริษัท	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	22.22
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	20.00
	รับจ้าง	4 คน	คิดเป็นร้อยละ	8.89
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	22 คน	คิดเป็นร้อยละ	48.89
	10,000 – 20,000 บาท	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	33.33
	20,001 – 30,000 บาท	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	17.78

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.24	0.71	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.40	0.65	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.28	0.62	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.48	0.58	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.24	0.67	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.33	0.63	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.31	0.63	ดีเยี่ยม

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.26	0.65	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.22	0.63	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.20	0.66	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.20	0.66	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.44	0.58	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.31	0.55	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.11	0.80	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.31	0.79	ดีเยี่ยม
รวม	64.33	0.06	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 32 แสดงให้เห็นว่าผลงานหมอนหนุนลายดอกแปดมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 64.33$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ การเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือการอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.44$) และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.40$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. แข็งแรง ทนทานดีค่ะ 2. อาจจะออกแบบลวดลายให้หลากหลายกว่าเดิม 3. เพิ่มลวดลาย มีหลายขนาดมากขึ้น 4. ขนาดเล็กไป 5. หมอนแข็งไปนิดนึงน่าจะไม่เหมาะสมกับการหนุนนอน

ตารางที่ 33 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน กระเป๋าสะพายลายดอกเข็ม จากโรงเรียนวัดใหม่ดอนทราย กลุ่มที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 45 คน

1. เพศ	ชาย	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	35.56
	หญิง	29 คน	คิดเป็นร้อยละ	64.44
2. อายุ	10 – 19 ปี	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	35.56
	20 – 29 ปี	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	40.00
	30 – 39 ปี	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	24.44
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	40.00
	มัธยมศึกษา	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	26.67
	ปริญญาตรี	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	33.33

4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	46.66
	รับราชการ	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	17.78
	พนักงานบริษัท	6 คน	คิดเป็นร้อยละ	13.33
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	15.56
	รับจ้าง	3 คน	คิดเป็นร้อยละ	6.67
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท		25 คน	คิดเป็นร้อยละ	55.56
	10,000 – 20,000 บาท	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	33.33
	20,001 – 30,000 บาท	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	11.11

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.13	0.66	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.24	0.52	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.28	0.58	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.35	0.60	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.28	0.54	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.31	0.55	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.48	0.50	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.20	0.62	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.24	0.57	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.17	0.53	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.24	0.57	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.35	0.57	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.28	0.54	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.08	0.79	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.48	0.54	ดีเยี่ยม
รวม	64.11	0.06	ดีเยี่ยม

1318901555

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่าผลงานกระเปาะสะพายลายดอกเข็มมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 64.11$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ ประโยชน์การใช้งานและผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือ การเลือกใช้วัสดุและการอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.35$) และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน ($\bar{X} = 4.31$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. งานไม่ค่อยประณีต ราคาอาจแพงเกินไป 2. ยังเห็นด้ายโผล่อยู่บ้าน 3. อาจมีลวดลายที่หลากหลาย 4. เพิ่มลวดลาย ขนาด 5. แพงไป 6. ราคาเหมาะสม ใช้งานได้จริงๆ

ตารางที่ 34 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน โคมไฟลาวเวียง จากโรงเรียนบ้านหนองขาม กลุ่มที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 44 คน

1. เพศ	ชาย	13 คน	คิดเป็นร้อยละ	29.55
	หญิง	31 คน	คิดเป็นร้อยละ	70.45
2. อายุ	10 – 19 ปี	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	40.91
	20 – 29 ปี	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	27.27
	30 – 39 ปี	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	11.36
	40 – 49 ปี	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	20.46
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	38.64
	มัธยมศึกษา	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	36.36
	ปริญญาตรี	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	25.00
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	40.91
	รับราชการ	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	15.91
	พนักงานบริษัท	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	11.36
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	20.46
	รับจ้าง	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	11.36
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	25 คน	คิดเป็นร้อยละ	56.81
	10,000 – 20,000 บาท	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	38.64
	20,001 – 30,000 บาท	2 คน	คิดเป็นร้อยละ	4.55

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.38	0.65	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.29	0.63	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.34	0.68	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.34	0.68	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.40	0.72	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.36	0.68	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.40	0.65	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.29	0.63	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.34	0.60	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.29	0.59	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.25	0.65	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.45	0.54	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.40	0.54	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.27	0.75	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.45	0.66	ดีเยี่ยม
รวม	65.25	0.05	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่าผลงานโคมไฟลาวเวียงมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 65.25$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรมและผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือความประณีตสวยงาม, ประโยชน์การใช้งานและการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ ($\bar{X} = 4.40$) และประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่ ($\bar{X} = 4.38$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. ไม่มีความแข็งแรง งานยังไม่เรียบร้อย 2. Design น่าจะสวยงามได้มากกว่านี้ 3. ยังไม่ค่อยแข็งแรง ควรมีหลากหลายรูปแบบ 4. ยังไม่ค่อยแข็งแรงเพราะตัวที่สานเอามาครอบโคมไฟนั้นมันไม่ได้ยึดติดกับตัวไฟ

ตารางที่ 35 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน แก้วเตี๋ยลายเลื้อ จากโรงเรียนบ้านหนองขาม กลุ่มที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 43 คน

1. เพศ	ชาย	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	39.53
	หญิง	26 คน	คิดเป็นร้อยละ	60.47
2. อายุ	10 – 19 ปี	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	34.88
	20 – 29 ปี	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	48.84
	30 – 39 ปี	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.28
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	41.86
	มัธยมศึกษา	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	37.21
	ปริญญาตรี	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	20.93
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	37.21
	รับราชการ	3 คน	คิดเป็นร้อยละ	6.98
	พนักงานบริษัท	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	20.93
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.28
	รับจ้าง	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	18.60
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	23 คน	คิดเป็นร้อยละ	53.49
	10,000 – 20,000 บาท	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	34.88
	20,001 – 30,000 บาท	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	11.63

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.44	0.62	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.44	0.62	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.37	0.57	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.39	0.62	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.48	0.55	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.41	0.54	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.51	0.50	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			

1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.30	0.63	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.32	0.56	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.32	0.56	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.30	0.59	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.51	0.55	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.37	0.53	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.62	0.48	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.55	0.58	ดีเยี่ยม
รวม	66.33	0.04	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่าผลงานแก้วเบติลายเสื่อมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 66.33$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาคือผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.55$) และการอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.51$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. อาจมีลวดลายบนเสื่อเพิ่มขึ้น 2. สวย ใช้งานได้จริง และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไปในตัว 3. ใช้งานได้จริง ราคาไม่แพง ประณีต 4. อาจเพิ่มลวดลายให้กับตัวผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 36 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน กระเป๋าลายจีน จากโรงเรียนวัดบางหลวง กลุ่มที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 49 คน

1. เพศ ชาย	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	42.86
หญิง	28 คน	คิดเป็นร้อยละ	57.14
2. อายุ 10 – 19 ปี	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	30.61
20 – 29 ปี	23 คน	คิดเป็นร้อยละ	46.94
30 – 39 ปี	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.33
40 – 49 ปี	3 คน	คิดเป็นร้อยละ	6.12
3. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	34.69
มัธยมศึกษา	14 คน	คิดเป็นร้อยละ	28.57

	ปริญญาตรี	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	36.74
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	30.61
	รับราชการ	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.33
	พนักงานบริษัท	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	22.44
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	18.37
	รับจ้าง	6 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.25
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท		22 คน	คิดเป็นร้อยละ	44.90
	10,000 – 20,000 บาท	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	34.69
	20,001 – 30,000 บาท	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	20.41

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนานเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.22	0.74	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.40	0.64	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.42	0.61	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.30	0.58	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.30	0.65	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.28	0.61	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.40	0.53	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.30	0.54	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.30	0.54	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.22	0.58	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.30	0.54	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.24	0.56	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.28	0.54	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.34	0.52	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.42	0.54	ดีเยี่ยม
รวม	64.72	0.05	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 36 แสดงให้เห็นว่าผลงานกระเป๋าลายเงินมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 64.72$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ การออกแบบและผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือความคิดสร้างสรรค์และประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.40$) และการอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม และความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย ($\bar{X} = 4.34$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. สียังไม่ค่อยเนียน 2. อาจเพิ่มลวดลายให้หลากหลาย 3. เพิ่มลวดลาย 4. ราคาเหมาะสม

ตารางที่ 37 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน หมอนมั่งมีศรีสุข จากโรงเรียนวัดบางหลวง กลุ่มที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 49 คน

1. เพศ	ชาย	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	32.65
	หญิง	33 คน	คิดเป็นร้อยละ	67.35
2. อายุ	10 – 19 ปี	19 คน	คิดเป็นร้อยละ	38.77
	20 – 29 ปี	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	42.86
	30 – 39 ปี	4 คน	คิดเป็นร้อยละ	8.17
	40 – 49 ปี	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	10.20
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	32.65
	มัธยมศึกษา	19 คน	คิดเป็นร้อยละ	38.78
	ปริญญาตรี	14 คน	คิดเป็นร้อยละ	28.57
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	42.86
	รับราชการ	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	10.20
	พนักงานบริษัท	4 คน	คิดเป็นร้อยละ	8.16
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	22.45
	รับจ้าง	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.33
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท	29 คน	คิดเป็นร้อยละ	59.18	
	10,000 – 20,000 บาท	13 คน	คิดเป็นร้อยละ	26.53
	20,001 – 30,000 บาท	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	14.29

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.26	0.72	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.36	0.63	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.48	0.61	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.36	0.56	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.24	0.59	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.30	0.61	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.38	0.57	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.16	0.62	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.22	0.58	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.16	0.58	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.18	0.56	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.34	0.59	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.28	0.57	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.24	0.66	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.38	0.57	ดีเยี่ยม
รวม	64.34	0.04	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 37 แสดงให้เห็นว่าผลงานหมอนมั่งมีศรีสุขมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 64.34$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ การออกแบบ ($\bar{X} = 4.48$) รองลงมาคือ ประโยชน์การใช้งานและผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.38$) และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X} = 4.36$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. มีประโยชน์ใช้ได้จริง 2. ควรมีขนาดของหมอนที่หลากหลาย หลายรูปแบบ 3. เพิ่มลวดลาย 4. ราคาสูงเกินไป

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18

ตารางที่ 38 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน โอง์ดินเผาเกาะเกร็ด จากโรงเรียนวัดปรมัยยิกาวาส กลุ่มที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 40 คน

1. เพศ	ชาย	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	37.50
	หญิง	25 คน	คิดเป็นร้อยละ	62.50
2. อายุ	10 – 19 ปี	14 คน	คิดเป็นร้อยละ	35.00
	20 – 29 ปี	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	42.50
	30 – 39 ปี	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.50
	40 – 49 ปี	4 คน	คิดเป็นร้อยละ	10.00
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	13 คน	คิดเป็นร้อยละ	32.50
	มัธยมศึกษา	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	42.50
	ปริญญาตรี	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	25.00
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	45.00
	รับราชการ	6 คน	คิดเป็นร้อยละ	15.00
	พนักงานบริษัท	4 คน	คิดเป็นร้อยละ	10.00
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	27.50
	รับจ้าง	1 คน	คิดเป็นร้อยละ	2.50
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	23 คน	คิดเป็นร้อยละ	57.50
	10,000 – 20,000 บาท	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	30.00
	20,001 – 30,000 บาท	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.50

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อวัตกรรมการศิลปวัฒนธรรมชุมชนชาวมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.15	0.76	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.25	0.70	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.22	0.73	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.32	0.65	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.27	0.75	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.27	0.71	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.37	0.62	ดีเยี่ยม

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / rev: 18072562 14:28:04 / seq: 18

การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.25	0.63	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.32	0.57	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.17	0.54	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.25	0.54	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.45	0.59	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.32	0.61	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.30	0.72	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.32	0.65	ดีเยี่ยม
รวม	64.23	0.07	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 38 แสดงให้เห็นว่าผลงานโองดินเผาเกาะเกร็ดมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 64.23$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.37$) และ การเลือกใช้วัสดุ, ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต, การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ และผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.32$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. ใช้งานได้จริง เกะสลักสวย แต่ลงสีไม่ค่อยเรียบร้อย 2. อาจจะนำไปใช้ประโยชน์ไม่มากเพราะปัจจุบันมีอุปกรณ์ต่างๆ ที่ผลิตขึ้นมาสำหรับใส่ของโดยเฉพาะและมีราคาที่สูงกว่า

ตารางที่ 39 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน แก้วดินเผาเกาะเกร็ด จากโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส กลุ่มที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 42 คน

1. เพศ ชาย	19	คน	คิดเป็นร้อยละ	45.24
		หญิง	23	คน คิดเป็นร้อยละ 54.76
2. อายุ 10 – 19 ปี	15	คน	คิดเป็นร้อยละ	35.71
	20 – 29 ปี	19	คน	คิดเป็นร้อยละ 45.24
	30 – 39 ปี	5	คน	คิดเป็นร้อยละ 11.91
	40 – 49 ปี	3	คน	คิดเป็นร้อยละ 7.14

3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	40.48
	มัธยมศึกษา	18 คน	คิดเป็นร้อยละ	42.86
	ปริญญาตรี	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.66
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	19 คน	คิดเป็นร้อยละ	45.24
	รับราชการ	5 คน	คิดเป็นร้อยละ	11.91
	พนักงานบริษัท	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	19.05
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	6 คน	คิดเป็นร้อยละ	14.28
	รับจ้าง	4 คน	คิดเป็นร้อยละ	9.52
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท		23 คน	คิดเป็นร้อยละ	54.76
	10,000 – 20,000 บาท	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	26.19
	20,001 – 30,000 บาท	8 คน	คิดเป็นร้อยละ	19.05

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขนานเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.14	0.84	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.11	0.77	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.14	0.68	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.33	0.72	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.16	0.82	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.23	0.65	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.35	0.69	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.19	0.64	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.23	0.57	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.26	0.62	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.26	0.58	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.38	0.62	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.38	0.62	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.23	0.75	ดีเยี่ยม

1318901555

4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.42	0.63	ดีเยี่ยม
รวม	63.81	0.08	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 39 แสดงให้เห็นว่าผลงานแก้วดินเผาเกาะเกร็ดมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 63.81$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ ($\bar{X} = 4.38$) และ และประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.35$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. ออกแบบหลากหลาย แต่ยังไม่ค่อยประณีต
2. แก้วทำมาจากดินเผามีความเสี่ยงจะแตกได้ง่าย

ตารางที่ 40 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน แก้วนัยร้อยความสุข จากโรงเรียนบ้านดอนไถ่ติ กลุ่มที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 74 คน

1. เพศ	ชาย	28 คน	คิดเป็นร้อยละ	37.84
	หญิง	46 คน	คิดเป็นร้อยละ	62.16
2. อายุ	10 – 19 ปี	27 คน	คิดเป็นร้อยละ	36.49
	20 – 29 ปี	24 คน	คิดเป็นร้อยละ	32.43
	30 – 39 ปี	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.22
	40 – 49 ปี	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	13.51
	50 – 59 ปี	1 คน	คิดเป็นร้อยละ	1.35
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	25 คน	คิดเป็นร้อยละ	33.78
	มัธยมศึกษา	28 คน	คิดเป็นร้อยละ	37.84
	ปริญญาตรี	20 คน	คิดเป็นร้อยละ	27.03
	ปริญญาเอก	1 คน	คิดเป็นร้อยละ	1.35
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	29 คน	คิดเป็นร้อยละ	39.18
	รับราชการ	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.22
	พนักงานบริษัท	11 คน	คิดเป็นร้อยละ	14.87
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	13 คน	คิดเป็นร้อยละ	17.57
	รับจ้าง	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.16
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	38 คน	คิดเป็นร้อยละ	51.35
	10,000 – 20,000 บาท	24 คน	คิดเป็นร้อยละ	32.43

20,001 – 30,000 บาท 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.87

มากกว่า 30,000 บาท 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.35

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนขนานเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.45	0.64	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.47	0.57	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.55	0.57	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.51	0.55	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.59	0.54	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.56	0.55	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.56	0.55	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.41	0.59	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.45	0.55	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.44	0.55	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.44	0.60	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.59	0.52	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.51	0.55	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.44	0.62	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.58	0.52	ดีเยี่ยม
รวม	67.55	0.03	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 40 แสดงให้เห็นว่าผลงานแก่น้อยร้อยความสุขมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 67.55$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ ความประณีตสวยงามและการอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.58$) และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชนและประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.56$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. ราคา 950 บาท แพงไปนิดหนึ่ง ไม่แน่ใจว่าจะขายได้มีัยนะคะ น่าจะปรับราคาลงมานิดนึง 2. งานสวย ราคาพอจับต้องได้ ถ้าเทียบกับงาน 3. ราคาสูงไป แต่ทำออกมาได้สวยมาก น่าใช้ 4. สวยงามดีมาก

ตารางที่ 41 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการประเมินผลงาน กระเบื้องเบญจรงค์ลายหนุมานฆ่ามังกร จากโรงเรียนบ้านดอนไถ่ดี กลุ่มที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 73 คน

1. เพศ	ชาย	25 คน	คิดเป็นร้อยละ	34.25
	หญิง	48 คน	คิดเป็นร้อยละ	65.75
2. อายุ	10 – 19 ปี	25 คน	คิดเป็นร้อยละ	34.25
	20 – 29 ปี	27 คน	คิดเป็นร้อยละ	36.99
	30 – 39 ปี	13 คน	คิดเป็นร้อยละ	17.80
	40 – 49 ปี	7 คน	คิดเป็นร้อยละ	9.59
	50 – 59 ปี	1 คน	คิดเป็นร้อยละ	1.37
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	26 คน	คิดเป็นร้อยละ	35.62
	มัธยมศึกษา	29 คน	คิดเป็นร้อยละ	39.72
	ปริญญาตรี	17 คน	คิดเป็นร้อยละ	23.29
	ปริญญาเอก	1 คน	คิดเป็นร้อยละ	1.37
4. อาชีพ	นักเรียนนักศึกษา	27 คน	คิดเป็นร้อยละ	36.99
	รับราชการ	10 คน	คิดเป็นร้อยละ	13.70
	พนักงานบริษัท	15 คน	คิดเป็นร้อยละ	20.55
	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	12 คน	คิดเป็นร้อยละ	16.44
	รับจ้าง	9 คน	คิดเป็นร้อยละ	12.32
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท	น้อยกว่า 10,000 บาท	35 คน	คิดเป็นร้อยละ	47.95
	10,000 – 20,000 บาท	21 คน	คิดเป็นร้อยละ	28.77
	20,001 – 30,000 บาท	16 คน	คิดเป็นร้อยละ	21.91
	มากกว่า 30,000 บาท	1 คน	คิดเป็นร้อยละ	1.37

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อนวัตกรรมศิลปวัฒนธรรมชุมชนชนเมืองของผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	ความหมาย
คุณสมบัติของผลงาน			
1. ประดิษฐ์หรือพัฒนาชิ้นใหม่	4.58	0.57	ดีเยี่ยม
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.54	0.55	ดีเยี่ยม
3. การออกแบบ	4.57	0.55	ดีเยี่ยม
4. การเลือกใช้วัสดุ	4.60	0.52	ดีเยี่ยม
5. ความประณีตสวยงาม	4.61	0.48	ดีเยี่ยม
6. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงศิลปวัฒนธรรมชุมชน	4.63	0.58	ดีเยี่ยม
7. ประโยชน์การใช้งาน	4.50	0.64	ดีเยี่ยม
การนำเสนอผลงาน			
1. โปสเตอร์สื่อประชาสัมพันธ์	4.39	0.57	ดีเยี่ยม
2. ความพร้อมในการนำเสนอและการสาธิต	4.45	0.57	ดีเยี่ยม
3. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	4.41	0.61	ดีเยี่ยม
4. ความชัดเจนในการนำเสนอ	4.38	0.63	ดีเยี่ยม
การใช้ประโยชน์			
1. การอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม	4.60	0.52	ดีเยี่ยม
2. การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ	4.56	0.55	ดีเยี่ยม
3. ความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย	4.47	0.64	ดีเยี่ยม
4. ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้	4.54	0.57	ดีเยี่ยม
รวม	67.83	0.04	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 41 แสดงให้เห็นว่าผลงานกระเบื้องเบญจรงค์ลายหนุมานขำมั่งกรมีคุณภาพผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 67.83$) โดยรายการประเมินที่มีคะแนนสูงสุดคือ ผลงานสามารถนำไปพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้ ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมาคือ การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ ($\bar{X} = 4.45$) และการอนุรักษ์สืบสานงานศิลปวัฒนธรรม และความเหมาะสมของราคาในการจำหน่าย ($\bar{X} = 4.44$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้ชมผลงาน ได้แก่ 1. สวย ใช้งานได้จริง สืบสานวัฒนธรรมด้วย 2. ราคาแพง 3. สามารถนำไปใช้งานได้จริง 4. น่าจะทำในรูปแบบอื่น อันนี้เหมือนเป็นกระเบื้องที่พื้น ใช้งานยาก 5. ผลงานประณีตมาก

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ประติมา ฉันทบูรณัฏระกุล
วัน เดือน ปี เกิด	7 มีนาคม พ.ศ. 2526
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลนครปฐม
วุฒิการศึกษา	ปริญญาโท สาขาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	183 ถ.สนามจันทร์ ต.สนามจันทร์ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
ผลงานตีพิมพ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างสรรค์งานศิลปะโดยได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะดั้งเดิม (วารสาร Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2560) 2. 2. ศิลปศึกษากับการใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม (วารสาร Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2560) 3. ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาศิลปะ(ทัศนศิลป์) ตามแนวคิดพหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผน (DBAE) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)
รางวัลที่ได้รับ	<ol style="list-style-type: none"> 1. รางวัลชมเชย ในการประกวดสื่อและนวัตกรรมการสอนศิลปศึกษา เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองคณะครุศาสตร์ครบรอบ 60 ปี "ครุศาสตร์ฉวีวาร" และ "สาขาศิลปศึกษา ครบรอบ 50 ปี" วันที่ 19 กันยายน 2559 2. รางวัลนิสิตดีเด่น ระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปีการศึกษา 2560

1318901555

CD :Thesis 5984213427 dissertation / recv: 18072562 14:28:04 / seq: 18